

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี
โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

The Development of a Local Curriculum on Thai-Yuan Culture in
Ban Khu Bua of Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) School
in Ratchaburi Province by Participatory Action Research

นิจฐี กีฬา
Nithee Keela

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Master of Education Thesis in Educational Administration
Phetchaburi Rajabhat University
2565

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม **ผู้วิจัย** นางสาวนิจฐิ กิฬาสาวิชา **การบริหารการศึกษา พ.ศ. 2565 อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง **อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม** ดร.ไพรัช มณีโชติ

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และสนองความต้องการของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) อีกทั้งโรงเรียนยังไม่มีค่านิยมความรู้ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว และ 2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พื้นที่เป้าหมาย คือ โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 จำนวน 38 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน และ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 51 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสำรวจความต้องการของชุมชน 4) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน งานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1) ประวัติความเป็นมาไทย-ยวน 2) สถานที่สำคัญบ้านคูบัว 3) ภาษาไทย-ยวน 4) ประเพณีไทย-ยวน 5) อาหารพื้นบ้านไทย-ยวน 6) การแต่งกายไทย-ยวน และ 7) ผ้าจกไทย-ยวน

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ในด้านผลการใช้หลักสูตร พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 29.21 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 32.98 ส่วนผลการประเมินหลักสูตร พบว่า ผู้เรียนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ก่อให้เกิดความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม องค์ความรู้ท้องถิ่น

Thesis Title : The Development of a Local Curriculum on Thai-Yuan Culture in Ban Khu Bua of Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) School in Ratchaburi Province by Participatory Action Research **Researcher:** Ms.Nitthee Keela **Major:** Educational Administration **Year:** 2022 **Advisor:** Assoc. Prof. Dr. Kanchana Boonsong **Co-advisor:** Dr. Pairach Manichot

Abstract

The development of a local curriculum in this research was to develop a curriculum in accordance with the problem condition and the needs of Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) School because the school did not use local knowledge in teaching and learning management. Therefore, the researcher is interested in developing a local curriculum on Thai-Yuan culture in Ban Khu Bua. The objectives of this research were to: 1) study local knowledge about Thai-Yuan Culture in Ban Khu Bua, Ratchaburi Province, 2) develop local curriculum on Thai-Yuan Culture in Ban Khu Bua of Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) School in Ratchaburi Province by using participatory action research. The target area was Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) School and Khu Bua Subdistrict, Meang District, Ratchaburi Province. The purposive sampling was used in this research. The target group consisted of 1 school administrators, 3 teachers, 38 students in grades 1-4, 2 community leaders, 3 local wisdom experts, 2 school committees, and 2 students' parents, a total of 51 people. The research instruments were: 1) documents analysis form, 2) interview forms, 3) community needs survey form, and 4) educational achievement test. The data were analyzed by using descriptive statistics: percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows:

1. The local knowledge on Thai-Yuan culture in Ban Khu Bua of Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) School in Ratchaburi Province was: 1) Thai-Yuan history, 2) Ban Khu Bua Landmark, 3) Thai-Yuan language, 4) Tradition of Thai-Yuan, 5) Thai-Yuan traditional food, 6) Thai-Yuan dress, and 7) Pha Chok Thai-Yuan.

2. The development of the local curriculum of Thai-Yuan Culture in Ban Khu Bua of Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) School in Ratchaburi Province consisted of the curriculum structure, learning standards and indicators, course descriptions, learning units, and learning management plan. They were suitable and consistent with the local environment for the students. Students in grades 1-2 and 3-4 had higher academic achievement after using the curriculum, with 29.21 percent and 32.98 percent, respectively. The results of the curriculum evaluation found that the learners realized the importance of Thai-Yuan culture at Ban Khu Bua and they were able to apply the knowledge to use in daily life.

The findings from the research indicated that a local curriculum on Thai-Yuan culture at Ban Khu Bua of Watsanamchai (Sanamchaiprachanukul) school in Ratchaburi Province can encourage students to learn their history. It causes them to love and cherish the local culture. Therefore, school administrators should continually promote and support learning management by using local curriculum.

Keywords : Local Curriculum Development, Participatory Action Research, Local Knowledge

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง ประธานที่ปรึกษา ซึ่งคอยแนะนำแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จด้วยความเรียบร้อย ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อคณะกรรมการสอบ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง ดร.ไพรัช มณีโชติ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ เลนะนันท์ ที่ได้กรุณาให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นิภา เพชรสม อาจารย์ ดร.ปัญญา ทองนิล นายสมภพ ไส้ไหม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและเนื้อหา ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบและให้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียน วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขอขอบพระคุณ นายปริญญญา บุญเกิด ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสนามไชย นางจันทนา หนูสุขถาวร นางสาวฐิติมา บรรเทึง ครูโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) นายณฤทธิ์ สอนเพียร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส เจ้าอาวาสวัดโขลงสุวรรณคีรี ดร.อุดม สมพร นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง นางทองอยู่ กำลังหาญ นางทวี พักทอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลคูบัวทุกคน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ตั้งแต่การร่วมกัน วางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมประเมิน และร่วมปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ความภาคภูมิใจ ความสำเร็จในชีวิต อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอ น้อมบูชาแด่พระคุณบิดา มารดา บุรพคณาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน และประโยชน์อันบังเกิดจาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในความสำเร็จครั้งนี้และผู้สนใจใน การศึกษาต่อไป

นิจฐี กีฬา

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญภาพ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(11)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ของการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	13
ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น.....	13
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	13
ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	14
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	15
การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	27
แนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR).....	28
ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	28
หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม.....	29
ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	30
กระบวนการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	30
การสังเคราะห์การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	36
ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
บทที่ 2	วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว.....	38
(ต่อ)	ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว.....	38
	สถานที่สำคัญบ้านคูบัว.....	39
	ภาษาไท-ยวน.....	40
	ประเพณีไท-ยวนบ้านคูบัว.....	40
	อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว.....	42
	การแต่งกายของคนไท-ยวน.....	44
	ผ้าจกไท-ยวนบ้านคูบัว.....	44
	บริบทของตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี.....	46
	บริบทของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล).....	48
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	56
	ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ.....	58
	ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ.....	59
	2.1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น.....	59
	2.2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	60
	2.3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น.....	62
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	65
	ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ความรู้ เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	65
	ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
(ต่อ) สรุปผล.....	104
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	113
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ในท้องถิ่น.....	118
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	121
ภาคผนวก ค หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว.....	147
ภาคผนวก ง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว.....	196
ภาคผนวก จ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	311
ภาคผนวก ช ภาพกิจกรรม.....	314
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	323

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงกระบวนการการจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่นของ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์....	17
2.2 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ สำลี รักสุทธี.....	19
2.3 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ นิคม ชมพูลอง.....	22
2.4 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ จิตรา ขวัญยืน.....	23
3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	57
4.1 วัดโขลงสุวรรณคีรี.....	67
4.2 พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส.....	67
4.3 โบราณสถานหมายเลข 18.....	68
4.4 อาคารจิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว.....	69
4.5 ซากโบราณสถาน.....	69
4.6 เครื่องมือทำกินชาวไท-ยวน.....	70
4.7 รูปปั้นจำลองการประชุมปรึกษาหารือของผู้นำชุมชน.....	70
4.8 วิถีชีวิตห้องครัว วิถีชีวิตภายในครัวเรือน.....	71
4.9 การทอผ้าจก.....	71
4.10 การแต่งกายชาติพันธุ์ไท-ยวน.....	72
4.11 ดร.อุดม สมพร ผู้ก่อตั้งจิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว.....	73
4.12 ตัวอักษรแทนพยัญชนะภาษาไทย-ยวน.....	73
4.13 ตัวอักษรแทนสระ แทนตัวเลขภาษาไทย-ยวน.....	74
4.14 พิธีแห่ผ้าจกประเพณีปอยขันโตก.....	75
4.15 ประเพณีนับถือผีโคตรเหง้า.....	76
4.16 ประเพณีแอ่วสาวแอ่วเมือง.....	76
4.17 แกงหยวกใส่หมูย่าง.....	77
4.18 แกงผำ(ไข่น้ำ).....	78
4.19 ผัดไท.....	79
4.20 การแต่งกายของชาวไท-ยวนบ้านคูบัว.....	80

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.21 คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ.....	81
4.22 ผ้าขึ้นแล่.....	82
4.23 ผ้าขึ้นตาเลียน.....	82
4.24 ผ้าขึ้นชีว.....	82
4.25 ผ้าขึ้นตา.....	82
4.26 อีด (อุปกรณ์แยกเม็ดนุ่น).....	83
4.27 แคร่เดินด้าย (อุปกรณ์เรียงเส้นด้ายเส้นยืน).....	83
4.28 ไน (อุปกรณ์กรอเส้นด้านเข้าหลอด).....	84
4.29 ขนเม่น (อุปกรณ์ใช้จกเส้นด้าย).....	84
4.30 ผ้าลายกาบ.....	87
4.31 ผ้าลายกาบซ้อนหัก.....	88
4.32 ผ้าลายกาบดอกแก้ว.....	88
4.33 ผ้าลายดอกเซีย.....	89
4.34 ผ้าลายโกง้ง.....	89
4.35 ผ้าลายโกง้งซ้อนเซีย.....	90
4.36 ผ้าลายหน้าหมอน.....	90
4.37 ผ้าลายหักนกคู่.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 การสังเคราะห์ขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	27
2.2 การสังเคราะห์ขั้นตอนดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	36
2.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	37
2.4 ตารางข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา.....	49
2.5 ตารางข้อมูลนักเรียน.....	49
4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ขั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.....	94
4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ขั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4.....	94
4.3 ผลการประเมินใบงานและชิ้นงานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.....	95
4.4 ผลการประเมินใบงานและชิ้นงานชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4.....	96
4.5 ผลการประเมินพฤติกรรมรายบุคคลชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.....	97
4.6 ผลการประเมินพฤติกรรมรายบุคคลชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4.....	98
4.7 ผลการประเมินการตอบคำถามชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.....	99
4.8 ผลการประเมินการตอบคำถามชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.....	100
4.9 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น.....	101

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้าง กำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง โดยใช้หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตร หมายถึง โครงการหรือแผนการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ หรือหมายถึง รายวิชา กิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้กับผู้เรียน หลักสูตรจะมีลักษณะเป็นพลวัต และเปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรที่ดีจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน และเหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม (สุนีย์ ภูพันธ์ ; 2546 อ้างถึงใน ปญญา สุจริตไทย, 2559 : 1 - 2)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการสืบทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ จากประสบการณ์ในชีวิตที่กลมกลืนกับวิถีชีวิตระหว่างตนเองกับธรรมชาติ มีการแก้ปัญหาการจัดการปรับตัว และการเรียนรู้ เพื่อการดำรงอยู่ของบุคคล ชุมชน และสังคม ผ่านกระบวนการการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 7 กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จากรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องตามแนวทางการจัดการศึกษาตาม มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อ การศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรค หนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อบ่มเน้นพัฒนาผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ภายใต้ความเป็นอยู่

และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่าง มีคุณภาพตลอดทั้งเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเฉพาะเนื้อหาสาระของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็น จริยของชุมชนและภูมิปัญญา ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับ ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับ ประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นของตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการ ทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรมและการดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การรักษาสืบสานวัฒนธรรม เกิดศรัทธาเชื่อมั่นในภูมิ ปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนและของประเทศชาติ (กาญจนา บุญส่งและนิภา เพชรสม, 2556 : 76)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชน ทำการ ศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน หา แนวทางแก้ไขปัญหา วางแผนดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา ปฏิบัติตามแผน ติดตามและประเมินผล เพื่อ สร้างชุมชนให้เข้มแข็งให้สามารถต้านทานกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ ความ ต้องการของท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้ ประชาชนรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมี โอกาสระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการดำเนินงานทางการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ดังนั้นจึงควรมี การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนทุกชั้นตอน เช่น การร่วมใน กิจกรรมต่างๆ การกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียน การสนับสนุนภารกิจหลักของโรงเรียน และการให้บริการด้านทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่นๆ แก่โรงเรียน

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตกที่มีภูมิประเทศหลากหลาย เป็นดินแดนแห่งวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองและสายหมอกแห่งขุนเขาตะนาวศรี มีความเป็นมาอัน ยาวนานและประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ ราชบุรีในปัจจุบันจึงเป็นเมืองที่เต็มไปด้วย เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีที่หลากหลาย ที่ผสมผสานและอยู่ร่วมกัน ได้อย่างกลมกลืนและลงตัว ราชบุรีมีสถานที่และกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ที่น่าสนใจมากมาย ทั้ง โบราณสถาน โบราณวัตถุ งานหัตถกรรมต่างๆ เช่น เครื่องปั้น เครื่องหล่อ เครื่องทอผ้า เครื่องจักสาน และยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่งดงาม จึงเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญเมืองหนึ่งของ ภูมิภาค จังหวัดราชบุรี เมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทยจากการศึกษาและขุดค้นของนัก ประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี พบว่าดินแดนแถบลุ่มน้ำแม่กลองนี้เป็นถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของคนหลาย ยุคหลายสมัยและมีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตจากหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุมากมายที่

ขุดพบ อาทิเช่น ขวานหิน ลูกปัด เครื่องปั้นดินเผา ทำให้เชื่อได้ว่ามีผู้คนตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ ตั้งแต่ยุคหินกลาง อายุประมาณ 10,000 ปีมาแล้ว ตลอดจนการขุดพบโครงกระดูกมนุษย์สมัยหินใหม่ และได้ค้นพบเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่ตำบลคูบัวอำเภอเมืองราชบุรี ซึ่งสันนิษฐานว่าตั้งเป็นเมืองขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 12 ครั้นถึงพุทธศตวรรษที่ 18 เมืองราชบุรีได้ย้ายมาตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่ไหลผ่าน จังหวัดกาญจนบุรี เข้าสู่จังหวัดราชบุรีในเขตอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมือง อำเภอวัดเพลง และอำเภอดำเนินสะดวก แล้วไหลเข้าสู่จังหวัดสมุทรสงคราม บริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองเป็นที่ราบลุ่ม ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การกสิกรรม ประชากรในจังหวัดราชบุรี ได้รับประโยชน์จากแม่น้ำแม่กลอง ในด้านอุปโภคบริโภค กสิกรรม การประมงน้ำจืด และการคมนาคมทางน้ำ

ชุมชนบ้านคูบัว ตั้งอยู่ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรีประมาณ 5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 25 กิโลเมตร หรือประมาณ 15,625 ไร่ อาณาเขตทิศเหนือติดตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี อาณาเขตทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ อาณาเขตทิศตะวันตกติดต่อกับ ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี และตำบลเกาะศาลพระ อำเภอวัดเพลง อาณาเขตทิศตะวันออกตำบลอ่างทอง (เทศบาลตำบลห้วยซิ่นสีห์) และตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี ตำบลคูบัว ประกอบไปด้วย 15 หมู่บ้าน ประชากรในตำบลคูบัวประกอบอาชีพต่างๆ ดังนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหัตถกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การทอผ้าจาก การทำของชำร่วย อาชีพทางเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำสวนผักและผลไม้ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ สุกร โค ไก่ เป็ด และปลา อาชีพค้าขาย ได้แก่ ร้านค้าขายของชำ ร้านขายอาหาร ค้าขายผักและผลไม้ และอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนประกอบไปด้วยหลายชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย-ยวน ที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากเชียงใหม่ นคร จังหวัดเชียงราย มีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 คนไทย-ยวนบ้านคูบัว มีวิถีชีวิตที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ มีวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าควรแก่การสืบทอด ได้แก่ ประเพณีปอยขันโตก ประเพณีปลุกผีโคตรเหง้า วัฒนธรรมการแต่งกายที่มีผ้าตีนจกเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว วัฒนธรรมทางภาษาไทย-ยวนที่ควรแก่การอนุรักษ์ไว้

โรงเรียนวัดสนามไชย เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เปิดทำการสอนระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดราชบุรีที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยทวารวดีที่มีความเชื่อมโยงกับเมืองคูบัว ซึ่งอดีตเคยรุ่งเรืองสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ เคยเสด็จพระราชดำเนินคล้องดำเนินสะดวกทั้งเสด็จประพาสและเสด็จพระราชดำเนินผ่านไปยั้งที่ต่างๆ เสด็จจากเมืองราชบุรีล่องลงไปถึงบ้านสีหมีนไปตามคลองดำเนินสะดวก ผ่านวัดโชติทายการามถึงหลักเจ็ด โคกไผ่ เมื่อถึงหลักห้าก็เป็นอันสิ้นสุดเขตเมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี

จากเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไท-ยวน บ้านคูบัว ดังกล่าว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ไท-ยวน จังหวัดราชบุรี ที่ควรแก่การส่งเสริมให้ทุกคนในท้องถิ่นเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาอนุรักษ์ ตระหนักในสำคัญของวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพราะวัฒนธรรมเหล่านี้กำลังจะเลือนหายไปจากท้องถิ่น การศึกษาเรียนรู้ทำให้ลูกหลานตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมในท้องถิ่น ผู้เรียนรักในถิ่นฐานบ้านเกิด และความเป็นชาติพันธุ์ไท-ยวนของตนเอง ประกอบกับโรงเรียนวัดสนามไชย สนใจ ศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และยังขาดหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวน และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน ที่ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของ วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดของตนเอง ซึ่งจำเป็นต้องให้ครูเห็นคุณค่าของการใช้ประเด็นท้องถิ่นในการค้นคว้าวิจัยพื้นที่ของตนเอง เพื่อที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ท้องถิ่นด้วยการสัมผัสจริงซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ท้องถิ่น

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) เห็นความสำคัญของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ผู้วิจัยจึงสนใจ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมในท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรีและสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ทำให้นักเรียนได้ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความเชื่อมั่น มีค่านิยมต่อการอนุรักษ์ และ มีความรู้สึกผูกพันรักหวงแหนในท้องถิ่นของตน

คำถามการวิจัย

1. องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไรบ้าง
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 บุคลากรในชุมชนผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำชุมชน 2 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน รวม 9 คน

1.2 บุคลากรครูและนักเรียนโรงเรียนวัดสนามไชย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 19 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 19 คน รวม 42 คน

2. พื้นที่เป้าหมาย คือ คือ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

3. ระยะเวลาในการดำเนินงาน 6 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 64 – ตุลาคม 64

4. เนื้อหาที่นำมาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในรูปแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 20 ชั่วโมง/ปี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3- 4 ประกอบด้วย

4.1 องค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2) สถานที่สำคัญบ้านคูบัว 3) ภาษาไท-ยวน 4) วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว 5) อาหารพื้นไท-ยวนบ้านคูบัว 6) การแต่งกายไท-ยวนบ้านคูบัว และ 7) การทอผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว

4.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการวิจัย ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมและจัดทำโดยใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในรูปแบบบูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 20 ชั่วโมง/ปี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การที่ผู้วิจัยจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวน ที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอน 2 ขั้นตอน 3 ระยะ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และ ระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น

3. วัฒนธรรมไท-ยวน หมายถึง เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไท-ยวนที่บ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1) ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2) สถานที่สำคัญบ้านคูบัว 3) ภาษาไท-ยวน 4) ประเพณีคนไท-ยวนบ้านคูบัว 5) อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว 6) การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว และ 7) การทอผ้าจากคนไท-ยวนบ้านคูบัว

4. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตั้งอยู่ หมู่ 4 ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

5. ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 3 คน 3) ผู้นำชุมชนบ้านคูบัว จำนวน 2 คน 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านคูบัว จำนวน 3 คน 5) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน และ 6) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน

6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 19 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 19 คน รวม 38 คน ของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2564

7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง รูปแบบการวิจัยที่ประชาชนในชุมชนบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี มีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตั้งแต่ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ขึ้นนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะได้ข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ ดังนี้

1. โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ได้องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรม
ไท-ยวนที่บ้านคูบัว จากภูมิปัญญาชาวบ้านชุมชนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรม
ไท-ยวนที่บ้านคูบัวที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้
3. ครูโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการ
พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย
(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี
4. โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ได้เครือข่ายความร่วมมือ เรื่อง
วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
 - 1.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
 - 1.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. แนวคิด การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.2 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.3 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.5 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. แนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)
 - 3.1 ความหมายของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
 - 3.2 หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม
 - 3.3 ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 3.4 กระบวนการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 3.5 การสังเคราะห์กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
4. วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
 - 4.1 ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวน บ้านคูบัว
 - 4.2 สถานที่สำคัญบ้านคูบัว
 - 4.3 ภาษาไท-ยวน

- 4.4 ประเพณีไท-ยวนบ้านคูบัว
- 4.5 อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว
- 4.6 การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
- 4.7 ผ้าจกไท-ยวนบ้านคูบัว
5. บริบทของตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 - 5.1 บริบทตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 - 5.2 บริบทของโรงเรียนวัดสนามไชย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม ได้ร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 สอดคล้องและเหมาะสมกับองค์ความรู้ท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนชุมชนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และสังคมโลก

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก อย่างสันติสุข

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ข้อที่ 2 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 3 บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดย
สอบถามผู้เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ข้อที่ 2 ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเอง
โดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง

**สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4**

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรง
รักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก
อย่างสันติสุข

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ข้อที่ 1 สรุปประโยชน์และปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรม
ในครอบครัวและท้องถิ่น

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ข้อที่ 4 อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้
วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ข้อที่ 2 แสดงลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุ
หลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ข้อที่ 3 แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของ
ท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน
มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์ในการทำงาน
อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง
และมีความสุข

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ จัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมืออย่างง่ายในการทำงานอย่างปลอดภัย

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ข้อที่ 2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับงานและประหยัด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ จัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ข้อที่ 2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ตรงกับลักษณะงาน

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ข้อที่ 2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยันอดทนรับผิดชอบ และซื่อสัตย์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกัน ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อ

แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสาน ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2
สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2 เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่าย ๆ

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ข้อที่ 5 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4
สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ข้อที่ 5 เขียนเรื่องตามจินตนาการ

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ข้อที่ 6 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ข้อที่ 7 เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

สมคิด ศรีสุข (2550 : 12) กล่าวว่า วิชา หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการนำหลักสูตรระดับชาติ มาปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยอาจปรับหรือขยายเพิ่มเนื้อหา รายละเอียดให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

ชนันท์ ธาตุทอง (2552 : 156) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่ท้องถิ่น สร้างขึ้นเองหรือการพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลาง โดยการปรับ ขยายเพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อย ขึ้นใหม่ โดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของตน เรียนรู้อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อนำไปแก้ปัญหา พัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นได้

กาญจนา บุญส่งและนิภา เพชรสม (2556 อ้างถึงในปริญญญา สังชนันท์ 2560 : 26) ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียด เนื้อหาสาระที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคม ตลอดจนทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ทั้งสามารถนำประสบการณ์นั้นมาพัฒนา ความเป็นอยู่ในชีวิต อาชีพและสังคมให้ดียิ่งขึ้น

จรรยา จิตมีธรรมเลิศ (2562 : 15) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาสร้างขึ้นให้มีความเหมาะสมกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ อาชีพ และความเป็นตัวตนของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จัดขึ้นให้แก่ผู้เรียน ที่พัฒนาขึ้นมาจากหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตนเองและบุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ อาชีพ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ให้มีความเหมาะสมโดยโรงเรียนและบุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรนั้น

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

จักรรงค์ วงษ์พาน (2549 : 14) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรแกนกลางมาปรับ เพิ่มเติมหรือขยายเนื้อหาสาระ ในส่วนที่สอดคล้องกับสภาพและความ

ต้องการของท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรต้องสอดคล้องกับสภาพจริงของท้องถิ่นที่เป็นอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นที่เป็นจริงสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้อย่างประโยชน์ในการดำรงชีวิต

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 อ้างถึงใน ฌภัทร ศิลปธร, 2553 : 20) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรเฉพาะที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาในท้องถิ่น จะเป็นด้านอาชีพหรือสามัญ หรือปรับหลักสูตรที่มีอยู่ก็ได้ แต่ต้องเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีความใหม่ ทันสมัยและเป็นปัจจุบันเสมอ

นิคม ชมภูหลง (2545 อ้างถึงใน ฌนัท ธาตุทอง, 2552 : 157) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การที่ท้องถิ่นปรับปรุง ขยายหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอนกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยยึดหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ไม่ขัดต่อเจตนารมณ์และจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินงานในการปรับปรุงขยายหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่น โดยยึดจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทเป็นหลัก

ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอันดับที่จะพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้มีประสิทธิภาพนั้น หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ถือเป็นแม่บทที่เป็นตัวชี้นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา ดังที่ นิคม ชมภูหลง (2545 อ้างถึงใน ฌภัทร ศิลปธร, 2553 : 20) กล่าวว่า สาเหตุที่ต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคม เศรษฐกิจท้องถิ่นน้อยแต่ต้องไปเรียนในเรื่องไกลตัว ทำให้นักเรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจ และมีความรู้สึกที่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งที่ยังไม่สามารถนำความรู้มาใช้อย่างประโยชน์ในการดำเนินชีวิตเพื่อเกิดคุณภาพที่ดีได้

ฌนัท ธาตุทอง (2552 : 158) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในแต่ละท้องถิ่นมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมและอื่นๆ ประกอบกับการได้นำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรจากส่วนกลางที่มีลักษณะกว้าง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่เป็นค่านิยมทางการศึกษามากกว่าแนวปฏิบัติไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับท้องถิ่น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาหรือปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งได้รับ

ประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้นักศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 221) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติ เพราะฉะนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นภารกิจที่สำคัญ ที่ผู้รับผิดชอบและผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะเห็นถึงความสำคัญและทำหน้าที่ในจุดนี้ อย่างเต็มความสามารถ เพื่อได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถเป็นเครื่องมือที่ดี ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประเทศตามจุดหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้นต้อง มีการวางแผนเพื่อพัฒนาตั้งแต่การศึกษาวเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาหลักเกณฑ์และขั้นตอนการเลือกรูปแบบที่เหมาะสม กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเกี่ยวข้อง กับทุกฝ่ายอย่างกว้างขวาง ที่สามารถพัฒนาได้ทั้งกระบวนการนับตั้งแต่การกำหนดจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หรือพัฒนาหลักสูตรเฉพาะบางส่วน จุดประสงค์สำคัญคือการได้มาซึ่งหลักสูตร ที่มีประสิทธิภาพสามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญทั้งทางด้านความรู้ ความคิด สติปัญญา และสมารถรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้

บงกช กรุดนา (2555 : 21) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีความสำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาในยุคที่ประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสภาพบริบทและความสามารถประมวลรายละเอียดตามสถานะเศรษฐกิจ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบริบท และสามารถประมวลรายละเอียดตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่แท้จริง

สรุปได้ว่า โรงเรียนต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่นและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการร่วมกันวางแผน วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดจุดหมาย จัดทำสาระของหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ และมีการประเมินหลักสูตร จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาหรือปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตนเอง

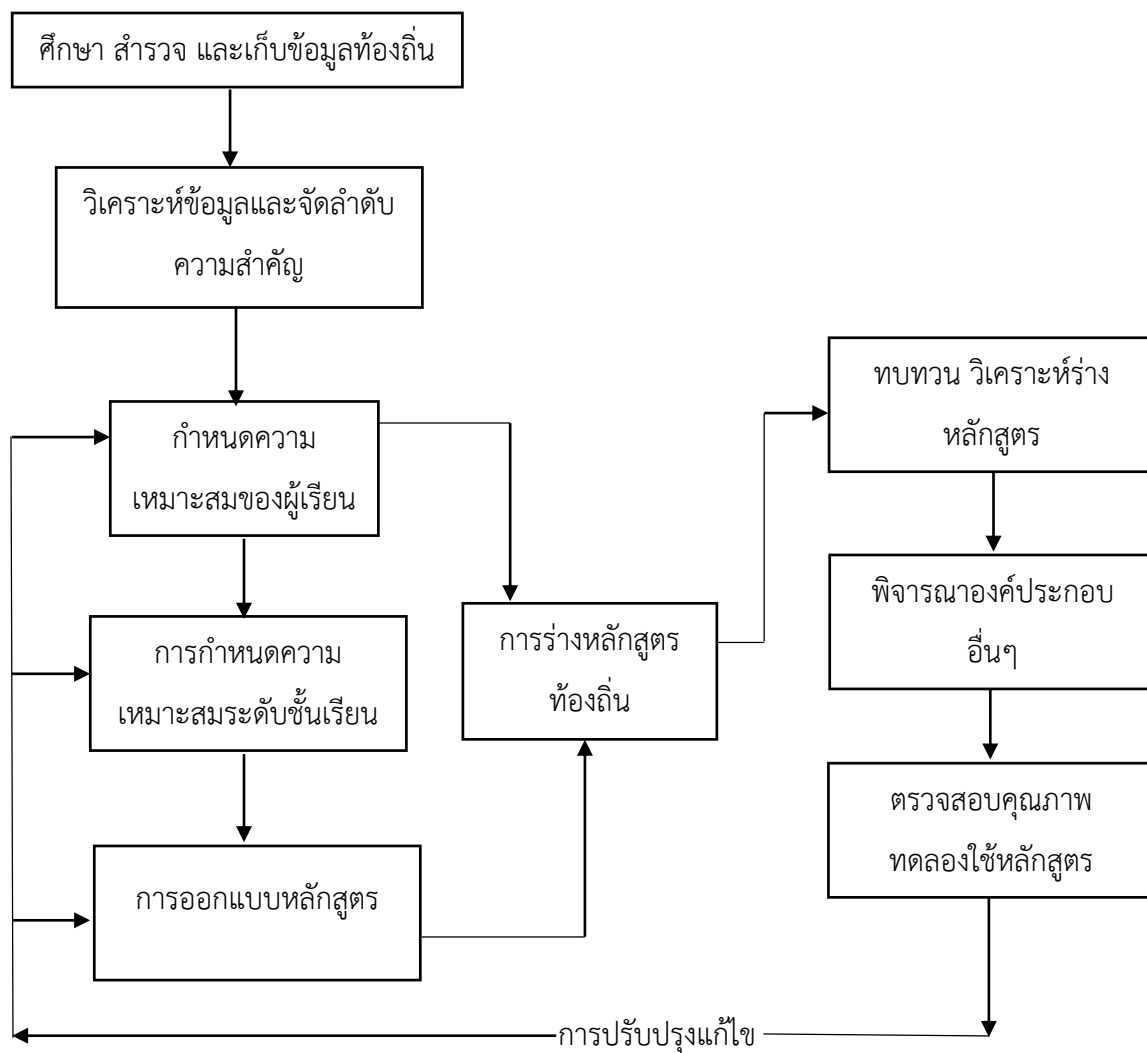
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนหรือกระบวนการหลายขั้นตอน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

วิชัย ประสิทธิเวช (2542 อ้างถึงใน ฌภัทร ศิลปคร, 2553 : 23-24) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1. ศึกษาสำรวจ และเก็บข้อมูลต่างๆ ในท้องถิ่น ตั้งแต่เรื่องทรัพยากรต่างๆ สภาพทั่วไปของบุคคลในท้องถิ่น สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น แผนพัฒนาท้องถิ่น
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น จัดลำดับความสำคัญ และพิจารณาตามลำดับความสำคัญ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการ แผนพัฒนาท้องถิ่น ทรัพยากรต่างๆ และแนวโน้มความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงสภาพทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม
3. การกำหนดความเหมาะสมของผู้เรียน จัดทำภาพหลังที่ได้ประมวลพิจารณาข้อมูลแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับแรก คือ หลักสูตรย่อยมีจุดมุ่งหมายตอบสนองสิ่งใด ถ้าสามารถตอบสนองความคาดหวังได้ ให้พิจารณาถึงความเหมาะสมของวัยเรียน ระดับความยากง่ายมาก-น้อย เนื้อหาสาระและประสบการณ์ ที่สำคัญคือเป็นสิ่งตอบสนองความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ แม้กระทั่งความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ
4. การกำหนดความเหมาะสมระดับชั้นเรียน เนื้อหาสาระและประสบการณ์ในหลักสูตรย่อยมีความต่อเนื่องกับรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรแกนกลางหรือไม่ ความสำคัญ คุณค่าความยากง่าย และปริมาณของเนื้อหาสาระและประสบการณ์เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนหรือไม่
5. การออกแบบหลักสูตร โดยการกำหนดความคิดรวบยอด หรือผลรวมที่ผู้เรียนจะได้รับภายหลังจากการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง
6. การร่างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่น ท้องถิ่นสามารถยึดแนวทางของหลักสูตรแกนกลางซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย เนื้อหาสาระและประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน เวลาเรียน
7. ทบทวนและวิเคราะห์การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ที่เป็นผลมาจากข้อที่ 6 ในแง่ของความน่าจะเป็นไปได้ของกระบวนการเรียนการสอน การจัดหาผู้สอน สถานประกอบการ เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ เวลา สภาพแวดล้อม ปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ
8. พิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ที่ช่วยเสริมหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น แนวการสอน การประเมินผล หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบการแนะแนว
9. การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตรย่อย ต้องกำหนดเป็นแผนอย่างมีขั้นตอนและระบบ มีการวางแผนการสอนให้สมบูรณ์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ คัดเลือกกลุ่มทดลองให้ถูกต้อง การกำหนดวิธีการประเมินผลและติดตามผล

ภาพที่ 2.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

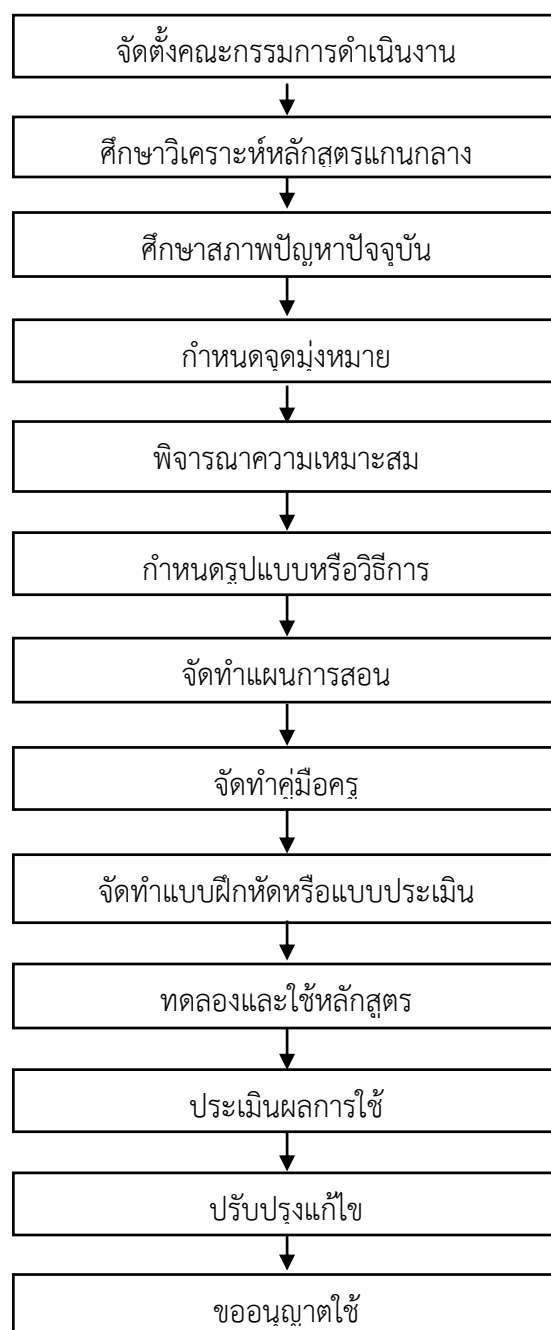

ที่มา : กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ ,2542 : 14)

สำลี รักสุทธี (2544 อ้างถึงใน ฌภัทร ศิลปทรร, 2553 : 26) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการใช้หลักสูตรท้องถิ่นว่า ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่น ปัญหาใกล้ตัว หรือการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่เพื่อเสริมหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งอาจดำเนินการในระดับโรงเรียน อำเภอ จังหวัดและเขตการศึกษา ทั้งหมดอยู่ภายใต้ขั้นตอนเดียวกันดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ควรจะเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและมีความตั้งใจในการปฏิบัติ มีความสนใจกระตือรือร้นและต้องการพัฒนาตนเองด้วย
2. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางมาทำการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดของหลักสูตรต่าง ๆ ให้เข้าใจ เพื่อที่จะสร้างและพัฒนาหลักสูตรได้ตรงเป้าหมายและไม่ทำให้ขัดกับหลักสูตรแม่บท
3. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ท้องถิ่น ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม สัมมนา และอื่น ๆ
4. กำหนดจุดมุ่งหมาย ควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและสร้างหลักสูตรให้ชัดเจนว่าต้องให้ผู้เรียนเดินไปสู่จุดใด เป้าหมายใด
5. พิจารณาความเหมาะสม ควรดำเนินการเลือกเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักสูตรแกนกลางที่มีความสอดคล้องกับปัญหา กับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โรงเรียนท้องถิ่นหากเห็นว่าส่วนใดยังไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นก็ดำเนินการสร้างรายวิชาขึ้นมาใหม่ตามต้องการ
6. กำหนดรูปแบบหรือวิธีการ ควรกำหนดรูปแบบหรือวิธีการให้ชัดเจนในการจะพัฒนาหรือสร้างหลักสูตร ซึ่งอาจปรับ ทำใหม่ เพื่อเสริมหลักสูตรแม่บทได้
7. จัดทำแผนการสอน สร้างแผนการสอนประกอบหลักสูตรเพื่อจะได้เป็นแนวในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป
8. จัดทำคู่มือ เพื่อที่จะช่วยให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพ
9. จัดทำแบบฝึกหัดหรือแบบประเมิน ควรสร้างแบบฝึกหัดหรือแบบประเมิน ควรสร้างแบบฝึกหัดหรือแบบประเมินประกอบหลักสูตรด้วย
10. ทดลองและใช้หลักสูตร เพื่อหาข้อบกพร่องจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข
11. ประเมินผลการใช้เมื่อทดลองใช้แล้วจะต้องมีการประเมินด้วยว่ามีความเหมาะสม
12. ปรับปรุงแก้ไข ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาและสร้างหลักสูตร
13. ขออนุญาตใช้ เมื่อจัดทำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์และมีเอกสารประกอบหลักสูตรครบแล้วต้องขออนุญาตใช้หลักสูตรต่อไป

ภาพที่ 2.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

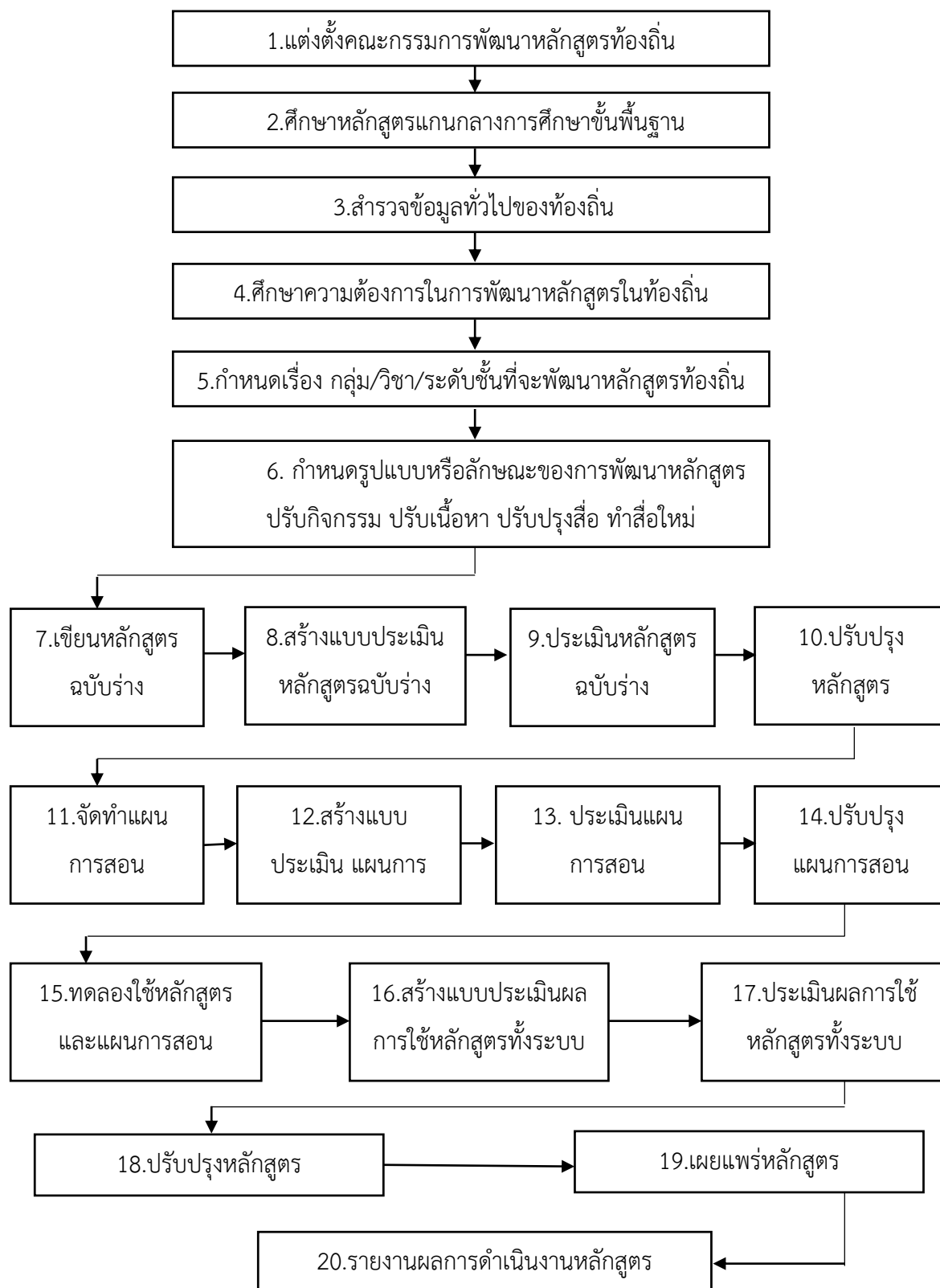
ที่มา : (สำลี รักสุทธี, 2544 อ้างถึงใน อนุรักษ์ ศิลปศร, 2553 : 26)

นิคม ชมพูลง (2544 อ้างถึงใน ฦภัทร ศิลปคร, 2553 : 30) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นในระดับโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย อาจประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ประชาชน ชาวบ้าน ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของรายวิชาที่จะพัฒนา และศึกษาข้อบกพร่องของหลักสูตรแม่บทในส่วนที่ไม่เอื้อหรือไม่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น
3. สรุวจข้อมูลทั่วไปของท้องถิ่น เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น แนวโน้มของการพัฒนาสิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ศักยภาพของโรงเรียน และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แล้วรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
4. ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรในท้องถิ่น จากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะพัฒนา
5. กำหนดเรื่อง/กลุ่มประสบการณ์/วิชา/ระดับชั้นที่จะพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นและศึกษาข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับเรื่องที่จะพัฒนาโดยละเอียด จากภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. กำหนดรูปแบบหรือลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรว่าจะใช้รูปแบบใดใน 5 ลักษณะ คือ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ปรับรายละเอียดของเนื้อหา ปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนให้เหมาะสม จัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม
7. เขียนหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจง เหตุผลความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา อัตราเวลาเรียนรายวิชา ตารางวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และรายละเอียดของเนื้อหาของแต่ละหน่วยโดยละเอียด
8. สร้างแบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วยข้อบ่งชี้ในการประเมิน คือ จุดมุ่งหมายโครงสร้างเนื้อหา อัตราเวลาเรียน สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล
9. ประเมินหลักสูตรฉบับร่างพร้อมแบบประเมินหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการวัดผลประเมินผล รวมทั้งผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นประเมินพร้อมทั้งคำแนะนำต่าง ๆ
10. ปรับปรุงหลักสูตร ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

11. จัดทำแผนการสอน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรจากคำอธิบายรายวิชาของเรื่องที่จะพัฒนา แล้วจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน ใบความรู้ ใบงาน สื่อประกอบการเรียนการสอน แบบวัดพฤติกรรมระหว่างเรียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
12. สร้างแบบประเมินแผนการสอนซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และความสอดคล้อง
13. ประเมินแผนการสอน นำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้ว และแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน
14. ปรับปรุงแผนการสอน ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
15. ทดลองใช้หลักสูตรและแผนการสอนกับนักเรียนกลุ่มเล็กเพื่อหาข้อบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มใหญ่
16. สร้างแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งระบบ โดยประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต
17. ประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียนและครูผู้ปกครองนักเรียน
18. ปรับปรุงหลักสูตร แผนการสอน สื่อและเครื่องวัดผลประเมินผลให้สมบูรณ์และมีคุณภาพ
19. เผยแพร่หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบทั้งระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา และกรมที่สังกัด
20. รายงานผลการดำเนินงานหลักสูตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสำหรับการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก

ภาพที่ 2.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

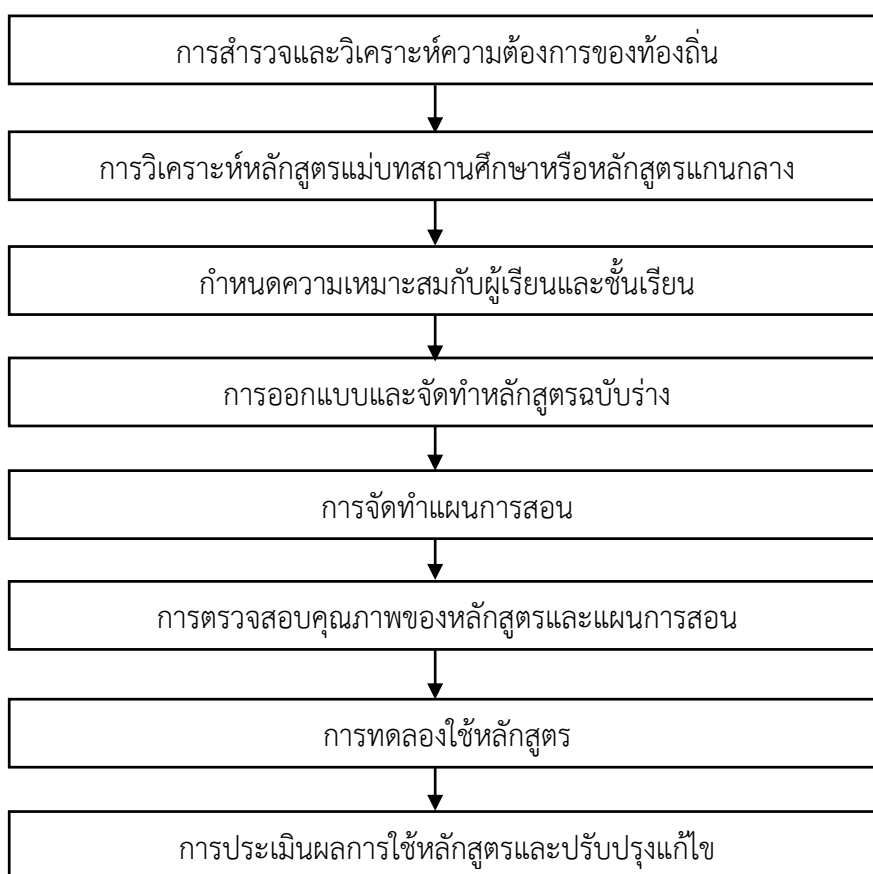

ที่มา : (นิคม ชมพุดวง, 2544 อ้างถึงใน ภัทร ศิลป, 2553 : 28)

จิตรา ขวัญยืน (2559 : 30) อธิบายกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย

- 1) การสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น
- 2) การวิเคราะห์หลักสูตรแม่บทสถานศึกษาหรือหลักสูตรแกนกลาง
- 3) กำหนดความเหมาะสมกับผู้เรียนและชั้นเรียน
- 4) การออกแบบและจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง
- 5) การจัดทำแผนการสอน
- 6) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและแผนการสอน
- 7) การทดลองใช้หลักสูตร
- 8) การประเมินผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข

ภาพที่ 2.4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ที่มา : จิตรา ขวัญยืน, 2559 : 30

กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม (2556 : 82-85) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในขั้นแรกของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการทำงานซึ่งมีประมาณ 5-8 คน ควรคัดเลือกจากบุคคลที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์หลายๆ ด้านเป็นกรรมการ เช่น ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านสภาพท้องถิ่น และด้านการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ในขั้นตอนของการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน สิ่งที่ต้องดำเนินการ คือ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเหมาะสม กับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของท้องถิ่น ข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว ได้แก่ สภาพและปัญหาของชุมชน ความต้องการของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน กับโรงเรียน ความพร้อมของชุมชน เช่น ผู้รู้หรือผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น แหล่งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในชุมชน สื่อวัสดุที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น งบประมาณ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้สามารถรวบรวมได้จากผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ประชาชน ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้ปกครอง นักเรียน ฯลฯ โดยใช้วิธีการวิจัยสัมภาษณ์หรือสนทนาวงกลม สุ่มแบบสอบถาม สังเกต จัดสัมมนา และหรือ ประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง

2. สำรวจสภาพและปัญหาความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ รวมทั้งความสอดคล้องกับความต้องการและความต้องการของผู้เรียนด้วยข้อมูลเหล่านี้สามารถศึกษาได้จากผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ซึ่งอาจเป็นวิธีการพูดคุยกันกับนักเรียนและผู้ปกครอง และสังเกตนักเรียน

3. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแม่บท เพื่อพิจารณาจุดประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา และคาบเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรนั้น มีลักษณะสำคัญอย่างไร มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติอย่างไร ส่วนใดที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. วิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน เป็นการศึกษาสภาพโดยทั่วไปของโรงเรียน ด้านต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลกรของโรงเรียน ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ข้อมูลด้านการบริหารภายในโรงเรียน ความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือท้องถิ่น ความพร้อม ความต้องการ แหล่งเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น คณะทำงานต้องการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรรายวิชาที่จะจัดทำใหม่ เพื่อกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อเรียนจบวิชาแล้ว ในการกำหนดจุดประสงค์ ต้องคำนึงความสอดคล้องของจุดประสงค์ของกลุ่มประสบ

การวิชา ความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และระดับความสามารถของผู้เรียน ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านทักษะ ด้านเจตคติ

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดเนื้อหา คณะทำงานจะต้องนำจุดประสงค์ที่ระบุไว้แล้วจากขั้นตอนที่ 3 มากำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชาอย่างกว้างๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาดังกล่าว และครอบคลุมส่วนที่เป็นความรู้และทักษะด้วย จากนั้นจึงแยกแยะออกเป็น เนื้อหาย่อย คณะทำงานควรกำหนดเนื้อหาสาระให้เหมาะสม มีความถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจและเหมาะสมกับคาบเวลา

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดกิจกรรม เมื่อได้เนื้อหาวิชาแล้ว คณะทำงานควรที่กำหนดกิจกรรมที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์แต่ละข้ออย่างละเอียด เน้นทักษะกระบวนการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยครูเป็นผู้ระสานกิจกรรม และชี้แนะ

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดคาบเวลาเรียน นั้นมักถือโครงสร้างของหลักสูตร แม่บท และปริมาณของเนื้อหาที่จะต้องให้ผู้เรียนจะต้องเรียนเป็นเครื่องกำหนดกล่าว คือ ในระดับประถมศึกษา จำนวนคาบเวลาที่กำหนดนั้นจะต้องไม่ทำให้คาบเรียนสำหรับกลุ่มประสบการณ์/หน่วยย่อยที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงไป

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดวิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผล คณะทำงาน ควรกำหนดวิธีและเกณฑ์การวัดประเมินผลในรายวิชาที่จัดทำขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติจะได้ดำเนินการวัดและประเมินผลตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้หลักสูตร ในที่สุด

ขั้นตอนที่ 8 การจัดการเอกสารหลักสูตร หลังจากการสร้างหรือการจัดทำหลักสูตรรายวิชาใหม่แล้วคณะทำงานควรจะทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมและสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรหรือครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร ในขั้นตอนนี้ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง โดยคณะทำงานต้องกำหนดอย่างมีแบบแผนอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ คณะทำงาน อาจมีการประชุมพิจารณาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น จุดประสงค์ เนื้อหา สาระกิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียน วิธีการวัดประเมินผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่ เมื่อพิจารณาข้อบกพร่องหรือปัญหาแล้ว จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อน จากนั้นคณะทำงานจึงคัดเลือกกลุ่มทดลองและกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนการใช้จริง

ขั้นตอนที่ 10 การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับการตรวจสอบ คุณภาพ ปรับปรุงแก้ไขแล้ว คณะทำงานต้องนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับเพื่อขอ

อนุมัติการใช้หลักสูตร สำหรับในปัจจุบัน คณะทำงานสามารถเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเพื่อขออนุมัติได้เลย เนื่องจากโรงเรียนฐานะ เป็นนิติบุคคล

ขั้นตอนที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้ ในกรณีที่หลักสูตรจะใช้กับครูผู้สอนหลายคนหรือหลายโรงเรียน และครูผู้สอนเหล่านั้นไม่ได้อยู่ในคณะทำงาน จำเป็นต้องมีการเตรียมการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตรอื่นๆ เมื่อมีการอบรมเรียบร้อยแล้ว ต้องมีการนิเทศติดตาม การใช้หลักสูตรของครูด้วย

ขั้นตอนที่ 12 การประเมินหลักสูตร หลังจากที่ได้ครูได้นำหลักสูตรไปใช้ระยะหนึ่งแล้ว ใน การดำเนินการขั้นต่อไปก็คือการประเมินสภาวะการเปลี่ยนแปลง คุณค่าของหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตร มีความเหมาะสมและความสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาภายในสังคมส่วนรวมและสังคม ท้องถิ่นได้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 13 การปรับปรุงแก้ไข และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักศึกษา

นักศึกษา กระบวนการและขั้นตอน	วิจัย ประสิทธิภาพ เวช (2542)	สำลี รักสุทธิ (2544)	นิคม ชมพุด (2544)	จิตร ขวัญ (2559)	กาญจนา บุญส่ง/ นิภา เพชรสม (2556)	รวม
ศึกษา สำนวน และเก็บข้อมูลในท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	5
วิเคราะห์ข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญ	✓		✓			2
จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน		✓	✓		✓	3
กำหนดความเหมาะสมกับผู้เรียน	✓		✓	✓		3
กำหนดความเหมาะสมระดับชั้นเรียน	✓	✓	✓	✓		4
ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางฯ		✓	✓	✓	✓	4
กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรท้องถิ่น		✓			✓	2
การร่างหลักสูตรท้องถิ่น	✓		✓	✓		3
ตรวจสอบคุณภาพ ทดลองใช้หลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	5
การออกแบบหลักสูตร	✓	✓	✓	✓		4
จัดทำแผนการสอน		✓	✓	✓		3
ประเมินหลักสูตร			✓		✓	2
ประเมินผลการใช้หลักสูตร		✓	✓	✓		3
ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร		✓	✓	✓	✓	4

จากตารางสังเคราะห์กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแนวคิดของนักศึกษา ทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักศึกษามีความสอดคล้องกันทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยจึงสรุปผลกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากข้อมูลที่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป สรุปขั้นตอนได้ ดังนี้ 1) การศึกษาสำนวนและเก็บข้อมูลท้องถิ่น 2) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 3) กำหนดความเหมาะสมกับผู้เรียนและชั้นเรียน 4) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง 5) การร่างหลักสูตรท้องถิ่น 6) การออกแบบหลักสูตร 7) จัดทำแผนการสอน 8) ตรวจสอบคุณภาพ ทดลองใช้หลักสูตร 9) ประเมินผลการใช้หลักสูตร และ 10) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

แนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) เป็นรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการอีกประเภทหนึ่งที่ใช้กระบวนการความร่วมมือของนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมมือในการทำวิจัยร่วมกันตามหลักประชาธิปไตย เพื่อทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่จะต้องทำการวิจัยด้วยกัน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัยกับนักวิจัย การมีส่วนร่วมนี้จะต้องมีตลอดกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนของการวิจัย ทำให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดการเรียนรู้การทำวิจัยได้ด้วยตนเอง ทำให้ผลการวิจัยที่ได้มีความน่าเชื่อถือและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2552 : 67) มีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล (2551 : 188) กล่าวถึง ความหมาย การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การเรียนรู้และแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย คือ ระหว่างชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักปกครองและผู้วิจัยโดยอาจจะเริ่มตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลที่เกิดจากการดำเนินงาน รวมทั้งมีการสรุปบทเรียนร่วมกันตลอดจนร่วมหาวิธีแก้ไขปัญหาและร่วมพัฒนาต่อไป

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2552 : 67) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การศึกษาหาความรู้เพื่อแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเพื่อพัฒนาส่งเสริมสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น ด้วยการให้นักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ร่วมมือร่วมใจดำเนินการวิจัยร่วมกันทุกขั้นตอนของการทำวิจัย โดยใช้หลักความเป็นประชาธิปไตยในการดำเนินงานและนำผลการปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดในพื้นที่การวิจัยให้ดียิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

บุญนาค ตีวกุล (2543 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2552 : 62) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกในชุมชน ทำการศึกษาชุมชน เน้น การวิเคราะห์ชุมชนเพื่อค้นหาศักยภาพ ปัญหา แนวทางแก้ปัญหาด้วยการวางแผน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ประเมินงานเป็นระยะเพื่อปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้

จรรยา จิตมีธรรมเลิศ (2562 : 24) สรุปว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบโดยการกระทำร่วมกันระหว่างนักวิจัย และคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย เริ่มตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ เริ่มดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลที่เกิดจากการดำเนินงาน รวมทั้งมีการสรุปบทเรียนร่วมกันตลอด จนร่วมหาวิธีแก้ไขปัญหาคิดตามผลจนถึงขั้นประเมินผลและร่วมกันพัฒนาต่อไป

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การศึกษาอย่างเป็นระบบที่มีกระทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ชุมชน ผู้ปกครอง ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการร่วม

วางแผน วิเคราะห์ชุมชน ปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลที่เกิดจากการดำเนินงาน รวมถึงร่วมกันสรุปผล ติดตามผล และร่วมกันพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีหลักการสำคัญดังนี้ (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2552 : 67-68)

1. หลักความเสมอภาค กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยกับนักวิจัยมีความเท่าเทียมกันของแต่ละฝ่าย นักวิจัยไม่ใช่ผู้นำหรือผู้ชี้แนะให้กับกลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันกลุ่มเป้าหมายไม่ใช่ผู้ตามหรือปฏิบัติตามนักวิจัยทุกประเด็นเสมอไปทั้งสองฝ่ายต่างมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน
2. หลักการเรียนรู้ นักวิจัยควรเปิดใจให้รับข้อเสนอแนะ และความรู้ความสารถของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยต้องพร้อมที่จะรับการปรับเปลี่ยนตนเอง มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งนักวิจัยไม่ใช่เป็นฝ่ายให้เท่านั้นแต่ต้องพร้อมที่จะเป็นฝ่ายรับด้วย
3. หลักอิสระทางความคิด การเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมีอิสระเสรีในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ที่เป็นสิ่งสำคัญรวมทั้งสามารถใช้วิจารณ์ญาณในการวิเคราะห์วิจารณ์ได้
4. หลักการเคารพภูมิความรู้ ความรู้ของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นพื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์ของกลุ่มดังกล่าวที่แตกต่างจากนักวิจัย เป็นสิ่งสำคัญที่นักวิจัยต้องให้ความเคารพให้เกียรติ
5. หลักความเป็นประชาธิปไตย การดำเนินการการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการทำวิจัย ต้องใช้การแสดงความคิดเห็นและเคารพมติของเสียงส่วนใหญ่ ดังนั้นการประชุม ปรีกษา หรือ พุดคุยระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการจึงเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาที่ทำการวิจัย

ณภัทร ศิลปคร (2553 : 2) การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เป็นการพัฒนางานโดยริเริ่มจากการพยายามทำให้ดีขึ้นหรือมีความน่าสนใจ โดยใช้วิธีการและกระบวนการใหม่ในการปรับปรุงตนเองและพัฒนางานโดยการเรียนรู้อย่างอิสระด้วยตนเอง(Active Learning) และมีการมีส่วนร่วมโดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ร่วมงานในการพิจารณาวางแผนและกำหนดขั้นตอน ในการดำเนินงานอย่างรอบคอบ และได้ผลรับที่ดียิ่งขึ้นนับว่าเป็นการทำงานอย่างเป็นระบบ ที่ทำให้แต่ละคนสามารถนำกระบวนการแก้ปัญหาปรับแผนหรือประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ทำให้คนประสบความสำเร็จในการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาตนเองพัฒนางาน

ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ 3 ประการ ที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างผสมผสานกลมกลืน คือ

1. เป็นการค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบที่จำเป็น เช่น ข้อมูล ความจริง ปัญหาเชิงพัฒนาที่จะต้องแก้ไขสมมติฐานสำหรับการทดสอบต่อไป แผนงานดำเนินงานสำหรับการพัฒนาการวิจัยหรือแก้ปัญหาและการติดตามประเมินผลการพัฒนาแก้ไขปัญหา

2. เป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นผู้ซึ่งเป็นทั้งผู้ร่วมดำเนินการวิจัยและผู้ได้รับผลลัพธ์ของการวิจัย

3. เป็นการวิจัยปฏิบัติการในการดำเนินชีวิตจริงไม่ใช่เป็นการจำลองจากชีวิตจริงมาเพื่อการวิจัยอย่างที่ทำกันในห้องทดลองของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมในการวิจัยต้องเอาการดำเนินชีวิตที่ตนกระทำอยู่เป็นปกติธรรมดาเป็นเดิมพัน และจะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมครั้งนี้

จากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จึงเรียกรวมการวิจัยครั้งนี้ว่า “การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม” หรือ “Participatory Action Research” หรือ PAR

PAR มีใช้กิจกรรมวิจัยแบบ “ม้วนเดียวจบ” แต่เป็นกระบวนการ (Process) ที่มีวงจร (Cycle) ต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ สำหรับการวิจัยและพัฒนาในปัญหาหนึ่งๆ กล่าวคือ เมื่อพัฒนาไปจนจบช่วงหนึ่งของปัญหานั้นก็จะมีการประเมินผลการพัฒนาโดยกลุ่มผู้วิจัยเองแล้วริเริ่มคิดแผนวิจัยและพัฒนาสำหรับปัญหานั้นในช่วงต่อไป ทั้งนี้เพราะแต่ละปัญหาในชุมชนท้องถิ่นสามารถทำการวิจัยและพัฒนาได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

กระบวนการการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540 : 42-43) กล่าวว่า ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. การเตรียมชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยในระดับที่เสมอภาคในทุกขั้นตอน

2. อบรมนักวิจัยร่วมจากชุมชน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ในท้องถิ่น บทบาทของผู้ทำหน้าที่เป็นนักวิจัยท้องถิ่น การจัดองค์กรชุมชนรูปแบบของผู้นำ การสนับสนุนและมนุษยสัมพันธ์

3. การกำหนดรูปแบบการวิจัย เพื่อแตกปัญหาทั่วไปที่ชุมชนเลือกแล้วลงเป็นปัญหาย่อยๆ ที่สามารถจะทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาได้ทีละส่วน

4. ลงมือเก็บข้อมูล โดยผู้ที่ได้รับการอบรมวิธีการเก็บข้อมูลมาแล้ว

5. ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ข้อสังเกตหรือข้อวิจารณ์สิ่งที่พบ วิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ข้อมูลนั้น

6. หาหรือผลการค้นพบกับชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเสนอกลับคือต่อชุมชนให้มีโอกาสตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้อง ตลอดจนทำการวิเคราะห์สรุปประเด็นหรือชี้แนะแก้ปัญหาวิจัย

7. วางแผนชุมชน โดยการอบรมที่วางแผนให้สามารถเขียนโครงการได้ รวมทั้งความสามารถในการจัดองค์กรชุมชนด้วย

8. นำแผนไปร่วมปฏิบัติกับชุมชน โดยการระดมทรัพยากรทั้งบุคคลและชุมพลั้ง ตลอดจนองค์กรประชาชนต่างๆ ในชุมชนมาร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่จัดวางขึ้นจากข้อมูลที่เป็นผลจากการศึกษาร่วมกัน โดยทีมนักวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมนั้น

9. ติดตาม กำกับ และประเมินผลในชุมชน โดยทีมวิจัยและชุมชนร่วมกัน

บุญเรียง ขจรศิลป์ และคณะ (2547 : 73-78) สรุปขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนในระยะก่อนดำเนินการวิจัย ขั้นตอนในระยะดำเนินการวิจัย และขั้นตอนในระยะหลังดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนในระยะก่อนดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1.1 การคัดเลือกชุมชนและการเข้าสู่ชุมชน ก่อนที่จะเลือกชุมชนที่ศึกษา นักวิจัยจะต้องสำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนทุกด้าน นับตั้งแต่ลักษณะทางการภาพ แหล่งทรัพยากรของชุมชน ลักษณะทางด้านชีวภาพ ข้อมูลทางด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ การสื่อสารในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว ควรรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยอาจอาศัยจากหน่วยราชการที่มีอยู่ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสำรวจเบื้องต้นในชุมชน ต่อจากนั้นจึงตัดสินใจเลือกชุมชนที่มีความเหมาะสมและมีปัญหาที่สามารถดำเนินการวิจัยได้

1.2 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน นักวิจัยควรหาความรู้จักชุมชน ขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือความคุ้นเคยเพื่อให้คนในชุมชนไว้วางใจและให้การยอมรับ โดยพบปะกับองค์กรเอกชน องค์กรของรัฐ ผู้นำชุมชน และกลุ่มต่างๆ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนะนำโครงการ รวมทั้งเพื่อเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ นอกจากนี้ นักวิจัยจะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนนั้น ร่วมกิจกรรมสังคมของหมู่บ้าน ทำตัวให้เรียบง่ายแต่ช่วยเหลือร่วมมือกับชาวบ้าน เป็นต้น ขั้นตอนของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะถ้านักวิจัยไม่ได้รับการยอมรับและไม่ได้รับความไว้วางใจ ก็จะเป็นการยากที่จะก้าวสู่ขั้นตอนต่อไป

2. ขั้นตอนในระยะดำเนินการวิจัย มีกิจกรรม 5 ประการ ดังนี้

2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของสังคม ตลอดจนประเมินทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น โดยการศึกษาพร้อมกับชุมชนซึ่งจำเป็นต้องกระทำควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องของกระบวนการ และขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ในการให้ความรู้แก่ชุมชนนี้เป็นการใช้รูปแบบและแนวคิดการศึกษาผู้ใหญ่ครอบคลุมการพัฒนาทักษะต่างๆ นับตั้งแต่การเก็บรวบรวม ข้อมูล ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ของชุมชน การประเมินความต้องการของชุมชน การพัฒนาเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความข้อมูล การสรุปและให้ข้อเสนอแนะบนพื้นฐานของข้อมูล

2.2 การกำหนดปัญหาในเบื้องต้นอาจพบว่า ชุมชนมีปัญหาและความต้องการที่หลากหลายแต่เมื่อถึงขั้นการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาอาจจะพบว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเลือกและกำหนดปัญหา มีการลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจากปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ เช่น ความรุนแรงของปัญหา ความยากง่ายในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหาและจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน การนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด ซึ่งในขั้นตอนนี้ จะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการเลือกและกำหนดปัญหา

2.3 การร่วมกันออกแบบการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของ การวิจัยกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลว่าจะเก็บข้อมูลอะไร อย่างไร ส่วนใด จะใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกตหรืออาจจะใช้การอภิปรายกลุ่ม กำหนดแผนการเก็บข้อมูลว่าจะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนานเท่าไรใครจะรับผิดชอบ เก็บข้อมูลในเรื่องอะไร เป็นต้น เมื่อถึงเวลาที่ทีมงานวิจัยของชาวบ้านออกเก็บข้อมูลจริง นักวิจัยจากภายนอกต้องคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการของ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์พร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้อาจเป็นขั้นตอนที่ยากเกินไปสำหรับคนในชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากประสบการณ์และความรู้ในเรื่องการวิจัยมีจำกัด ดังนั้น ตัวผู้วิจัยจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนคัดเลือกสมาชิกในชุมชนที่จะมาร่วม ควรจะเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้

2.5 การนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้ทราบและเป็นการร่วมกัน ยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมกับเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดทำแผนงาน หรือโครงการเพื่อแก้ปัญหาต่อไป

3. ขั้นตอนในระยหลังดำเนินการวิจัย ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่นักวิจัยควรดำเนินการ 4 ประการ ดังนี้

3.1 การจัดและการอบรมทีมงานวางแผนของท้องถิ่น หลังจากที่ได้ข้อมูลจากขั้นตอนระยะดำเนินการวิจัยก็ต้องมีทีมงานจัดทำแผนของชุมชนโดยให้ชาวบ้านหรือสมาชิก เป็นแกนนำวิจัย ภายนอกจะต้องคอยเป็นพี่เลี้ยง และจัดอบรมหรือจัดหาวิทยากรภายนอกที่มีความรอบรู้ในการจัดทำแผน มาให้ความรู้แก่ทีมงานวางแผนของท้องถิ่นเพราะท้องถิ่นอาจยังมีจุดอ่อนในเรื่องของการจัดทำแผน

3.2 การวางแผนดำเนินงานโดยการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ การวางแผนเป็นขั้นตอนต่อเนื่องระหว่างการจัดสนใจกับการปฏิบัติ นักวิจัยและสมาชิกในชุมชนต้องร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ระบุกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม จัดทำตารางและกำหนดเวลาที่จะดำเนินตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ

3.3 การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้โดยมีแกนนำหรือกลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มทำงาน ซึ่งมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือลักษณะของงาน สิ่งสำคัญในขั้นตอนนี้คือ การกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ ระหว่างสมาชิกของชุมชน ระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำงานระหว่างสมาชิก กลุ่มชุมชนกับผู้วิจัยและการมอบหมายงานให้ตรงกับศักยภาพและความสามารถของบุคคล การกระจาย ทรัพยากรและการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ

3.4 การติดตามและประเมินผลถือเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพราะฉะนั้นนักวิจัยภายนอกควรได้เสนอให้ชาวบ้านจัดตั้งทีมงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ในการติดตามประเมินผลควรทำทุกระยะของโครงการ เพื่อดูปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ งานว่ามีอะไรที่จะต้องแก้ไข โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกและรายงานความก้าวหน้าของโครงการที่ทำไว้ทุกระยะ เพื่อชาวบ้านจะได้เห็นผลงานที่เกิดจากความพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการช่วยกันแก้ปัญหาของชุมชน

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2552 : 70-72) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาการวิจัย นักวิจัยหาการศึกษาประเด็นปัญหาการวิจัยที่เหมาะสมกับการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งควรเป็นปัญหาที่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยได้อย่างเต็มที่ทุกขั้นตอน และควรเป็นปัญหาวิจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว นักวิจัยเพียงเป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดความตระหนักและสนใจในการทำวิจัยเท่านั้น

2. การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย นักวิจัยแบบ PAR ควรทำการเรียนรู้ลักษณะพื้นที่ในการทำวิจัย ถ้าเป็นบุคคลภายนอกพื้นที่ในการวิจัย ควรมีผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นบุคคลในท้องถิ่น แต่ถ้าหากนักวิจัยเป็นบุคคลในพื้นที่ จะทำให้มีความเข้าใจบริบทของพื้นที่การวิจัยได้ถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งพื้นที่ในการวิจัยเป็นขอบเขตในการวิจัยที่นักวิจัยแบบ PAR ควรหาการศึกษาและเรียนรู้ สร้างความเข้าใจให้ชัดเจนก่อน

3. การกำหนดตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรเป็นสิ่งที่ เป็นข้อความที่ต้องการคำตอบ กระบวนการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่นักวิจัยแบบ PAR ต้องกำหนดให้ชัดเจนก่อนเริ่มกระบวนการวิจัย เพื่อเป็นฐานความคิดช่วงแรกที่จะช่วยให้นักวิจัยปฏิบัติการวิจัยได้อย่างถูกต้องทิศทาง แต่สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ เมื่อตัวแปรในการวิจัยนั้นได้ลงมือปฏิบัติการแล้วอาจจะไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตามลักษณะของการมีส่วนร่วม

4. การเตรียมกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เป็นการเตรียมความพร้อมของกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการวิจัย ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งมั่น สนใจและตั้งใจที่จะทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยแบบ PAR จึงใช้การเลือกแบบเจาะจงกับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะเป็นไปตามต้องการของนักวิจัยทุกคน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย แต่จะไม่ใช้การสุ่มกลุ่มบุคคลเพื่อทำการวิจัยเหมือนกับการวิจัยทางการศึกษาทั่วไป

5. การออกแบบการวิจัย นักวิจัยแบบ PAR ร่วมกับเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันคิดปรึกษาหารือร่วมกันในการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ร่วมกัน โดยร่วมกันเลือกใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการลงมตีว่ามีความเหมาะสม และเป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติการตามหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นต้นไปนักวิจัยแบบ PAR ควรเปลี่ยนบทบาทตนเองให้เป็นผู้กระตุ้นหรือผู้อำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยแบบ PAR ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ร่วมกันคิด ร่วมกันตกลงแบ่งหน้าที่ซึ่งกันและกันทำให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดการเรียนรู้ในการเก็บข้อมูลไปด้วย

7. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยแบบ PAR และทีมผู้ช่วย นักวิจัยจะร่วมกันทำการประมวลผลและสรุปข้อมูล ให้สังเกตและข้อวิจารณ์สิ่งที่พบ วิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ข้อมูลเช่นนั้น และเขียนสรุปสิ่งที่พบอย่างกว้างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะประกอบ แล้วนำเสนอหรือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ร่วมกันการคิดพิจารณาตัดสินใจร่วมกันอีกครั้งถึงข้อค้นพบที่ได้รวมทั้งแนวทางปรับปรุงแก้ไขที่ควรจะเป็น

8. การนำผลไปสู่การปฏิบัติจริง ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ควรให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนำข้อค้นพบไปสู่การปฏิบัติจริง ในสภาพที่เป็นจริงเพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในพื้นที่การวิจัยนั้นต่อไป

ณภัทร ศิลปสร (2553 : 40) สรุปขั้นตอนการดำเนินการอยู่ 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ
 - 1.1 การคัดเลือกชุมชนและการเข้าสู่ชุมชน
 - 1.2 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
 - 1.3 การกำหนดประเด็นศึกษา
2. ขั้นตอนการวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาการประเมินผล
 - 2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน
 - 2.2 การพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโครงการพัฒนา
 - 2.3 การกำหนดแผนงาน โครงการและการจัดการ
 - 2.4 การปฏิบัติตามโครงการ
 - 2.5 การติดตามประเมินผล

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์ขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นักรการศึกษา ขั้นตอนดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม	พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540)	บุญเรียง ขจร ศิลป์ และ คณะ (2547)	ธีระวุฒิ เอกะกุล (2552)	ณภัทร ศิลปสร (2553)	รวม
การเตรียมชุมชน/การคัดเลือกชุมชน/กำหนดพื้นที่	✓	✓	✓	✓	4
การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน		✓		✓	2
การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา/กำหนดประเด็น		✓	✓	✓	3
พิจารณาความเหมาะสมของการพัฒนา				✓	1
การกำหนดตัวแปรในการวิจัย			✓		1
การอบรมนักวิจัยร่วม	✓	✓			2
การกำหนดรูปแบบการวิจัย/ออกแบบงานวิจัย	✓	✓	✓	✓	4
ลงมือเก็บข้อมูล	✓		✓		2
ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล	✓	✓	✓		3
นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมของชุมชน		✓			1
หารือผลการค้นพบกับชุมชน	✓				1
วางแผนชุมชน	✓				1
วางแผนดำเนินงาน		✓			1
นำแผนไปร่วมปฏิบัติกับชุมชน	✓	✓	✓	✓	4
ติดตาม กำกับ ประเมินผล	✓	✓		✓	3

จากตารางสังเคราะห์ขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากแนวคิดของนักการศึกษาทั้ง 4 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษามีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงสรุปผลขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากความถี่ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป สรุปได้ ดังนี้ 1) การเตรียมชุมชน/การคัดเลือกชุมชน/กำหนดพื้นที่ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 3) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา/กำหนดประเด็น 4) การกำหนดรูปแบบการวิจัย/ออกแบบงานวิจัย 5) ลงมือเก็บข้อมูล 6) ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล 7) นำแผนไปร่วมปฏิบัติกับชุมชน และ 8) ติดตาม กำกับ ประเมินผล เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ตารางที่ 2.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
1) การเตรียมชุมชน /การคัดเลือกชุมชน/การกำหนดพื้นที่ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 3) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา/กำหนดประเด็น 4) การกำหนดรูปแบบการวิจัย/ออกแบบงานวิจัย 5) ลงมือเก็บข้อมูล 6) ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล 7) ติดตาม กำกับ ประเมินผล	1) การศึกษา สํารวจ และเก็บข้อมูลท้องถิ่น 2) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 3) กำหนดความเหมาะสมของผู้เรียนและชั้นเรียน 4) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง 5) การร่างหลักสูตรท้องถิ่น 6) การออกแบบหลักสูตร 7) จัดทำแผนการสอน 8) ตรวจสอบคุณภาพ ทดลองใช้หลักสูตร 9) ประเมินผลการใช้หลักสูตร 10) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	1. การเตรียมชุมชน/การคัดเลือกชุมชน/กำหนดพื้นที่ 2. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 3. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา/กำหนดประเด็น 4. การกำหนดรูปแบบการวิจัย/ออกแบบงานวิจัย 4.1 ศึกษา สํารวจ และเก็บข้อมูลท้องถิ่น 4.2 จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 4.3 กำหนดความเหมาะสมของผู้เรียนและชั้นเรียน 4.4 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง 4.5 การร่างหลักสูตรท้องถิ่น 4.6 การออกแบบหลักสูตร 4.7 จัดทำแผนการสอน 4.8 ตรวจสอบคุณภาพ ทดลองใช้หลักสูตรร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 5. ลงมือเก็บข้อมูล และติดตามกำกับและประเมินผลการใช้หลักสูตร 6. ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล 7. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

ประวัติความเป็นมาชาวไท-ยวน บ้านคูบัว

ก่อนปีพุทธศักราช 2347 คนไทเชื้อสายไท-ยวน คนเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในชื่อ “โยนกเชียงแสนนคร” มีบ้านเรือนอยู่ในเมืองเชียงแสน (ปัจจุบันคือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) ต่อมาในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพเมืองหลวง น่าน ลำปาง เชียงใหม่ และเวียงจันทน์ ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสน และทำลายเมืองเชียงแสนทิ้ง พร้อมกันนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายชาวเชียงแสนทั้งหมด โดยแบ่งให้กองทัพทั้งห้านำไปไว้ ณ เมืองดงกล่าว ในส่วนที่ติดตามกองทัพหลวงลงมากรุงเทพฯ ขณะที่ผ่านลุ่มแม่น้ำป่าสัก (บริเวณอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี) พี่น้องไท-ยวน ส่วนหนึ่งขอตั้งบ้านเรือนทำกินอยู่ ณ ที่นั้น ส่วนที่เหลือเดินทางมาพำนักชั่วคราวที่กรุงเทพฯ ระยะหนึ่ง บริเวณบางขุนพรหม จากนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ราชบุรี

บ้านไร่นาที่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ออกไปจากตัวเมืองราชบุรีทางทิศตะวันออก เป็นแหล่งแรกในการตั้งบ้านเรือนของชาวเมืองเชียงแสน ต่อมาครัวเรือนมากขึ้น จึงขยายไปตั้งบ้านเรือนหาแหล่งทำกินอีกหลายพื้นที่ในจังหวัดราชบุรี เช่น คูบัว ดอนตะโก ห้วยไผ่ ดอนแร่ หินกลอง ห้วยปลาตุก หนองโพ บางกะโดด หนองปลาหมอ รามบัว นาขุนแสน ห้วยหลวง หนองนกกระเรียน ที่นครปฐม เช่น บ้านทัพหลวง กาญจนบุรี เช่น บ้านรางสาลี่ บ้านแปดหลัง ไทรโยค พุศุดุเตย ฯลฯ มีประชากรเชื้อสายไท-ยวน ในจังหวัดราชบุรีประมาณ 80,000 กว่าคน ศิลปะ ประเพณีวัฒนธรรมบางอย่าง ของชาวไท-ยวน ในจังหวัดราชบุรีที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพชนจากอดีตถึงปัจจุบันยังได้มีการสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องบางครั้งก็รุ่งเรือง บางทีก็เสื่อมถอยตามกระแสการบริโภควัฒนธรรมต่างชาติที่เขย่าวก แต่ถึงอย่างไรก็ตามภูมิปัญญาทอผ้าจากก็ได้รับการอนุรักษ์หวงแหนไว้ให้ลูกหลานถึงปัจจุบัน

เมื่อไท-ยวน จากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานที่ตำบลคูบัวประมาณ 200 ปีล่วงมาแล้ว ย่ายาย ของเราก็ได้นำภูมิปัญญาการทอผ้าจาก ที่มีอยู่ในสายเลือด มาทอใช้นุ่งห่มเป็นเอกลักษณ์ของชาวไท-ยวน เมืองเชียงแสน ต่อมาประมาณ 60 ปีล่วงมาแล้ว ลูกหลานไท-ยวน หันไปใช้ผ้าทอจากโรงงาน จึงทำให้การทอผ้าจากลดน้อยลงเกือบสูญหายไปจากครัวเรือน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2547 ด้วยความสำนึกที่ต้องการเชิดชูภูมิปัญญาของบรรพชนของตน ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนทั่วไป ลูกหลานไท-ยวน ในราชบุรีจึงได้ฟื้นฟูศิลปะผ้าจากให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสืบต่อไป

สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว

วัดโขลงสุวรรณคีรี

วัดโขลงสุวรรณคีรี เป็นวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดมหานิกาย ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ตั้งมาประมาณ 59 ปี เป็นวัดที่มีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของชาวพุทธในบริเวณตำบลคูบัว วัดโขลงสุวรรณคีรี ตั้งเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 เมื่อ พ.ศ. 2498 หลวงพ่อธรรม สิริจันโท ได้ไปสร้างที่พัทสงฆ์ มูลดินลักษณะคล้ายภูเขาขนาดย่อม (ปัจจุบันคือโบราณสถานสมัยทวารวดี หมายเลข 18) สภาพเดิมมีต้นไม้ขึ้นปกคลุม รกทึบ มีพระพุทธรูปหินแดง 3 องค์ประดิษฐานอยู่บนแท่นปูน มีเสาไม้แก่นเก่าๆ ไม่มีหลังคา ชาวบ้านเรียกสถานที่นี้ว่า “วัดโขลง” มาแต่เดิม พระพุทธรูป 3 องค์ นี้สันนิษฐานตามพุทธลักษณะแล้วอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น จึงสันนิษฐานว่า “วัดโขลง” น่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นด้วยเช่นกัน แต่ตอนที่หลวงพ่อธรรมไปสร้างที่พัทสงฆ์นั้น มีพระพุทธรูปเหลือเพียงองค์เดียว ชาวบ้านเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “หลวงพ่อดัง” หลังจากหลวงพ่อธรรม สิริจันโท ได้สร้างที่พัทสงฆ์ และจำพรรษาอยู่ที่วัดโขลงสุวรรณคีรีแล้วจึงได้มีพระสงฆ์มาจำพรรษาเพิ่มขึ้น

โบราณสถานหมายเลข 18

โบราณสถานหมายเลข 18 ที่ตั้งอยู่บริเวณวัดโขลงสุวรรณคีรีนั้นก่อนเป็นมูลเนินดินคล้ายกับภูเขา ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาโบราณสถานในเมืองราชบุรี มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สันนิษฐานว่าเป็นฐานของวิหาร ส่วนชั้นล่างก่อด้วยศิลาแลง โบราณสถานหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ทางด้านตะวันออกมีบันไดขึ้นส่วนประทักษิณออกมาจากฐาน 20 เมตร โบราณสถานเมืองคูบัวประดิษฐานพระพุทธรูป 3 องค์ ที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า “หลวงพ่อดัง” แต่ปัจจุบันนี้เหลือเพียงแค่องค์เดียวประดิษฐานอยู่ ณ วิหารภายในวัด ชาวบ้านมักจะเคารพบูชากันเป็นส่วนมากเพราะเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองประจำวัดโขลงสุวรรณคีรี โบราณวัตถุที่ขุดพบจากโบราณสถานแห่งนี้ ได้แก่ พระพุทธรูปเก่า เศียรพระพุทธรูป เทวดาปูนปั้น เชิงเทียนสัมฤทธิ์ คนแคระปูนปั้น หินชนวนสีดำมีจารึกอยู่ด้านหลัง ด้านหน้าเป็นแม่พิมพ์พระพุทธรูปปางสมาธิ คนโทแก้ว หรือ ขวดน้ำหอม และเต่าปูนสัมฤทธิ์ และอีกหลาย ๆ อย่าง สร้างเมื่อประมาณ 800 ปี สมัยอุทองชั้นต้น สร้างด้วยคนจำนวน 1,000 คน แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 15 ค่ำเดือน 6 คือวันตรงกับวันเกิด วันตรัสรู้ วันปรินิพพาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นวันใด ปีใด มีเรื่องเล่ากันว่า ถ้าจะให้หมู่บ้านแห่งนี้ร่มเย็นเป็นสุขฝนตกตามฤดูกาล ให้คนในหมู่บ้านช่วยกันทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ โบราณสถาน แล้วพากันขึ้นนมัสการสักการบูชา มีงานวิสาขสมโภชน์ เวียนเทียน ต่อไปภายในภาคหน้า 500 ปี จะเป็นที่เจริญมาก จะเป็นวัดใหญ่ หมู่บ้านนี้จะเป็นเมืองใหญ่ อุดมสมบูรณ์ด้วยทุกอย่าง ในสมัยก่อนเคยมีชื่อเรียกว่า “สุวรรณภูมิ” ตั้งแต่อดีตเป็นเมืองสุวรรณภูมิเก่า ทรัพย์แผ่นดินยังมีที่วัดโขลงสุวรรณคีรีนี้ เป็นทองคำบ้าง เป็นเครื่องตกแต่งองค์ของราชเทวองค์แรกของแคว้นสุวรรณภูมิ

ได้ตั้งปณิธานไว้ว่าผู้ที่มาช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และซ่อมแซมก่อสร้างวัดนี้ จะมีแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองและร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป

จิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว

จิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไท-ยวน จัดตั้งโดย อาจารย์ยุดม สมพร ภายในรวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้ โบราณวัตถุ และจัดแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไท-ยวน รวมถึง ผ้าจกอันงดงาม เลื่องชื่อ นับว่า จิปาละภัณฑสถาน บ้านคูบัว เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับ ไท-ยวนที่สมบูรณ์ที่สุดในภาคตะวันตก

จิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัวเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนด้วยความริเริ่มของชุมชนหลาย องค์การในพื้นที่ โดยความร่วมมือของวัดโขลงสุวรรณคีรี มูลนิธิพัฒนาประชากรตำบลคูบัว และศูนย์ สืบทอดศิลปผ้าจกราชบุรี ชมรมชาวไท-ยวน ราชบุรี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นประโยชน์แก่สาธารณะในแง่การสืบทอดวัฒนธรรมไท-ยวน ที่ ปัจจุบันหลงเหลืออยู่เพียงแค่ภาษาพูดและการทอผ้าจก ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการแต่งกายของ ผู้หญิงไท-ยวนเท่านั้น

ภาษาไท-ยวน

ภาษาไท-ยวน เป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือถิ่นหนึ่ง ควรเรียกว่าภาษา ไต หรือ ภาษา กนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่า ยวนหรือโยน มาช้านานแล้วคำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของ คนทั่วไป ต่อมาสังคมล้านนามีพัฒนาการมากขึ้น พบว่า แท้จริงแล้วในดินแดนล้านนาก็มีคนอีกหลาย เผ่าพันธุ์ เช่น คนลัวะ คนอาข่า (อีกอ) คนเมี่ยน (เย้า) คนกะเหรี่ยง ฯลฯ จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือ คนที่มีเชื้อชาวดอย มีเชื้อคนที่อาศัยอยู่ในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม ร่วมกันสร้าง บ้านแปลงเมือง เมื่อเรียกว่า คนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย (ซึ่ง คำมีค่า ความหมายเท่ากับภาษา)

การเรียกว่า คำเมือง เพิ่งมีขึ้นเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมานี้เอง แม้ในพงศาวดารก็เรียก ประชากรของล้านนาว่า ลาวหรือคนลาว หรือลาวล้านนา และเรียกลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงว่า ลาวล้าน ช้าง อีกคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับไท-ยวน คือคำว่า ไทยพายัพ ดังเช่นที่พระธรรมราชาวัตร (ฟู อุตตสิโว) ได้ทำหนังสือ “หลักภาษาไทยพายัพ” ซึ่งก็คือภาษาคนยวน หรือภาษาของคนล้านนา แต่ท่านใช้ทศ พายัพ (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) มาเรียกเป็นชื่อภาษา คล้ายกับที่มีการใช้ทิศอีสาน (ทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ)มาเรียกเป็นทั้งชื่อภาษาและเป็นทั้งชื่อคนไปในคราวเดียวกัน

ประเพณีไท-ยวน

ประเพณีงานปอยขันโตกชาวไท-ยวน

เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาของชาวไท-ยวน ในการเชิดชูศิลปวัฒนธรรมของผ้าจก ชาวบ้านจะช่วยกันทอผ้าแล้วนำมาต่อกันมีความยาว 99 เมตร เพื่อเป็นการระลึกถึงความเป็นไท-ยวน

ประเพณีงานปอยขันโตก จัดขึ้นที่วัดโฆลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัวร่วมกับสภาวัฒนธรรมตำบลคูบัว ร่วมกันจัดงานขึ้น โดยมีกลุ่มสตรีแม่บ้าน 15 หมู่บ้าน ร่วมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชาวไทย-ยวน เข้าร่วมถือตุ้มและผ้าตีนจก ซึ่งเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นมายาวนานแต่โบราณ และได้ร่วมกันทอผ้า มาตั้งแต่ต้นปี 2562 มาจนถึงต้นปีนี้ มีความยาวประมาณ 99 เมตร เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยเป็นแนวคิดของพระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส เจ้าอาวาสวัดโฆลงสุวรรณคีรี ที่เห็นคุณค่าของผ้าชิ้นตีนจก ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทย-ยวน ประจำจังหวัดราชบุรีที่มีลวดลายประณีต วิจิตรงดงามและมีลวดลายดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมายาวนาน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล โดยชุมชนได้ร่วมกันทอผ้าชิ้นตีนจกมีความยาวตามที่กำหนดเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2563 ได้นำมาตั้งเป็นริ้วขบวนจากหน้าวัดเดินเข้าสู่ภาควิชาชุมชนคูบัวอย่างสวยงาม เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และยังเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้ทุกคนได้เห็นคุณค่าศิลปะ วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูให้คนรุ่นใหม่เกิด ความหวงแหนศิลปวัฒนธรรมนี้ต่อไป

ประเพณีปลูกฝัโคตรเหง้า

ปลูกฝัโคตรเหง้า วัฒนธรรม"ไท-ยวน"กว่า 201 ปีหรือปี พ.ศ.2347-2548 ที่บรรพชนของไท-ยวน ราชบุรี ได้เคลื่อนย้ายจากเมืองล้านนา จังหวัดเชียงราย มาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดราชบุรี โดยกระจายกันอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น ตำบลดอนตะโก ตำบลดอนแจ่ง ตำบลอ่างทอง ตำบลทุ่งหลวง ตำบลหนองโพ แม้กระทั่งที่จังหวัดนครปฐม หรือจังหวัดกาญจนบุรี ในอดีตชาวไทย-ยวน มีการดำรงชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองอย่างเคร่งครัด ทั้งในเรื่องของภาษา จะพูดภาษาดั้งเดิม หรืออย่างประเพณีการนับถือฝัโคตรเหง้า เหล่าตระกูล กินข้าวบนสะโตก หรือขันโตก วิถีชีวิตจริงของคนไท-ยวนมีการเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ปัจจุบันจะหาที่เป็นของแท้ดั้งเดิมนั้น หาได้ยากเต็มทน เพราะหากนับวันเวลาที่มีการอพยพโยกย้ายจากเมืองเชียงแสน มาอยู่ที่ราชบุรีจนถึงปัจจุบันรวมแล้วประมาณ 201 ปี วัฒนธรรมไท-ยวน จึงถูกผสมผสานไปกับวัฒนธรรมอื่นๆ เพราะไท-ยวน จะไม่อยู่เพียงลำพัง แต่จะมีการไปแต่งงานกับลาวเวียงบ้าง คนไทยบ้าง มีลูกมีหลาน ต่างคนต่างปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตให้อยู่ได้ วิถีชีวิตดั้งเดิมจึงเปลี่ยนไป วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี”เพราะบรรพบุรุษชาวไทย-ยวนเชื่อว่ามีญาติพี่น้องกันก็ต้องมีผีเรือนเดียวกัน หรือ "ผีโคตรเหง้าเหล่าตระกูล" เดียวกัน พูดง่ายๆ คือ "ผีปู่ ผีย่า ผีตา"ความเชื่อเกี่ยวกับผีปู่ผีย่า เมื่อก่อนเขามิไว้เพื่อผูกโยงญาติพี่น้องให้รู้จักกัน ว่าเป็นญาติพี่น้องกัน เป็นกลุ่มเป็นก้อน ถ้าไม่มีผีก็จะไม่สามารถหาญาติพี่น้องทำให้ได้รู้จักกัน "เราจะมีผีไว้คุ้มครองลูกหลาน เช่น ถ้าลูกหลานแต่งงานเอาลูกเขยเข้าบ้าน จะต้องไปเลี้ยงบอกกล่าวผีปู่ย่าตาทวดว่าได้มีสมาชิกใหม่เพิ่มในตระกูล โดยมีการนำเครื่องเซ่นไหว้ไปสักการบูชาสำหรับผีของเรา ผีชอบ

กินอะไรก็นำสิ่งนั้นไปเช่นไหว้ แต่เวลานี้วัฒนธรรมนี้ได้เปลี่ยนไปแล้ว เพราะเมื่อก่อนถ้าลูกสาวไปให้ผู้ชายจับมือถือแขนก็ถือว่าผิดผี บิดา มารดาต้องนำของไปเลี้ยงผีเพื่อขอขมา เดียวนี้ไม่ค่อยมี เพราะลูกหลานไปอยู่ไกลหูไกลตา ไปเรียนต่างจังหวัด ก็เลยไม่ค่อยมีให้เห็น วัฒนธรรมการเลี้ยงผีจึงค่อยๆ เลือนหายไป"

ประเพณีวิ่งมะโห้

วิ่งมะโห้ ก็เป็นประเพณีมาตรฐานและเกณฑ์ของการปราชญ์ประชา คือการห้ามผู้หญิงผู้ชายที่แต่งงานแล้วเลิกกันได้ง่ายๆ เมื่อแต่งงานอยู่กินกันแล้ว ถ้ามีการทะเลาะกัน จะทำให้ครอบครัวไม่เข้มแข็ง ทางไท-ยวนมีความเชื่อกันว่าน่าจะมีวิธีปราชญ์ผิวเมียที่หุ่นหันปล้นแล่น ด้วยการประจานนำลูกกระพรวนที่ใส่คอวัว ใส่คอ วังสำยรอบหมู่บ้าน แล้วตะโกนชื่อ หรือกล่าวคำที่ผู้หญิงผู้ชายนั้นได้รับความอับอายว่าไม่ควรที่จะทะเลาะกัน เหตุที่ใช้ลูกกระพรวนเพราะใช้แขวนคอวัวและมีเสียงดังให้รู้ว่าวัวไปอยู่ที่ไหนบ้างจะได้ตามเจอ ซึ่งเหมือนกับเป็นการประจานไปในตัว เป็นการปราชญ์ทางสังคมโดยประชาชน

ประเพณีแ้วสาวแ้วมอง

เป็นเรื่องของหนุ่มสาวที่จีบกัน ติดต่อกัน นำไปสู่การสู่ขอกันและกัน แต่หากผู้ชายยังไม่ได้บวช ก็แต่งงานไม่ได้ จึงต้องมีพิธีบวชสู่ขวัญนาคแบบไท-ยวน แสดงให้ชมด้วย จากนั้นจึงเป็นงานพิธีแต่งงาน ปัจจุบันนี้ประเพณีต่างๆ บางอย่างได้เลือนหายไป ไม่เด่นชัดเหมือนในอดีต คนไท-ยวนปัจจุบันลืมนึกถึงภาษาพูดของตัวเองไปมาก เช่น กินข้าวอร่อย ที่เรียกว่า "กินรำ" หรือกินข้าวรำ คนปัจจุบันจะไม่พูดว่ากินข้าวรำ แต่จะพูดว่ากินข้าวอร่อยแทน ดังนั้น สิ่งที่เปลี่ยนไปนี้จึงมีแนวคิดว่าจะสร้างอะไรสักอย่างหนึ่งที่เป็นอนุสรณ์ ให้รู้ว่าเป็นบรรพชนของเราว่ามีวิถีชีวิตแต่ก่อนอย่างไร สิ่งหนึ่งคือ ได้สร้างจิตสาธารณะสถานบ้านคูบัว ที่วัดโฆงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวอย่างรวบรวมวิถีชีวิตให้ลูกหลาน ไว้หวนรำลึกถึงโคตรเหง้าเหล่าตระกูลของแต่ละคน

อาหารพื้นบ้านไท-ยวน บ้านคูบัว

ชาวไท-ยวนได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาหารมาจากบรรพบุรุษ เป็นอาหารทางเหนือ จัดอาหารแบบขันโตก มีข้าวเหนียว แกงโฮ๊ะ ลาบ ผัดหมี่ ใส่อั่ว แค็บหมู น้ำพริกหนุ่ม และชาวไท-ยวนยังได้ทำอาหารหวาน (ขนม) เพื่อใช้ในงานบุญประเพณี เช่น งานบุญ ถวายสลากภัต งานกวนข้าวทิพย์ ขนมที่ชาวไท-ยวนนิยมทำ ได้แก่ ขนมกง ขนมนางเล็ด (ข้าวแต่น) ข้าวหลาม

อาหารคาว

แกงหยวกใส่หมูย่าง

แกงหยวกเป็นแกงกะทิประเภทแกงคั่วของชาวไท-ยวน ที่นิยมกินมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นิยมแกงกับหอยกาบ เนื่องจากหาได้ง่ายตามหนองบึงต่างๆ แต่ถ้าไม่มี จะใส่เป็นเนื้อไก่ เนื้อ

หมูหรือหอยแมลงภู่แทนก็ได้ หยวกกล้วยที่นำมาใช้แกงจะเลือกเอาแต่ไส้กลางมาใช้ ฝานตามขวางให้เป็นฝอยบาง เส้นใยและน้ำฝาดอย่างกล้วยมีคุณสมบัติที่ตีแก๊งท้องและลำไส้

แกงผำ (ไข่น้ำ)

แกงผำ (ไข่น้ำ) คือ ไข่น้ำ เป็นพืชที่มีขนาดเล็กมาก คล้ายตะไคร่น้ำ รูปร่างเป็นเม็ดกลมเล็กๆ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.1-0.2 มิลลิเมตร มีสีเขียวลอยอยู่บริเวณผิวน้ำเป็นแพ มักเกิดในธรรมชาติที่น้ำใส นิ่ง เช่น บึง หนองน้ำ มักเจริญเติบโตอยู่บนผิวน้ำ รูปร่างลักษณะคล้ายรูปไข่ จัดเป็นพืชดอกไม่มีรากและใบ ขึ้นตามแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดเป็นผักพื้นบ้านสมัยโบราณ

ผัดไท

ผัดไท เมนูอาหารจานเดียวของชาวไทย-ยวน ที่มีเอกลักษณ์การใช้วัสดุย่อยสลาย กระตังข้าวปุ้น กุ้งแห้ง รสชาติของผัดไทชาวไทย-ยวนจะเน้นรสชาติจัดจ้านและสดชื่นมากกว่า รสเข้มข้น ออกเปรี้ยว หวาน กลมกล่อม ใส่เครื่องมาเต็มทั้งไข่ เต้าหู้ กากหมู ถั่วงอก ใบกุยช่าย ผัดมาได้ทั้งหอมอร่อย กินคู่กับหัวปลี กรูบกรอบด้วยหัวปลี

ผัดหมีไทย-ยวน

ผัดหมีไทย-ยวน เมนูนี้แตกต่างจากผัดหมีทั่วไปคือ มีรสหวาน เส้นนุ่มสีแดงเข้ม เนื่องจากใช้มะเขือเทศสุกผัดรวมกับเส้นหมี ทำให้มองเห็นว่ารับประทาน ขณะที่ผัดหมีทั่วไปมักจะปรุงด้วยซอสสำเร็จรูป อย่างไรก็ตาม ในส่วนของน้ำพริกหนุ่มไทยยวนก็เหมือนกับน้ำพริกหนุ่มทั่วไปคือ รสชาติจัดจาดความเข้มข้น

ตำบ่หนูน

ตำบ่หนูนหรือตำบ่หนูนเป็นอาหารของคนเมืองหรือคนเหนือมานาน ปกติแล้วตำบ่หนูนจะต้องมีอยู่ในสำรับเสมอ เพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยเสริมดวง หรือมีคนคอยสนับสนุนตาม ชื่อชนูนนั่นเอง และทุกๆ ปีใหม่ไทย หรือสงกรานต์เราจะได้ไปกินตำบ่หนูนตามบ้านต่างๆ

อาหารหวาน

กาดะแม

กาดะแม คือ ขนมไทยโบราณที่มีลักษณะทำมาจากแป้งเหนียวสีดำ เป็นขนมหนึ่งในสามชนิดที่นิยมทำขึ้นในวันปีใหม่ของคนไทยในสมัยก่อน นิยมทำกันในช่วงงานเทศกาลสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งจะต้องทำให้เสร็จก่อนวันสงกรานต์ คือ ข้าวเหนียวแก้ว ข้าวเหนียวแดง และกาดะแม

ขนมเปียก

ขนมอีกชนิดที่มีสีม่วงๆดำๆ เป็นแผ่นๆ ด้วยความเหนียวหนึบของแป้ง หอมมะพร้าวที่คลุก ทานกับน้ำตาลน้ำอ้อยมันเข้ากันจริง เป็นขนมที่ทำง่าย ๆ และรสชาติอร่อยมาก ขนมลั่นทมเป็นขนมพื้นบ้านของทางภาคเหนือที่หาทานค่อนข้างจะยากแล้ว ทำจากแป้งข้าวเหนียวดำ ซึ่งทาง

ภาคเหนือจะเรียกว่า "เข้ากำ" มีชื่ออีกอย่างว่า "ขนมเป็ยง" หรือ "ขนมข้าวเป็ยง" ซึ่ง "ข้าวเป็ยง" ในภาษาล้านนาจะหมายถึงเศษข้าวหักๆที่เหลือจากการสีข้าว โดยสมัยก่อนนำมาใช้ทำขนมชนิดนี้นั่นเอง

การแต่งกายของคนไท-ยวน

ชาวไท-ยวน มีเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายที่มีความพิเศษจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในภาพถ่าย และจิตรกรรมฝาผนังทำให้ทราบได้ว่าชาวไท-ยวน มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แตกต่างไปจากกลุ่มไทอื่นๆ โดยแสดงให้เห็นชัดในเครื่องแต่งกายของสตรี ที่เรียกว่า "ผ้าซิ่น" ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายหลักของสตรี ในแถบภูมิภาคนี้ ผ้าซิ่นในชีวิตประจำวันของสตรีไท-ยวนส่วนใหญ่ เป็นซิ่นที่ประกอบจากผ้ารีวลายขา ต่อตีนด้วยผ้าสีแดงหรือดำ และต่อหัวซิ่นด้วยผ้าสีขาว สีแดง หรือดำ และอาจจะเป็นผ้าสีเดียวกันก็ได้ โดยการเย็บเข้าด้วยกัน เรียกซิ่นชนิดนี้ว่า "ซิ่นตา" หรือ "ซิ่นต่อตีนต่อเอว" ลักษณะผ้าซิ่นของสตรีชาวไท-ยวนส่วนใหญ่จะนิยมนุ่งซิ่นยาวกรอมเท้า ในขณะที่บาง กลุ่มอาจจะนุ่งลงมาเพียงแค่หน้าแข้ง ตามสภาวะภูมิประเทศของที่อยู่อาศัย ในอดีตสตรีชาวไท-ยวนไม่นิยมสวมเสื้อเช่นเดียวกับผู้ชายแต่จะมีผ้าที่เป็นอเนกประสงค์ โดยใช้คล้องคอ ใช้พันมัดหน้าอก (มัดนม) พาดบ่าหรือโพกศีรษะก็ได้ โดยที่สตรีชาวไท-ยวนทุกชนชั้นจะ นิยมไว้ผมยาวเกล้าผมมุ่นมวย ปักปิ่น ใส่ลานหูก นิยมสวมเครื่องประดับที่เป็นสร้อย กำไล แหวน เข็มขัด และเครื่องประดับต่างๆ

การแต่งกายหญิง

การแต่งกายของผู้หญิง หญิงไท-ยวนในระยะแรก ของการตั้งถิ่นฐานคงยังแต่งกายดั้งเดิมตามเอกลักษณ์ ของชาวไท-ยวน จากเมืองเชียงแสน แต่ระยะหลังตั้งแต่ พ.ศ.2470 เป็นต้นมา ผู้หญิงไท-ยวน ได้รับอิทธิพลของการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทมากขึ้น จึงได้เปลี่ยนการแต่งกายจากดั้งเดิมมาสู่ความทันสมัยมากขึ้น

การแต่งกายชาย

การแต่งกายของผู้ชาย ผู้ชายไท-ยวน สมัยดั้งเดิม เมื่อออกไปทำงาน นอกบ้านหรือเดินป่าจะนุ่งกางเกงขาก๊วยใส่ลักษณะคล้ายกางเกงจีน ยอมด้วยสีคราม สวมเสื้อแลบแดง หน้าอกประดับด้วยลูกกระดุมเงินคาดเอวด้วยกระเป๋าก้นสำหรับใส่สัมภาระต่างๆ

ผ้าจกไท-ยวน บ้านคูบัว

ความเป็นมาของผ้าจกคูบัว

คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจกไท-ยวนบ้านคูบัว ยายเล่าว่า ยายเกิดวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2473 ปัจจุบัน อายุ 89 ปี เป็นชาวไท-ยวน ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจกแบบโบราณมาจากคุณแม่ชื่อน คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ เคยเปิดสอนการทอผ้าตีนจกให้แก่ชาวบ้าน ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาได้ยึดอาชีพการทอผ้าตีนจกเป็นอาชีพ ได้พยายามคิดประดิษฐ์ลายใหม่ๆและปรับปรุงด้านสีสันทันเพิ่มขึ้น อย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน

คุณยายซ็อน แม่ของคุณยายทองอยู่ แม่ได้เริ่มทอผ้าตีนจก เมื่ออายุ 16-17 ปี โดยคุณแม่ของยายซ็อนเป็นผู้สอนให้ จนกระทั่งยายซ็อนออกเรือนมีครอบครัวก็ทำบ้างหยุดบ้าง เพราะต้องมีอาชีพหลัก คือการ ทำนา ต่อมาหลายปีการทอผ้าก็สูญหายไปเป็นเวลานาน จนกระทั่ง พ.ศ. 2518 คุณยายซ็อน ได้ใส่ผ้าขึ้นจกไปรับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่วัดสันติการาม(พุหลับ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทอดพระเนตรผ้าที่คุณยายซ็อนใส่ ทรงเห็นว่าสวยงามดี จึงตรัสถามว่า “ตอนนี้ยังทำได้อีกหรือเปล่า” ถ้าทำได้ให้ทำต่อไปเรื่อยๆ และคุณยายได้ถวายผ้าจกโบราณเก่าแก่สำหรับใช้เป็นผ้าเช็ดหน้าผืนหนึ่งให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต่อมาปี พ.ศ. 2519 คุณยายซ็อนได้นำผ้าไปถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่พระราชวังสวงจิตรลดฯ ไทยเรือดั้น คุณยายได้ทอผ้าอยู่ที่บ้านเรื่อยๆ จน พ.ศ.2520 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จมาเยี่ยมคุณยายซ็อนที่บ้าน และได้รับคุณยายไปทอผ้าที่พระราชวังไกลกังวลหัวหิน คุณยายซ็อน ก็ได้สอนลูกสาวคือ น.ส.ทองอยู่ กำลังหาญ ซึ่งต่อมาคุณยายเป็นผู้สืบทอดมรดกการทอผ้า

ความเป็นดั้งเดิมของผ้าไท-ยวน

ชาวไท-ยวนโดยแท้ที่บ้านจะต้องมีผ้า 4 ผืนนี้ติดอยู่ที่บ้าน ซึ่งเป็นผ้าที่ติดตัวชาวไท-ยวนมา ซึ่งประกอบไปด้วยผ้าขึ้น 4 ผืน ดังนี้

1. ผ้าขึ้นแล ผ้าที่ไม่ลวดลาย มีพื้นสีกรมท่ามีลายเชิงผ้าสีแดง
2. ผ้าขึ้นตาเลียน ผ้าที่มีพื้นสีแดง ทอลายเป็นเชิงสีดำ 2 เส้น เริ่มมีลวดลายมากขึ้น
3. ผ้าขึ้นชีว เป็นผ้าลายสีเขียวเข้ม มีเชิงสีดำ และมีลายผ้าตจกที่เชิงผ้า
4. ผ้าขึ้นตา เป็นผ้าที่ลวดลายมากขึ้นจะมี 3 สี ดำ แดง เขียว และมาลายตีนจกทั้งผืน

อุปกรณ์ในการทอผ้าจก

1. อีด อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับแยกเม็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย
2. แคร่เดินด้าย อุปกรณ์ที่ใช้ สำหรับเรียงด้ายเส้นยืน
3. ไน ใช้สำหรับปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้ายและกรอด้วยไล่หลอด
4. ขนเม่น ใช้สำหรับควัก(จก) เส้นด้ายมามัดขัดเส้นด้ายให้เกิดลาย

ลักษณะลายผ้าจกไท-ยวนบ้านคูบัว

การทอผ้าจกเป็นการทอและทำให้เกิดลวดลายผ้าไปพร้อมๆ กัน การจกคือการทอลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมียอกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีเส้นต่างๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ การทอผ้าจกตามเผ่าพันธุ์นั้น รูปแบบลักษณะมีความแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ ผ้าจกไท-ยวน จังหวัดราชบุรีเป็นผ้าจกที่พบในหมู่ช่างทอผ้าชาวไทยวน ในจังหวัดราชบุรี มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกัน ผ้าจกตระกูลคูบัว เป็นผ้าจกที่มีลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง เช่น

ลายดอกเซีย ลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่ ผ้าจกตระกูลคุบัวจะพบมากใน ตำบลคูบัว ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะมีชุมชนไท-ยวน อาศัยอยู่ โดยในการจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ ฟุ้งดำ โดยไม่มีลายประกอบมากลาย พื้นผ้าเว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลวดลาย เพื่อจกให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอ จะใช้เส้นใยที่มีสีสันหลากหลาย เช่น จะใช้ฟุ้งดำจากแดง แขนเหลืองหรือเขียว เป็นต้น โดยตีนขึ้นจะมีความกว้างประมาณ 9-11 นิ้ว

ผ้าขึ้นตีนจก คือ ขึ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจกหรือควักเส้นด้าย พิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ ซึ่งขึ้นตีนจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วยผ้า 3 ส่วน คือ หัวขึ้น ตัวขึ้น และ ตีนขึ้น ขึ้นตีนจกที่พบในลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวไท-ยวนราชบุรี มี 3 ลักษณะคือ

1. **ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีน** ตัวขึ้นเป็นผ้าพื้นสีดำ หรือ สีคราม ขึ้นบางผืนมีตัวขึ้นทอด้วยวิธีผูกมัดหัวขึ้นใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงเย็บต่อกันกับตัวขึ้น

2. **ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว** ซึ่งลักษณะนี้จะมีตัวขึ้นและตีนขึ้นทอด้วยวิธีจก แต่ทอเป็นผ้าคนละชิ้น แล้วนำมาเย็บต่อเป็นผืนเดียวกัน ตัวขึ้นส่วนมากจะทอด้วยลายกุ๊ด ลายนก ลายมะลิเลื้อยเป็นลายพันรอบตัวขึ้นตีนขึ้นทอลายหลักทั้ง 9 ลาย หัวขึ้นมีลักษณะเดียวกับขึ้นตีนจกจึงถือได้ว่า ขึ้นชนิดนี้เป็นผลงานทางศิลปหัตถกรรมชั้นสูงของไท-ยวนราชบุรี

3. **ขึ้นตีนจก ด้วยกมุกลับมัดหมี่** ตีนขึ้นทอด้วยวิธีจกเหมือนตัวขึ้นตีนจกทั่วไป ตัวขึ้นทอด้วยวิธีกมุกลับด้วยการทอแบบมัดหมี่ ถือได้ว่าเป็นเทคนิคของภาคอีสาน ตัวขึ้นใช้เส้นใยประเภทไหมเป็นวัสดุทอพบไม่มากในผ้าขึ้นตีนจกของไท-ยวนราชบุรี

การทอผ้าจกราชบุรี เป็นการเพิ่มเส้นฟุ้งพิเศษเข้าไปในบางช่วงหรือตลอดผืนของผ้าทอ โดยเทคนิคการสะกิดเส้นยืนโดยการใช้นิ้วเสกเพื่อสอดเส้นด้ายพิเศษหรือสีสันต่าง ๆ ใส่ลงไปในพื้นที่ตามลวดลายที่ออกแบบไว้ ลวดลายในผ้าจกของชาวไทยวนราชบุรี มีจำนวน 8 ลายหลัก ได้แก่ 1) ลายกาบ 2) ลายกาบซ้อนหัก 3) ลายกาบดอกแก้ว 4) ลายดอกเซีย 5) ลายโค้งแก้ง 6) ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย 7) ลายหน้าหมอน 8) ลายหักนกคู่

บริบทของตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

1. ที่ตั้ง/อาณาเขต

ชุมชนบ้านคูบัว ตั้งอยู่ ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรีประมาณ 5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 25 กิโลเมตร หรือประมาณ 15,625 ไร่ อาณาเขตทิศเหนือติดตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี อาณาเขตทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ อาณาเขตทิศตะวันออกติดต่อกับ ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี และตำบลเกาะศาลพระ อำเภอวัดเพลง อาณาเขตทิศตะวันตกติดต่อกับ ตำบลอ่างทอง (ตำบลห้วยหินสื) และตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี

ตำบลคูบัว ประกอบไปด้วย 15 หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ 1 บ้านตากแดด
- หมู่ที่ 2 บ้านระนอง (บ้านห้วย)
- หมู่ที่ 3 บ้านหนองขันธุ์ (บ้านปู่ฟ้า-บ้านกลาง)
- หมู่ที่ 4 บ้านไต้
- หมู่ที่ 5 บ้านตะโก
- หมู่ที่ 6 บ้านสระโบสถ์ (โพธิ์งาม)
- หมู่ที่ 7 บ้านใหม่
- หมู่ที่ 8 บ้านหนองยายแก้ว
- หมู่ที่ 9 บ้านปากห้วย (บ้านโพธิ์ไฟไหม้)
- หมู่ที่ 10 บ้านท่าช้าง
- หมู่ที่ 11 บ้านโพธิ์ (บ้านไร่นอก)
- หมู่ที่ 12 บ้านหัวนา
- หมู่ที่ 13 บ้านต้นแห่น
- หมู่ที่ 14 บ้านนามพุดดอ (นามพุดดอ)
- หมู่ที่ 15 บ้านไร่ต้นมะม่วง (ไร่โรงเจ)

2. เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว มีพื้นที่เขตการปกครองจำนวน 15 หมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน (เดือน สิงหาคม 2562) มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3,573 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 10,964 คน แยกเป็นชาย 5,194 คน หญิง 5,770 คน

3. สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรในตำบลคูบัวประกอบอาชีพต่างๆ ดังนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหัตถกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การทอผ้าจก การทำของชำร่วย อาชีพทางเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำสวนผักและผลไม้ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ สุกร โค ไก่ เป็ด และปลา อาชีพค้าขาย ได้แก่ ร้านค้าขายของชำ ร้านขายอาหาร ค้าขายผักและผลไม้ และอาชีพรับจ้างทั่วไป

4. สภาพทางสังคม

4.1 การศึกษา มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลคูบัว จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

- 4.1.1 โรงเรียนวัดคูบัว (หมู่ที่ 3)
- 4.1.2 โรงเรียนวัดโพธิ์ (หมู่ที่ 11)
- 4.1.3 โรงเรียนวัดแคทราย (หมู่ที่ 13)

4.1.4 โรงเรียนวัดหนามพุงดอ (หมู่ที่ 14)

4.1.5 โรงเรียนแคทรายวิทยา (หมู่ที่ 12)

4.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา มีวัดในเขตพื้นที่ จำนวน 7 แห่ง ดังนี้

4.2.1 วัดตากแดด (หมู่ที่ 1)

4.2.2 วัดคูบัว (หมู่ที่ 3)

4.2.3 วัดโขลงสุวรรณคีรี (หมู่ที่ 6)

4.2.4 วัดท่าช้าง (หมู่ที่ 10)

4.2.5 วัดโพธิ์ (หมู่ที่ 11)

4.2.6 วัดแคทราย (หมู่ที่ 12)

4.2.7 วัดหนามพุงดอ (หมู่ที่ 14)

บริบทของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล)

ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนวัดสนามไชย ตั้งอยู่ หมู่ 4 ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2466 มีนายอำเภอดำเนินสะดวก เป็นผู้จัดตั้ง โดยอาศัยศาลาการเปรียญเป็นสถานที่เล่าเรียน เดิมชื่อ โรงเรียนประชาบาล ตำบลดอนกรวย (วัดสนามไชย) เปิดสอน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 โดย นายโพธิ์ สงวนพงษ์ เป็นครูใหญ่ ต่อมาได้ร่วมกันจัดสร้างอาคารใหม่ เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น (แบบ ป. 3 พิเศษ) สร้างเสร็จเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2496 ทำพิธีเปิดป้ายเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2496 ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีเป็นประธาน ใช้ชื่อว่า โรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) ปัจจุบันมี นายปริญญา บุญเกิด เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนวัดสนามไชย

โรงเรียนวัดสนามไชย “ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ”

เอกลักษณ์ของโรงเรียน

"สะอาด ร่มรื่น มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย"

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

"ไหว้สวย ยิ้มใส น้ำใจงาม"

พันธกิจของโรงเรียน

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ตามหลักสูตร
2. จัดการเรียนการสอนเน้นความรู้คู่คุณธรรม

3. ชุมชนมีส่วนร่วม ในการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา
4. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
5. จัดหาสื่อ เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ครู นักเรียน และชุมชน

เขตพื้นที่บริการของโรงเรียน

- หมู่ที่ 1 บ้านसानใหม่ ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
หมู่ที่ 3 บ้านชายราง ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
หมู่ที่ 4 บ้านพันลี้ ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
หมู่ที่ 9 บ้านคลองมอญ ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
หมู่ที่ 10 บ้านรางลูกนก ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา

บุคลากร	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ลูกจ้างประจำ	ลูกจ้างชั่วคราว	รวมทั้งหมด
ปีการศึกษา 2564	1	7	1	-	9

ข้อมูลนักเรียน (ข้อมูล 1 พฤศจิกายน 2564)

ระดับชั้นเรียน	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
อ.1	1	2	3
อ.2	5	6	11
อ.3	1	7	8
ป.1	6	7	13
ป.2	5	1	6
ป.3	7	5	12
ป.4	3	4	7
ป.5	8	5	13
ป.6	9	4	13
รวมทั้งหมด	45	41	86

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากงานวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

บังอร พุกสุข และรัชณี สุขเกษม (2549 : 82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้ โดยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผาด่าน สำนักเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บริบทของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนเคยมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้ แต่ครูยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน เนื่องจากไม่ได้มีส่วนร่วมใน การ ดำเนินการพัฒนา ส่วนชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมจัดทำ นอกจากเข้ามีส่วนรับรู้เท่านั้น การ ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพบริบทในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น 2) การดำเนินการยกร่างหลักสูตร 3) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 4) การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินระหว่างการใช้ 5) การประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร หลังการนำไปใช้ และสรุปผลการดำเนินการ ผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นปรากฏว่า ทุก องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ผู้บริหารได้บริหารหลักสูตรโดยจัดให้มี ครูผู้สอนจำนวน 1 คน และครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 1 คน จัดตารางสอนไว้ในภาคบ่ายของ ทุกวัน ครูมีความมั่นใจในการสอน และชุมชนมีศักยภาพที่สามารถทำงานร่วมกับโรงเรียนได้ในระดับ ที่น่า พอใจ สำหรับผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน และสามารถนำความรู้และทักษะ ที่ได้ไปสร้างอาชีพเสริมให้กับครอบครัวได้

สุธี วรประดิษฐ์ (2549 : 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การ ปลุกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรบ้านเสนาณรงค์ ตำบลประณีต อำเภอลำสมิingueจังหวัดตราด มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนา หลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การปรับปรุงหลักสูตร โดยทดลองใช้หลักสูตรกับเกษตรกร บ้านเสนาณรงค์ ตำบลประณีต อำเภอลำสมิingueจังหวัดตราด จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่าการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลุกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรบ้านเสนาณรงค์ ตำบล ประณีต อำเภอลำสมิingueจังหวัดตราด โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความ เหมาะสมของเอกสารหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมากสามารถนำไปใช้ได้ และการ ทดลองใช้หลักสูตรพบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการปลุกผักปลอดภัยจากสารพิษ หลัง การเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เกษตรกรมีทักษะการปลุกผัก ปลอดสารพิษหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เกษตรกรมี เจตคติเรื่อง การปลุกผักปลอดภัยจากสารพิษ หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

ณภัทร ศิลปท (2553 : 87-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดย กระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล แบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ กุ้ง หมึกและหอย ปู ปลา นก และสัตว์อื่นๆ บริเวณป่าชายเลน เนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บริบทตำบลปากทะเล บทที่ 2 ระบบนิเวศป่าชายเลนตำบลปากทะเล บทที่ 3 พรรณสัตว์ที่อาศัยในป่าชายเลนตำบลปากทะเล บทที่ 4 การกระจายและการปรับตัวของสัตว์ในระบบนิเวศป่าชายเลนตำบลปากทะเล และบทที่ 5 ความสำคัญและการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่าชายเลนตำบลปากทะเล 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ และแผน การจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ทิพวรรณ ภู่นาค (2553 : 98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองลัด ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า ทรัพยากรป่าไม้ของป่าชายเลนบ้านคลองลัดยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ป่าชายเลน ประมาณ 15 ชนิด มีทั้งพรรณไม้ที่เกิดขึ้นเอง และพันธุ์ไม้ที่ชาวบ้านหรือคนจากนอกชุมชนร่วมกันปลูก การกระจายของพื้นที่ป่าชายเลนส่วนมากขึ้นอยู่กับบริเวณปากอ่าวบางตะบูน ริมตลิ่งและหลังโรงเรียนบางตะบูนวิทยา รูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งชาวบ้านใช้ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหาร และนำพืชพรรณไม้ป่าชายเลนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทรัพยากรป่าชายเลนทำให้เกิดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การทำประมง การทำสวนป่าโกงกางแบบหมุนเวียนและการผลิตถ่านโกงกาง 2) การควบคุมและบังคับใช้ระเบียบชุมชน โดยชุมชนปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดและมีกฎของชุมชนที่ชุมชนตั้งขึ้น คือ ห้ามตัดไม้ในเขตป่าชายเลน 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มีองค์กรที่ตั้งขึ้นเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่สำคัญได้แก่ ศูนย์อนุรักษ์และศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำป่าชายเลน 4) การฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชน ชุมชน มีการปลูกป่าชายเลนทดแทน และมีกิจกรรมการฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิม ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนน้อย ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวบ้านในเรื่องการประกอบอาชีพและ การบริโภค ทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของป่าชายเลนลดน้อยลง ขาดผู้นำตามธรรมชาติอย่างชัดเจนในการจัดการป่าชายเลน ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการมุ่งเน้นพัฒนาให้มีความสำคัญด้านอื่น แนวทางการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชน คือ ส่งเสริมให้ชุมชนสำนึกการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน การอนุรักษ์

และฟื้นฟูโดยคำนึงถึงฐานทรัพยากรชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมชุมชน สร้างกลุ่มเยาวชน และกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ทำให้เกิดเครือข่าย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดตั้งกลุ่มองค์กรและการจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนจะทำให้เกิดผู้นำขึ้น

รุ่งเรือง ราชมณี (2553 : 3) ได้ทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยใส่บ้านโปงจัน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สารการเรียนรู้ทัศนศิลป์ เป็นสาระที่เป็นประโยชน์ นักเรียนเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แต่เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยไม่สอดคล้องกับกิจกรรม หลักสูตรแกนกลางเนื้อหาสาระไม่หลากหลาย ไม่ตรงกันกับความต้องการของนักเรียน นักเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรม 2) โครงสร้างของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา (ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ภาพวาดจินตนาการ งานปั้นแสนสนุก และสืบสานงานท้องถิ่น) กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล 3) ผล การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด 4) หลักสูตรตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนเป็นหลักสูตร ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น

กนกวรรณ งามฉวี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการปั้นตุ๊กตาชาววัง ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ความรู้การปั้นตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ ใช้วัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ คือ ดินเหนียว ขึ้นรูปโดยปั้นให้มีลักษณะคล้ายคน มีสัดส่วนที่เหมาะสม สวยงาม ประกอบด้วย ส่วนตัว ลำตัว ขาและแขน ทำการเผา ตกแต่ง และระบายสี การปั้นตุ๊กตาชาววังมีองค์ประกอบอื่นที่สำคัญ คือ การปั้นผลไม้ การปั้นเครื่องดนตรี เครื่องสาย โดยมีการจัดชุดตุ๊กตาชาววังตามประเพณีของท้องถิ่น 2) กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ถ่ายทอดผ่านครูภูมิปัญญาสู่บุคคลในครอบครัว รวมถึงบุคคลในท้องถิ่น และผู้สนใจ การถ่ายทอดใช้วิธีการ การปั้นพร้อม กับเล่าประวัติความเป็นมา อุปสรรคสำคัญในการสืบสานความรู้ คือ ผู้รับการถ่ายทอดเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่นทำให้การรับทอดไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น คือ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้การถ่ายทอดสะดุดลง 3) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปั้นตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ ประกอบด้วย แนวคิด หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เวลา การจัดการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับผู้เรียน จากผลการวิจัยดังกล่าว

สรุปได้ว่า องค์ความรู้การปั้นตุ๊กตาชาววัง เป็นองค์ความรู้ที่มีการผ่านครุภูมิปัญญา ที่สามารถสร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่นำไปใช้ในสถานศึกษาได้ โดยมีองค์ประกอบหลักสูตรครบถ้วนตามหลักวิชาการ ซึ่งมีการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้อย่างแพร่หลายก็จะเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยอันมีคุณค่าให้คงอยู่คู่สังคมต่อไป

ชูชัย มีนุช (2555 : 2) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ตาลโตนดที่บ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ความรู้ เรื่อง ตาลโตนดที่บ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี คือ พันธุ์ของตาลโตนด แบ่งออกเป็น 3 พันธุ์ คือ ตาลพันธุ์ไข่ ตาลพันธุ์หม้อ และตาลพันธุ์ลูกผสม จำนวนต้นตาลเพศผู้ 535 ต้น เพศเมีย 883 ต้น ไม่ทราบเพศ 117 ต้น และการใช้ประโยชน์จากตาลโตนดของชุมชนบ้านไร่กว้าง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประกอบอาชีพเกี่ยวกับตาลโตนด ได้แก่ การทำน้ำตาลโตนด จำนวน 5 ครัวเรือน การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 59 ครัวเรือน และ การใช้ประโยชน์ ในวิถีชีวิตประจำวัน ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากปลีตาล ใบตาลอ่อน ใบแก่ ลำต้น ก้านใบตาล กาบตาล กระดองโตนด ทะลายโตนด กาบมะร่าย กระปองตาล และเปลือกโตนด 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ตาลโตนดที่บ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 2 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 บริบทชุมชนบ้านไร่กว้าง และหน่วยที่ 2 การทำผลิตภัณฑ์จากผลตาลโตนดและคุณธรรมในการประกอบอาชีพ ผลการทดลองใช้หลักสูตร นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 27.50 ผลการประเมินหลักสูตรจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักการและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จิตรา ขวัญยืน (2559 : 2) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ฟิชในระบบนิเวศป่าชายเลนตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง ฟิชในระบบนิเวศป่าชายเลนตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีพบว่า ฟิชในระบบนิเวศป่าชายเลน มีมากกว่า 50 ชนิด ลำดับพรรณของไม้ป่าชายเลนจากทะเล คือ แสมโกงกางตะบูน และปรัง ตามลำดับ 2) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ฟิชในระบบนิเวศป่าชายเลนตำบลบางตะบูน ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตรสารการเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับนักเรียนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สร้างความตระหนักในการรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นให้นักเรียน

ละเมียด ไทยแท้ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมมอญที่บางลำภูของโรงเรียนวัดบางลำภู ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมมอญที่บางลำภู ประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญทั้งหมด 7 เรื่อง ได้แก่ 1) ประวัติของชุมชนมอญที่บางลำภู ซึ่งเดิมเป็นชาวพม่าที่อพยพเข้ามาโดยผ่านเส้นทางจังหวัดกาญจนบุรี ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา 2) โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญของชุมชน คือ วัดบางลำภูและหลวงพ่อบุญฤทธิ์ (ขนมต้ม) ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสมัยนครศรีธรรมราชรุ่งเรืองที่ชาวมอญนำเข้ามาในระหว่างการอพยพ 3) ภาษามอญ ชาวมอญในบางลำภูยังมีการสืบทอดภาษามอญทั้งภาษาพูด และอักษรมอญ ซึ่งประกอบด้วยพยัญชนะ 35 ตัวและสระ 12 ตัว 4) ประเพณีของชุมชนมอญที่บางลำพู เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ 5) การแต่งกายของชาวมอญ คือ ผู้ชายสวมเกดิด หรือผ้าถุง สวมเสื้อคอกลม ผ่าอกตลอด แขนกระบอก ส่วนผู้หญิงสวมหมิ่นคล้ายผ้าถุงของผู้ชายแต่ลายผ้าของผู้หญิงมีความละเอียดมากกว่า สวมเสื้อด้านในคอกลม แขนกุด ตัวสั้นแค่อว สีสด สวมทับด้วยเสื้อแขนยาวทรงกระบอกที่ทำจากผ้าลูกไม้เนื้อบาง สีอ่อน 6) อาหารมอญที่ชาวบางลำภูนิยม มี 4 อย่าง คือ (1) แกงกระเจียวเขียว (2) แกงเลียง (3) แกงกล้วยดิบ และ (4) ขนมกะละแมมอญ และ 7) ความเชื่อของชุมชนมอญ มี 7 เรื่อง คือ (1) การเกิด (2) เตาไฟ (3) การโกนผมไฟ (4) การโกนผมเปีย (5) การค้างคืนบ้านชุมชนมอญ (6) หีบผ้าผี และ (7) ศาลเพียงตา และ 2. 2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมมอญที่บางลำภูประกอบด้วยได้โครงสร้าง หลักสูตรสาระท้องถิ่น จำนวน 20 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ประวัติและความเป็นมาของวัฒนธรรมมอญที่บางลำภู 2) คุณค่าวัฒนธรรมมอญที่บางลำภูและ 3) การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมมอญที่บางลำภู และผลของการทดลองใช้หลักสูตรแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 20.36 ผลจากการประเมินหลักสูตรแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของทั้งโรงเรียน และท้องถิ่น เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการมีความรัก ห่วงแหน และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น

งานวิจัยต่างประเทศ

ไวเทอร์ ซารา อี. (Wither, Sarah E., 2007 : 193) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและพื้นฐานการศึกษา พบว่าโปรแกรมในการเรียน การประชุมปฏิบัติการและการร่วมมือกันของโรงเรียน ในการพัฒนาหลักสูตร หัวข้อปัญหาที่เด่นชัดของในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรวมไปถึงเวลา ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ การเผยแพร่ในโรงเรียน โครงสร้างหลักสูตรที่ทำให้เป็นระเบียบแบบแผน และมาตรฐานของเนื้อหา เครื่องมือของกิจกรรมหลักสูตรเกิดขึ้นจากผู้ฝึก การสื่อสาร การจัดการเวลา การเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน

แบตติสัน (Battison, 1991 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับ การจัดกลุ่มอภิปรายในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร” วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาโรงเรียน 3 โรงเรียนในอำเภอหนึ่ง เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการตัดสินใจ

ของคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร โดยนำปัญหาต่างๆ ในด้านการศึกษา มาแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางที่ถูกต้อง การศึกษาครั้งนี้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสังเกตโดยเฉพาะใช้แบบสังเกต เข้าไปในกลุ่มด้วย ทั้งนี้เพื่อต้องการเข้าไปศึกษาวิธีการทำงาน ใช้วิธีทัศนัยบันทึกข้อมูลระหว่างการ สนทนา และใช้รูปแบบของชาวฟเป็นกรอบทฤษฎี ซึ่งจะทราบว่าอะไรเป็นองค์ประกอบของข้อมูล และมีการใช้กรอบความคิดของวอร์กเกอร์ด้วยการวิเคราะห์หน้า 2 กรอบข้อมูลว่าประเด็นไหนสำคัญใน การตัดสินใจในการทำหลักสูตร จากนั้นนำวิธีทัศนัยมาถ่ายทอดลงในเอกสารเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ ทฤษฎีที่ 2 เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่มีผลต่อการตัดสินใจ กระบวน การพัฒนาหลักสูตร สิ่งที่ได้ผลมากที่สุด คือ ลักษณะของการเป็นผู้นำของคณะกรรมการในการร่วม ประชุมทำงาน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรซึ่งปรับเปลี่ยนหรือขยายมาจากหลักสูตรแม่บท หรือหลักสูตรแกนกลาง หรือเกิดจากการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น เพื่อให้ หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด นอกจากนี้ยัง พบว่า โรงเรียนกับชุมชนยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การสำรวจสภาพบริบทและ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามความต้องการของชุมชน การจัดทำร่างหลักสูตร การจัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้ การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้ การ ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น แต่ปัญหาที่พบในการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า ขาด งบประมาณในการสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ จัด กิจกรรมยังไม่เต็มที่ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีเวลาให้กับการเรียนการสอน ครูไม่มีเวลาจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) หรือ PAR โดยครูในโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี และผู้นำในชุมชนตำบลคูบัว เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย และใช้โรงเรียนวัดสนามไชยและชุมชนตำบลคูบัว เป็นพื้นที่เป้าหมายในการวิจัย ซึ่งมีแนวทางใน การดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

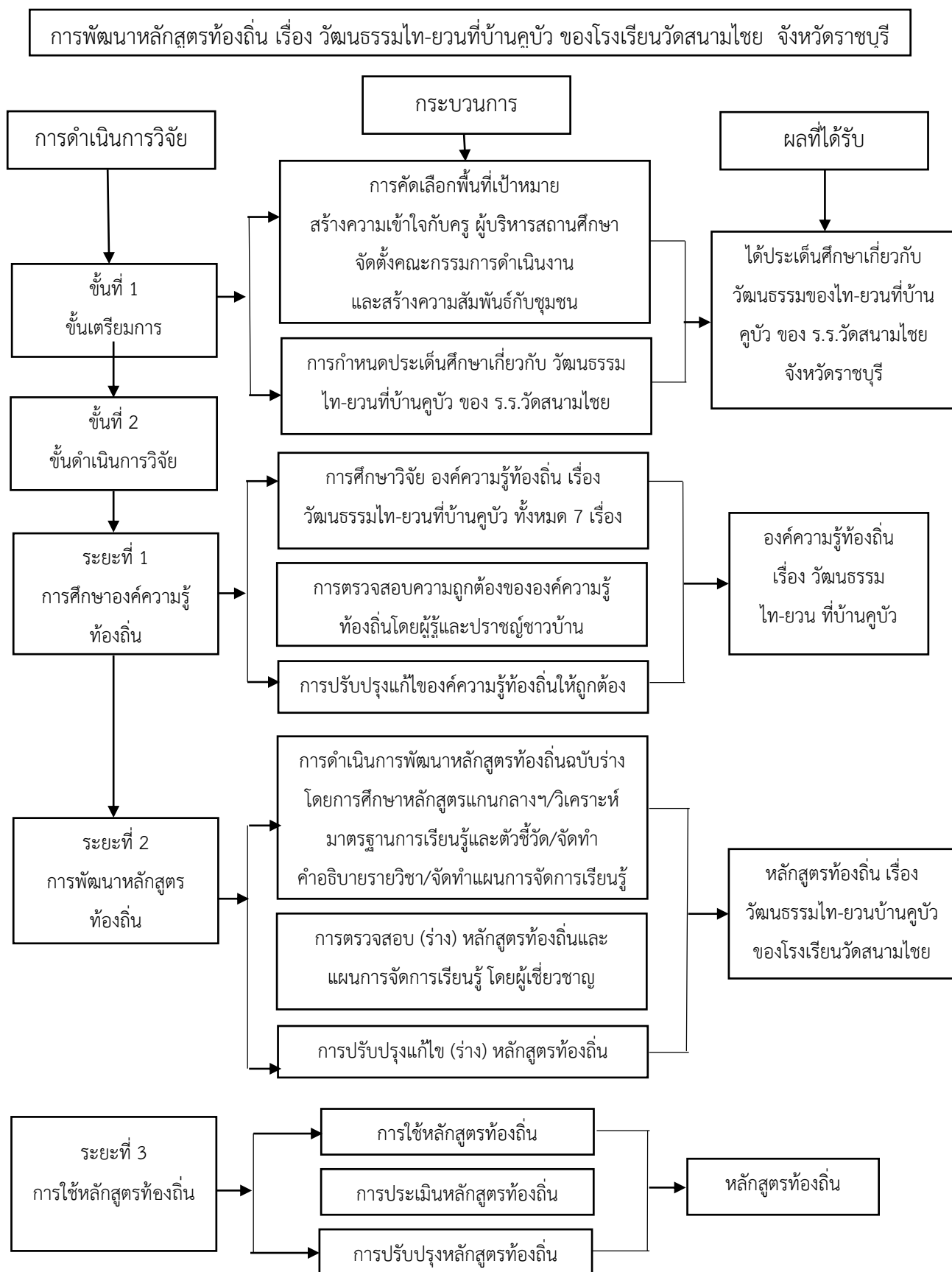
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับ วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี

ระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี

การดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนมีแนวทางในการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถนำเสนอเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยจากแผนภูมิในภาพในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ มีกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม ได้คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายโดยพิจารณาจากความต้องการของโรงเรียน ชุมชน ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวให้มีความยั่งยืน เกิดความสมดุลในชุมชนและยังประโยชน์ให้กับอนุชนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต ได้เลือกพื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่ชุมชนไท-ยวนที่บ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และโรงเรียนเป้าหมาย คือ โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

1.1 การสร้างความเข้าใจกับครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างความเข้าใจกับครูและผู้บริหารโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อทำการชี้แจงและอธิบายถึงความสำคัญในการเลือกโรงเรียนวัดสนามไชยเป็นโรงเรียนเป้าหมาย และขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยมีครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นครูผู้ร่วมวิจัย

1.2 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมกล่าวถึงจุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เรียนเกิดการเรียนรู้จากท้องถิ่นในจังหวัดของตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้จริงได้ เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ศึกษาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ให้ผู้เรียนเกิดความรักและความห่วงใยในท้องถิ่นของตนเอง ขอความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลในท้องถิ่นและความร่วมมือในการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นให้กับผู้เรียน

2. การกำหนดประเด็นศึกษา ใช้วิธีการประชุมผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม จัดประชุมร่วมกับผู้นำในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน ได้แก่ 1) นายปริญญญา บุญเกิด ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสนามไชย 2) นายสมภพ ไสไหม ผู้นำชุมชน 3) ดร.อุดม สมพร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ก่อตั้งจิตอาสาพัฒนาบ้านคูบัว 4) นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประธานสภาวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว 5) นางทองอยู่ กำลัหาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าจาก 5) นางทวี พักทอง คณะกรรมการสถานศึกษา และ 6) ผู้ปกครองนักเรียน เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2563 เพื่อเลือกประเด็นที่จะทำการศึกษา จากการเสนอประเด็น ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดสนามไชย โดยในที่ประชุมเสนอประเด็นต่างๆ หลายประเด็นจากแบบสำรวจความต้องการของชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวเมืองคูบัว การสานตะกร้า วัฒนธรรมไท-ยวน การทอผ้าจากคูบัว จากประเด็นดังกล่าวที่นำเสนอ ได้สรุปความต้องการที่ตรงกันจากแบบสำรวจความต้องการของชุมชน ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย จังหวัดราชบุรี

ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี และ ระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี ซึ่งแต่ละระยะมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น มีกระบวนการในการดำเนินการ 3 ขั้น ดังนี้

1. การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในวันที่ 1 สิงหาคม 2563 ทำการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ตามประเด็นที่ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมมีส่วนร่วมในการกำหนดไว้ คือ 1) ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2) สถานที่สำคัญบ้านคูบัว 3) ภาษาไท-ยวน 4) ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัว 5) อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว 6) การแต่งกายคนไท-ยวนบ้านคูบัว และ 7) ผ้าจกไท-ยวนบ้านคูบัว มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมได้ออกสำรวจพื้นที่ในตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยสอบถามข้อมูลเบื้องต้น จากผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ประกอบด้วย 1) นายณฤทธิ์ สอนเพียร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลคูบัว และ 2) ดร.อุดม สมพร ผู้ก่อตั้งจิตอาสาพัฒนาสถานบ้านคูบัว จากการสำรวจพื้นที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่าชาวบ้านในตำบลคูบัว ยังคงสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมไท-ยวนจนถึงปัจจุบัน

1.2 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมได้ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี จากผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ได้แก่ 1) นายสมภพ ไสไหม ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคูบัว 2) นายณฤทธิ์ สอนเพียร ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 4 คน ได้แก่ 1) ดร.อุดม สมพร ผู้สืบทอดชาติพันธุ์ไท-ยวน 2) นางทองอยู่ กำลังหาญ และ 3) นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง 4) พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส

1.3 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้แก่ นางจันทนา หนูสุขถาวร และ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ได้แก่ นางสาวฐิติมา บรรเทิง

2. การตรวจสอบความถูกต้องขององค์ความรู้โดยผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาคสนามไปตรวจสอบความถูกต้องจากผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ 1) นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง 2) ดร.อุดม สมพร

3)นางทองอยู่ กำลังหาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) นายสมภพ ไส้ไหม ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดคูบัว และศึกษาข้อมูลจากหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว ตำบลคูบัว ประกอบการตรวจสอบความถูกต้องขององค์ความรู้ ในเดือน กรกฎาคม 2563

3. การปรับปรุงแก้ไของค์ความรู้ท้องถิ่นให้ถูกต้อง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยปรับปรุงแก้ไของค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ให้มีความถูกต้องตามคำแนะนำของผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับ เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีกระบวนการในการดำเนินการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวน ที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในระหว่างเดือน สิงหาคม – กันยายน 2563 โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม ทำการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม ร่วมกันจัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ โดยมีการวางแผนจัดทำองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ และคัดเลือกเนื้อหาจากองค์ความรู้ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1.2.1 ศึกษาขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 วิเคราะห์เนื้อหาย่อยของหน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน

1.2.3 เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระสำคัญในเนื้อหานี้ๆ

1.2.4 กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ

1.2.5 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการและผู้เรียนเป็น

สำคัญ

1.2.6 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสื่อและแหล่งการเรียนรู้

1.2.7 กำหนดการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

1.2.8 บันทึกหลังการสอนและข้อเสนอหลังการสอน

1.3 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม จัดทำองค์ประกอบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 3) วัตถุประสงค์ 4) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) โครงสร้างเวลาเรียน 7) โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น 8) วิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัด 9) คำอธิบายรายวิชา 10) หน่วยการเรียนรู้ และ 11) แผนจัดการเรียนรู้

2. การตรวจสอบ (ร่าง) หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมนำหลักสูตรฉบับร่าง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี ที่พัฒนาขึ้นมาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้ ในวันที่ 15 มิถุนายน 2564 ซึ่งในการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นมีผู้เข้าร่วมในการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นทั้งหมด 3 ท่าน ได้แก่

2.1 รองศาสตราจารย์นิภา เพชรสม อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบด้านหลักสูตรและการสอน

2.2 อาจารย์ ดร.ปัญญา ทองนิล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบด้านหลักสูตรและการสอน

2.3 นายสมภพ ไส้ไหม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดคูบัว เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อมูลการวัดและประเมินผล

ในการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี เพื่อนำผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์สังเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) สิ่งที่ต้องตรวจสอบ คือ ความเหมาะสมและความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ระยะเวลาในการทดลองใช้ และการวัดผลและประเมินผล

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำหลักสูตรฉบับร่างที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่าง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตรวจสอบของ

ผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล

3) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่น (ฉบับร่าง) ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมนำผล การตรวจสอบหลักสูตรฉบับร่างของผู้เชี่ยวชาญ มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง และทำการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่น (ฉบับร่าง) เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี เพื่อให้หลักสูตรมีความถูกต้อง เหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น มีกระบวนการในการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การใช้หลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัย และผู้วิจัย นำโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของโรงเรียนวัดสนามไชย จังหวัดราชบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม 2564 เพื่อใช้หลักสูตรท้องถิ่นและพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้น ซึ่งในการทดลองจะใช้รูปแบบ One Group Pretest-posttest Design เป็นแบบทดลองที่มีรูปแบบของกลุ่มเริ่มทดลอง (x) หนึ่งกลุ่ม และสังเกตผลสองครั้งก่อน (T1) และหลัง (T2) การทดลองโดยมีแบบแผนแสดงได้ดังนี้
(มาเรียม นิลพันธุ์, 2547 : 144)

ทดสอบก่อนเรียน	หลักสูตรท้องถิ่น	ทดสอบหลังเรียน
T1	X	T2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

T1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

T2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Post-test)

X หมายถึง หลักสูตรท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของโรงเรียนสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน โดยมีวิธีการทดลองดังนี้

1.1 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน เรื่อง ไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบตัวเลือก 20 ข้อ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบตัวเลือก 30 ข้อ

1.2 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบ จากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 117)

$$\frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่า IOC

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบมีความเหมาะสม
 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความเหมาะสม
 - 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบมีความไม่เหมาะสม

1.3 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญนำมาทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี จำนวน 38 คน โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบคู่ขนาน

1.4 นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้มาเปรียบเทียบโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว

การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนเกี่ยวข้องและต่อเนื่องกับการใช้หลักสูตร มีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ประเมินผลด้านความรู้และความเข้าใจของนักเรียน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2 ประเมินผลใบงาน ชิ้นงาน และพฤติกรรมนักเรียนขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3 ประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวน ที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมได้ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนชั้น ป.1 – 4 ทำการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น โดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินใบงานนักเรียน และแบบประเมินคุณลักษณะขณะเรียนรู้ ของนักเรียน มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินใบงานและชิ้นงานของนักเรียน และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
3. การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม นำผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี มาปรับปรุง จะได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี ที่เป็นหลักสูตรที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สำหรับผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

รายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละตอนรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

ผลการศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี พบว่า วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย มีจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2) สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว 3) ภาษาไท-ยวน 4) ประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนที่บ้านคูบัว 5) อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว 6) การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว และ 7) ผ้าจกไท-ยวนบ้านคูบัว ซึ่งวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) แต่ละเรื่องมีรายละเอียดดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

คนไท-ยวนบ้านคูบัว มีประวัติความเป็นมาก่อนปีพุทธศักราช 2347 คนไทเชื้อสายไท-ยวน คนเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในชื่อ “โยนกเชียงแสนนคร” มีบ้านเรือนอยู่ในเมืองเชียงแสน (ปัจจุบัน คือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) ต่อมาในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพเมืองหลวง น่าน ลำปาง เชียงใหม่ และเวียงจันทน์ ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสน และทำลายเมืองเชียงแสนทิ้ง พร้อมกันนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายชาวเชียงแสนทั้งหมด โดยแบ่งให้กองทัพทั้งห้านำไปไว้ ณ เมืองดังกล่าว ในส่วนที่ติดตามกองทัพหลวงลงมากรุงเทพฯ ขณะที่ผ่านลุ่มแม่น้ำป่าสัก (บริเวณอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี) พี่น้องไท-ยวน ส่วนหนึ่งขอตั้งบ้านเรือนทำกินอยู่ ณ ที่นั้น ส่วนที่เหลือเดินทางมาพำนักชั่วคราวที่กรุงเทพฯระยะหนึ่ง บริเวณบางขุนพรหม จากนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ราชบุรี

เมื่อไท-ยวน จากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานที่ตำบลคูบัวประมาณ 200 ปีล่วงมาแล้ว ย่า ยาย ของเราก็ได้นำภูมิปัญญาการทอผ้าจาก ที่มีอยู่ในสายเลือด มาทอชิ้นงุ่มง่ามเป็นเอกลักษณ์ของยวาท-ยวน เมืองเชียงแสน ต่อมาประมาณ 60 ปีล่วงมาแล้ว ลูกหลานไท-ยวน หันไปใช้ผ้าทอจากโรงงานจึงทำให้การทอผ้าจกลดน้อยลงเกือบสูญหายไปจากครัวเรือน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2547 ด้วยความสำนึกที่ต้องการเชิดชูภูมิปัญญาของบรรพชนของตน ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนทั่วไป ลูกหลานไท-ยวน ในราชบุรีจึงได้ฟื้นฟูศิลปปะผ้าจากให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสืบต่อไป

2. สถานที่สำคัญบ้านคูบัว

วัดโขลงสุวรรณคีรี เป็นวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดมหานิกาย ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ตั้งมาประมาณ 59 ปี เป็นวัดที่มีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของชาวพุทธในบริเวณตำบลคูบัว วัดโขลงสุวรรณคีรี ตั้งเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 เมื่อ พ.ศ. 2498 หลวงพ่อธรรม สิริจันท ได้ไปสร้างที่พัทสงฆ์ มูลดินลักษณะคล้ายภูเขาขนาดย่อม (ปัจจุบันคือโบราณสถานสมัยทวารวดี หมายเลข 18) สภาพเดิมมีต้นไม้ขึ้นปกคลุม รกทึบ มีพระพุทธรูปหินแดง 3 องค์ ประดิษฐานอยู่บนแท่นปูน มีเสาไม้แก่นเก่าๆ ไม่มีหลังคา ชาวบ้านเรียกสถานนี้ว่า “วัดโขลง” มาแต่เดิม พระพุทธรูป 3 องค์ นี้สันฐานตามพุทธลักษณะแล้วอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น จึงสันนิษฐานว่า “วัดโขลง” น่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นด้วยเช่นกัน แต่ตอนที่หลวงพ่อธรรมไปสร้างที่พัทสงฆ์นั้น มีพระพุทธรูปเหลือเพียงองค์เดียว ชาวบ้านเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “หลวงพ่อดัง” หลังจากหลวงพ่อธรรม สิริจันท ได้สร้างที่พัทสงฆ์ และจำพรรษาอยู่ที่วัดโขลงสุวรรณคีรีแล้วจึงได้มีพระสงฆ์มาจำพรรษาเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 4.1 วัดโขลงสุวรรณคีรี

จนกระทั่ง พ.ศ. 2504 กรมศิลปากร ได้ค้นพบโบราณสถานบ้านคูบัว จึงได้ดำเนินการขุดแต่ง และบูรณะโบราณสถานบ้านคูบัวทั้งหมด หลวงพ่อธรรม พร้อมด้วยชาวบ้านจึงได้เคลื่อนย้ายสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งตั้งอยู่บนมูลดินซาก โบราณสถานลงมาปลูกบนพื้นราบรอบๆ โบราณสถาน พร้อมได้เคลื่อนย้าย “หลวงพ่อดัง” ลงมาประดิษฐานไว้ในวิหาร วัดได้เจริญขึ้นตามลำดับมีสิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้น หลวงพ่อธรรม สิริจนโท ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ พระครูเจ้าอาวาสวัดราชบุรินทร์ชั้นโทที่ “พระครูสิริธรรมาภิรักษ์” จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๔ ท่านได้มรณภาพ ต่อจากนั้นเจ้าคณะจังหวัดราชบุรีได้แต่งตั้ง “พระครูสิทธิวิจิราธร” เป็นเจ้าอาวาสวัดโขลงสุวรรณคีรี ตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน

เจ้าอาวาส ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลผู้บริหาร, สมภาร, เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดสืบต่อกันมาเท่าที่ทราบนามของวัดโขลงสุวรรณคีรีจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีดังนี้

1.พระครูสิริธรรมาภิรักษ์	พ.ศ. ๒๔๙๘-๒๕๓๔
2.พระครูสิทธิวิจิราธร	พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๔๙
3.พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส	พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 4.2 พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส
เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันวัดโขลงสุวรรณคีรี

โบราณสถานหมายเลข 18 ที่ตั้งอยู่บริเวณวัดโขลงสุวรรณคีรีนั้นก่อนเป็นมูลเนินดิน คล้ายกับภูเขา ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาโบราณสถานในเมืองราชบุรี มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สันนิษฐานว่าเป็นฐานของวิหาร ส่วนชั้นล่างก่อด้วยศิลาแลง โบราณสถานหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ทางด้านตะวันออกมีบันไดขึ้นส่วนประทักษิณออกมาจากฐาน 20 เมตร โบราณสถานเมืองคูบัวประดิษฐานพระพุทธรูป 3 องค์ ที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า "หลวงพ่อด่าง" แต่ปัจจุบันนี้เหลือเพียงแค่องค์เดียวประดิษฐานอยู่ ณ วิหารภายในวัด ชาวบ้านมักจะเคารพบูชากันเป็นส่วนมากเพราะเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองประจำวัดโขลงสุวรรณคีรี โบราณวัตถุที่ขุดพบจากโบราณสถานแห่งนี้ ได้แก่ พระพุทธรูปเก่า เศียรพระพุทธรูป เทวดาปูนปั้น เจึงเทียนสัมฤทธิ์ คนแคะปูนปั้น หินชนวนสีดำมีจารึกอยู่ด้านหลัง ด้านหน้าเป็นแม่พิมพ์พระพุทธรูปปางสมาธิ คนโทแก้วหรือขวดน้ำหอม และเต้าปูนสัมฤทธิ์ และอีกหลาย ๆ อย่าง สร้างเมื่อประมาณ 800 ปี สมัยอุทองชั้นต้นสร้างด้วยคนจำนวน 1,000 คน แล้วเสร็จเมื่อวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 คือวันตรงกับวันเกิด วันตรัสรู้ วันปรินิพพาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นวันใด ปีใด มีเรื่องเล่ากันว่า ถ้าจะให้หมู่บ้านแห่งนี้ร่มเย็นเป็นสุขฝนตกตามฤดูกาล ให้คนในหมู่บ้านช่วยกันทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ โบราณสถาน แล้วพากันขึ้นนมัสการสักการบูชาในงานวิสาขสมโภชน เวียนเทียน ต่อไปภายภาคหน้า 500 ปี จะเป็นที่เจริญมาก จะเป็นวัดใหญ่ หมู่บ้านนี้จะเป็เมืองใหญ่ อุดมสมบูรณ์ด้วยทุกอย่าง ในสมัยก่อนเคยมีชื่อเรียกว่า "สุวรรณภูมิ" ตั้งแต่อดีตเป็นเมืองสุวรรณภูมิเก่า ทรัพย์สินแผ่นดินยังมีที่วัดโขลงสุวรรณคีรีนี้ เป็นทองคำบ้าง เป็นเครื่องตกแต่งองค์ของราชเทวองค์แรกของแคว้นสุวรรณภูมิ ได้ตั้งปณิธานไว้ว่าผู้ที่มาช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และซ่อมแซมก่อสร้างวัดนี้ จะมีแต่ความสุขความเจริญรุ่งเรืองและร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป

ภาพที่ 4.3 โบราณสถานหมายเลข 18

จิตาละภัณท์สถานบ้านคูบัวซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไท-ยวน จัดตั้งโดย ดร.อุดม สมพร ภายในรวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้ โบราณวัตถุ และจัดแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไท-ยวน รวมถึงผ้าจากอั้งตงาม เลื่องชื่อ นับว่า จิตาละภัณท์สถาน บ้านคูบัว เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับไท-ยวนที่สมบูรณ์ที่สุดในภาคตะวันตก

จิปาละภัณฑ์บ้านคูบัวเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนด้วยความริเริ่มของชุมชนหลายองค์กรในพื้นที่ โดยความร่วมมือของวัดโขลงสุวรรณคีรี มูลนิธิพัฒนาประชากรตำบลคูบัว และศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกกราชบุรี ชมรมชาวไทย-ยวน ราชบุรี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นประโยชน์แก่สาธารณะในแง่การสืบทอดวัฒนธรรมไทย-ยวน ที่ปัจจุบันหลงเหลืออยู่เพียงแค่ภาษาพูดและการทอผ้าจก ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้หญิงไทย-ยวนเท่านั้น

ภาพที่ 4.4 อาคารจิปาละภัณฑ์สถานบ้านคูบัว

ภายในอาคารจิปาละภัณฑ์ แบ่งห้องแสดงไว้หลายห้อง ดังนี้

ห้องที่ 1 : แสดงภูมิปัญญาสมัยทวารวดี ตำบลคูบัว เคยเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี มาก่อนมีเนื้อที่ประมาณ 2,310 ไร่เศษ มีโบราณสถานที่ กรมศิลปากรดำเนินการขุดค้นและตกแต่ง จำนวน 44 แห่ง ระยะเวลา พ.ศ.2505-2506 ซึ่งก่อนหน้านั้นชาวบ้านคูบัวไม่รู้ว่าที่บริเวณดังกล่าว เป็นโบราณสถานจึงได้พัฒนาพื้นที่เพื่อทำการเกษตรขุดไถปรับพื้นที่ทำนา ทำไร่ ส่วนไหนเป็นโคก เป็นดอน ก็ไถเอาเศษอิฐ เศษวัตถุโบราณไปทับถมรวมกันเป็นกอง เมื่อเจอเศียรพระพุทธรูปหรือศิลปวัตถุ บางชิ้น เช่น แก้ว แหวน เงิน ทอง ลูกปัด ส่วนที่ปรักหักพังขายไม่ได้ ก็นำไปไว้ที่วัดโขลงสุวรรณคีรี ต่อมาเมื่อคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างจิปาละภัณฑ์สถานบ้านคูบัว ได้นำวัตถุโบราณที่เป็นเศษเหลือมาจัดแสดงในห้องนี้

ภาพที่ 4.5 ซากโบราณสถานที่ขุดพบจากโบราณสถานหมายเลข 18

ห้องที่ 2 : แสดงเครื่องมือทำมาหากิน เครื่องมือทำมาหากินของชาวไทย-ยวน ได้แสดงไว้ในส่วนแสดงห้องที่ 2 ซึ่งมีอุปกรณ์ในการทำต่างๆ เครื่องไถนา คราด เครื่องจับดักสัตว์ ข้องใส่ปลา และของใช้ต่างๆที่ใช้ในการทำมาหากิน ในการดำรงชีวิต อันได้แก่ สีสี่ด้าว กระบุง

ภาพที่ 4.6 ซากโบราณสถานที่ขุดพบจากโบราณสถานหมายเลข 18

ห้องที่ 3 : แสดงการระดมความคิดของคนในชุมชน ในห้องนี้เป็นมุมที่มีการตกแต่งจำลองภาพ ผู้นำชุมชนในแต่ละภาคส่วนมาประชุมหารือ เช่น การระดมสมองการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย และผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์

ภาพที่ 4.7 รูปปั้นจำลองการประชุมปรึกษาหารือของผู้นำชุมชน

ห้องที่ 4 : แสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย-ยวน ในห้องนี้มีครัวของชาวไทย-ยวน ซึ่งประกอบด้วยก้อน เสา เตาไฟ และอุปกรณ์หุงข้าวต้มแกง บรรยากาศของห้องครัวเหมือนสถานที่จริงจะได้กลิ่นกระเทียม หอม พริก และปลาแห้ง ในสมัยที่นังไม่มี ตู้กับข้าว ชาวไทย-ยวนใช้ตะกั่วซึ่งเป็นกลองไม่มีฝาครอบใส่กับข้าว ข้างครัวโบราณมีการจัดครัวสมัยใหม่เพื่อเปรียบเทียบ ถัดจากครัวเป็นที่สำหรับอยู่ไฟ ในสมัยโบราณเมื่อผู้หญิงคลอดลูกแล้วจะต้องอยู่ไฟให้ครบเดือน เรียกว่า อยู่เดือน เชื่อกันว่า ใครอยู่ไม่ถึงเดือน ร่างกายก็จะอ่อนแอ เจ็บป่วยอยู่เสมอ

ภาพที่ 4.8 ภาพวิถีชีวิตห้องครัว วิถีชีวิตภายในครัวเรือน

ห้องที่ 5 : ภูมิปัญญาทอผ้าจาก ส่วนนี้เป็นส่วนที่แสดงภูมิปัญญาทอผ้าจากของชาวไทย-ยวน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาอยู่ในสายเลือดของชาวไทย-ยวน ทุกคน ซึ่งห้องนี้จัดแสดงเกี่ยวกับวิถีชีวิตการทอผ้า ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลสำคัญที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจาก แล้วถ่ายทอดให้ลูกหลานได้สืบสานกันต่อไป

ภาพที่ 4.9 ภาพการทอผ้าจาก

ห้องที่ 6 : ห้องอนุรักษ์ผ้าโบราณ ห้องแสดงผ้าขึ้นดินจากโบราณของชาวไทย -ยวน และ ผ้าจกสมัยปัจจุบัน มีไว้ให้เห็นจำนวนมากมาย ดร.อุดม สมพร กล่าวว่า ลายผ้าจกเป็นลายผ้าที่ตนเอง เห็นเมื่อครั้งยังเป็นวัยเด็ก ซึ่งมีลายผ้าจกทั้งหมด 9 ลาย ได้แก่

1. ลายแคทราย
2. ลายดอกเซีย
3. ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย
4. ลายกาบ
5. ลายโค้งแก้ง
6. ลายกาบซ้อนหัก

7. ลายหน้าหมอน
8. ลายกาบดอกแก้ว
9. ลายหั่นกุ่ม

ห้องที่ 7 : ห้องชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ส่วนนี้แสดงเครื่องแต่งกาย สถาปัตยกรรม ที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญา และเรื่องราวของแต่ละชาติพันธุ์ในราชบุรี เช่น ไทย-ยวน ไทย-ทรงดำ ไทย-มอญ ไทย-จีน ไทย-กะเหรี่ยง ไทย-ลาวเวียง ไทย-พื้นถิ่น

ภาพที่ 4.10 การแต่งกายชาติพันธุ์ไทย-ยวน

ห้องที่ 8 ห้องแสดงประวัติผู้ก่อตั้ง ห้องนี้จัดแสดงประวัติของ ดร.อุดม สมพร ชื่อเดิมของท่าน คือ เด็กชายเหี่ยว สมพร อยู่ในโรงเรียนชั้น ป.ซีหมา (ป.มูล) – ป.4 เกิดวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2485 ปัจจุบันอายุ 77 ปี เกิดที่ บ้านเลขที่ 46 หมู่ 13 บ้านไร่ต้นมะม่วง ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

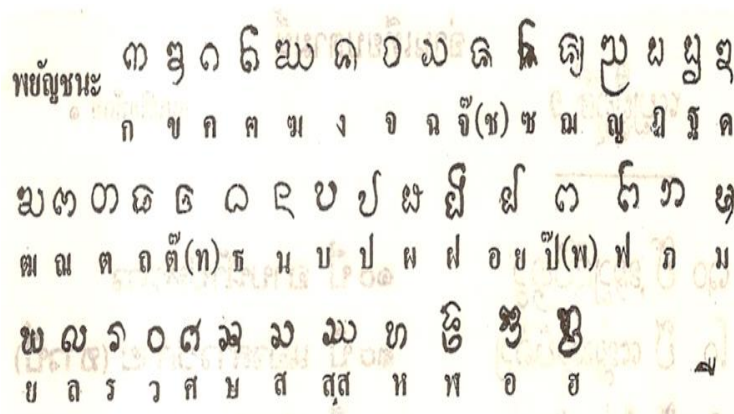
บิดาชื่อ คุณพ่อเนียม สมพร มารดาชื่อ คุณแม่ชวา สมพร ดร.อุดม สมพร กล่าวว่า ตัวเองมีสายเลือดโคตรเหง้า สืบสายเลือดมาจากชาวไทย-ยวน โยนกเชียงแสน บรรพชนไทย-ยวน ได้เคลื่อนย้ายจากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานที่เมืองคูบัว เมื่อ พ.ศ. 2347 ด้วยเหตุที่กองทัพไทยได้เผาบ้านริวกำแพงเมือง ไหล่พม่าออกจากเมือง แล้วแบ่งชาวเมืองเชียงแสนให้ไปอยู่ที่ต่างๆ ด.ช.เหี่ยว สมพร เป็นผู้สืบสายเลือดเชียงแสนรุ่นที่ 5 นับตั้งแต่บรรพบุรุษรุ่นแรกที่มาตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านคูบัว

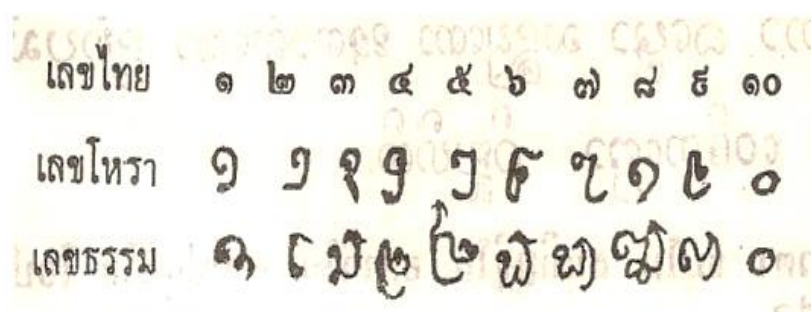
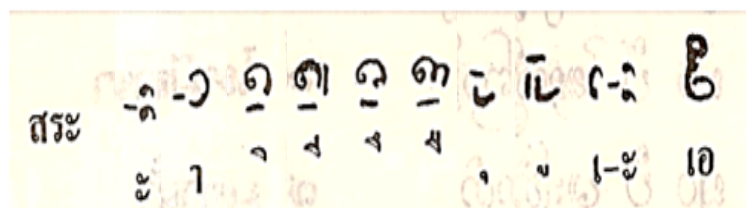
ภาพที่ 4.11 ดร.อุดม สมพร ผู้ก่อตั้งจิตาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว

3. ภาษาไท-ยวน

ภาษาไท-ยวน เป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือถิ่นหนึ่ง ควรเรียกว่าภาษาไต หรือ ภาษา กนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่า ยวนหรือโยน มาช้านานแล้วคำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป ต่อมาสังคมล้านนามีพัฒนาการมากขึ้น พบว่า แท้จริงแล้วในดินแดนล้านนาก็ยังมีคนอีกหลายเผ่าพันธุ์ เช่น คนลัวะ คนอาข่า (อีก้อ) คนเมี่ยน (เย้า) คนกะเหรี่ยง ฯลฯ จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือคนที่มีเชื้อชาวดอย มีเชื้อคนที่อาศัยอยู่ในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม ร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมือง เมื่อเรียกว่า คนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย (ซึ่ง คำมีความหมายเท่ากับภาษา) การเรียกว่า คำเมือง เพิ่งมีขึ้นเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมานี้เอง แม้ในพงศาวดารก็เรียกประชากรของล้านนาว่า ลาวหรือคนลาว หรือลาวล้านนา และเรียกลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงว่า ลาวล้านช้าง อีกคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับไท-ยวน คือคำว่า ไทยพายัพ ดังเช่นที่พระธรรมราชา นฤวัต (ฟู อุตตสิโว) ได้ทำหนังสือ “หลักภาษาไทยพายัพ” ซึ่งก็คือภาษาคนยวน หรือภาษาของคนล้านนา แต่ท่านใช้ทิตพายัพ (ทิตตะวันตกเฉียงเหนือ) มาเรียกเป็นชื่อภาษา คล้ายกับที่มีการใช้ทิตอีสาน (ทิตตะวันออกเฉียงเหนือ) มาเรียกเป็นทั้งชื่อภาษาและเป็นทั้งชื่อคนไปในคราวเดียวกัน

ภาพที่ 4.12 ตัวอักษรแทนพยัญชนะภาษาไท-ยวน

ภาพที่ 4.13 ตัวอักษรแทนสระ แทนตัวเลขภาษาไทย-ยวน

ตัวอย่างภาษาไทย-ยวน

ปู่ ตา - ป้อคุณ	ย่า ยาย - แม่คุณ
ทวด - คุณหม่อน	ลูกชาย - ลูกบ่าว
เขา , ท่าน - เป็น	เดิน - ญ่าง
วิ่ง - แล่น	จักรยาน - สองล้อ
จอบ - หัวรั้ว	ขวาน - ผาน
แต่งงาน - ก็นต้อง	คิด - กึด
โกหก - ซี้จู้	ร่ม - จ้อง
เจ้าอาวาส - เจ้าหัววัด	ส่อง , ดู - แญง
ตุ๊กแก - ตักโต	อรรอย - ลำ
อรรอยมาก - ลำขนาด	คุย , สนทนา - อู้
จิ้งจก - จักกัม	ตะขาบ - จักเค็บ
ฝรั่ง - มะมัน	มะละกอ - มะก้วยแต๊ด
ผ้าไหม - ผ้าผวย	กรรไกร - กะไต้

4. ประเพณีไท-ยวนบ้านคูบัว

ประเพณีงานปอยขันโตก เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาของชาวไท-ยวน ในการเชิดชู ศิลปวัฒนธรรมของผ้าจก ชาวบ้านจะช่วยกันทอผ้าแล้วนำมาต่อกันมีความยาว 99 เมตร เพื่อเป็นการ ระลึกถึงความเป็นไท-ยวน เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณี สร้างความตระหนักให้ทุกคนได้เห็นคุณค่า ศิลปะ วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งปลูกจิตสำนึกใน การอนุรักษ์ฟื้นฟูให้คนรุ่นใหม่เกิดความหวงแหนศิลปวัฒนธรรม ภายในงานมีกิจกรรมการแสดงถึง ความเป็นมาของวัฒนธรรมไท-ยวนคูบัว เช่น ขบวนแห่วัฒนธรรมผ้าตีนจกการสาธิตการทำอาหาร พื้นบ้าน เช่น การทำขนมจีน การสาธิตการทอผ้า การแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านการแสดงชุดฟ้อน บายศรีสู่ขวัญ รำกลองยาว มินักร้องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางมาเที่ยวชมพร้อมนั่งชมการแสดง กิน อาหารขันโตก ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้าน ขนมโบราณหลากหลายที่ชาวบ้านได้ร่วมกันทำขึ้น เช่น แกงหัว ตาล ผัดหมี่ และอาหารพื้นถิ่นอีก

ภาพที่ 4.14 พิธีแห่ผ้าจกประเพณีปอยขันโตก

ประเพณีวิ่งมะโห้ ก็เป็นประเพณีมาตรฐานและเกณฑ์ของการปรัมประชา คือการ ห้ามผู้หญิง-ผู้ชายที่แต่งงานแล้วเลิกกันได้ง่ายๆ เมื่อแต่งงานอยู่กินกันแล้ว ถ้ามีการทะเลาะกัน จะ ทำให้ครอบครัวไม่เข้มแข็ง ทางไท-ยวนมีความเชื่อกันว่าน่าจะมีวิธีปรัมผัวเมียที่ทุนหันปล้นเล่น ด้วยการประจานนำลูกกระพรวนที่ใส่คอวัว ใส่คอ วัวใส่รอบหมู่บ้าน แล้วตะโกนชื่อ หรือกล่าวคำที่ ผู้หญิง-ผู้ชายนั้นได้รับความอับอายว่าไม่ควรที่จะทะเลาะกัน เหตุที่ใช้ลูกกระพรวนเพราะใช้แขวนคอ วัวและมีเสียงดังให้รู้ว่าวัวไปอยู่ที่ไหนบ้างจะได้ตามเจอ ซึ่งเหมือนกับเป็นการประจานไปในตัว เป็น การปรัมทางสังคมโดยประชาชน

ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า วัฒนธรรม"ไท-ยวน"กว่า 201 ปี หรือปี พ.ศ.2347-2548 ที่บรรพชนของไท-ยวน ราชบุรี ได้เคลื่อนย้ายจากเมืองลำนนา จังหวัดเชียงราย มาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัด ราชบุรี โดยกระจายกันอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น ตำบลดอนตะโก ตำบลดอนแจ่ง ตำบลอ่างทอง ตำบล หุ้งหลวง ตำบลหนองโพ แม้กระทั่งที่จังหวัดนครปฐม หรือจังหวัดกาญจนบุรี ในอดีตชาวไท-ยวน มี

การดำรงชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองอย่างเคร่งครัด ทั้งในเรื่องของภาษา จะพูดภาษาดั้งเดิม หรืออย่างประเพณีการนับถือผีโคตรเหง้า เหล่าตระกูล กินข้าวบนสะโตก หรือขันโตก

ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี ชาวเหนือหรือที่เรียกกันว่า ”ชาวล้านนา” มีความเชื่อในเรื่องการนับถือผีตั้งแต่เดิม โดย เชื่อว่าสถานที่แทบทุกแห่ง มีผีให้ความคุ้มครองรักษาอยู่ ความเชื่อนี้จึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เห็นได้ จากขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของชาว เหนือ เช่น ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวเหนือ (พ่ออ้ายแม่อ้าย) เมื่อไปวัดฟัง ธรรมก็จะประกอบพิธีเลี้ยงผี คือ จัดหาอาหารคาว-หวานเช่น สังเวณีปูย่าด้วย

ภาพที่ 4.15 ประเพณีนับถือผีโคตรเหง้า

ประเพณีแ่วสาวแ่วเมือง เป็นเรื่องของหนุ่มสาวที่จีบกัน ติดต่อกัน นำไปสู่การสู่ขอกันและกัน แต่หากผู้ชายยังไม่ได้บวช ก็แต่งงานไม่ได้ จึงต้องมีพิธีบวชสู่ขวัญนาคแบบไท-ยวน แสดงให้ชมด้วย จากนั้นจึงเป็นงานพิธีแต่งงาน ปัจจุบันนี้ประเพณีต่างๆ บางอย่างได้เลือนหายไป ไม่เด่นชัดเหมือนในอดีต คนไท-ยวนปัจจุบันสืบลี้นภาษาพูดของตัวเองไปมาก เช่น กินข้าวอร่อย ที่เรียกว่า "กินรำ" หรือกินข้าวรำ คนปัจจุบันจะไม่พูดว่ากินข้าวรำ แต่จะพูดว่ากินข้าวอร่อยแทน ดังนั้นสิ่งที่เปลี่ยนไปนี้จึงมีแนวคิดว่าจะสร้างอะไรสักอย่างหนึ่งที่เป็นอนุสรณ์ ให้รู้ว่าเป็นบรรพชนของเราว่า มีวิถีชีวิตแต่ก่อนอย่างไร สิ่งหนึ่งคือ ได้สร้างจิตสาธารณะสถานบ้านคูบัว อยู่ที่วัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีขึ้นมาเพื่อเป็น ตัวอย่างรวบรวมวิถีชีวิตให้ลูกหลานดู ไว้หวนรำลึกถึงโคตรเหง้าเหล่าตระกูลของแต่ละคน

ภาพที่ 4.16 ประเพณีแ่วสาวแ่วเมือง (วัฒนธรรมการเลือกคู่)

5. อาหารพื้นบ้านชาวไท-ยวน

อาหารคาว

แกงหยวกใส่หมูย่าง เป็นแกงกะทิประเภทแกงคั่วของชาวไท-ยวน ที่นิยมกินมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นิยมแกงกับหอยกาบ เนื่องจากหาได้ง่ายตามหนองบึงต่างๆ แต่ถ้าไม่มี จะใส่เป็นเนื้อไก่ เนื้อหมูหรือหอยแมลงภู่แทนก็ได้ หยวกกล้วยที่นำมาใช้แกงจะเลือกเอาแต่ไส้กลางมาใช้ ฝานตามขวางให้เป็นฝอยบาง เส้นใยและน้ำฝาดยางกล้วยมีคุณสมบัติที่ดีแก้ท้องและลำไส้

เครื่องปรุง

หยวกกล้วยหั่นฝอย	ไก่หั่น
กะทิ	พริกแห้ง
ข่า	ตะไคร้
หอม	ผิวมะกรูด
กระเทียม	ปลาร้า

วิธีทำ

1. นำพริกแห้ง ข่า ตะไคร้ หอม กระเทียม ผิวมะกรูด มาโขลกเป็นน้ำพริกแกง
2. นำปลาร้ามาล้างให้ละเอียดและใส่ครกตำรวมกับพริกแกง
3. ละลายเครื่องแกงใสในน้ำกะทิ ตั้งไฟจนเดือด ใส่หอยกาบและหยวกกล้วยหั่นฝอย พอเดือดอีกครั้งยกลงจากเตา

ภาพที่ 4.17 แกงหยวกใส่หมูย่าง

แกงผำ (ไข่น้ำ) คือ ไข่น้ำ เป็นพืชที่มีขนาดเล็กมาก คล้ายตะไคร่น้ำ รูปร่างเป็นเม็ดกลมเล็กๆ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.1-0.2 มิลลิเมตร มีสีเขียวลอยอยู่บริเวณผิวน้ำเป็นแพ มักเกิดในธรรมชาติที่น้ำใส นิ่ง เช่น บึง หนองน้ำ มักเจริญเติบโตอยู่บนผิวน้ำ รูปร่างลักษณะคล้ายรูปไข่ จัดเป็นพืชดอกไม่มีรากและใบ ขึ้นตามแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดเป็นผักพื้นบ้านสมัยโบราณ

เครื่องปรุง

เนื้อหมู	ไข่ผ่า
พริก	หัวหอมแดง
กระเทียม	ตะไคร้
ปลาร้า	ใบแมงลัก
เกลือ	กะปิ

วิธีทำ

1. ล้างไข่ผ่าให้สะอาด พักไว้ให้สะเด็ดน้ำ
2. ตำพริก กระเทียม หอมแดง ตะไคร้ ใบมะกรูด กะปิเข้าด้วยกัน
3. หั่นหมูเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วตมน้ำให้เดือด
4. นำพริกที่โขลกใส่หม้อคนให้เข้ากัน ปรุงรสโดยใส่เกลือ ปลาร้า
5. ตักไข่ผ่าใส่ลงไปต้มพร้อมกับแกงที่ต้มไว้แล้ว ต้มต่อจนสุกดี ใส่ตะไคร้หั่น ใส่

ใบแมงลัก เพิ่มความหอมเป็นเคล็ดลับ

ภาพที่ 4.18 แกงผ่า (ไข่น้ำ)

ผัดไท เมนูอาหารจานเดียวของชาวไทย-ยวน ที่มีเอกลักษณ์การใช้วัสดุย่อยสลาย กระทง หัวปลี กลิบบัว รสชาติของผัดไทชาวไทย-ยวนจะเน้นรสชาติจัดจ้านและสดชื่นมากกว่า รสเข้มข้น ออกเปรี้ยว หวาน กลมกล่อม ใส่เครื่องมาเต็มทั้งไข่ เต้าหู้ กากหมู ถั่วงอก ใบกุยช่าย ผัดมาได้ทั้งหอม อร่อย กินคู่กับหัวปลี กรูบกรอบด้วยหัวปลี

เครื่องปรุง

เส้นเล็ก	ถั่วงอก
กุยช่ายหั่น	น้ำตาลทราย
ซีอิ้วดำ	ซอสถั่วเหลือง
น้ำปลา	น้ำเปล่า
น้ำมันหมู หรือน้ำมันพืช	กระเทียม

วิธีทำ

1. กระทะตั้งไฟใส่น้ำมัน ใส่กระเทียมลงผัดพอหอม ใส่เครื่องปรุงรสทั้งหมด ผัดให้เครื่องปรุงละลาย เติมน้ำเปล่าพอเดือด
2. ใส่เส้นลงผัด จนเส้นนุ่มชิมรส เค็มนิด หวานหน่อย ได้รสตามชอบปิดไฟ
3. สุดท้ายใส่ผักคลุกให้เข้ากัน ตักใส่จานพร้อมรับประทาน

ภาพที่ 4.19 ผัดไท

อาหารหวาน

กาดละแม คือ ขนมไทยโบราณที่มีลักษณะทำมาจากแป้งเหนียวสีดำ เป็นขนมหนึ่งในสามชนิดที่นิยมทำขึ้นในวันปีใหม่ของคนไทยในสมัยก่อน นิยมทำกันในช่วงงานเทศกาลสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งจะต้องทำให้เสร็จก่อนวันสงกรานต์ คือ ข้าวเหนียวแก้ว ข้าวเหนียวแดง และกาดละแม เพราะการทำขนมเหล่านี้ต้องอาศัยแรงงานคนมาช่วยกันกวนขนม จึงถือเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนไทย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยมิตรไมตรีเป็นความดีงามในชีวิตภายภาคหน้าสืบต่อไป และเมื่อทำขนมเสร็จแล้วก็จะมีการแบ่งปันขนมกลับไปกินที่บ้านของแต่ละคน

เครื่องปรุง

แป้งท้าวยายม่อม 1 ถ้วย

กะทิ 7 ถ้วย

น้ำตาลปีบ 3 ถ้วย

น้ำปูนใส 1 ½ ถ้วย

แป้งข้าวเหนียว 2 ถ้วย

กะทิสำหรับทำชีส์ได้ 2 ½ ถ้วย

น้ำใบเตย 1 ถ้วย

วิธีทำ

1. กะทิสำหรับทำชีสได้ นำมาเคี่ยวจนได้เป็นน้ำมันชีสได้ เพื่อเอาไว้ทาภาต
2. ผสมน้ำกะทิ น้ำตาลปีบ น้ำใบเตยเข้าด้วยกัน นำมากรองด้วยผ้าขาวบาง
3. ผสมแป้งเท้ายายม่อมกับแป้งข้าวเหนียวเข้าด้วยกัน ผสมกับส่วนผสมในข้อ 2 นวดให้เข้ากัน เติมน้ำปูนใส
4. เทส่วนผสมที่ได้ลงในกระทะทองเหลืองกวนจนล่อนออกจากกระทะเป็นก้อน
5. เทส่วนผสมที่ได้ลงในภาตที่ทาด้วยน้ำมันชีสได้ทิ้งไว้ให้เย็นจากนั้นตัดเป็นชิ้นเล็ก

6. การแต่งกายของชาวไท-ยวน

การแต่งกายหญิง

การแต่งกายของผู้หญิง หญิงไท-ยวนในระยะแรก ของการตั้งถิ่นฐานคงยังแต่งกายดั้งเดิมตามเอกลักษณ์ ของชาวไท-ยวน จากเมืองเชียงแสน แต่ระยะหลังตั้งแต่พ.ศ.2470 เป็นต้นมา ผู้หญิงไท-ยวน ได้รับอิทธิพลของการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทมากขึ้น จึงได้เปลี่ยนการแต่งกายจากดั้งเดิมมาสู่ความทันสมัยมากขึ้น

การแต่งกายชาย

การแต่งกายของผู้ชาย ผู้ชายไท-ยวน สมัยดั้งเดิม เมื่อออกไปทำงาน นอกบ้านหรือเดินป่าจะนุ่งกางเกงซีกเป่าลักษณะคล้ายกางเกงจีน ยอมด้วยสีคราม สวมเสื้อแลบแดง หน้าอกประดับด้วยลูกกระดุมเงินคาดเอวด้วยกระเป๋ากล้าสำหรับใส่สำภาระต่างๆ

ภาพที่ 4.20 การแต่งกายของชาวไท-ยวนบ้านคูบัว

7. ผ้าจากไท-ยวน บ้านคูบัว

ความเป็นมาของผ้าจากคูบัว

คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจากคูบัว ยายทองอยู่ กำลังหาญ เกิดวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2473 ปัจจุบันยาย อายุ 89 ปี ชาวไท-ยวน ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจากแบบโบราณมาจากคุณแม่ซื่อน คุณยายทองอยู่ เคยเปิดสอนการทอผ้า ตีนจกให้แก่ชาวบ้าน ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาได้ยึดอาชีพ การทอผ้าตีนจกเป็นอาชีพ ได้พยายามคิดประดิษฐ์ลายใหม่ๆและปรับปรุงด้านสีสันเพิ่มขึ้น อย่างที่เรา เห็นในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.21 คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ
ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจากคูบัว

คุณยายซื่อน แม่ของคุณยายทองอยู่ แม่ได้เริ่มทอผ้าตีนจก เมื่ออายุ 16-17 ปี โดยคุณ แม่ของยายซื่อนเป็นผู้สอนให้ จนกระทั่งยายซื่อนออกเรือนมีครอบครัวก็ทำบ้างหยุดบ้าง เพราะต้องมี อาชีพหลัก คือการ ทำนา ต่อมาหลายปีการทอผ้าก็สูญหายไปเป็นเวลานาน จนกระทั่ง พ.ศ.2518 คุณยายซื่อน ได้ใส่ผ้าขึ้นจกไปรับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯที่วัดสันติการาม(พุทฺธ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทอดพระเนตรผ้าที่ คุณยายซื่อนใส่ ทรงเห็นว่าสวยงามดี จึงตรัสถามว่า “ตอนนี้ยังทำได้อีกหรือเปล่า” ถ้าทำได้ให้ทำ ต่อไปเรื่อยๆ และคุณยายได้ถวายผ้าจากโบราณเก่าแก่สำหรับใช้เป็นผ้าเช็ดหน้าผืนหนึ่งให้กับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต่อมาปี พ.ศ. 2519 คุณยายซื่อนได้นำผ้าไปถวายสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ ที่พระราชวังสนามจันทร์ลดา ไทยเรือดั้น คุณยายได้ทอผ้าอยู่ที่บ้านเรื่อยๆ จนพ.ศ.2520 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จมาเยี่ยมคุณยายซื่อนที่บ้าน และได้รับคุณยายไปทอผ้าที่ พระราชวังไกลกังวลหัวหิน คุณยายซื่อน ก็ได้สอนลูกสาวคือ น.ส.ทองอยู่ กำลังหาญ ซึ่งต่อมาคุณยาย เป็นผู้สืบทอดมรดกการทอผ้า

ซึ่งปัจจุบันบ้านคุณยายทองอยู่ก็ยังทอผ้าชิ้นจกอยู่ โดยมีน้องสาวเป็นผู้ทอ หลังจากที่ว่าจากการทำนา แต่ตัวยายเองว่างๆก็ทอบ้าง เนื่องจากอายุมากแล้ว สายตาเริ่มมองไม่เห็น กลัวจะทำให้ลายผ้าผิดเพี้ยนไป ยายเลยอยู่บ้าน เป็นผู้ให้ความรู้และขายผ้าทอจกอยู่ที่บ้าน

ความเป็นดั้งเดิมของผ้าไท-ยวน

ชาวไท-ยวนโดยแท้ที่บ้านจะต้องมีผ้า 4 ผืนนี้ติดอยู่ที่บ้าน ซึ่งเป็นผ้าที่ติดตัวชาวไท-ยวนมา ซึ่งประกอบไปด้วยผ้าชิ้น 4 ผืน ดังนี้

1. ผ้าชิ้นแล่ ผ้าที่ไม่ลวดลาย มีพื้นสีกรมท่ามีลายเชิงผ้าสีแดง
2. ผ้าชิ้นตาเลี่ยน ผ้าที่มีพื้นสีแดง ทอลายเป็นเชิงสีดำ 2 เส้น เริ่มมีลวดลายมากขึ้น
3. ผ้าชิ้นชีว เป็นผ้าลายสีเขียวเข้ม มีเชิงสีดำ และมีลายผ้าตีกที่เชิงผ้า
4. ผ้าชิ้นตา เป็นผ้าที่ลวดลายมากขึ้นจะมี 3 สี ดำ แดง เขียว และมาลายตีนจกทั้งผืน

ภาพที่ 4.22 ผ้าชิ้นแล่

ภาพที่ 4.23 ผ้าชิ้นตาเลี่ยน

ภาพที่ 4.24 ผ้าชิ้นชีว

ภาพที่ 4.25 ผ้าชิ้นตา

อุปกรณ์ในการทอผ้าจาก

อีต อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับแยกเม็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย

ภาพที่ 4.26 อีต (อุปกรณ์แยกเม็ดนุ่น)

แคร่เดินด้าย อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเรียงด้ายเส้นยืน

ภาพที่ 4.27 แคร่เดินด้าย (อุปกรณ์เรียงเส้นด้ายเส้นยืน)

ไน ใช้สำหรับปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้ายและกรอด้วยไส้หลอด

ภาพที่ 4.28 ไน (อุปกรณ์กรอเส้นด้ายเข้าหลอด)

ชนเม่น ใช้สำหรับควัก(จัก) เส้นด้ายมามัดขัดเส้นด้ายให้เกิดลาย

ภาพที่ 4.29 ชนเม่น (อุปกรณ์ใช้จักเส้นด้าย)

ขั้นตอนการทอผ้าจาก

ขั้นตอนจะเริ่มตั้งแต่การเก็บดอกฝ้ายสีขาวสะอาดมารวมกัน แล้วนำเข้า “เครื่องอัด” เพื่อแยกเมล็ดฝ้ายและสิ่งสกปรกออกจากปุยฝ้าย เสร็จแล้วดัดฝ้ายให้เป็นปุยนุ่มๆ เป็นเนื้อเดียวกันโดยใช้ไม้ไผ่ซึ่งด้วยเชือกคล้ายธนูเด็กเล่นในสมัยก่อน จากนั้นจึงนวดฝ้ายให้มันเป็นแท่งกลมๆ ก่อนเอาไปปั่นเป็นเส้นด้ายยาว ใช้ไม้เปียเพื่อเก็บด้ายให้เป็นระเบียบอย่างที่เราเรียกกันว่า “ใจ” แล้วนำฝ้ายไปย้อมสีตามต้องการ เป็นต้นว่าถ้าต้องการให้เส้นด้ายมีสีแดงก็จะนำไปย้อมครั้ง ถ้าต้องการสีม่วงก็ใช้เปลือกมังคุด สีดำๆ เขียวๆ ก็ใช้ลูกมะเกลือ ฯลฯ สำหรับบางสีอาจต้องย้อมหลายๆ ครั้งเพื่อให้สีเข้มและติดทนนาน จนถึงขั้นตอนการร้อยด้ายเข้าหลอดและเรียงด้ายเป็นเส้นยืนด้วยอุปกรณ์ที่เรียกว่า “กวั๊ก” ซึ่งดูไปดูเหมือนว่าด้ายจะหลวมใส่ของสองอันยังงัยงั้นทีเดียว เสร็จแล้วจึงสอดด้ายเข้าฟืมและสับตะกอลิ้นขึ้นเส้นลงสลับกันไปเรื่อยๆ เพื่อแยกเส้นด้ายยืนออกจากกัน เวลาจะสอดด้ายพุ่ง ปกติจะมีแค่สองตะกอลิ้นแต่ถ้าเป็นลายผ้าที่ซับซ้อนขึ้นมาก็จะใช้ตะกอลิ้นหลายอัน โดยตะกอลิ้นจะผูกไว้กับ “ขาไม้” สำหรับเหยียบให้ตะกอลิ้นแยกเส้นยืนออกจากกัน เมื่อก่อนนี้เราเคยเข้าใจว่าตะกอลิ้นกับฟืมคืออย่างเดียวกันเพราะหน้าดูคล้ายๆ กัน จนเมื่อได้ลงศึกษาอย่างจริงจังถึงเข้าใจความแตกต่าง ฟืมจะอยู่ด้านหน้าสุดติดกับผู้ทอ ทำจากไม้หรือสแตนเลสเป็นซี่ถี่มากๆ บางครั้งจึงเรียก “ฟันหวี” หนึ่งช่องฟันหวีจะเท่ากับด้ายยืนหนึ่งหรือสองเส้นแล้วแต่ผู้ทอจะกำหนด ฟืมมีหน้าที่สำหรับกระแทกเส้นด้ายพุ่งและด้ายเสริม (สำหรับจก) แต่ละเส้นให้สนิทแน่น ส่วนตะกอลิ้นจะอยู่ถัดไปด้านหลังฟืม ทำจากไม้ไผ่เหลายาวโยงด้วยเชือกป่านสีขาวเพื่อคล้องกับด้ายยืน

เมื่อสับด้ายยืนเข้าตะกอลิ้นและฟืมแล้วจะนำมาขึ้นกี่หรือบางคนอาจเรียกว่าทูก ซึ่งหากทอลายเดิมที่เคยทอไว้ ก็จะนำฝ้ายเส้นยืนใหม่มาต่อกับเชิงชายที่ตัดมาจากการทอครั้งก่อนเรียกว่า เมื่อทอผ้าเสร็จแล้ว ผู้ทอจะตัดผ้าที่ทอแล้วออกจากกี่และทำการเก็บตะกอลิ้น โดยคงเหลือเศษผ้าฝ้ายหรือเชิงชายจากการทอให้ติดอยู่กับตะกอลิ้น และฟืมเพื่อเป็นต้นแบบของลายหากจะมีการทอลายผ้าลายเดิมนั้นในครั้งต่อไปเพื่อให้การสับลายทำได้ง่ายขึ้น หากไม่เก็บไว้การเริ่มต้นขึ้นลายใหม่จะมีความยากลำบากมาก ดังนั้นช่างทอจึงต้องเก็บลายไว้ทุกเครือ...จากนั้นก็เริ่มทอผ้าอย่างตั้งใจ ผ้าธรรมดาที่เราพบเห็นจะเรียกว่า “ผ้าพื้น” ซึ่งอาจไม่มีลวดลายอะไรมากนักนอกจากสีเส้นของด้ายยืนและด้ายพุ่ง ขณะที่การทอบางครั้งจะทำการจกลายไปด้วยทั้งผืน เรียกว่า “ผ้าจก” แต่ถ้ามีลายจกแค่ส่วนเชิงขึ้นซึ่งนำมาต่อกับผ้าพื้นอีกทีหนึ่งก็จะเรียก “ชิ้นตีนจก” แน่นอนว่าแบบแรกย่อมราคาสูงกว่าหลายเท่าตัวนัก ด้วยต้องใช้เวลาในการทอและจกอย่างยาวนาน จึงไม่แปลกหากเราจะเห็นผ้าจกถูกตั้งราคาจนไม่กล้าสัมผัสถึงห้าหลัก จากการสังเกตของเราและเปรียบเทียบกับผ้าล้านนาอื่นๆ แล้วจะพบว่า เอกลักษณ์ของผ้าตีนจกแห่งบ้านคูบัวนั้นมีหลายจุด ตั้งแต่การนิยมใช้สีดำและแดงเป็นหลัก สีของเส้นด้ายที่ใช้จกค่อนข้างสดและมีหลายสี ทั้งส้ม เขียว แดง เหลือง ชมพู ฟ้า ทั้งในลายหลักและลายประกอบ ไม่นิยมมีหางสะเปา และลายจกค่อนข้างละเอียด แต่หากเป็นผ้าจกของที่อื่น เช่น แม่แจ่มหรือจอมทอง หรือที่

อำเภอทอง จังหวัดแพร่ จะมีสีสันไม่หลากหลายเท่า มีหางสะเปา ไม่นั่นสีดำ เล็บขึ้นก็นิยมใช้สีแดงเป็นหลักจนกลายเป็นภาพชินตาและเป็นนิยามของคำว่าผ้าตีนจกไปโดยปริยาย และนิยมต่อกับตัวขึ้นที่เป็นขึ้นตำโยน (ข้อสังเกตอย่างหลังนี้อาจจะไม่ถูกต้องเท่าไร) อย่างไรก็ตาม ผ้าจกบ้านคูบัวที่เรานำมาเปรียบเทียบกับครั้งนี้เป็นการจกแบบต่อเนื่อง เห็นลายชัดเจน ไม่ใช่ผ้าทอที่มีลายจกแทรกเป็นระยะๆดังที่อาจพบได้ทั่วไป

ลักษณะลายผ้าจกไท-ยวน

การทอผ้าจกเป็นการทอและทำให้เกิดลวดลายผ้าไปพร้อมๆ กัน การจกคือการทอลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมียอกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีสันต่างๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ การทอผ้าจกตามเผ่าพันธุ์นั้น รูปแบบลักษณะมีความแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ ผ้าจกไท-ยวน จังหวัดราชบุรีเป็นผ้าจกที่พบในหมู่ช่างทอผ้าชาวไทยวน ในจังหวัดราชบุรี มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกัน ผ้าจกตระกูลคูบัว เป็นผ้าจกที่มีลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง เช่น ลายดอกเซีย ลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่ ผ้าจกตระกูลคูบัวจะพบมากในตำบลคูบัว ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะมีชุมชนไท-ยวน อาศัยอยู่ โดยในการจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ พุงดำ โดยไม่มีลายประกอบมากมาย พื้นผ้าเว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลวดลาย เพื่อให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอ จะใช้เส้นใยที่มีสีสันหลากหลาย เช่น จะใช้พุงดำจากแดง แขนเหลืองหรือเขียว เป็นต้น โดยตีนขึ้นจะมีความกว้างประมาณ 9-11 นิ้ว

ผ้าขึ้นตีนจก คือ ขึ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจกหรือควักเส้นด้าย พิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ ซึ่งขึ้นตีนจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วยผ้า 3 ส่วน คือ หัวขึ้น ตัวขึ้น และ ตีนขึ้น ขึ้นตีนจกที่พบในลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวไท-ยวนราชบุรี มี 3 ลักษณะคือ

1) ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีน ตัวขึ้นเป็นผ้าพื้นสีดำ หรือ สีคราม ขึ้นบางผืนมีตัวขึ้นทอด้วยวิธียกมุกหัวขึ้นใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงเย็บต่อกันกับตัวขึ้น

2) ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว ซึ่งลักษณะนี้จะมีตัวขึ้นและตีนขึ้นทอด้วยวิธีจก แต่ทอเป็นผืนคนละชิ้น แล้วนำมาเย็บต่อเป็นผืนเดียวกัน ตัวขึ้นส่วนมากจะทอด้วยลายกูด ลายนก ลายมะลิเลื้อยเป็นลายพันรอบตัวขึ้นตีนขึ้นทอลายหลักทั้ง 9 ลาย หัวขึ้นมีลักษณะเดียวกับขึ้นตีนจกจึงถือได้ว่า ขึ้นชนิดนี้เป็นผลงานทางศิลปหัตถกรรมชั้นสูงของไท-ยวนราชบุรี

3) ขึ้นตีนจก ด้วยยกมุกสลับมัดหมี่ ตีนขึ้นทอด้วยวิธีจกเหมือนตัวขึ้นตีนจกทั่วไป ตัวขึ้นทอด้วยวิธียกมุกสลับด้วยการทอแบบมัดหมี่ ถือได้ว่าเป็นเทคนิคของภาคอีสาน ตัวขึ้นใช้เส้นใยประเภทไหมเป็นวัสดุทอพบไม่มากในผ้าขึ้นตีนจกของไท-ยวนราชบุรี

การทอผ้าจกราชบุรี เป็นการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปในบางช่วงหรือตลอดผืนของผ้าทอ โดยเทคนิคการสะกิดเส้นยืนโดยใช้ชนเเมนสะกิดเพื่อสอดเส้นด้ายพิเศษหรือสีเส้นต่าง ๆ ใส่ลงไปในพื้นที่ตามลวดลายที่ออกแบบไว้ ลวดลายในผ้าจกของชาวไทยวนราชบุรี มีจำนวน 8 ลายหลัก ได้แก่

1. ลายกาบ
2. ลายกาบซ้อนหัก
3. ลายกาบดอกแก้ว
4. ลายดอกเซีย
5. ลายโค้งแก้ง
6. ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย
7. ลายหน้าหมอน
8. ลายหักนกคู่

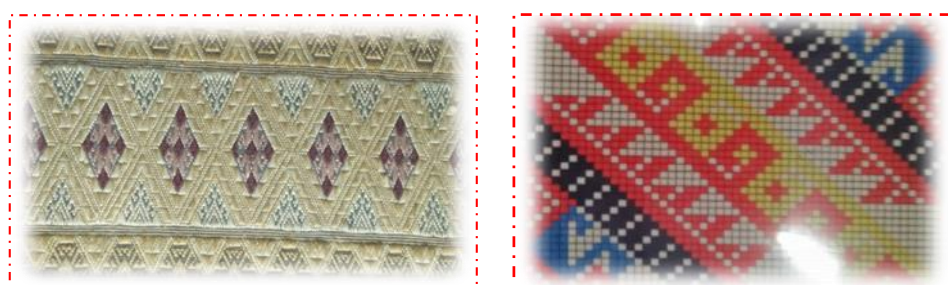
1. ลายกาบ

ที่มาของชื่อ เรียกสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ลักษณะของลาย คล้ายกับกาบของลำไม้ไผ่

แหล่งที่นิยมทอ ช่างฝีมือกลุ่มตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลรางบัว ปัจจุบัน มีการทอในทุกกลุ่มช่างฝีมือ เช่น ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดนาหนอง วัดคูบัว วัดรางบัว และช่างฝีมือทอบ้านตะโกกลุ่มบ้านห้วยนาและศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย เป็นลายที่มีผู้นิยมทอกันมาก และถือว่าเป็นลายมาตรฐานของผ้าจกราชบุรี

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นตีนผ้าขึ้นตีนจก หน้าหมอนจก

ภาพที่ 4.30 ผ้าลายกาบ

2. ลายกาบซ้อนหัก

ที่มาของชื่อ เป็นลายในตระกูลลายกาบ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลคูบัว ที่บ้านหนองผ้าขาว ปัจจุบันมีช่างทอที่บ้าน

ตะโก ตำบลคูบัว เป็นลายที่ทอยากกว่าลายอื่นๆ
ประโยชน์ ใช้ทอจากเป็นตีนผ้าขึ้นตีนจก

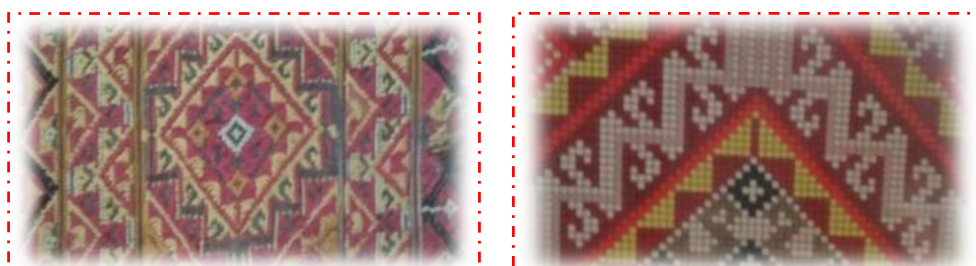

ภาพที่ 4.31 ผ้าลายกาบซ้อนหัก

3. ลายกาบดอกแก้ว

ที่มาของชื่อ เป็นลายในตระกูลลายกาบ
แนวทางสันนิษฐาน สำนักวิชาการกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
กำหนดชื่อขึ้นใหม่

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลดอนแร่ เช่น บ้านห้วย หนองโป่ง วัดนาหนอง ดอน
ชาด ดอนกอกและตำบลรางบัว รางอารชัยใหญ่
ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายในตีนผ้าขึ้นตีนจก หน้าหมอนจก

ภาพที่ 4.32 ผ้าลายกาบดอกแก้ว

4. ลายดอกเซีย

ที่มาของชื่อ เป็นชื่อที่เรียกสืบกันมาตั้งแต่โบราณ ไม่มีความหมายในปัจจุบัน
แนวทางสันนิษฐาน ไม่สามารถสันนิษฐานได้แน่ชัด
แหล่งที่นิยมทอ ช่างฝีมือไท-ยวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เช่น กลุ่มบ้าน
ห้วยนา ของคุณยายซ้อน กำลังหาญ และกลุ่มศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี ปัจจุบันกลุ่มช่างฝีมือ
กลุ่มอื่นเริ่มนำมาลายนี้ไปทอกันบ้างแล้ว
ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายผ้าจกเพื่อประกอบเป็นขึ้นตีนจก ไม่พบในผ้าจกประเภทอื่น

ภาพที่ 4.33 ผ้าลายดอกเซีย

5. ลายโก้งแก้ง

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลคูบัว บ้านตะโก ตำบลหนองปลาหมอ ตำบลหนองโพ-บางกะโดปัจจุบันมีทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมวัดคูบัว ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายตีนผ้าขึ้นตีนจก ผ้าขึ้นตา

ภาพที่ 4.34 ผ้าลายโก้งแก้ง

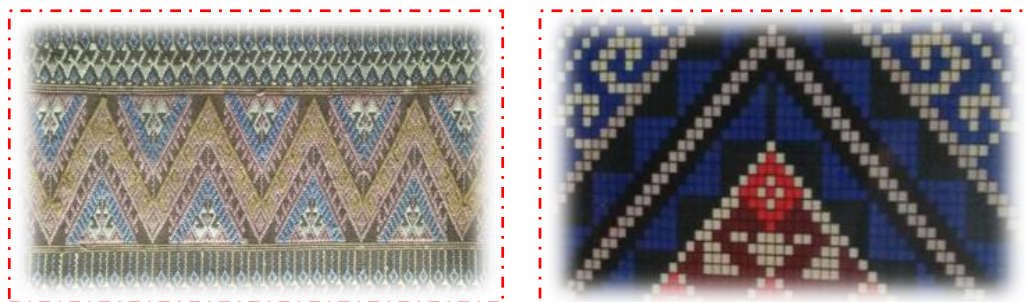
6. ลายโก้งแก้งซ้อนเซีย

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือบ้านคูบัว เช่น กลุ่มบ้านใหม่ บ้านตะโก บ้านหนองขัน บ้านห้วยนา ปัจจุบัน ทอเกือบทุกกลุ่ม เช่น ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรีวัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดคูบัว

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายจกของตีนผ้าขึ้นตีนจก จะมีบ้างในบางแห่งทอเป็นลายผ้าใช้สอย เช่น ผ้าคล้องคอ

ภาพที่ 4.35 ผ้าลายโค้งแก้งซ้อนเซีย

7. ลายหน้าหมอน

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐานรูปทรงคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมักปรากฏอยู่ในลายของหน้า

หมอนจก

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือคูบัว ปัจจุบันทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี และ

ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านราชบุรี วัดคูบัว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าลายหน้าหมอนไม่มีผู้นิยมมากนัก

ประโยชน์ ใช้ทอจกเป็นลายในตีนผ้าขึ้น และจะพบบ้างในหน้าหมอนจกของไทย-ยวน

ราชบุรี

ภาพที่ 4.36 ผ้าลายหน้าหมอน

8. ลายทักนกคู่

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือทอตำบลคูบัว ตำบลห้วยไผ่ ปัจจุบันนิยมทอที่ศูนย์สืบทอด

ศิลปะผ้าจกราชบุรีวัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดคูบัว และศูนย์หัตถกรรมวัดรางบัว

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายจกในตีนผ้าขึ้นตีนจก

ภาพที่ 4.30 ผ้าลายหัตถนาคู่

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของ โรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี

ผลการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า

1. องค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) เป็นโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตร 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) โครงสร้างเวลาเรียน 7)) โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น 8) สาระการเรียนรู้ 9) การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 10) คำอธิบายรายวิชา 11) สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น/หน่วยการเรียนรู้ และ 12) แผนการจัดการเรียนรู้ (รายละเอียด ในภาคผนวก ค โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น)

2. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ใช้สอนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ตำนานไท-ยวน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ขนขมประเพณี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีภาษาถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ผ้าชิ้นคูบัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เมืองโบราณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สืบสานประเพณี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีผ้าจก หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มรดกไท-ยวน (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ค องค์ประกอบหลักสูตรท้องถิ่น) เป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ใน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่าง สันติสุข จำนวน 3 ตัวชี้วัด คือ 1) ส.2.1 ป.2/2 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย 2) ส 2.1 ป.3/1 สรุประโยชน์และประพฤติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น และ 3) ส 2.1 ป.4/4 อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ จำนวน 4 ตัวชี้วัด คือ 1) ส.4.1 ป.1/3 บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง 2) ส.4.1 ป.2/2 ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง 3) ส.4.1 ป.3/2 แสดงลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และ 4) ส 4.1 ป.4/3 แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพ

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว จำนวน 4 ตัวชี้วัด คือ 1) ง 1.1 ป.1/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมืออย่างง่ายในการทำงานอย่างปลอดภัย 2) ง 1.1 ป.2/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับงานและประหยัด 3) ง 1.1 ป.3/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ตรงกับลักษณะงาน และ 4) ง 1.1 ป.4/2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยัน อดทนรับผิดชอบ และซื่อสัตย์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 4 ตัวชี้วัด คือ 1) ท 2.1 ป.1/2 เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่ายๆ 2) ท 2.1 ป.2/2 เขียนเรื่องสั้นๆเกี่ยวกับประสบการณ์ 3) ท 2.1 ป.3/5 เขียนเรื่องตามจินตนาการ และ 4) ท 2.1 ป.4/7 เขียนเรื่องตามจินตนาการ

3. แผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 7 แผน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประเพณี – วัฒนธรรมไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความเป็นมาภาษาไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง คำและความหมายภาษาไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความเป็นมาของผ้าทอคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 4 ชั่วโมง

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 8 แผน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หลักฐานความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประเพณี – วัฒนธรรมไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความเป็นมา/วัสดุ อุปกรณ์ ในการทอผ้าจากคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ลักษณะลายผ้าจากคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง อาหารพื้นถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ภาษาไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง

4. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 20 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในระหว่างเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม 2564 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 โรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 36 คน โดยเริ่มจากการทำแบบทดสอบ ก่อนเรียน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรท้องถิ่น และทำแบบทดสอบหลังเรียน ผลการวิจัย พบว่า

4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักเรียนทุกคนมีคะแนนหลังเรียน สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 และ ตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยใช้
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อนเรียนและหลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

ชั้น ป.1-2	คะแนนสอบก่อนเรียน/คะแนนสอบหลังเรียน				เพิ่มขึ้น
	(20)	S.D.	(20)	S.D.	คะแนน
เฉลี่ย	8.37	1.165	14.21	1.584	5.84
ร้อยละ	41.84		71.05		29.21

จากตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -2 มีคะแนนสอบหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าคะแนนก่อนเรียน คะแนนสอบก่อนเรียนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 8.37 คิดเป็นร้อยละ 41.84 คะแนนสอบหลังเรียนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 14.21 คิดเป็นร้อยละ 71.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29.21

ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยใช้
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อนเรียนและหลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

ชั้น ป.3-4	คะแนนสอบก่อนเรียน/คะแนนสอบหลังเรียน				เพิ่มขึ้น
	(30)	S.D.	(30)	S.D.	คะแนน
เฉลี่ย	12.84	1.302	22.74	2.642	9.89
ร้อยละ	42.81		75.79		32.98

จากตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัด

ราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 -4 มีคะแนนสอบหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าคะแนนก่อนเรียน คะแนนสอบก่อนเรียนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 12.84 คิดเป็นร้อยละ 42.81 คะแนนสอบหลังเรียนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 22.74 คิดเป็นร้อยละ 75.79 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 32.98

4.2 ผลการประเมินใบงานและชิ้นงานของนักเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 7 แผนการเรียนรู้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3 และ ตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.3 ผลการประเมินใบงานและชิ้นงานนักเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

เกณฑ์	คะแนนการประเมินใบงานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 (19 คน)					
	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5	แผนที่ 7
ความถูกต้อง (4)	3.5	3.0	3.3	3.1	3.2	3.0
ความเรียบร้อย (4)	3.0	3.1	3.1	3.0	3.2	3.0
ความสมบูรณ์ (4)	3.2	3.2	3.5	3.2	3.0	3.0
ความคิดสร้างสรรค์ (4)	3.0	3.0	3.6	3.1	3.5	3.1
เฉลี่ย	3.18	3.06	3.38	3.10	3.23	3.03
ร้อยละ	79.38	76.88	84.38	77.50	80.63	75.63
เฉลี่ยร้อยละ 6 แผน	79.07					

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผลการประเมินใบงานนักเรียน เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 โดยแผนการเรียนรู้ที่ 3 มีคะแนนมากที่สุด ร้อยละ 84.38 รองลงมาแผนการเรียนรู้ที่ 5 ร้อยละ 80.63 แผนการเรียนรู้ที่ 1 ร้อยละ 79.38 แผนการเรียนรู้ที่ 4 ร้อยละ 77.50 แผนการเรียนรู้ที่ 2 ร้อยละ

76.88 และ แผนการเรียนรู้ที่ 7 ร้อยละ 75.63 ตามลำดับ โดยภาพรวมการประเมินใบงานและชิ้นงานนักเรียน มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 79.07

ตารางที่ 4.4 ผลการประเมินใบงานและสมุดนักเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

เกณฑ์	คะแนนการประเมินใบงานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 (19 คน)						
	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5	แผนที่ 6	แผนที่ 8
ความถูกต้อง (4)	3.2	3.4	3.0	3.1	3.2	3.5	3.2
ความเรียบร้อย (4)	3.4	3.3	3.5	3.4	3.3	3.4	3.2
ความสมบูรณ์ (4)	3.5	3.2	3.1	3.0	3.0	3.3	3.4
ความคิดสร้างสรรค์ (4)	3.0	3.0	3.0	3.2	3.1	3.5	3.5
เฉลี่ย	3.28	3.23	3.15	3.18	3.15	3.42	3.32
ร้อยละ	81.88	80.63	78.75	79.38	78.75	85.63	83.12
เฉลี่ยร้อยละ 7 แผน	81.16						

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผลการประเมินใบงานนักเรียน เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 โดยแผนการเรียนรู้ที่ 6 มีคะแนนมากที่สุด ร้อยละ 85.63 รองลงมาแผนการเรียนรู้ที่ 8 ร้อยละ 83.12 แผนการเรียนรู้ที่ 1 ร้อยละ 81.88 แผนการเรียนรู้ที่ 2 ร้อยละ 80.63 แผนการเรียนรู้ที่ 4 ร้อยละ 79.38 และ แผนการเรียนรู้ที่ 3 และ 5 ร้อยละ 78.75 ตามลำดับ โดยภาพรวมการประเมินใบงานและชิ้นงานนักเรียน มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 81.16

4.3 ผลการประเมินการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 3 แผนการเรียนรู้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5 และ ตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.5 ผลการประเมินพฤติกรรมรายบุคคล เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

พฤติกรรม	แผนที่ 1	แผนที่ 3	แผนที่ 5
1. ใฝ่เรียนรู้	3.25	3.10	3.42
2. ความรับผิดชอบมุ่งมั่น	3.17	3.14	3.30
3. ความมีวินัย	3.20	3.28	3.08
4. ความซื่อสัตย์	3.30	3.27	3.32
5. มีความรักและภูมิใจในท้องถิ่น	3.20	3.16	3.27
เฉลี่ย	3.22	3.19	3.27
ร้อยละ	80.60	79.75	81.95
เฉลี่ยร้อยละ 3 แผน	80.76		

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผลการประเมินการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 โดยแผน การเรียนรู้ที่ 5 มีคะแนนมากที่สุด ร้อยละ 81.95 รองลงมา แผนการเรียนรู้ที่ 1 ร้อยละ 80.60 และ แผนการเรียนรู้ที่ 3 ร้อยละ 79.75 ตามลำดับ โดยภาพรวมการประเมินพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.76

ตารางที่ 4.6 ผลการประเมินพฤติกรรมรายบุคคล เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียน
วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัด
ราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

พฤติกรรม	แผนที่ 2	แผนที่ 7	แผนที่ 8
1. ใฝ่เรียนรู้	3.26	3.08	3.27
2. ความรับผิดชอบมุ่งมั่น	3.19	3.21	3.21
3. ความมีวินัย	3.20	3.17	3.19
4. ความซื่อสัตย์	3.15	3.10	3.25
5. มีความรักและภูมิใจในท้องถิ่น	3.33	3.24	3.30
เฉลี่ย	3.22	3.16	3.24
ร้อยละ	80.65	79.00	81.10
เฉลี่ยร้อยละ 3 แผนที่	80.25		

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผลการประเมินการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 โดยแผนการเรียนรู้ที่ 8 มีคะแนนมากที่สุด ร้อยละ 81.10 รองลงมา แผนการเรียนรู้ที่ 2 ร้อยละ 80.65 และ แผนการเรียนรู้ที่ 7 ร้อยละ 79.00 ตามลำดับ โดยภาพรวม การประเมินพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.76

4.4 ผลการประเมินการถามตอบ เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.7 และตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.7 ผลการประเมินการถาม ตอบ เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียน
วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัด
ราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

แผนที่	ตั้งใจและสนใจฟัง คำถาม(10)	ตอบคำถามตรง ประเด็น(10)	ตอบคำถามอย่าง สม่ำเสมอ(10)
1	7.95	7.25	7.56
3	7.52	7.98	7.46
5	7.70	8.10	7.69
6	7.39	7.43	7.55
เฉลี่ย	7.64	7.69	7.57
ร้อยละ	76.40	76.90	75.65
เฉลี่ยร้อยละ 4 แผนที่	76.32		

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผลการประเมินการถาม ตอบ เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้าน
คูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัด
ราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 โดยการ
ตอบคำถามได้ตรงประเด็นคะแนนมากที่สุด ร้อยละ 76.90 รองลงมาตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอ ร้อย
ละ 76.40 สนใจและตั้งใจฟังคำถาม ร้อยละ 75.65 ตามลำดับ โดยภาพรวมการประเมินการถาม ตอบ
มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.32

ตารางที่ 4.8 ผลการประเมินการถาม ตอบ เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

แผนที่	ตั้งใจและสนใจฟัง คำถาม(10)	ตอบคำถามตรง ประเด็น(10)	ตอบคำถามอย่าง สม่ำเสมอ(10)
1	7.65	7.75	7.76
2	7.55	7.68	7.86
4	7.80	7.85	7.69
7	7.33	7.63	7.45
เฉลี่ย	7.58	7.73	7.69
ร้อยละ	75.83	77.28	76.90
เฉลี่ยร้อยละ 4 แผนที่	76.67		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผลการประเมินการถาม ตอบ เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 โดยการตอบคำถามได้ตรงประเด็นคะแนนมากที่สุด ร้อยละ 77.28 รองลงมาตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 76.90 สนใจและตั้งใจฟังคำถาม ร้อยละ 75.83 ตามลำดับ โดยภาพรวมการประเมินการถาม ตอบ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.67

5. ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า จากการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น มีการประเมินผลก่อนใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตร จากเครื่องมือทางการวิจัยที่หลากหลาย การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต ตลอดจนการดำเนินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นอกจากการประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียนแล้ว ในส่วนของผู้เกี่ยวข้องได้ประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.9 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นจากความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

ผู้ประเมิน	ความคิดเห็น	
	ความเหมาะสมหลักสูตรท้องถิ่น	ความเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้
นายปริญญา บุญเกิด ผู้บริหารสถานศึกษา	หลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา มีการทำงานอย่างเป็นระบบ	หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับองค์ความรู้ท้องถิ่น นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง
นางสาวฐิติมา บรรเทิง ครูผู้สอน	เหมาะสม มีองค์ประกอบของหลักสูตรครบถ้วน สอดคล้องกับชุมชน นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	หน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้เหมาะสมสอดคล้องกันดี เนื้อหาเข้าใจง่าย เกิดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้
นายณฤทธิ์ สอนเพียร ผู้นำชุมชน	เหมาะสมดี เนื้อหาสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น นักเรียนได้เข้าถึงวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นไท-ยวน	เป็นแผนการเรียนรู้ที่ดี ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้จริง
ดร.อุดม สมพร ภูมิปัญญาท้องถิ่น	หลักสูตรเหมาะสม เนื้อหา สอดคล้อง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน	เนื้อหาเหมาะสม สอดคล้อง กับวัยของนักเรียน กิจกรรมมีความหลากหลาย
นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่น	เป็นหลักสูตรที่เหมาะสม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้	หน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี
นางทวี บุญพัก ผู้ปกครอง	เหมาะสมดี นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว เกิดความรักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเอง	เนื้อหาเหมาะสม หน่วยการเรียนรู้กับแผนการเรียนรู้ สอดคล้องกันดี นักเรียนได้รับประสบการณ์จริง

ผู้ประเมิน	ความคิดเห็น	
	ความเหมาะสมหลักสูตรท้องถิ่น	ความเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้
พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส เจ้าอาวาสวัดโขลงฯ นักเรียนชั้น ป.1 – 4	เหมาะสมดี นักเรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้าน คูบัว เกิดความรักและหวงแหน ท้องถิ่นของตนเอง โดยสรุป หลักสูตรเหมาะสม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว	เนื้อหาเหมาะสม หน่วยการเรียนรู้ กับแผนการเรียนรู้ สอดคล้องกันดี นักเรียนได้รับประสบการณ์จริง โดยสรุปนักเรียนมีความสุขในการ ปฏิบัติกิจกรรม สนุกสนาน เรียนรู้ได้ ดี สนทนาโต้ตอบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

สรุปการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัด
สนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี พบว่า ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนวัด
สนามไชย ครูผู้สอน ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้ปกครอง ผู้ร่วมวิจัย และนักเรียนที่เรียนหลักสูตร
ท้องถิ่น ผลชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัด
สนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการดำเนิน
กิจกรรมให้กับผู้เรียน การได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี ใ้
นักเรียนเกิด ความรักหวงแหน ภูมิใจในท้องถิ่นและร่วมอนุรักษ์ประเพณีในท้องถิ่น การพัฒนา
หลักสูตรท้องถิ่นนี้มีประสิทธิภาพเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ

การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียน วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียน วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรีโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียน วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พื้นที่ เป้าหมาย คือ หมู่ที่ 3 บ้านคูบัว และโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 โรงเรียนวัดสนามไชย วิธีการดำเนินงานวิจัย ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นการดำเนินการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการ ดำเนินงานวิจัย กำหนดหัวข้อประเด็นที่เป็นความต้องการของชุมชน ผู้เรียน ความพร้อมของ สถานศึกษา ขอความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายความรู้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เพื่อศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน ด้วยวิธีการลงสำรวจพื้นที่ เก็บข้อมูล สังเกต สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนหรือบริบทที่ทำการวิจัย ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การดำเนินการสร้างหลักสูตรฉบับร่างขึ้นมา จากองค์ความรู้ ท้องถิ่น วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับองค์ความรู้ ท้องถิ่น ร่วมจัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

ผลสรุปได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับสถานศึกษา นำไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การประชุม การสัมภาษณ์ การสำรวจพื้นที่ การสังเกต การ สอบถาม การทดสอบความรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียน วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียน วัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า

1.1 ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว คนไท-ยวนมีประวัติความเป็นมาก่อน ปีพุทธศักราช 2347 คนไท-ยวน บ้านคูบัว อพยพมาจาก “โยนกเชียงแสนนคร” (ปัจจุบัน คือ อำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย) ต่อมาในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพเมืองหลวง น่าน ลำปาง เชียงใหม่ และ เวียงจันทน์ ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสน และทำลายเมืองเชียงแสนทิ้ง จากนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ราชบุรี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2547 ด้วยความสำคัญ ที่ต้องการเชิดชูภูมิปัญญาของบรรพชนของตน ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนทั่วไป ลูกหลานไท-ยวน ในราชบุรีจึงได้ฟื้นฟูศิลปะผ้าจากให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสืบต่อไป

1.2 สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว ได้แก่ วัดโขลงสุวรรณคีรี เป็นวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดมหานิกาย ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ก่อตั้งเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 เมื่อ พ.ศ. 2498 หลวงพ่อธรรม สิริจันโท ได้ไปสร้างที่พัทสงฆ์ มูลดินลักษณะคล้ายภูเขาขนาด ย่อม (ปัจจุบันคือโบราณสถานสมัยทวารวดี หมายเลข 18) สภาพเดิมมีต้นไม้ขึ้นปกคลุม รกทึบ มี พระพุทธรูปหินแดง 3 องค์ ประดิษฐานอยู่บนแท่นปูน มีเสาไม้แกนเก่าๆ ไม่มีหลังคา ชาวบ้านเรียก สถานที่ว่า “วัดโขลง” มาแต่เดิม พระพุทธรูป 3 องค์ แต่ตอนที่หลวงพ่อธรรมไปสร้างที่พัทสงฆ์นั้น มี พระพุทธรูปเหลือเพียงองค์เดียว ชาวบ้านเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “หลวงพ่อดัง” จนกระทั่ง พ.ศ. 2504 กรมศิลปากร ได้ค้นพบโบราณสถานบ้านคูบัว จึงได้ดำเนินการขุดแต่ง และบูรณะโบราณสถาน บ้านคูบัวทั้งหมด หลวงพ่อธรรม พร้อมด้วยชาวบ้านจึงได้เคลื่อนย้ายสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งตั้งอยู่บนมูลดิน ชาก โบราณสถานลงมาปลูกบนพื้นราบรอบๆ โบราณสถาน พร้อมได้เคลื่อนย้าย “หลวงพ่อดัง” ลง มาประดิษฐานไว้ในวิหาร

โบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่ภายในวัดโขลงสุวรรณคีรี ก่อนเป็นมูลเนิน ดินคล้ายกับภูเขา ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเมืองราชบุรี มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สันนิษฐานว่าเป็น ฐานของวิหาร ส่วนชั้นล่างก่อด้วยศิลาแลง โบราณสถานหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ทางด้าน ตะวันออกมีบันไดขึ้นส่วนประทักษิณออกมาจากฐาน 20 เมตร

จิตประภรณ์สถานบ้านคูบัว พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไท-ยวน จัดตั้งโดย ดร.อุดม สมพร ภายในรวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้ โบราณวัตถุ และจัดแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไท-ยวน

รวมถึงผ้าจากอังกะตงาม เลื่องชื่อ นับว่า จิปาถะภัณฑ์สถาน บ้านคูบัว เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับไท-ยวน ที่สมบูรณ์ที่สุดในภาคตะวันตก ภายในอาคารจิปาถะภัณฑ์ แบ่งห้องแสดงไว้หลายห้อง ดังนี้ห้องที่ 1 ห้องแสดงภูมิปัญญาสมัยทวารวดี ห้องที่ 2 ห้องแสดงเครื่องมือทำมาหากิน ห้องที่ 3 ห้องแสดงการระดมความคิดของคนในชุมชน ห้องที่ 4 ห้องแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไท-ยวน ห้องที่ 5 ห้องแสดงภูมิปัญญาทอผ้าจาก ห้องที่ 6 ห้องอนุรักษ์ผ้าโบราณ ห้องที่ 7 ห้องชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี และห้องที่ 8 ห้องแสดงประวัติผู้ก่อตั้ง

1.3 ภาษาไท-ยวน เป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือ เรียกว่าภาษา ไต หรือภาษากนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่า ยวนหรือโยน มีมาช้านานแล้วคำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือคนที่มีเชื้อชาติไทย มีใช้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม ร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมือง เมื่อเรียกว่า คนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย (ซึ่ง คำนี้มีความหมายเท่ากับภาษา)

1.4 ประเพณีไท-ยวนบ้านคูบัว ได้แก่ **ประเพณีงานปอยขันโตก** เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาของชาวไท-ยวน ในการเชิดชูศิลปวัฒนธรรมของผ้าจาก เพื่อเป็นการระลึกถึงความเป็นไท-ยวน เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณี สร้างความตระหนักให้ทุกคนได้เห็นคุณค่าศิลปะ วัฒนธรรม พื้นบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูให้คนรุ่นใหม่เกิดความหวงแหนศิลปวัฒนธรรม **ประเพณีวังมะโห้** คือ การห้ามผู้หญิง-ผู้ชายที่แต่งงานแล้วเลิกกันได้ง่ายๆ เมื่อแต่งงานอยู่กินกันแล้ว ถ้ามีการทะเลาะกัน จะทำให้ครอบครัวไม่เข้มแข็งทางไท-ยวนมีความเชื่อกันว่าน่าจะมีวิธีปราบผัวเมียที่หุนหันพลันแล่น ด้วยการประจานนำลูกกระพรวนที่ใส่คอวัว ใส่คอ วังสาयरอบหมู่บ้าน แล้วตะโกนชื่อ หรือกล่าวคำที่ผู้หญิง-ผู้ชายนั้นได้รับความอับอายว่าไม่ควรที่จะทะเลาะกัน เหตุที่ใช้ลูกกระพรวนเพราะใช้แขวนคอวัวและมีเสียงดังให้รู้ว่า วัวไปอยู่ที่ไหนบ้างจะได้ตามเจอ ซึ่งเหมือนกับเป็นการประจานไปในตัว เป็นการปราบทางสังคมโดยประชาชน **ประเพณีปลูกฝีโคตรเหง้า** ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี ชาวเหนือหรือที่เรียกกันว่า”ชาวล้านนา”มีความเชื่อในเรื่องการนับถือผีตั้งแต่เดิม โดย เชื่อว่าสถานที่แทบทุกแห่ง มีผีให้ความคุ้มครองรักษาอยู่ ความเชื่อนี้จึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เห็นได้ จากขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของชาว เหนือ เช่น ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวเหนือ (พ่ออู๊ยมแม่อู๊ยม) เมื่อไปวัดฟัง ธรรมก็จะประกอบพิธีเลี้ยงผี คือ จัดหาอาหารคาว-หวานเช่น สังเวณีผิปปูย่า **ประเพณีแ่วสาวแ่วเมือง** เป็นเรื่องของหนุ่มสาวที่จับกัน ติดต่อกัน นำไปสู่การสู่ขอกันและกัน แต่หากผู้ชายยังไม่ได้บวช ก็แต่งงานไม่ได้ จึงต้องมีพิธีบวชสู่ขวัญนาคแบบไท-ยวน แสดงให้ชมด้วย จากนั้นจึงเป็นงานพิธีแต่งงาน ปัจจุบันนี้ประเพณีต่างๆ บางอย่างได้เลือนหายไปแล้ว

1.5 อาหารพื้นบ้านชาวไท-ยวน ได้แก่ **แกงหยวกใส่หมูย่าง** เป็นแกงกะทิประเภทแกงคั่วของชาวไท-ยวน ที่นิยมกินมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นิยมแกงกับหอยกาบ เนื่องจากหาได้ง่าย

ตามหนองบึงต่างๆ แต่ถ้าไม่มี จะใส่เป็นเนื้อไก่ เนื้อหมูหรือหอยแมลงภู่แทนก็ได้ หยวกกล้วยที่นำมาใช้ แกลงจะเลือกเอาแต่ไส้กลางมาใช้ ผานตามขวางให้เป็นฝอยบาง เส้นใยและน้ำฝาดยางกล้วยมี คุณสมบัติที่ดีแก้ท้องและลำไส้ **แกงผำ (ไข่น้ำ)** คือ ไข่น้ำ เป็นพืชน้ำที่มีขนาดเล็ก คล้ายตะไคร่น้ำ รูปร่างเป็นเม็ดกลมเล็กๆ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.1-0.2 มิลลิเมตร มีสีเขียวลอยอยู่บริเวณผิวน้ำ รูปร่างลักษณะคล้ายรูปไข่ จัดเป็นพืชดอกไม่มีรากและใบ ขึ้นตามแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดเป็นผักพื้นบ้านสมัยโบราณ **ผัดไท** เมนูอาหารจานเดียวของชาวไทย-ยวน ที่มีเอกลักษณ์การใช้วัสดุย่อยสลาย กระทงหั่วปลี กลีบบัว รสชาติของผัดไทชาวไทย-ยวนจะเน้นรสชาติจัดจ้าน เข้มข้น ออกเปรี้ยว หวาน กลมกล่อม ใส่เครื่องมาเต็มทั้งไข่ เต้าหู้ กากหมู ถั่วงอก ใบกุยช้ **กอละแม** คือ ขนมไทยโบราณที่มี ลักษณะทำมาจากแป้งเหนียวสีดำ เป็นขนมหนึ่งในสามชนิดที่นิยมทำขึ้นในวันปีใหม่ของคนไทยใน สมัยก่อน นิยมทำกันในช่วงงานเทศกาลสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งจะต้องทำให้เสร็จก่อน วันสงกรานต์ คือ ข้าวเหนียวแก้ว ข้าวเหนียวแดง และกอละแม เพราะการทำขนมเหล่านี้ต้องอาศัย แรงงานคนมาช่วยกันกวนขนม จึงถือเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนไทย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยมิตรไมตรีเป็นความดีงามในชีวิตภายภาคหน้าสืบต่อไป และเมื่อทำขนม เสร็จแล้วก็จะมีการแบ่งปันขนมกลับไปกินที่บ้านของแต่ละคน

1.6 การแต่งกายของชาวไทย-ยวน การแต่งกายหญิง หญิงไทย-ยวนในระยะแรก ของ การตั้งถิ่นฐานคงยังแต่งกายดั้งเดิมตามเอกลักษณ์ ของชาวไทย-ยวน จากเมืองเชียงแสน แต่ระยะหลัง ตั้งแต่พ.ศ.2470 เป็นต้นมาผู้หญิงไทย-ยวน ได้รับอิทธิพลของการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชุมชน เมืองกับชุมชนชนบทมากขึ้น จึงได้เปลี่ยนการแต่งกายจากดั้งเดิมมาสู่ความทันสมัยมากขึ้น การแต่งกายชาย ผู้ชายไทย-ยวน สมัยดั้งเดิม เมื่อออกไปทำงาน นอกบ้านหรือเดินป่าจะนุ่งกางเกงซีก เป้าลักษณะคล้ายกางเกงจีน ยอมด้วยสีคราม สวมเสื้อแลบแดง หน้าอกประดับ ด้วยลูกกระดุมเงิน คาดเอวด้วยกระเป๋าลูกสำหรับใส่สำภาระต่างๆ

1.7 ผ้างจากไทย-ยวนบ้านคูบัว คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้า จกคูบัว คุณยายซ้อน แม่ของคุณยายทองอยู่ เริ่มทอผ้าตีนจก เมื่ออายุ 16-17 ปี โดยคุณแม่ของยาย ซ้อนเป็นผู้สอนให้ จนกระทั่งยายซ้อนออกรือนมีครอบครัวก็ทำบ้างหยุดบ้าง เพราะต้องมีอาชีพหลัก คือการ ทำนา ต่อมาหลายปีการทอผ้าก็สูญหายไปเป็นเวลานาน จนกระทั่ง พ.ศ.2518 คุณยายซ้อน ได้ใส่ผ้าขึ้นจกไปรับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯที่วัดสันติการาม(พุทฺธ) ได้ทอพระเนตรผ้าที่คุณยายซ้อนใส่ ทรงเห็นว่าสวยงามดี จึงตรัสถามว่า “ตอนนี้ยังทำได้อีกหรือเปล่า” ถ้าทำได้ให้ทำต่อไปเรื่อยๆ คุณยายซ้อนเลยได้สอนลูกสาวทอผ้าคือ น.ส.ทองอยู่ กำลังหาญ ซึ่งต่อมาคุณยายเป็นผู้สืบทอดมรดกการทอผ้า

ความเป็นดั้งเดิมของผ้าไทย-ยวน ชาวไทย-ยวนโดยแท้ที่บ้านจะต้องมีผ้า 4 ผืนนี้ติดอยู่ ที่บ้าน ซึ่งเป็นผ้าที่ติดตัวชาวไทย-ยวนมา ซึ่งประกอบไปด้วยผ้าขึ้น 4 ผืน ดังนี้

1. ผ้าชิ้นแล้ว ผ้าที่ไม่ลวดลาย มีพื้นสีกรมท่ามีลายเชิงผ้าสีแดง
2. ผ้าชิ้นตาเลี่ยน ผ้าที่มีพื้นสีแดง ทอลายเป็นเชิงสีดำ 2 เส้น มีลวดลายมากขึ้น
3. ผ้าชิ้นชีว ผ้าลายสีเขียวเข้ม มีเชิงสีดำ และมีลายผ้าตึกที่เชิงผ้า
4. ผ้าชิ้นตา ผ้าที่ลวดลายมากขึ้นจะมี 3 สี ดำ แดง เขียว และมาลายตีนจกทั้งผืน

อุปกรณ์ในการทอผ้าจก ได้แก่ อีด อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับแยกเม็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย แคร่เดินด้าย อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเรียงด้ายเส้นยืน ใน ใช้สำหรับปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้ายและกรอด้วย ไล่หลอด ขนเม่น ใช้สำหรับควัก(จก) เส้นด้ายมามัดขัดเส้นด้ายให้เกิดลาย

ลักษณะลายผ้าจกไท-ยวน การทอผ้าจกเป็นการทอและทำให้เกิดลวดลายผ้าไปพร้อมๆ กัน การจกคือการทอลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมือน้อยกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีเส้นต่างๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ ลวดลายในผ้าจกของชาวไทยวนราชบุรี มีจำนวน 8 ลายหลัก ได้แก่ 1) ลายกาบ 2) ลายกาบซ้อนหัก 3) ลายกาบดอกแก้ว 4) ลายดอกเขีย 5) ลายโค้งแก้ง 6) ลายโค้งแก้งซ้อนเขีย 7) ลายหน้าหมอน 8) ลายหักนกคู่

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า

2.1 องค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี องค์ประกอบด้วย ได้แก่ 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) เป้าหมาย 5) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) โครงสร้างเวลาเรียน 8) โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น 9) สารการเรียนรู้จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 10) คำอธิบายรายวิชา 11) หน่วยการเรียนรู้ และ 12) แผนการจัดการเรียนรู้ (รายละเอียด ในภาคผนวก ค องค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น)

2.2 สารการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ประกอบด้วย

2.2.1 หน่วยการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ตำนานไท-ยวน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ขนชมประเพณี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชาวลีน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ผ้าชิ้นคูบัว เป็นสารการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องสารการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย 4 สาร คือ สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตัวชี้วัด ส.2.1 ป.2/2 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์ ตัวชี้วัด ส.4.1 ป.1/3 และ ส.4.1 ป.2/2 สาร

ที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว ตัวชี้วัด ง.1.1 ป.1/2 และ ง.1.1 ป.2/2 สารที่ 2 การเขียน ตัวชี้วัด ท.2.1 ป.1/2 และ ท.2.1 ป.2/2

2.2.2 หน่วยการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เมืองโบราณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สืบสานประเพณี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีผ้าจก หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มรดกไท-ยวน เป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย 4 สาร คือ สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตัวชี้วัด ส.2.1 ป.3/1 และ ส 2.1 ป.4/4 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์ ตัวชี้วัด ส 4.1 ป.3/2 และ ส 4.1 ป.4/3 สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ตัวชี้วัด ง.1.1 ป.3/2 และ ง.1.1 ป.4/2 สารที่ 2 การเขียน ตัวชี้วัด ท.2.1 ป.3/5 และ ท.2.1 ป.4/7

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -4 ประกอบด้วย

2.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 7 แผน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประเพณี – วัฒนธรรมไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความเป็นมาภาษาไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง คำและความหมายภาษาไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความเป็นมาของผ้าทอคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจกคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 4 ชั่วโมง

2.3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 -4 จำนวน 8 แผน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หลักฐานความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประเพณี – วัฒนธรรมไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความเป็นมา/วัสดุ อุปกรณ์ ในการทอผ้าจกคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ขั้นตอนการทอผ้าจกคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ลักษณะลายผ้าจกคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง อาหารพื้นถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้เวลาในการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ภาษาไท-ยวน ใช้เวลาในการเรียนการสอน 3 ชั่วโมง

2.4 ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดย ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 20 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใน ระหว่างเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม 2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 –4 จำนวน 38 คน พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมทั้งโครงสร้าง สารการเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ และ แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความเหมาะสมกับนักเรียนและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มี คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มีคะแนนสอบเฉลี่ยก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 41.84 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 71.05 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 29.21 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มีคะแนนสอบเฉลี่ย ก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 42.81 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.79 คะแนนเฉลี่ยหลัง เรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 32.98 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชย ประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ผู้ถ่ายทอดความรู้ และ นักเรียนมีความสนใจตั้งใจศึกษาในการเรียนซักถามปัญหาในเรื่องที่ไม่เข้าใจ แลกเปลี่ยนความรู้และ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันทั้งภายในชั้นเรียน ใช้ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานได้ครบถ้วน ซึ่งแสดงว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นแล้ว นักเรียนมี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว สามารถสรุปความรู้และนำความรู้ที่ได้รับไป ใช้ประโยชน์ต่อไป

2.5 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของ โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี พบว่า การประเมินหลักสูตรก่อนใช้ หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังจากการใช้ จากเครื่องมือทางการวิจัย ที่หลากหลาย การ สัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต การจัดทำองค์ประกอบของหลักสูตร ตลอดจน การดำเนิน การใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสนามไชย ครูผู้สอน ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้ปกครอง ผู้ร่วมวิจัย และ นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น ผลชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่ บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี เป็นหลักสูตรที่มีความ เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้เรียน การได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตรเป็นอย่างดี ให้นักเรียนเกิด ความรักห่วงแหน ภูมิใจในท้องถิ่นและร่วมอนุรักษ์ประเพณีใน ท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนี้มีประสิทธิภาพเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนต่อไป

ผลการปรับปรุงหลักสูตรพบว่า ควรปรับปรุงด้านเนื้อหาให้มีความยืดหยุ่นในภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะความชำนาญในการเขียนลักษณะลายผ้า ผูกการทอผ้ามากขึ้นซึ่งเป็นไปตามนโยบายของชุมชนบ้านคูบัว ในด้านการศึกษาต้องการให้สถาบันการศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพของบริบทชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งทำให้ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพตามหลักการและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การอภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ เรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย จังหวัดราชบุรี มีองค์ความรู้สำคัญ 7 เรื่อง คือ 1)ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2)สถานที่สำคัญบ้านคูบัว 3)ภาษาไท-ยวนบ้านคูบัว 4)ประเพณีไท-ยวนบ้านคูบัว 5) อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว 6) การแต่งกายไท-ยวนบ้านคูบัว และ 7) ผ้าจกไท-ยวนบ้านคูบัว เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า และหลักฐานต่างๆที่บ่งบอกความเป็นท้องถิ่น ที่มีความเชื่อมโยงความเป็นมาจากโบราณมาถึงปัจจุบัน จากการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมจนได้องค์ความรู้นำองค์ความรู้มาจัดเป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้กับนักเรียน และให้นักเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในท้องถิ่นของตนเอง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) มาตราที่ 27 วรรคสองว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน สามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้เป็นการตอบสนองนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน สังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564) ได้กำหนดให้ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ

สอดคล้องกับงานวิจัย ของละเมียด ไทยแท้ (2560 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมมอญที่บางลำภูของโรงเรียนวัดบางลำภู ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมมอญที่บางลำภู ประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญทั้งหมด 7 เรื่อง ได้แก่ 1) ประวัติของชุมชนมอญที่บางลำภู ซึ่งเดิมเป็นชาวพม่าที่อพยพเข้ามาโดยผ่านเส้นทางจังหวัดกาญจนบุรี ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา 2) โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญของชุมชน คือ วัดบางลำภูและหลวงพ่อบุญฤทธิ์ (ขนมต้ม) ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสมัยนครศรีธรรมราชรุ่งเรืองที่ชาวมอญนำเข้ามาในระหว่างการอพยพ 3) ภาษามอญ ชาวมอญในบางลำภูยังมีการสืบทอดภาษามอญทั้งภาษาพูด และอักษรมอญ ซึ่งประกอบด้วยพยัญชนะ 35 ตัวและสระ 12 ตัว 4) ประเพณีของชุมชนมอญที่บางลำภู เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ 5) การแต่งกายของชาวมอญ คือ ผู้ชายสวมเกดิด หรือผ้าถุง สวมเสื้อคอกลม ผ่าอกตลอด แขนกระบอก ส่วนผู้หญิงสวมหมิ่นคล้ายผ้าถุงของผู้ชายแต่ลายผ้าของผู้หญิงมีความละเอียดมากกว่า สวมเสื้อด้านในคอกลม แขนกุด ตัวสั้นแคเอว สีสด สวมทับด้วยเสื้อแขนยาวทรงกระบอกที่ทำจากผ้าลูกไม้เนื้อบาง สีอ่อน 6) อาหารมอญที่ชาวบางลำภู มี 4 อย่าง คือ (1) แกงกระเจียบเขียว (2) แกงเลียง (3) แกงกล้วยดิบ และ (4) ขนมกาละแม่มอญ และ 7) ความเชื่อของชุมชนมอญ มี 7 เรื่อง คือ (1) การเกิด (2) เตาไฟ (3) การโกนผมไฟ (4) การโกนผมเปีย (5) การค้างคืนบ้านชุมชนมอญ (6) หีบผ้าผี และ (7) ศาลเพียงตา และ 2. 2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมมอญที่บางลำภูประกอบด้วยได้โครงสร้าง หลักสูตรสาระท้องถิ่น จำนวน 20 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ประวัติและความเป็นมาของวัฒนธรรมมอญที่บางลำภู 2) คุณค่าวัฒนธรรมมอญที่บางลำภูและ 3) การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมมอญที่บางลำภู และผลของการทดลองใช้หลักสูตรแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 20.36 ผลจากการประเมินหลักสูตรแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของทั้งโรงเรียน และท้องถิ่น เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการมีความรัก ห่วงแหน และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการผสมผสานกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย ศึกษาองค์ความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาในท้องถิ่น วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดความเหมาะสมทุกด้านในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบหลักสูตรฉบับร่างสาระหลักสูตรท้องถิ่นนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีการตรวจสอบ ทุกขั้นตอน พร้อมให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ตลอดจนการทดลองใช้หลักสูตร

ฉบับร่างและนำมาปรับปรุงคุณภาพให้มากและสมบูรณ์ที่สุด ด้วยการประสานความร่วมมือ ร่วมใจสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง แนวทางการทำงานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 221) บงกช กรุดนาค (2555 : 21) ฆนัท ธาตุทอง (2552 : 158) ตลอดจนการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของธีรฤทธิ เอกะกุล (2552 : 67) นงนภัส คู่วัฒน เที่ยงมกล (2551 : 188) ณภัทร ศิลปสร (2553 : 40) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธี วรประดิษฐ์ (2549 : 73) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรบ้านเสนาณรงค์ ตำบลประณีต อำเภอสว่าง จังหวัดตรัง โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานก่อนการจัดหลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ 4) การวัดผลประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการปฏิบัติงานเป็นไปตามความมุ่งหมายค้นคว้า และยังเป็นการพัฒนาอาชีพเสริมสร้างรายได้ชุมชน ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

3. ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ครูผู้สอนเป็นฟันเฟืองที่สำคัญ เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียน ก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระท้องถิ่นที่จะสอนก่อน สอดคล้องกับ กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม (2556 : 82-85) ครูผู้สอนอยู่ในขณะทำงาน จำเป็นต้องมีการเตรียมการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตรมีการอบรม จากการใช้แผน การจัดการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน นอกจากนี้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการประเมินผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการประเมินด้านทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน และการประเมินชิ้นงาน ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกด้าน เนื่องจากนักเรียนมีความตั้งใจ สนใจ มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นได้เรียนรู้แหล่งการเรียนรู้จริงปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองทุกกิจกรรม

จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากการวิจัยในครั้งนี้เริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชน โรงเรียน และความสามารถในการดำเนินการ นำสู่แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีการขอความอนุเคราะห์ผู้เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือ ด้านเวลา ข้อเสนอแนะ การดำเนินงาน และการชี้แจงให้องค์กรเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ องค์ประกอบหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการประเมิน ระยะก่อนการใช้หลักสูตร ระยะระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการทดลองใช้

นำมาปรับปรุงแก้ไข จนได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและนำไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเป็น 2 ประเด็น มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (On Line) จึงควรมีความยืดหยุ่นทางด้านเวลาในการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมมากขึ้น
2. จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ (On Line) เกิดปัญหาทางด้านเทคโนโลยี สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร เด็กขาดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ครูแก้ปัญหาโดยการส่งคลิปวิดีโอการเรียนรู้นักเรียนเพิ่มเติม เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในระดับชั้นอื่นๆ ด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนระดับชั้นอื่นได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล) จังหวัดราชบุรี โดยมีการบูรณาการร่วมกันทุกกลุ่มสาระ

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ งามฉวี. (2554). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการปั้นตุ๊กตา
ชาววัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กระทรวงศึกษา. (2550). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม. (2556). ผู้นำทางวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร. เพชรบุรี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ฉันท ธาตุทอง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จรรยา จิตมีธรรมเลิศ. (2562). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำนาเกลือสมุทรที่อำเภอ
บ้านแหลม ของโรงเรียนวัดจันทราวาส(ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้
การวิจัยแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี : เพชรบุรี
- จตุรงค์ วงษ์ปาน. (2549). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา
เรื่อง ตะกร้อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนอมราวิทยาคม.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- จิตรา ขวัญเย็น. (2559). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ฟิชในระบบนิเวศป่าชายเลนตำบล
บางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
อย่างมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี : เพชรบุรี.
- ชูชัย มีนุช. (2555). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ตาลโตนที่บ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะท้อน
อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบุรี.

- ณภัทร ศิลปคร. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี : เพชรบุรี.
- ทิพวรรณ ภู่นาค. (2553). การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้าน คลองลัด ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2552). การวิจัยปฏิบัติการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- นงนภัส คำวิญญูญ เทียงกลม. (2551). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พี.พี. (1991) ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- นิคม ชมภูหลง. (2544). เทคนิคและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. มหาสารคาม : อภิชาติ การพิมพ์.
- _____. (2545). การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มการทำงานและ พื้นฐานอาชีพ. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- บงกช กรุดนาค. (2555). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สารสกัดสมุนไพรและปฏิกิริยาเคมี จากภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลลัดหลวง อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี โดยการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี : เพชรบุรี.
- บังอร พุกสุข และรัชณี สุขเกษม. (2549). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองเผ่าถ่าน สำนักเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- บุญเรียง ขจรศิลป์ และคณะ. (2547). การนำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเลี้ยง ไก่ไปประยุกต์ใช้ในต่างบริบท (ระยะที่ 2). กรุงเทพฯ : พีเอ็นการพิมพ์.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปวิญญา สุจริตไทย. (2559). การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8

กรุงเทพมหานคร : เจริญผล.

พันธุ์ทิพย์ รามสูต. (2540). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.

สปีฟิง จำกัด

มาเรียม นิลพันธุ์. (2547). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. นครปฐม :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รุ่งเรือง ราชมณี. (2553). **การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม**

เรื่อง การออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นใส่บ้านโพนจาน จังหวัดนครพนม.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เพชรบุรี : นครพนม.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพลส

สมคิด ศรีสุข. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเครื่องดื่มน้ำมันสำหรับนักเรียน**

ช่วงชั้นที่ 2 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม**

ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.

สุธี วรประดิษฐ์. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของ**

เกษตรกรบ้านเสนาณรงค์ ตำบลประณีต อำเภอลำทะเมนชัยจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุภาพ ฤทธิมหา. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด รำผ้ามัดหมี่ย้อนคราม**

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา

หลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ละเมียด ไทยแท้. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วัฒนธรรมมอญที่บางลำภูของโรงเรียน**

วัดบางลำภู ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยกระบวนการวิจัย

เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

Battison, Sara Bennett. (1991). **The context of delibevation Case Studies in Local**

Curriculum Development. Research : Ph.D. Education. Curriculum and

Instruction. Ohio : The Ohio State University.

Wither, Sarah E. (2007). **Local Curriculum development and Place-based education.**

Reteied July 15, 2015. from [http ://WWW.thailis.unl.net.th/dao/detail.usp](http://WWW.thailis.unl.net.th/dao/detail.usp).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
- รายชื่อผู้รู้ในท้องถิ่น

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา ทองนิล	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการสอน
2. รองศาสตราจารย์นิภา เพชรสม	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
3. นายสมภพ ใสใหม่	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดคูบัว ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาองค์ความรู้ วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

รายชื่อผู้รู้ในท้องถิ่น

1. ดร. อุดม สมพร	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ก่อตั้งจิตอาสาพัฒนาสถานบ้านคูบัว
2. นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประธานสภาวัฒนธรรมไท-ยวน บ้านคูบัว
3. นางทองอยู่ กำลังหาญ	ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าจากคูบัว
4. พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรว โส	ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัดโขลงสุวรรณคีรี
5. นายนฤทธิ์ สอนเพียร	ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านคูบัว

ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสำรวจความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ความรู้ วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
3. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกล)
4. แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเปิดสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบความเป็นจริง โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่างของแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริง

1. ชื่อ – นามสกุล
2. อายุ ปี
3. อาชีพ

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัวของ

โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ข้อ

1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว เรื่องใดบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนี้ ใครมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนี้ ท่านต้องการให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 เกิดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบก่อนเรียน- หลังเรียน วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย (X) ลงใน
กระดานคำตอบ

- [illegible]

- ข้อใดคือสีของผ้าถุงที่ชาวไท-ยวนนิยมใส่กัน
ก. สีเขียว สีดำ สีแดง
ข. สีดำ สีแดง สีฟ้า
ค. สีแดง สีดำ สีชมพู
- ข้อใด **ไม่ใช่** อุปกรณ์ในการทอผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว
ก. แคร่
ข. จักร
ค. กี่
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการแยกเมล็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย เรียกว่า อะไร
ก. อีด
ข. ไน
ค. ขนเม่น
- พืชมจะอยู่ด้านหน้าสุด ทำจากไม้หรือสแตนเลสเป็นซี่ถี่มากๆ เราเรียกอุปกรณ์นี้ว่าอะไร
ก. ฟันเฟือง
ข. ซี่ไม้
ค. ฟันหวี
- ข้อใด **ไม่ใช่** สถานที่ที่สำคัญในตำบลคูบัว
ก. วัดโฆลงสุวรรณคีรี
ข. โบราณสถานหมายเลข18
ค. วัดมหาธาตุ
- ผู้ก่อตั้ง “จิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว” คือใคร
ก. นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง
ข. ดร.อุดม สมพร
ค. พระครูใบฎีกา
- โบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่บริเวณใด
ก. วัดโฆลงสุวรรณคีรี
ข. วัดคืบ
ค. วัดใหญ่

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนบ้านคูบัว

ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

1. ก
2. ข
3. ข
4. ก
5. ข
6. ก
7. ค
8. ค
9. ข
10. ก
11. ค
12. ก
13. ค
14. ก
15. ก
16. ข
17. ค
18. ค
19. ข
20. ค

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
แบบทดสอบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้น สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่ โดยการพิจารณาให้น้ำหนักดังนี้

คะแนน +1 คือ แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนด

คะแนน 0 คือ ไม่แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่

คะแนน -1 คือ แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนด

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อคำถาม	คะแนนประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
บอกประวัติความเป็นมา ของคนไท-ยวนบ้านคูบัว	1. ชาวไท-ยวนบ้านคูบัว อพยพมาจากที่ใด ก. เมืองเชียงแสน ข. เมืองเชียงใหม่ ค. เมืองเชียงราย				
	2. เมืองโยนกเชียงแสนนคร ในปัจจุบันคือจังหวัดใด ก. จังหวัดเชียงใหม่ ข. จังหวัดเชียงราย ค. จังหวัดแม่ฮ่องสอน				
ปฏิบัติตนตามประเพณี วัฒนธรรม การแต่งกาย ไท-ยวนบ้านคูบัว	3. การแต่งกายของคนไท-ยวน ข้อใดถูกต้อง ก. ข. ค. 				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	4. ข้อใดคือสีของผ้าถุงที่ชาวไท-ยวนนิยมใส่กัน ก. สีเขียว สีดำ สีแดง ข. สีดำ สีแดง สีฟ้า ค. สีแดง สีดำ สีชมพู				
ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆในการทอผ้าจากไท-ยวน บ้านคูบัว	5. ข้อใด <i>ไม่ใช่</i> อุปกรณ์ในการทอผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว ก. แคร่ ข. จักร ค. กี่				
	6. อุปกรณ์ที่ใช้ในการแยกเม็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย เรียกว่า อะไร ก. อีด ข. ไน ค. ขนเม่น				
	7. ฟืมจะอยู่ด้านหน้าสุด ทำจากไม้หรือสแตนเลสเป็นซี่ถี่มากๆ เราเรียกอุปกรณ์นี้ว่าอะไร ก. ฟันเฟือง ข. ซี่ไม้ ค. ฟันหวี				
ลำดับเหตุการณ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว	8. ข้อใด <i>ไม่ใช่</i> สถานที่ที่สำคัญในตำบลคูบัว ก. วัดโขลงสุวรรณคีรี ข. โบราณสถานหมายเลข 18 ค. วัดมหาธาตุ				
	9. ผู้ก่อตั้ง “จิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว” คือใคร ก. นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง ข. ดร.อุดม สมพร ค. พระครูใบฎีกา ธีรวิโส				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	10. โบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่บริเวณใด ก. วัดโขลงสุวรรณคีรี ข. วัดคูบัว ค. วัดใหญ่				
เลือกใช้ภาษาไท-ยวนได้ เหมาะสมกับกาลเทศะ	11. ข้อใด <i>ไม่ใช่</i> คำเรียกของภาษา ไท-ยวน ก. ภาษาไต ข. ภาษาคำเมือง ค. ภาษาลาวเมือง				
	12. ภาษาถิ่นไท-ยวน คำว่า สองล้อ หมายถึง อะไร ก. รถจักรยาน ข. รถมอเตอร์ไซด์ ค. รถลุน				
	13. ภาษาไทย คำว่า “อ่อยมาก” ภาษาไท-ยวน เรียกว่า อะไร ก. แสบหลาย ข. หรอยแรง ค. ลำขนาด				
	14. ภาษาไท-ยวน ได้รับอิทธิพลมา จากภาษาใด ก. ภาษาไทยกลาง ข. ภาษาเขมร ค. ถูกทุกข้อ				
	15. เสียงพยัญชนะไท-ยวน มี ทั้งหมดกี่หน่วยเสียง ก. 20 เสียง ข. 30 เสียง ค. 40 เสียง				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	16. เสียง “พ” ในภาษาไทยกลาง ภาษาไทย-ยวน ออกเสียงตัวใด ก. ภ ข. ป ค. บ				
	17. เสียง “ร” ในภาษาไทยกลาง ภาษาไทย-ยวน ออกเสียงตัวใด ก. ล ข. น ค. ฮ				
ปฏิบัติตนตามประเพณี วัฒนธรรมของคน ไทย-ยวนบ้านคูบัว	18. ข้อใด <i>ไม่ใช่</i> ประเพณีและ วัฒนธรรมของคนไทย-ยวนบ้านคูบัว ก. ประเพณีปอยขันโตก ข. ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า ค. ประเพณีปล้อยโคม				
	19. ประเพณีที่บวงสรวงดวง วิญญาณบรรพบุรุษ คือข้อใด ก. ประเพณีปอยขันโตก ข. ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า ค. ประเพณีวิ่งมะโก้				
	20. ใครมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมไทย-ยวน ก. นุ่งแต่งกายชุดไทย-ยวนไปวัด ข. น้ำไปร่วมงานปอยขันโตก ค. ถูกทุกข้อ				

แบบทดสอบก่อนเรียน- หลังเรียน วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย (X) ลงในข้อสอบ

1. ชาวไท-ยวนบ้านคูบัว อพยพมาจากที่ใด

ก. เมืองเชียงแสน	ข. เมืองเชียงใหม่
ค. เมืองเชียงราย	ง. เมืองเชียงคาน
2. เมืองโยนกเชียงแสนนคร ในปัจจุบันคือจังหวัดใด

ก. จังหวัดเชียงใหม่	ข. จังหวัดเชียงราย
ค. จังหวัดแม่ฮ่องสอน	ง. จังหวัดน่าน
3. ข้อใด **ไม่ใช่** สถานที่ที่สำคัญในตำบลคูบัว

ก. วัดโขลงสุวรรณคีรี	ข. จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว
ค. วัดมหาธาตุ	ง. โบราณสถานหมายเลข 18
4. ผู้ก่อตั้ง “จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว” คือใคร

ก. ครูสุคนธวา ธรรมารักษ์	ข. ดร.อุดม สมพร
ค. พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส	ง. นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง
5. “จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว” ก่อตั้งเพื่อวัตถุประสงค์ใด

ก. รวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้ โบราณวัตถุของคนไท-ยวน	
ข. แสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไท-ยวน	
ค. เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนบ้านคูบัว	
ง. ข้อ ก และ ข ถูก	
6. โบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่บริเวณใด

ก. วัดโขลงสุวรรณคีรี	ข. วัดคูบัว
ค. วัดแคทราย	ง. วัดใหญ่
7. ข้อใด **ไม่ใช่** ประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

ก. ประเพณีปอยขันโตก	ข. ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า
ค. ประเพณีวิ่งมะโห้	ง. ประเพณีปล่อยโคม
8. ประเพณีที่บวงสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษ คือข้อใด

ก. ประเพณีปอยขันโตก	ข. ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า
ค. ประเพณีแ้วสาวแ้วมอม	ง. ประเพณีปล่อยโคม

9. ใครมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไท-ยวน

- ก. นุ่น ชอบทำอาหารไท-ยวน
ข. น้ำ ไปร่วมงานปอยขันโตก
- ค. นิด แต่งกายด้วยชุดไท-ยวนไปวัด
ง. ถูกทุกข้อ

10. การแต่งกายของคนไท-ยวน ข้อใดถูกต้อง

-

11. ข้อใด *ไม่ใช่* ความเป็นดั้งเดิมของผ้าไท-ยวน

- ก. ผ้าขึ้นแล้ ผ้าขึ้นตา ข. ผ้าขึ้นตาเลีย่น ผ้าขึ้นชีว่
ค. ผ้าขึ้นตา ผ้าขึ้นลาย ง. ผ้าขึ้นแล้ ผ้าขึ้นชีว่

12. ข้อใดคือสีของผ้าถุงที่ชาวไท-ยวนนิยมใส่กัน

- ก. สีเขียว สีดำ สีแดง ข. สีส้ม สีขาว สีฟ้า
- ค. สีแดง สีส้ม สีชมพู ง. สีเขียว สีแดง สีเหลือง

13. ข้อใด กล่าว **ไม่ถูกต้อง** เกี่ยวกับความเป็นมาของผ้าจกคุบัว

- ก. คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจาก
- ข. คุณยายซื่อนได้นำผ้าไปถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่พระราชวังสนามจันทร์ลดา
- ค. คุณยายซื่อนได้ถวายผ้าจากโบราณสำหรับใช้เป็นผ้าเช็ดหน้าให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ง. คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้ถ่ายทอดมรดกการทอผ้า ให้คุณยายซื่อน

14. อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับปั่นด้ายให้เป็นเส้นด้ายและกรอด้ายใส่หลอด เรียกว่า อะไร

- [illegible]

15. จากภาพ อุปกรณ์ชนิดนี้มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. อีต ข. แคร่
ค. ไน ง. ขนเม่น

16. ฟืมจะอยู่ด้านหน้าสุด ทำจากไม้หรือสแตนเลสเป็นซี่ถี่มากๆ เราเรียกอุปกรณ์นี้ว่าอะไร

ก. ฟันเฟือง

ข. ซี่ไม้

ค. ฟันไม้

ง. ฟันหวี

ใช้ข้อความต่อไปนี้ ตอบคำถามข้อ 17

1. สอดด้ายเข้าฟืมและสับตะกอลิ้นลงสลับกันไปเรื่อยๆ เพื่อแยกเส้นด้ายยืนออกจากกัน
2. แยกเม็ดฝ้ายและสิ่งสกปรกออกจากปุยฝ้าย
3. นวดฝ้ายให้ม้วนเป็นแท่งกลมๆ ก่อนเอาไปปั่นเป็นเส้นด้ายยาว
4. ใช้ขนเม่นควัก(จก) เส้นด้ายขึ้นมาเพื่อทำให้เกิดลวดลายของผ้า

17. เรียงลำดับขั้นตอนการทอผ้าจากที่ถูกต้อง

ก. 1 2 4 3

ข. 2 3 1 4

ค. 2 1 3 4

ง. 3 2 4 1

18. ข้อใด **ไม่ใช่** ลักษณะลายผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว

ก. ลายกาบ ลายโค้งแก้ง

ข. ลายโค้งแก้ง ลายดอกเซีย

ค. ลายหน้าหมอน ลายดอกบัว

ง. ลายนกหักคู้ ลายกาบ

19. ข้อใด **ไม่ใช่** ลวดลายผ้าจากของชาวไท-ยวนบ้านคูบัว

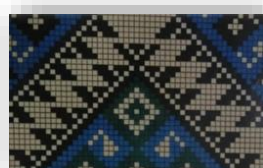
ก.

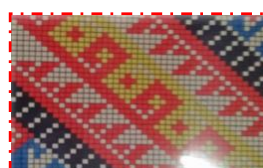
ข.

ค.

ง.

20. ข้อใดคือโครงสร้างของ ผ้าซิ่นตีนจก บ้านคูบัว

ก. หัวซิ่น

ข. ตัวซิ่น

ค. ตีนซิ่น

ง. ถูกทุกข้อ

21. ข้อใด **ไม่ใช่** อาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวน บ้านคูบัว

ก. แกงหยวกใส่หมูย่าง

ข. แกงผำ(ไข่น้ำ)

ค. แกงป่าหมู

ง. ผัดส้มผักปลัง

22. ข้อใด *ไม่ใช่* คำเรียกของภาษาไทย-ยวน
ก. ภาษาไต	ข. ภาษาคนไต
ค. ภาษาคำเมือง	ง. ภาษาลาวเมือง
23. ภาษาไทย-ยวน ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาใด
ก. ภาษาไทยกลาง	ข. ภาษาเขมร
ค. ภาษามอญ	ง. ถูกทุกข้อ
24. เสียงพยัญชนะไทย-ยวน มีทั้งหมดกี่หน่วยเสียง
ก. 20 เสียง	ข. 30 เสียง
ค. 40 เสียง	ง. 44 เสียง
25. ภาษาไทย คำว่า “อ่อยมาก” ภาษาไทย-ยวน เรียกว่า อะไร
ก. แชนหลาย	ข. หรอยแรง
ค. ลำขนาด	ง. แชนอีหรี
26. ภาษาไทย คำว่า “เดิน” ภาษาไทย-ยวน เรียกว่า อะไร
ก. ก้าว	ข. ญ่าง
ค. เยื้อง	ง. ฮาน
27. เสียง “พ” ในภาษาไทยกลาง ภาษาไทย-ยวน ออกเสียงตัวใด
ก. ภ	ข. ผ
ค. บ	ง. ป
28. เสียง “ร” ในภาษาไทยกลาง ภาษาไทย-ยวน ออกเสียงตัวใด
ก. ล	ข. น
ค. ห	ง. ฮ
29. ข้อใด คือ อาชีพหลักของคนไทย-ยวน บ้านคูบัว
ก. อาชีพทอผ้า	ข. อาชีพรับราชการ
ค. อาชีพเกษตรกรรม	ง. อาชีพรับจ้างทั่วไป
30. อาชีพทอผ้าจากไทย-ยวนบ้านคูบัว มีความสำคัญอย่างไร
ก. เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของคนไทย-ยวน	ข. เป็นการสร้างรายได้
ค. เป็นการสืบสานวิถีชีวิตคนไทย-ยวน	ง. ถูกทุกข้อ

ชื่อ.....ชั้น.....

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนบ้านคูบัว

ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

1. ก	16. ง
2. ข	17. ข
3. ค	18. ค
4. ข	19. ข
5. ง	20. ง
6. ก	21. ค
7. ง	22. ง
8. ข	23. ก
9. ง	24. ก
10. ข	25. ค
11. ค	26. ข
12. ก	27. ง
13. ง	28. ง
14. ค	29. ก
15. ก	30. ง

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
แบบทดสอบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้น สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่ โดยการพิจารณาให้น้ำหนักดังนี้

คะแนน +1 คือ แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนด

คะแนน 0 คือ ไม่แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่

คะแนน -1 คือ แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนด

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อคำถาม	คะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
แสดงลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวตามหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	1.ชาวไท-ยวนบ้านคูบัว อพยพมาจากที่ใด ก. เมืองเชียงแสน ข. เมืองเชียงใหม่ ค. เมืองเชียงราย ง. เมืองเชียงคาน				
	2. เมืองโยนกเชียงแสนนคร ในปัจจุบันคือจังหวัดใด ก. จังหวัดเชียงใหม่ ข. จังหวัดเชียงราย ค. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ง. จังหวัดน่าน				
	3. ข้อใด ไม่ใช่ สถานที่ที่สำคัญในตำบลคูบัว ก. วัดโขลงสุวรรณคีรี ข. จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว ค. วัดมหาธาตุ ง. โบราณสถานหมายเลข 18				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	4. ผู้ก่อตั้ง “จิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว” คือใคร ก. ครูสุคนธวา ธรรมารักษ์ ข. ดร.อุดม สมพร ค. พระครูใบฎีกาสุพจน์ อีร์วโส ง. นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง				
	5. “จิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว” ก่อตั้งเพื่อวัตถุประสงค์ใด ก. รวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้ โบราณวัตถุของคนไท-ยวน ข. แสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไท-ยวน ค. เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนบ้านคูบัว ง. ข้อ ก และ ข ถูก				
	6. โบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่บริเวณใด ก. วัดโขลงสุวรรณคีรี ข. วัดคูบัว ค. วัดแคทราย ง. วัดใหญ่				
สรุประโยชน์และ ปฏิบัติตนตามประเพณี วัฒนธรรม การแต่งกาย ไท-ยวนบ้านคูบัว	7. ข้อใด ไม่ใช่ ประเพณีและวัฒนธรรม ของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ก. ประเพณีปอยขันโตก ข. ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า ค. ประเพณีวิ่งมะโห้ ง. ประเพณีปล่อยโคม				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	8. ประเพณีที่บวงสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษ คือข้อใด ก. ประเพณีปอยขันโตก ข. ประเพณีปลุกผีโคตรเหง้า ค. ประเพณีแอ่วสาวแอ่วมอญ ง. ประเพณีปล่อยโคม				
	9. ใครมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไท-ยวน ก. นุ่น ชอบทำอาหารไท-ยวน ข. น้ำ ไปร่วมงานปอยขันโตก ค. นิด แต่งกายด้วยชุดไท-ยวนไปวัด ง. ถูกทุกข้อ				
อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว	10. การแต่งกายของคนไท-ยวน ข้อใดถูกต้อง ก. ข. ค. ง. 				
	11. ข้อใด ไม่ใช่ ความเป็นดั้งเดิมของผ้าไท-ยวน ก. ผ้าซิ่นแล่ ผ้าซิ่นตา ข. ผ้าซิ่นตาเลียน ผ้าซิ่นขี้ ค. ผ้าซิ่นตา ผ้าซิ่นลาย ง. ผ้าซิ่นแล่ ผ้าซิ่นขี้				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	12. ข้อใดคือสีของผ้าถุงที่ชาวไท-ยวน นิยมใส่กัน ก. สีเขียว สีดำ สีแดง ข. สีดำนี สีแดง สีฟ้า ค. สีแดง สีดำนี สีชมพู ง. สีเขียว สีแดง สีเหลือง				
	13. ข้อใด กล่าว ไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับ ความเป็นมาของผ้านักบู๊ว ก. คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้สืบ ทอดมรดกการทอผ้านัก ข. คุณยายซ่งนได้นำผ้าไปถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่พระราชวังสวน จิตรลดา ค. คุณยายซ่งนได้อวยผ้านักโบราณ สำหรับใช้เป็นผ้าเช็ดหน้าให้กับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ง. คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้ ถ่ายทอดมรดกการทอผ้า ให้คุณยายซ่งน				
ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และ เครื่องมือต่างๆในการทอ ผ้านักไท-ยวน บ้านนักบู๊ว	14. อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับปั่นด้ายให้เป็น เส้นด้ายและกรอด้ายให้หลุด เรียกว่า อะไร ก. อัด ข. แคร่ ค. ไน ง. ชนม่น				
	15. จากภาพ อุปกรณ์ ชนิดนี้มีชื่อเรียกว่า อะไร ก. อัด ข. แคร่ ค. ไน ง. ชนม่น				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อคำถาม	คะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	16. ฟิมจะอยู่ด้านหน้าสุด ทำจากไม้หรือสแตนเลสเป็นซี่ถี่มากๆ เราเรียกอุปกรณ์นี้ว่าอะไร ก. ฟันเฟือง ข. ซีไม้ ค. ฟันไม้ ง. ฟันหวี				
ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์	ใช้ข้อความต่อไปนี้ ตอบคำถามข้อ 17 1. สอดด้ายเข้าฟิมและสับตะกอลิ้นลงสลับกันไปเรื่อยๆเพื่อแยกเส้นด้ายยืนออกจากกัน 2. แยกเม็ดฝ้ายและสิ่งสกปรกออกจากปุยฝ้าย 3. นวดฝ้ายให้ม้วนเป็นแท่งกลมๆก่อนเอาไปปั่นเป็นเส้นด้ายยาว 4. ใช้ขนเม่นควัก(จก) เส้นด้ายขึ้นมาเพื่อทำให้เกิดลวดลายของผ้า 17. เรียงลำดับขั้นตอนการทอผ้าจากที่ถูกต้อง ก. 1 2 4 3 ข. 2 3 1 4 ค. 2 1 3 4 ง. 3 2 4 1				
	18. ข้าวใด ไม่ใช่ อาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวน บ้านคูบัว ก. แกงหยวกใส่หมูย่าง ข. แกงผำ(ไข่น้ำ) ค. แกงป่าหมู ง. ผัดส้มผักปลัง				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
สรุปประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีวัฒนธรรม การแต่งกายไท-ยวนบ้านคูบัว	19. ข้อใด ไม่ใช่ ลวดลายผ้าจากของชาวไท-ยวนบ้านคูบัว ก. ข. ค. ง. 				
	20. ข้อใดคือโครงสร้างของ ผ้าซิ่นตีนจกบ้านคูบัว ก. หัวซิ่น ข. ตัวซิ่น ค. ตีนซิ่น ง. ถูกทุกข้อ				
	21. ข้อใด ไม่ใช่ ลักษณะลายผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว ก. ลายกาบ ลายโค้งแก้ง ข. ลายโค้งแก้ง ลายดอกเซีย ค. ลายหน้าหมอน ลายดอกบัว ง. ลายนกหัดคู่ ลายกาบ				
	22. ข้อใด ไม่ใช่ คำเรียกของภาษาไท-ยวน ก. ภาษาไต ข. ภาษาคนไต ค. ภาษาคำเมือง ง. ภาษาลาวเมือง				
	23. ภาษาไท-ยวน ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาใด ก. ภาษาไทยกลาง ข. ภาษาเขมร ค. ภาษามอญ ง. ถูกทุกข้อ				

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	24.เสียงพยัญชนะไท-ยวนมีกี่หน่วยเสียง ก. 20 เสียง ข. 30 เสียง ค. 40 เสียง ง. 44 เสียง				
เลือกใช้ภาษาไทยกับภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ	25.ภาษาไทย คำว่า “อ่อยมาก” ภาษาไท-ยวน เรียกว่า อะไร ก. แสบหลาย ข. หรอยแรง ค. ลำขนาด ง. แสบอีหลี				
	26. ภาษาไทย คำว่า “เดิน” ภาษาไท-ยวน เรียกว่า อะไร ก. ก้าว ข. ญ่าง ค. เยื้อง ง. ฮาน				
เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาไท-ยวน	27. เสียง “พ” ในภาษาไทยกลาง ภาษาไท-ยวน ออกเสียงตัวใด ก. ภ ข. ผ ค. บ ง. ป				
	28. เสียง “ร” ในภาษาไทยกลาง ภาษาไท-ยวน ออกเสียงตัวใด ก. ล ข. น ค. ห ง. ฮ				
สรุปประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีวัฒนธรรม การแต่งกายไท-ยวนบ้านคูบัว	29. ข้อใด คือ อาชีพหลักของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ก. ทอผ้า ข. รับราชการ ค. เกษตรกรรม ง. รับจ้างทั่วไป				
	30. อาชีพทอผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว มีความสำคัญอย่างไร ก. เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของคนไท-ยวน ข. เป็นการสร้างรายได้ ค. เป็นการสืบสานวิถีชีวิตคนไท-ยวน ง. ถูกทุกข้อ				

แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายละเอียดของหลักสูตรท้องถิ่น แล้วแสดงความคิดเห็นลงในแบบประเมินตามรายการต่อไปนี้ โดยเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างตามประเด็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสิ่งที่จะต้องปรับปรุง

ข้อพิจารณา	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. องค์ประกอบหลักสูตรท้องถิ่น				
1.1 ความเหมาะสมของหลักการ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน				
1.2 ความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรท้องถิ่น				
1.3 ความเหมาะสมของตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น				
1.4 ความเหมาะสมของคำอธิบายรายวิชา				
1.5 ความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้				
1.6 ความเหมาะสมของรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้				
1.7 ความเหมาะสมของการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้				
1.8 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้				
1.9 ความเหมาะสมของการวัดผลและประเมินผล				
1.10 สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้				
2. หน่วยการเรียนรู้				
2.1 มีความชัดเจนของหัวข้อ				
2.2 เนื้อหาเหมาะสมกับแต่ละระดับชั้นเรียน				
2.3 การเรียงลำดับเนื้อหาวิชา				
2.4 สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้				
3. แผนการจัดการเรียนรู้				
3.1 การจัดเรียงกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้				
3.2 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา				

ข้อพิจารณา	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
3.3 การกำหนดเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้				
แผนการจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7				
แผนการจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8				
3.4 ความเหมาะสมของเวลาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้				
3.5 กิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน				
3.6 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม				
3.7 ส่งเสริมให้กับนักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน				
3.8 กำหนดกิจกรรมการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

เกณฑ์การให้คะแนน

- + 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ภาคผนวก ค

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

จัดทำโดย
นางสาวนิจฐี กีฬา

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

คำนำ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกูล) เล่มนี้ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานบ้านคูบัว ที่ตั้ง/อาณาเขต สภาพทางเศรษฐกิจและสภาพทางสังคม สถานที่สำคัญบ้าน คูบัว ได้แก่ วัดโฆลงสุวรรณคีรี โบราณสถานหมายเลข 18 และจิปาณะภณัทสถานบ้านคูบัว วิถีชีวิตของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ประวัติความเป็นมา ภาษา วัฒนธรรมประเพณี อาหาร และการแต่งกาย และเอกลักษณ์ที่สำคัญของคนไท-ยวนบ้านคูบัว คือ ผ้าจก ที่มีลักษณะลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ อุปกรณ์และขั้นตอนในการทอผ้าจกที่ละเอียด ประณีต ความเป็นเอกลักษณ์ของคนไท-ยวน บ้านคูบัว เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมแก่การศึกษาหาความรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้มีความตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์นี้สืบไป

ผู้วิจัยได้รวบรวมองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จากผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆให้กับคณะผู้วิจัย คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับครู นักเรียน รวมถึงผู้ที่สนใจ ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไป ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ การเขียนเอกสารอาจมีข้อผิดพลาดขึ้น ทางคณะผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เอกสารฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง ดร.ไพรัช มณีโชติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ เสนะนันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ ดร.อุดม สมพร นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง นายนฤทธิ์ สอนเพียร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านคูบัว รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกคน ที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูลและคำปรึกษาต่าง ๆ จนเอกสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นิจฐิ กีฬา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	149
สารบัญ.....	150
บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานบ้านคูบัว.....	153
1.1 ที่ตั้ง/อาณาเขต.....	153
1.2 เขตการปกครอง.....	154
1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ.....	155
1.4 สภาพทางสังคม.....	155
บทที่ 2 สถานที่สำคัญบ้านคูบัว.....	157
2.1 วัดโฆลงสุวรรณคีรี.....	157
2.2 โบราณสถานหมายเลข 18.....	159
2.3 จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว.....	160
บทที่ 3 วิถีชีวิตชาวไทย-ยวนบ้านคูบัว.....	170
3.1 ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว.....	170
3.2 ภาษาไท-ยวน.....	171
3.3 ประเพณีไท-ยวนบ้านคูบัว.....	173
3.4 อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว.....	176
3.5 การแต่งกายคนไท-ยวนบ้านคูบัว.....	180
บทที่ 4 ผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว.....	181
4.1 ความเป็นมาของผ้าจากคูบัว.....	181
4.2 ความเป็นดั้งเดิมของผ้าไท-ยวน.....	182
4.3 อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว.....	183
4.4 ขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัว.....	184
4.5 ลักษณะลายผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว.....	186
บทที่ 5 สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของคนไท-ยวนบ้านคูบัว.....	191
5.1 กาดวิถีชุมชนคูบัว.....	191
5.2 สหกรณ์การเกษตรไท-ยวน ราชบุรี จำกัด.....	193

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่ชุมชนบ้านคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี.....	154
ภาพที่ 2 ป้ายวัดโขลงสุวรรณคีรี.....	157
ภาพที่ 3 หลวงพ่อแดง วัดโขลงสุวรรณคีรี.....	158
ภาพที่ 4 พระครูใบฎีกาสุพจน์ เจ้าอาวาสวัดโขลงสุวรรณคีรี.....	159
ภาพที่ 5 โบราณสถานหมายเลข 18.....	159
ภาพที่ 6 อาคารจิปาละภัณฑ์สถานบ้านคูบัว.....	161
ภาพที่ 7-10 ภาพซากโบราณสถานหมายเลข 18 ที่ไม่สมบูรณ์.....	162
ภาพที่ 11 อุปกรณ์ทำนาของชาวไท-ยวน.....	162
ภาพที่ 12 รูปปั้นจำลองการประชุมหารือของชุมชน.....	163
ภาพที่ 13-14 อุปกรณ์ทำครีวของชาวไท-ยวน.....	163
ภาพที่ 15-16 การอยู่ไฟและการเลี้ยงดูลูกของชาวไท-ยวน.....	164
ภาพที่ 17 คุณยายสุข ขำแก้ว ชาวไท-ยวน ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้า.....	164
ภาพที่ 18 ลายผ้าจากของคนไท-ยวน.....	165
ภาพที่ 19 การแต่งกายชาวไท-ทรงดำ.....	165
ภาพที่ 20 การแต่งกายชาวไท-ลาวเวียง.....	166
ภาพที่ 21 การแต่งกายชาวกะเหรี่ยง.....	166
ภาพที่ 22 การแต่งกายชาวจีน.....	167
ภาพที่ 23 การแต่งกายชาวไท-พื้นถิ่น.....	167
ภาพที่ 24 การแต่งกายชาวไท-มอญ.....	168
ภาพที่ 25 การแต่งกายชาวไท-ยวน.....	168
ภาพที่ 26 ดร.อุดม สมพร.....	169
ภาพที่ 27 ตัวอักษรแทนพยัญชนะภาษาไทย-ยวน.....	172
ภาพที่ 28 ตัวอักษรแทนสระภาษาไทย-ยวน.....	172
ภาพที่ 29 ตัวตัวขรแทนตัวอักษรภาษาไทย-ยวน.....	172
ภาพที่ 30 การแห่ผ้าจากความยาว 99 เมตร.....	174
ภาพที่ 31 พระพุทธสิริสุวรรณภูมิ.....	174

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
ภาพที่ 32 แกงหยวกใส่หมูย่าง.....	177
ภาพที่ 33 แกงผำ หรือ แกงไข่น้ำ.....	177
ภาพที่ 34 ผัดไท.....	179
ภาพที่ 35 คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้า.....	181
ภาพที่ 36 ลักษณะผ้าซิ่นแฉ่.....	182
ภาพที่ 37 ลักษณะผ้าซิ่นตาเลียน.....	182
ภาพที่ 38 ลักษณะผ้าซิ่นชีว.....	182
ภาพที่ 39 ลักษณะผ้าซิ่นตา.....	183
ภาพที่ 40 การแยกเม็ดนุ่น.....	183
ภาพที่ 41 แคร่เดินด้ายเส้นยืน.....	183
ภาพที่ 42 การเดินเส้นด้าย.....	184
ภาพที่ 43 การใช้ขนเม่นจกผ้าซิ่น.....	184
ภาพที่ 44 ร้านขายอาหารในกาตวิถีสุมชนคูบัว.....	192
ภาพที่ 45 บรรยากาศการนั่งกินอาหารขันโตก.....	192
ภาพที่ 46 การแสดงของชาวไท-ยวน.....	192
ภาพที่ 47 ที่ตั้งสหกรณ์การเกษตรไท-ยวน ราชบุรี จำกัด.....	194
ภาพที่ 48 ผ้าทอตีนจกที่จำหน่ายในสหกรณ์การเกษตร.....	194

บทที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานบ้านคูบัว

ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านคูบัว

1.1 ที่ตั้ง/อาณาเขต

ชุมชนบ้านคูบัว ตั้งอยู่ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรีประมาณ 5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 25 กิโลเมตร หรือประมาณ 15,625 ไร่ อาณาเขตทิศเหนือติดตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี อาณาเขตทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ อาณาเขตทิศตะวันตกติดต่อกับ ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี และตำบลเกาะศาลพระ อำเภอวัดเพลง อาณาเขตทิศตะวันออกตำบลอ่างทอง (เทศบาลตำบลห้วยชินสีห์) และตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี

ตำบลคูบัว ประกอบไปด้วย 15 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านตากแดด

หมู่ที่ 2 บ้านระนอง (บ้านห้วย)

หมู่ที่ 3 บ้านหนองขันธ (บ้านปู่ฟ้า-บ้านกลาง)

หมู่ที่ 4 บ้านไต้

หมู่ที่ 5 บ้านตะโก

หมู่ที่ 6 บ้านสระโบสถ์ (โพธิ์งาม)

หมู่ที่ 7 บ้านใหม่

หมู่ที่ 8 บ้านหนองยายแก้ว

หมู่ที่ 9 บ้านปากห้วย (บ้านโพธิ์ไฟไหม้)

หมู่ที่ 10 บ้านท่าช้าง

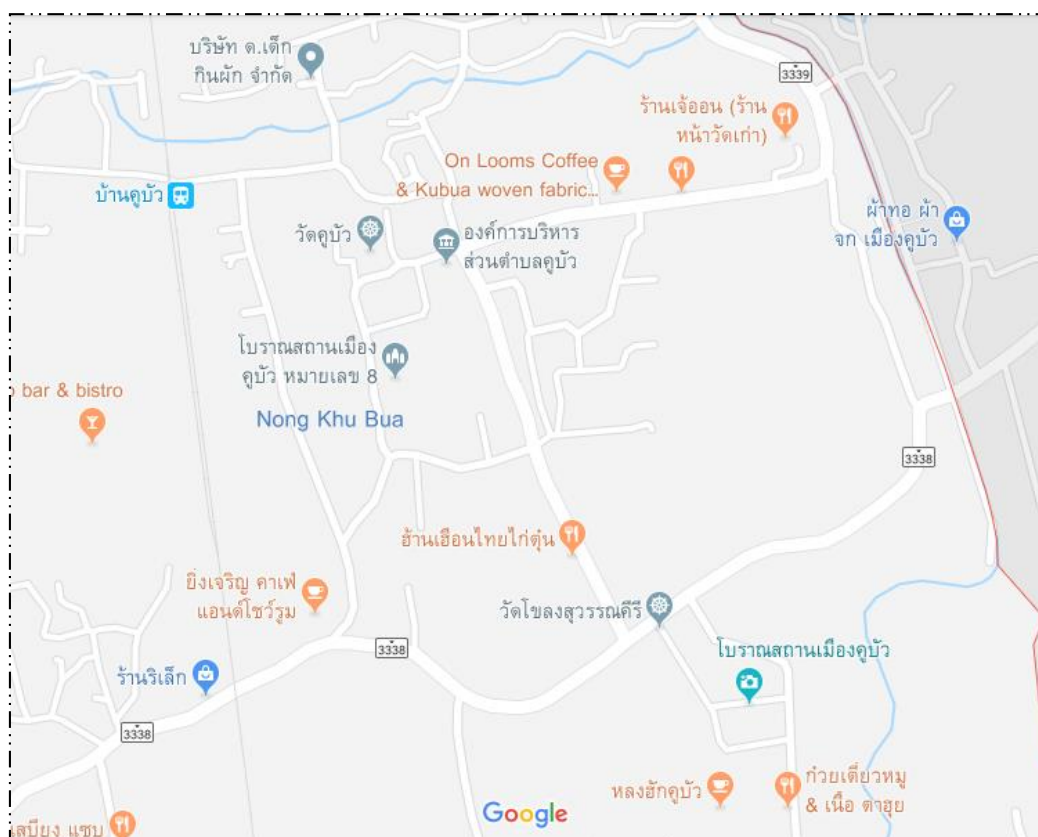
หมู่ที่ 11 บ้านโพธิ์(บ้านไร่นอก)

หมู่ที่ 12 บ้านห้วยนา

หมู่ที่ 13 บ้านต้นแหวน

หมู่ที่ 14 บ้านหนามพุงดอ (หนามพุงดอ)

หมู่ที่ 15 บ้านไร่ต้นมะม่วง (ไร่โรงเจ)

ภาพที่ 1 แผนที่ชุมชนบ้านคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

1.2 เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว มีพื้นที่เขตการปกครองจำนวน 15 หมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน (เดือน สิงหาคม 2562) มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3,573 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 10,964 คน แยกเป็นชาย 5,194 คน หญิง 5,770 คน โดยมีประชากรในแต่ละหมู่บ้านสามารถแยกได้ดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน ตำบลคูบัว	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
★ หมู่ที่ 1 บ้านตากแดด	671	702	758	1,460
★ หมู่ที่ 2 บ้านระนอง (บ้านห้วย)	126	210	254	464
★ หมู่ที่ 3 บ้านหนองซันต์ (บ้านปู่ฟ้า-บ้านกลาง)	258	336	384	720
★ หมู่ที่ 4 บ้านไต้	168	278	323	601

ชื่อหมู่บ้าน ตำบลคูบัว	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
★ หมู่ที่ 5 บ้านตะโก	127	160	177	337
★ หมู่ที่ 6 บ้านสระโบสถ์ (โพธิ์งาม)	258	364	394	758
★ หมู่ที่ 7 บ้านใหม่	189	307	358	665
★ หมู่ที่ 8 บ้านหนองยายแก้ว	131	184	203	387
★ หมู่ที่ 9 บ้านปากห้วย (บ้านโพธิ์ไฟไหม้)	394	555	599	1,154
★ หมู่ที่ 10 บ้านท่าช้าง	208	306	359	665
★ หมู่ที่ 11 บ้านโพธิ์(บ้านไร่นอก)	233	400	463	863
★ หมู่ที่ 12 บ้านหัวนา	126	227	222	449
★ หมู่ที่ 13 บ้านต้นแห่น	182	294	348	642
★ หมู่ที่ 14 บ้านนามพุดดอ (นามทุ่งดอ)	208	426	442	868
★ หมู่ที่ 15 บ้านไร่ต้นมะม่วง (ไร่โรงเจ)	294	445	486	931

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรในตำบลคูบัวประกอบอาชีพต่างๆ ดังนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมใน ครัวเรือน ได้แก่ การทอดผ้าจก การทำของชำร่วย อาชีพทางเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำสวนผักและผลไม้ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ สุกร โค ไก่ เป็ด และปลา อาชีพค้าขาย ได้แก่ ร้านค้าขายของชำ ร้านขายอาหาร ค้าขายผักและผลไม้ และอาชีพรับจ้างทั่วไป

1.4 สภาพทางสังคม

1.4.1 การศึกษา มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลคูบัว จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

- 1.โรงเรียนวัดคูบัว (หมู่ที่ 3)
- 2.โรงเรียนวัดโพธิ์ (หมู่ที่ 11)

- 3.โรงเรียนวัดแคทราย (หมู่ที่ 13)
- 4.โรงเรียนวัดหนามพุงดอ (หมู่ที่ 14)
- 5.โรงเรียนแคทรายวิทยา (หมู่ที่ 12)
- 6.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดแคทราย
- 7.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดหนามพุงดอ

1.4.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา มีวัดในเขตพื้นที่ตำบลคูบัว

จำนวน 7 แห่ง ดังนี้

- 1.วัดตากแดด (หมู่ที่ 1)
- 2.วัดคูบัว (หมู่ที่ 3)
- 3.วัดโขลงสุวรรณคีรี (หมู่ที่ 6)
- 4.วัดท่าช้าง (หมู่ที่ 10)
- 5.วัดโพธิ์ (หมู่ที่ 11)
- 6.วัดแคทราย (หมู่ที่ 12)
- 7.วัดหนามพุงดอ (หมู่ที่ 14)

1.4.3 สาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำในเขตพื้นที่ตำบลคูบัว

จำนวน 2 แห่ง ดังนี้

- 1.สถานอนามัยบ้านคูบัว (หมู่ที่ 8)
- 2.สถานอนามัยเฉลิมพระเกียรติ (หมู่ที่ 3)

บทที่ 2

สถานที่สำคัญบ้านคูบัว

สถานที่สำคัญในตำบลคูบัว

2.1 วัดโขลงสุวรรณคีรี

วัดโขลงสุวรรณคีรี เป็นวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดมหานิกาย ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ตั้งมาประมาณ 59 ปี เป็นวัดที่มีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของชาวพุทธในบริเวณตำบลคูบัว วัดโขลงสุวรรณคีรี ตั้งเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 เมื่อ พ.ศ. 2498 หลวงพ่อธรรม สิริจินโท ได้ไปสร้างที่พัทสงฆ์ มูลดินลักษณะคล้ายภูเขาขนาดย่อม (ปัจจุบันคือโบราณสถานสมัยทวารวดี หมายเลข 18) สภาพเดิมมีต้นไม้ขึ้นปกคลุม รกทึบ มีพระพุทธรูปหินแดง 3 องค์ประดิษฐานอยู่บนแท่นปูน มีเสาไม้แก่นเก่าๆ ไม่มีหลังคา ชาวบ้านเรียกสถานที่นี้ว่า “วัดโขลง” มาแต่เดิม พระพุทธรูป 3 องค์ นี้สืบฐานตามพุทธลักษณะแล้วอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น จึงสันนิษฐานว่า “วัดโขลง” น่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นด้วยเช่นกัน แต่ตอนที่หลวงพ่อธรรมไปสร้างที่พัทสงฆ์นั้น มีพระพุทธรูปเหลือเพียงองค์เดียว ชาวบ้านเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “หลวงพ่อด่าง” หลังจากหลวงพ่อธรรม สิริจินโท ได้สร้างที่พัทสงฆ์ และจำพรรษาอยู่ที่วัดโขลงสุวรรณคีรีแล้วจึงได้มีพระสงฆ์มาจำพรรษาเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 2 ป้ายวัดโขลงสุวรรณคีรี

จนกระทั่ง พ.ศ. 2504 กรมศิลปากร ได้ค้นพบโบราณสถานบ้านคูบัว จึงได้ดำเนินการขุดแต่ง และบูรณะโบราณสถานบ้านคูบัวทั้งหมด หลวงพ่อธรรม พร้อมด้วยชาวบ้านจึงได้เคลื่อนย้ายสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งตั้งอยู่บนมูลดินซาก โบราณสถานลงมาปลูกบนพื้นราบรอบๆ โบราณสถาน พร้อมได้เคลื่อนย้าย “หลวงพ่อด่าง” ลงมาประดิษฐานไว้ในวิหาร วัดได้เจริญขึ้นตามลำดับมีสิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้น หลวงพ่อธรรม สิริจนโท ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ พระครูเจ้าอาวาสวัดราชบุรุษชั้นโทที่ “พระครูสิทธิธรรมวิรักษ์” จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๔ ท่านได้มรณภาพ ต่อจากนั้นเจ้าคณะจังหวัดราชบุรีได้แต่งตั้ง “พระครูสิทธิธรรมวิรักษ์” เป็นเจ้าอาวาสวัดโขลงสุวรรณคีรี ตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 3 “หลวงพ่อด่าง” วัดโขลงสุวรรณคีรี

เนื่องจากวัดนี้เป็นวัดร้างมาก่อน โดยมาเริ่มฟื้นฟูเป็นที่พักสงฆ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งอายุของวัดนับได้เพียง ๕๙ ปีเท่านั้น ก่อปรกับสถานที่ตั้งวัดอยู่ห่างจากหมู่บ้าน ทำให้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในวัดไม่อยู่ในสภาพที่ถาวรและสวยงามเท่าที่ควร แต่ชาวบ้านต่างก็ภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยอนุรักษ์ ดูแลโบราณสถานสำคัญ คือ โบราณสถานสมัยทวารวดี ทางวัดได้มอบที่ดินของวัดส่วนหนึ่งใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน โดยประชาชนชาวคูบัวร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีร่วมกันก่อสร้าง

เจ้าอาวาส ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลผู้บริหาร, สมภาร, เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดสืบต่อกันมาเท่าที่ทราบนามของวัดโขลงสุวรรณคีรีจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีดังนี้

1. พระครูสิริธรรมาภิรักษ์	พ.ศ. ๒๔๙๘-๒๕๓๔
2. พระครูสิทธิวิชิตราธ	พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๔๙
3. พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส	พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 4 พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส
เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันวัดโขลงสุวรรณคีรี

2.2 โบราณสถานหมายเลข 18

ภาพที่ 5 โบราณสถานหมายเลข 18

โบราณสถานหมายเลข 18 ที่ตั้งอยู่บริเวณวัดโขลงสุวรรณคีรีนั้นก่อนเป็นมูลเนินดินคล้ายกับภูเขา ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาโบราณสถานในเมืองราชบุรี มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สันนิษฐานว่าเป็นฐานของวิหาร ส่วนชั้นล่างก่อด้วยศิลาแลง โบราณสถานหันหน้าไป

ทางทิศตะวันออก ทางด้านตะวันออกมีบันไดขึ้นส่วนประทักษิณออกมาจากฐาน 20 เมตร โบราณสถานเมืองคูบัวประดิษฐานพระพุทธรูป 3 องค์ ที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า "หลวงพ่อด่าง" แต่ปัจจุบันนี้เหลือเพียงแค่องค์เดียวประดิษฐานอยู่ ณ วิหารภายในวัด ชาวบ้านมักจะเคารพบูชากันเป็นจำนวนมากเพราะเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองประจำวัดโขลงสุวรรณคีรี โบราณวัตถุที่ขุดพบจากโบราณสถานแห่งนี้ ได้แก่ พระพุทธรูปเก่า เศียรพระพุทธรูป เทวดาปูนปั้น เชิงเทียนสัมฤทธิ์ คนแคะปูนปั้น หินชนวนสีดำมีจารึกอยู่ด้านหลัง ด้านหน้าเป็นแม่พิมพ์พระพุทธรูปปางสมาธิ คนโทแก้วหรือขวดน้ำหอม และเต้าปูนสัมฤทธิ์ และอีกหลาย ๆ อย่าง สร้างเมื่อประมาณ 800 ปี สมัยอยู่ทองชั้นต้น สร้างด้วยคนจำนวน 1,000 คน แล้วเสร็จเมื่อวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 คือวันตรงกับวันเกิด วันตรัสรู้ วันปรินิพพาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นวันใด ปีใด มีเรื่องเล่ากันว่า ถ้าจะให้หมู่บ้านแห่งนี้ร่มเย็นเป็นสุขฝนตกตามฤดูกาล ให้คนในหมู่บ้านช่วยกันทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ โบราณสถาน แล้วพากันขึ้นนมัสการสักการบูชาสิ่งงานวิสาขสมโภชน์ เวียนเทียน ต่อไปภายใน 500 ปี จะเป็นที่เจริญมาก จะเป็นวัดใหญ่ หมู่บ้านนี้จะเป็เมืองใหญ่ อุดมสมบูรณ์ด้วยทุกอย่าง ในสมัยก่อนเคยมีชื่อเรียกว่า "สุวรรณภูมิ" ตั้งแต่อดีตเป็นเมืองสุวรรณภูมิเก่า ทรัพย์สินแผ่นดินยังมีที่วัดโขลงสุวรรณคีรีนี้ เป็นทองคำบ้าง เป็นเครื่องตกแต่งองค์ของราชเทวองค์แรกของแคว้นสุวรรณภูมิ ได้ตั้งปณิธานไว้ว่าผู้ที่มาช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และซ่อมแซมก่อสร้างวัดนี้ จะมีแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองและร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป

2.3 จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว

จิปาถะภัณฑ์สถาน ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไท-ยวน จัดตั้งโดย อาจารย์อุดม สมพร ภายในรวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้ โบราณวัตถุ และจัดแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไท-ยวน รวมถึง ผ้าจกอันงดงาม เลื่องชื่อ นับว่า จิปาถะภัณฑ์สถาน บ้านคูบัว เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับไท-ยวนที่สมบูรณ์ที่สุดในภาคตะวันตก

จิปาถะภัณฑ์บ้านคูบัวเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนด้วยความริเริ่มของชุมชนหลายองค์กรในพื้นที่ โดยความร่วมมือของวัดโขลงสุวรรณคีรี มูลนิธิพัฒนาประชากรตำบลคูบัว และศูนย์สืบทอดศิลปผ้าจกราชบุรี ชมรมชาวไท-ยวน ราชบุรี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นประโยชน์แก่สาธารณะในแง่การสืบทอดวัฒนธรรมไท-ยวนที่ปัจจุบันหลงเหลืออยู่เพียงแค่ภาษาพูดและการทอผ้าจก ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้หญิงไท-ยวนเท่านั้น

ภาพที่ 6 อาคารจิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว

ภายในอาคารจิปาละภัณฑสถาน แบ่งห้องแสดงไว้หลายห้อง ดังนี้

ห้องที่ 1 : แสดงภูมิปัญญาสมัยทวารวดี

พื้นที่ตำบลคูบัว เคยเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีมาก่อนมีเนื้อที่ประมาณ 2,310 ไร่เศษ มีโบราณสถานที่ กรมศิลปากรดำเนินการขุดค้นและตกแต่งจำนวน 44 แห่ง ระยะเวลาช่วง พ.ศ. 2505-2506 ซึ่งก่อนหน้านี้ชาวบ้านคูบัวไม่รู้ว่าที่บริเวณดังกล่าวเป็นโบราณสถานจึงได้พัฒนาพื้นที่เพื่อทำการเกษตรขุดไถปรับพื้นที่ทำนา ทำไร่ ส่วนไหนเป็นโคก เป็นดอน ก็ไถเอาเศษอิฐ เศษวัตถุโบราณไปทับถมรวมกันเป็นกอง เมื่อเจอเศียรพระพุทธรูปหรือศิลปวัตถุบางชิ้น เช่น แก้ว แหวน เงิน ทอง ลูกปัด ส่วนที่ปรักหักพังขายไม่ได้ ก็นำไปไว้ที่วัดโขลงสุวรรณคีรี ต่อมาเมื่อคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างจิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว ได้นำวัตถุโบราณที่เป็นเศษเหลือมาจัดแสดงในห้องนี้

ภาพที่ 7-10 ภาพซากโบราณสถานหมายเลข 18 ที่ไม่สมบูรณ์

ห้องที่ 2 : แสดงเครื่องมือทำมาหากิน

เครื่องมือทำมาหากินของชาวไท-ยวน ได้แสดงไว้ในส่วนแสดงห้องที่ 2 ซึ่งมีอุปกรณ์ในการทำนาต่างๆ เครื่องไถนา คราด เครื่องจับดักสัตว์ ข้องใส่ปลา และของใช้ต่างๆที่ใช้ในการทำมาหากินในการดำรงชีวิต อันได้แก่ สี่ฝัดข้าว กระบุง

ภาพที่ 11 อุปกรณ์ทำนาของชาวไท-ยวน

ห้องที่ 3 : แสดงการระดมความคิดของคนในชุมชน

ในห้องนี้เป็นมุมที่มีการตกแต่ง จำลองภาพ ผู้นำชุมชนในแต่ละภาคส่วนมาประชุมหารือ เช่น การระดมสมองการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย และผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์

ภาพที่ 12 รูปปั้นจำลองการประชุมหารือของชุมชน

ห้องที่ 4 : แสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไท-ยวน

ในห้องนี้มีครัวของชาวไท-ยวน ซึ่งประกอบด้วยก้อน เสา ไฟ และอุปกรณ์หุงข้าวต้ม แกง บรรยายากาของห้องครัวเหมือนสถานที่จริง จะได้กลิ่นกระเทียม หอม พริก และปลาแห้ง ในสมัย ที่นั่งไม่มี ตู้กับข้าว ชาวไท-ยวนใช้ตะกั่วซึ่งเป็นกล่องไม่มีฝาครอบใส่กับข้าว ข้างครัวโบราณมีการจัด ครัวสมัยใหม่เพื่อเปรียบเทียบ ถัดจากครัวเป็นที่สำหรับอยู่ไฟ ในสมัยโบราณเมื่อผู้หญิงคลอดลูกแล้ว จะต้องอยู่ไฟให้ครบเดือน เรียกว่า อยู่เดือน เชื่อกันว่า ใครอยู่ไม่ถึงเดือน ร่างกายก็จะอ่อนแอ เจ็บป่วยอยู่เสมอ

ภาพที่ 13-14 อุปกรณ์ทำครัวของชาวไท-ยวน

ภาพที่ 15-16 การอยู่ไฟและการเลี้ยงดูลูกของชาวไท-ยวน

ห้องที่ 5 : ภูมิปัญญาทอผ้าจาก

ส่วนนี้เป็นส่วนที่แสดงภูมิปัญญาทอผ้าจากของชาวไท-ยวน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาอยู่ในสายเลือดของชาวไท-ยวน ทุกคน ซึ่งห้องนี้จัดแสดงเกี่ยวกับวิถีชีวิตการทอผ้า ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลสำคัญที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจาก แล้วถ่ายทอดให้ลูกหลานได้สืบสานกันต่อไป

ภาพที่ 17 คุณยายสุข ขำแก้ว เกิดพุทธศักราช 2446
ชาวไท-ยวน ผู้สืบทอดภูมิปัญญาศิลปะทอผ้าจาก

ห้องที่ 6 : ห้องอนุรักษ์ผ้าโบราณ

ส่วนนี้เป็นห้องแสดงผ้าขึ้นต้นจากโบราณของชาวไท-ยวน และผ้าจากสมัยปัจจุบัน มีไว้ให้เห็นจำนวนมากมาย ดร.อุดม สมพร กล่าวว่า ลายผ้าจากเป็นลายผ้าที่ตนเองเห็นเมื่อครั้งยังเป็นวัยเด็ก ซึ่งมีลายผ้าจากทั้งหมด 9 ลาย ได้แก่

1. ลายแคทราย
2. ลายดอกเซีย
3. ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย
4. ลายกาบ
5. ลายโค้งแก้ง
6. ลายกาบซ้อนหัก
7. ลายหน้าหมอน
8. ลายกาบดอกแก้ว
9. ลายหั่นกู่

ภาพที่ 18 ลายผ้าจากของคนไท-ยวน

ห้องที่ 7 : ห้องชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

ส่วนนี้แสดงเครื่องแต่งกาย สถาปัตยกรรม ที่อยู่อาศัย รูปลักษณ์ และเรื่องราวของแต่ละชาติพันธุ์ในราชบุรี เช่น ไท-ยวน ไท-ทรงดำ ไท-มอญ ไท-จีน ไท-กะเหรี่ยง ไท-ลาวเวียง ไท-พื้นถิ่น ชาวไท-ทรงดำ

ชาวไท-ทรงดำ หรือ โข่ง เป็นชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง ที่มีวิถีชีวิตเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างเรียบง่าย เช่น การแต่งกาย จะใช้เสื้อผ้าที่เป็นสีดำ ประดับด้วยเครื่องเงิน ด้วยเหตุที่ชอบนุ่งห่มดำ จึงได้ชื่อว่า “ไททรงดำ” ผู้หญิงนุ่งซิ่นผ้าฝ้ายย้อมครามทอสลัด้วยแถบขาวลายงตามลำตัว เรียกว่า ซิ่นลายแตงโม เสื้อแขนยาวทรงกระบอกตัดเย็บเข้ารูป ผ้าหน้าอกติดกระดุมเงิน แถบผมปักปิ่น มีผ้าเปี้ยวห้อยคอพาดบ่า ส่วนผู้ชายนุ่งกางเกงขาสั้นสีดำหรือย้อมครามคล้ายๆกับกางเกงขักปกของยวน หรือกางเกงจีน สวมเสื้อแขนยาวทรงกระบอกแคบติดกระดุมเงินคาดเอวด้วยกระเป๋าสสำหรับใส่สัมภาระต่างๆ

ภาพที่ 19 การแต่งกาย
ชาวไท-ทรงดำ

ชาวไทย-ลาวเวียง

ชาวไทย-ลาวเวียง เริ่มเข้ามาอยู่ในจังหวัดราชบุรีตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2322 ในสมัยกรุงธนบุรี ระยะแรกลาวเวียงเข้าไปอยู่จังหวัดราชบุรีบริเวณวัดพญาไม้ ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง ปัจจุบันลูกหลานชาวชาวไทย-ลาวเวียงที่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นแบบสากลมากขึ้น วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตของสายพันธุ์อื่นไม่เว้นแม้แต่ภาษาพูด ลูกหลานลาวเวียงปัจจุบันหันมาพูดภาษาไทยกลางเป็นส่วนใหญ่ ยังมีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้นที่ใช้ภาษาลาวเวียงกันอยู่

ภาพที่ 20 การแต่งกายชาวไทย-ลาวเวียง

ชาวไทย-กะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงเป็นชาติพันธุ์ตระกูลจีน-ทิเบต อาศัยอยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย กะเหรี่ยงดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หาของป่า ปลุกข้าว เรียกว่า “ข้าวไร่” เก็บไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน อาหารการกินนิยมบริโภคอาหารรสเผ็ดจัด เค็มจัด ฉะนั้น อาหารหลัก คือ เกลือ พริก ข้าว การแต่งกายชายและหญิงมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ผู้ชายนิยมนุ่งโจงกระเบนสีดำ สวมเสื้อแขนยาวสีดำผ่าอกตลอดติดกระดุม โปกหัว ด้วยผ้าทำเป็นยอดแหลมคล้ายนอแรด ส่วนผู้หญิงนิยมสวมเสื้อแขนกุด คอเล็ก ตัวเสื้อสีดำหรือน้ำเงินปักลวดลายที่หน้าอกประดับด้วยเม็ดเงิน

ภาพที่ 21 การแต่งกายชาวไทย-กะเหรี่ยง

ชาวไท-จีน

ชนชาติจีนที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทย มีอยู่ ๕ กลุ่ม คือ จีนแต้จิ๋ว จีนแคะ จีนไหหลำ จีนกวางตุ้ง และจีนฮกเกี้ยน ชาวไท-จีนมีภาษาพูดเขียนเป็นของตนเอง การแต่งกายของจีนชายจะนุ่งกางเกงที่ เรียกว่า กางเกงขาก๊วย กางเกงแพรสวมเสื้อคอกลม เรียกเสื้อ กุยเฮง หลึงนุ่ง กางเกงขายาว สวมเสื้อคอตั้ง เรียกคอจีนแขนยาว ผ่าอกตลอด ชาวจีนนิยม เครื่องประดับประเภทหยก ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวัตถุมงคลช่วยป้องกันภูติผีปีศาจและหยกทำให้ร่างกายชุ่มเย็น

ภาพที่ 22 การแต่งกายชาวไท-จีน

ชาวไท-พื้งถิ่น

ชาวไท-พื้งถิ่น มีสำเนียงพูดเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่นใช้คำนำหน้าชื่อผู้หญิงว่า “อ” คำว่า ทำไม ใช้ คำว่า “โย” คำว่า ดู ใช้คำว่า “แล” มักนิยมใช้คำว่า พ่อแก แม่แก ไอ้หมา อีหมา อีขี้ การแต่งกายของชาวไทยพื้งถิ่น ชายสวมเสื้อกุยเฮงสีต่างๆนุ่งโจงกระเบน ผ้าขาวม้าพาดบ่า ผู้หญิงนุ่งโจงกระเบน เวลาไปงานบุญมักเอาผ้าแถบสีขาวห่มเป็นสไบเฉียงบ้านเรือนของไท-พื้งถิ่นนิยมปลูกบ้านทรงไทย หลังคาและใต้ถุนสูง

ภาพที่ 23 การแต่งกายชาวไท-พื้งถิ่น

ชาวไทย-มอญ

ชาวไทย-มอญ อพยพมาไทยในครั้งแรกสมัยกรุงศรีอยุธยา มอญมีภาษาพูด เขียนใช้ สือสารเป็นของตนเองเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลมอญ – เขมร มอญในสมัยโบราณหญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนกระบอก ชายนุ่งโสร่ง สวมเสื้อกุดเย็บ ผ้าขาวม้าคาดบ่า ปัจจุบันหญิงมอญนุ่งผ้าถุง อาหารมอญที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น แกงบอน ข้างแซ่ ซึ่งเป็นที่นิยมในงานบุญของมอญ ส่วนบ้านเรือน นิยมปลูกอยู่รวมกันตามชายฝั่งแม่น้ำ ตัวบ้านยกพื้นสูง มอญมีความเชื่อว่าหงส์เป็นสัญลักษณ์ของชาติ มอญ เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองมาแต่โบราณ

ภาพที่ 24 การแต่งกายชาวไทย-มอญ

ชาวไทย-ยวน

ชาวไทย-ยวน ยวนมีถิ่นฐานอยู่ในอาณาจักรล้านนาภาคเหนือของไทย เช่น เชียงแสน เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ น่าน ลำพูน ลำปาง ยวนมีภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะ วัฒนธรรมเป็นของตนเอง สามารถแสดงเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ได้อย่างชัดเจน

ในระยะแรกๆ ไทย-ยวนก็ดำรงชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างเคร่งครัด เช่น ประเพณีการนับถือผีโคตรเหง้า เหล่าตระกูล กินข้าวบนสะโตก(ขันโตก) การแต่งกายของชาวไทย-ยวน มีลายของผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผ้าถุงที่ชาวไทย-ยวนยังนิยมใส่จะมีสีเขียว สีดำ สีแดง และจก ลายที่ตีนผ้าอย่างสวยงาม

ภาพที่ 25 การแต่งกายชาวไทย-ยวน

ห้องที่ 8 ห้องแสดงประวัติผู้ก่อตั้ง

ห้องนี้จัดแสดงประวัติของ ดร.อุดม สมพร ชื่อเดิมของท่าน คือ เด็กชายเหี่ยว สมพร อยู่ในโรงเรียนชั้น ป.ชี้หมา (ป.มูล) – ป.4 เกิด วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2485 ปัจจุบันอายุ 77 ปี เกิดที่บ้านเลขที่ 46 หมู่ 13 บ้านไร่นมมะม่วง ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

บิดา ชื่อ คุณพ่อเนียม สมพร มารดาชื่อ คุณแม่ชวา สมพร ดร.อุดม สมพร กล่าวว่า ตัวเองมีสายเลือดโคตรเหง้า สืบสายเลือดมาจากชาวไท-ยวน โยนกเชียงแสน บรรพชนไท-ยวน ได้เคลื่อนย้ายจากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานที่เมืองคูบัว เมื่อ พ.ศ. 2347 ด้วยเหตุที่กองทัพไทยได้เผาบ้านรือกำแพงเมือง ไหล่พม่าออกจากเมือง แล้วแบ่งชาวเมืองเชียงแสนให้ไปอยู่ที่ต่างๆ ด.ช.เหี่ยว สมพร เป็นผู้สืบสายเลือดเชียงแสนรุ่นที่ 5 นับตั้งแต่บรรพบุรุษรุ่นแรกที่มาตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านคูบัว

ประวัติการศึกษา

๑. เรียนชั้น ป.ชี้หมา (ป.มูล) ถึง ป.4 โรงเรียนวัดแคทราย
๒. เรียนชั้น ม.1 ถึง ม.6 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี
๓. ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น (ป.กศ.ต้น) โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรี
๔. ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ดร.อุดม สมพร กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า ผู้ใดอับอายในวิถีชีวิตแห่งโคตรเหง้าของตนด้วยอาการใดๆก็ตาม ผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่า คนลืม “กำพืด” โดยแท้ เขาจึงแต่จะดูหมิ่นหยามว่าเป็นผู้ไม่มีหัวนอนปลายตีน จากผู้มีตระกูลโดยทั่วไป จิปาถะภณห์สถานบ้านคูบัวแห่งนี้กำเนินขึ้นจากปณิธานอย่างแรงกล้าของลูกหลานยวน ที่ต้องการบอกเล่า ”กำพืด” ของตนด้วยความภาคภูมิใจที่เกิดเป็นผู้สืบสายเลือดยวนเชียงแสนโยนกนาคนคร ในอดีตสู่ราชบุรีเมื่อปีพุทธศักราช 2347

ภาพที่ 26 ดร.อุดม สมพร (ชาวไท-ยวน โดยกำเนิด)

บทที่ 3

วิถีชีวิตชาวไทย-ยวน บ้านคูบัว

3.1 ประวัติความเป็นมาชาวไทย-ยวน บ้านคูบัว

ก่อนปีพุทธศักราช 2347 คนไทยเชื้อสายไทย-ยวน คนเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในชื่อ “โยนกเชียงแสนนคร” มีบ้านเรือนอยู่ในเมืองเชียงแสน (ปัจจุบันคือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) ต่อมาในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพเมืองหลวง น่าน ลำปาง เชียงใหม่ และเวียงจันทน์ ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสน และทำลายเมืองเชียงแสนทิ้ง พร้อมกันนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายชาวเชียงแสนทั้งหมด โดยแบ่งให้กองทัพทั้งห้าพาไปไว้ ณ เมืองดงกล่าว ในส่วนที่ติดตามกองทัพหลวงลงมากรุงเทพฯ ขณะที่ผ่านลุ่มแม่น้ำป่าสัก (บริเวณอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี) พี่น้องไทย-ยวน ส่วนหนึ่งขอตั้งบ้านเรือนทำกินอยู่ ณ ที่นั้น ส่วนที่เหลือเดินทางมาพำนักชั่วคราวที่กรุงเทพฯ ระยะหนึ่ง บริเวณบางขุนพรหม จากนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ราชบุรี

บ้านไร่นาที่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ออกไปจากตัวเมืองราชบุรีทางทิศตะวันออก เป็นแหล่งแรกในการตั้งบ้านเรือนของชาวเมืองเชียงแสน ต่อมาครัวเรือนมากขึ้น จึงขยายไปตั้งบ้านเรือนหาแหล่งทำกินอีกหลายพื้นที่ในจังหวัดราชบุรี เช่น คูบัว ดอนตะโก ห้วยไผ่ ดอนแร่ หินกลอง ห้วยปลาตุก หนองโพ บางกะโดด หนองปลาหมอ รางบัว นาขุนแสน หุ่นหลวง หนองนกกระเรียน ที่นครปฐม เช่น บ้านทัพหลวง กาญจนบุรี เช่น บ้านรางสาละ บ้านแปดหลัง ไทรโยค พุมุดพุเตย ฯลฯ มีประชากรเชื้อสายไทย-ยวน ในจังหวัดราชบุรีประมาณ 80,000 กว่าคน ศิลปะ ประเพณีวัฒนธรรมบางอย่าง ของชาวไทย-ยวน ในจังหวัดราชบุรีที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพชนจากอดีตถึงปัจจุบันยังได้มีการสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องบางครั้งก็รุ่งเรือง บางทีก็เสื่อมถอยตามกระแสการบริโภควัฒนธรรมต่างชาติที่เขยือกราก แต่ถึงอย่างไรก็ตามภูมิปัญญาทอผ้าจากก็ได้รับการอนุรักษ์หวงแหนไว้ให้ลูกหลานถึงปัจจุบัน

เมื่อไทย-ยวน จากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานที่ตำบลคูบัวประมาณ 200 ปีล่วงมาแล้ว ย่ายาย ของเราก็ได้นำภูมิปัญญาการทอผ้าจาก ที่มีอยู่ในสายเลือด มาทอใช้นุ่งห่มเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทย-ยวน เมืองเชียงแสน ต่อมาประมาณ 60 ปีล่วงมาแล้ว ลูกหลานไทย-ยวน หันไปใช้ผ้าทอจากโรงงาน จึงทำให้การทอผ้าจากลดน้อยลงเกือบสูญหายไปจากครัวเรือน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2547 ด้วยความสำคัญที่ต้องการเชิดชูภูมิปัญญาของบรรพชนของตน ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนทั่วไป ลูกหลานไทย-ยวน ในราชบุรีจึงได้ฟื้นฟูศิลปะผ้าจากให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสืบต่อไป

3.2 ภาษาไท-ยวน

ภาษาไท-ยวน เป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือถิ่นหนึ่ง ควรเรียกว่าภาษา ไต หรือ ภาษา กนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่า ยวนหรือโยน มาช้านานแล้วคำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป ต่อมาสังคมล้านนามีพัฒนาการมากขึ้น พบว่า แท้จริงแล้วในดินแดนล้านนาก็ยังมีคนอื่นหลายเผ่าพันธุ์ เช่น คนลัวะ คนอาข่า (อีก้อ) คนเมี่ยน (เย้า) คนกะเหรี่ยง ฯลฯ จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือคนที่มิใช่ชาวตอย มิใช่ผู้ที่อาศัยอยู่ในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม ร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมือง เมื่อเรียกว่า คนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย (ซึ่ง คำนี้มีความหมายเท่ากับภาษา)

การเรียกว่า คำเมือง เพิ่งมีขึ้นเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมานี้เอง แม้ในพงศาวดารก็เรียกประชากรของล้านนาว่า ลาวหรือคนลาว หรือลาวล้านนา และเรียกลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงว่า ลาวล้านช้าง อีกคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับไท-ยวน คือคำว่า ไทยพายัพ ดังเช่นที่พระธรรมราชาวัตร (ฟู อุตตสิโว) ได้ทำหนังสือ “หลักภาษาไทยพายัพ” ซึ่งก็คือภาษาคนยวน หรือภาษาของคนล้านนา แต่ท่านใช้ทิศพายัพ (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) มาเรียกเป็นชื่อภาษา คล้ายกับที่มีการใช้ทิศอีสาน (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) มาเรียกเป็นทั้งชื่อภาษาและเป็นทั้งชื่อคนไปในคราวเดียวกัน

การนำทิศมาเรียกเช่นนี้ ทำให้ทราบว่ ศูนย์กลางของทิศคือที่กรุงเทพฯ เพราะมีการใช้ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ เป็นภาษากลางหรือภาษาราชการ

ดังที่กล่าวมานี้ เมื่อระบุถึงภาษาไท-ยวน จึงหมายถึงภาษาถิ่นของคนในอาณาจักรล้านนากลุ่มหนึ่ง เทียบได้กับภาษาคนเมือง (คำเมือง) หรือภาษาไทยพายัพ แต่เนื่องจากชาวไท-ยวนราชบุรี ได้จากถิ่นฐานเดิมมากกว่าสองร้อยปีมีลูกหลานสืบตระกูลมาหลายชั่วอายุ ภาษาที่เคยใช้มาแต่เดิม ประกอบกับมาอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ รวมถึงระบบการศึกษา ทำให้ชาวไท-ยวนรุ่นใหม่ใช้ภาษาของบรรพบุรุษน้อยลง

อย่างไรก็ดี ผู้สูงอายุชาวไท-ยวนราชบุรีในหลาย ๆ ชุมชนยังสื่อสารกันด้วยภาษาไท-ยวนเป็นปกติวิสัย เมื่อมีแขกต่างท้องถิ่นเข้าไปในชุมชนหรือหมู่บ้าน ผู้อาวุโสเหล่านั้นก็สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยกลางได้ และมีสำเนียงไท-ยวนปะปนในน้ำเสียง นับเป็นเสน่ห์สีสันของชาวท้องถิ่นอีกทั้งผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์ชีวิตและความรู้อยู่มากมาย โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมการงานแบบพื้นบ้าน หากบรรดาบุตรหลานและผู้ที่จะแวะเวียนไปเยี่ยมเยือนชุมชนชาวยวน มีโอกาสได้พูดคุยและซักถามเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้อาวุโส นอกจากจะเป็นการเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างคนต่างวัยแล้ว ยังเป็นการสืบทอดมรดกทางภาษาและแบ่งปันประสบการณ์ชีวิตได้อีกทางหนึ่งด้วย

ตัวอย่างภาษาไทย-ยวน

ปู่ ตา - ป้อคุณ	ย่า ยาย - แม่คุณ
ทวด - คุณหม่อน	ลูกชาย - ลูกบ่าว
เขา , ท่าน - เป็น	เดิน - ญ่าง
วิ่ง - แล่น	จักรยาน - สองล้อ
จอบ - หัวรั้ว	ขวาน - ผาน
แต่งงาน - กั้นต้อง	คิด - กึด
โกหก - ชี้จู้	ร่ม - จ้อง
เจ้าอาวาส - เจ้าหัววัด	ส่อง , ดู - แญง
ตุ๊กแก - ตักโต้	อ่อย - ลำ
อ่อยมาก - ลำขนาด	คุย , สนทนา - อู้

3.3 ประเพณีชาวไท-ยวน

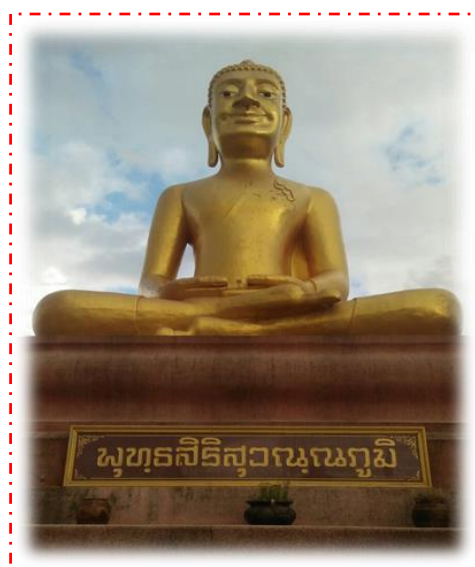
3.3.1 ประเพณีงานปอยขันโตกชาวไท-ยวน

ประเพณีที่สืบทอดกันมาของชาวไท-ยวน ในการเชิดชูศิลปวัฒนธรรมของผ้าจากชาวบ้านจะช่วยกันทอผ้าแล้วนำมาต่อกันมีความยาว 99 เมตร เพื่อเป็นการระลึกถึงความเป็นไท-ยวน วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2563 นายเกียรติศักดิ์ ตรงศิริ รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี เป็นประธาน เปิดงานสืบสานวัฒนธรรมประเพณี ไท- ยวน ประจำปี 2563 หรือ ภาษาไท-ยวน เรียกว่า(งานปอยขันโตก) จัดขึ้นที่วัดโขลงสุวรรณคีรี ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัวร่วมกับสภาวัฒนธรรมตำบลคูบัว ร่วมกันจัดงานขึ้น โดยมีนายพจวรรณ ฤทธิกุล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลคูบัว และกลุ่มสตรีแม่บ้าน 15 หมู่บ้าน ร่วมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชาวไท- ยวน เข้าร่วมถือตุงและผ้าตีนจก ซึ่งเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นมายาวนานแต่โบราณ และได้ร่วมกันทอผ้า มาตั้งแต่ต้นปี 2562 มาจนถึงต้นปีนี้ มีความยาวประมาณ 99 เมตร เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยเป็นแนวคิดของพระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส เจ้าอาวาสวัดโขลงสุวรรณคีรี ที่เห็นคุณค่าของผ้าชิ้นตีนจก ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวไท- ยวน ประจำปีจังหวัดราชบุรีที่มีลวดลายประณีต วิจิตรงดงามและมีลวดลายดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมายาวนาน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล โดยชุมชนได้ร่วมกันทอผ้าชิ้นตีนจกมีความยาวตามที่กำหนดเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2563 ได้นำมาตั้งเป็นริ้วขบวนจากหน้าวัดเดินเข้าสู่ภาควิชุมชนคูบัวอย่างสวยงาม เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และยังเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้ทุกคนได้เห็นคุณค่าศิลปะ วัฒนธรรม

พื้นที่บ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูให้คนรุ่นใหม่เกิดความหวงแหนศิลปวัฒนธรรม ภายในงานมีกิจกรรมการแสดงถึงความเป็นมาของวัฒนธรรมไท-ยวนคูบัว เช่น ขบวนแห่วัฒนธรรมผ้าตีนจกการสาธิตการทำอาหารพื้นบ้าน เช่น การทำขนมจีน การสาธิตการทอผ้า การแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านการแสดงชุดฟ้อนบายศรีสู่ขวัญ รำกลองยาว มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางมาเที่ยวชมพร้อมนั่งชมการแสดง กินอาหารบนโต๊ะ ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้าน ขนมโบราณหลากหลายที่ชาวบ้านได้ร่วมกันทำขึ้น เช่น แกงหัวตาล ผัดหมี่ และอาหารพื้นถิ่นอีก

ภาพที่ 30 การแห่ผ้าจากความยาว 99 เมตร

ภาพที่ 31 พระพุทธสิริสุวรรณภูมิ

3.3.2 ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า

ปลูกผีโคตรเหง้า วัฒนธรรม"ไท-ยวน"กว่า 201 ปีล่วงเลยมาแล้ว หรือปี พ.ศ.2347-2548 ที่บรรพชนของไท-ยวน ราชบุรี ได้เคลื่อนย้ายจากเมืองล้านนา จังหวัดเชียงราย มาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดราชบุรี โดยกระจายกันอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น ตำบลดอนตะโก ตำบลดอนแจ่ง ตำบลอ่างทอง ตำบลทุ่งหลวง ตำบลหนองโพ แม้กระทั่งที่จังหวัดนครปฐม หรือจังหวัดกาญจนบุรี ในอดีตชาวไท-ยวน มีการดำรงชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองอย่างเคร่งครัด ทั้งในเรื่องของภาษา จะพูดภาษาดั้งเดิม หรืออย่างประเพณีการนับถือผีโคตรเหง้า เหล่าตระกูล กินข้าวบนสะโตก หรือขันโตก

ดร.อุดม สมพร ผู้อำนวยการ “จิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว” อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผู้ริเริ่มจิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว และในฐานะประธานสหกรณ์การเกษตรไท-ยวน เล่าเหตุการณ์ย้อนอดีตถึงวิถีชีวิตจริงของไท-ยวนว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ปัจจุบันจะหาที่เป็นของแท้ดั้งเดิมนั้น หาได้ยากเต็มทน เพราะหากนับวันเวลาที่มีการอพยพโยกย้ายจากเมืองเชียงแสน มาอยู่ที่ราชบุรีจนถึงปัจจุบันรวมแล้วประมาณ 201 ปี "วัฒนธรรมไท-ยวน จึงถูกผสมผสานไปกับวัฒนธรรมอื่นๆ เพราะไท-ยวน จะไม่อยู่เพียงลำพัง แต่จะมีการไปแต่งงานกับลาวเวียงบ้าง คนไทยบ้าง มีลูกมีหลาน ต่างคนต่างปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตให้อยู่ได้ วิถีชีวิตดั้งเดิมจึงเปลี่ยนไป" วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามที่อาจารย์อุดมกล่าวถึง คือ “เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี” เพราะบรรพบุรุษชาวไท-ยวนเชื่อว่ามีความดีพี่น้องกันก็ต้องมีผีเรือนเดียวกัน หรือ "ผีโคตรเหง้าเหล่าตระกูล" เดียวกัน พูดง่ายๆ คือ "ผีปู่ ผีย่า ผีตา" อาจารย์อุดมยังบอกอีกว่า เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับผีปู่ผีย่า เมื่อก่อนเขามีไว้เพื่อผูกโยงญาติพี่น้องให้รู้จักกันว่าเป็นญาติพี่น้องกัน เป็นกลุ่มเป็นก้อน ถ้าไม่มีผีก็จะไม่สามารถหาญาติพี่น้องทำให้ได้รู้จักกัน "เราจะมีผีไว้คุ้มครองลูกหลาน เช่น ถ้าลูกหลานแต่งงานเอาลูกเขยเข้าบ้าน จะต้องไปเลี้ยงบอกกล่าวผีปู่ย่าตาว่าเราได้มีสมาชิกใหม่เพิ่มในตระกูล โดยมีการนำเครื่องเช่น ไห้วไปสักการบูชาสำหรับผีของเรา ผีชอบกินอะไรก็นำสิ่งนั้นไปเช่น ไห้ว แต่เวลานี้วัฒนธรรมนี้ได้เปลี่ยนไปแล้ว เพราะเมื่อก่อนถ้าลูกสาวไปให้ผู้ชายจับมือถือแขนก็ถือว่าผิดผี บิดา มารดาต้องนำของไปเลี้ยงผีเพื่อขอขมาเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมี เพราะลูกหลานไปอยู่ไกลหูไกลตา ไปเรียนต่างจังหวัด ก็เลยไม่ค่อยมีให้เห็น วัฒนธรรมการเลี้ยงผีจึงค่อยๆ เลือนหายไป"

สำหรับการจัดงาน "ปอยขันโตก รวมใจ ไท-ยวน" นี้ จะทราบว่าผีไหนอยู่ที่ไหนกันบ้าง มีการนับถือกันอยู่หรือไม่อย่างไร ซึ่งจะได้รู้กันเมื่อถึงวันจัดงาน งานช่วงเช้าจะมีพิธีเลี้ยงผีเฮือน ผีปู่ย่าตา คำมากกว่า 10 เหม้า พิธีเบิกเนตรปู่โสม บวงสรวงดวงวิญญาณบรรพชน ถวายภัตตาหารเพล แต่ภิกษุ ชมจิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว ซึ่งมีการจำลองวิถีชีวิตในสมัยก่อนให้ผู้มาเยือนได้ศึกษาโดยเฉพาะที่มีการชุดพบวัตถุโบราณบ้านคูบัว เช่น เศียรพระพุทธรูป ลูกปัดสมัยโบราณ ของเก่าโบราณ บ้านคูบัววิถีชีวิตชุมชนที่ได้บรรจงสมมุติจัดขึ้นด้วยศิลปะหุ่นขี้ผึ้ง ที่เก็บรักษาไว้ ณ จิปาละภัณฑ

สถานที่แห่งนี้ ส่วนกลางคืนมีการสังสรรค์ รับประทานอาหารขันโตก วัฒนธรรมล้านนา ฟันฟู ประเพณีไท-ยวน ประกอบแสงสีเสียง เช่น การแอมองสาวแต่งงาน สู้ขวัญาค เล่นมะโห้ การจ้อยภาษาเมืองคูบัว ฟ้อนเจิง สะล้อ ซอ ซึง ดนตรีพื้นเมืองล้านนา การเดินแบบเครื่องแต่งกายไท-ยวน รุ่งเล็ก รุ่งใหญ่อีกประเพณีหนึ่งคือ “การกิน” มีการละเลยกันมากแล้ว เมื่อก่อนกินข้าวเหนียว ปัจจุบันหันมากินข้าวเจ้า อาจารย์อุดมผู้ก่อตั้งจิตาภิรักษ์สถานบ้านคูบัว เล่าว่า สมัยก่อนถ้าวันไหนหรือวันพระ พ่อแม่จะนึ่งข้าวเหนียวให้กินเพื่อระลึกถึงวิถีชีวิตในอดีต

3.3.3 ประเพณี "วิ่งมะโห้"

วิ่งมะโห้ ก็เป็นประเพณีมาตรฐานและเกณฑ์ของการปราชญ์ประชา คือการห้ามผู้หญิงผู้ชายที่แต่งงานแล้วเลิกกันได้ง่ายๆ เมื่อแต่งงานอยู่กินกันแล้ว ถ้ามีการทะเลาะกัน จะทำให้ครอบครัวไม่เข้มแข็ง ทางไท-ยวนมีความเชื่อกันว่าน่าจะมีวิธีปราชญ์ผัวเมียที่หุนหันพลันแล่น ด้วยการประจานนำลูกกระพรวนที่ใส่คอวัว ใส่คอ วิ่งสาयरอบหมู่บ้าน แล้วตะโกนชื่อ หรือกล่าวคำที่ผู้หญิงผู้ชายนั้นได้รับความอับอายว่าไม่ควรที่จะทะเลาะกัน เหตุที่ใช้ลูกกระพรวนเพราะใช้แขวนคอวัวและมีเสียงดังให้รู้ว่าวัวไปอยู่ที่ไหนบ้างจะได้ตามเจอ ซึ่งเหมือนกับเป็นการประจานไปในตัว เป็นการปราชญ์ทางสังคมโดยประชาชน

3.3.4 ประเพณี "แอมองสาวแอมอง"

เป็นเรื่องของหนุ่มสาวที่จีบกัน ติดต่อกัน นำไปสู่การสู่ขอกันและกัน แต่หากผู้ชายยังไม่ได้บวช ก็แต่งงานไม่ได้ จึงต้องมีพิธีบวชสู่ขวัญาคแบบไท-ยวน แสดงให้ชมด้วย จากนั้นจึงเป็นงานพิธีแต่งงาน ปัจจุบันนี้ประเพณีต่างๆ บางอย่างได้เลือนหายไป ไม่เด่นชัดเหมือนในอดีต คนไท-ยวนปัจจุบันลืมเลือนภาษาพูดของตัวเองไปมาก เช่น กินข้าวอร่อย ที่เรียกว่า "กินรำ" หรือกินข้าวรำ คนปัจจุบันจะไม่พูดว่ากินข้าวรำ แต่จะพูดว่ากินข้าวอร่อยแทน ดังนั้น สิ่งที่เปลี่ยนไปนี้จึงมีแนวคิดว่าจะสร้างอะไรสักอย่างหนึ่งที่เป็นอนุสรณ์ ให้รู้ว่าเป็นบรรพชนของเราน่ามีวิถีชีวิตแต่ก่อนอย่างไร สิ่งหนึ่งคือ ได้สร้างจิตาภิรักษ์สถานบ้านคูบัว อยู่ที่วัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีขึ้นมาเพื่อเป็น ตัวอย่างรวบรวมวิถีชีวิตให้ลูกหลานดู ไว้หวนรำลึกถึงโคตรเหง้าเหล่าตระกูลของแต่ละคน

3.4 อาหารพื้นบ้านชาวไท-ยวน

3.4.1 แกงหยวกใส่หมูย่าง

แกงหยวกเป็นแกงกะทิประเภทแกงคั่วของชาวไท-ยวน ที่นิยมกินมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นิยมแกงกับหอยกาบ เนื่องจากหาได้ง่ายตามหนองบึงต่างๆ แต่ถ้าไม่มี จะใส่เป็นเนื้อไก่ เนื้อหมูหรือหอยแมลงภู่แทนก็ได้ หยวกกล้วยที่นำมาใช้แกงจะเลือกเอาแต่ไส้กลางมาใช้ ผานตามขวางให้เป็นฝอยบาง เส้นใยและน้ำฝาดยางกล้วยมีคุณสมบัติที่ตีแก้ท้องและลำไส้

เครื่องปรุง

หอยวกกล้วยหั่นฝอย	ไก่หั่น
กะทิ	พริกแห้ง
ข่า	ตะไคร้
หอม	ผิวมะกรูด
กระเทียม	ปลาร้า

วิธีทำ

1. นำพริกแห้ง ข่า ตะไคร้ หอม กระเทียม ผิวมะกรูด มาโขลกเป็นน้ำพริกแกง
2. นำปลาร้ามาสับให้ละเอียดและใส่ครกตำรวมกับพริกแกง
3. ละลายเครื่องแกงใส่ในน้ำกะทิ ตั้งไฟจนเดือด ใส่หอยกาบและหอยวกกล้วยหั่นฝอย

พอเดือดอีกครั้งยกลงจากเตา

ภาพที่ 32 แกงหอยวกใส่หมูย่าง

3.4.2 แกงผำ (ไข่น้ำ)

แกงผำ (ไข่น้ำ) คือ ไข่น้ำ เป็นพืชที่มีขนาดเล็กมาก คล้ายตะไคร่น้ำ รูปร่างเป็นเม็ดกลมเล็กๆ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.1-0.2 มิลลิเมตร มีสีเขียวลอยอยู่บริเวณผิวน้ำเป็นแพ มักเกิดในธรรมชาติที่น้ำใส นิ่ง เช่น บึง หนองน้ำ มักเจริญเติบโตอยู่บนผิวน้ำ รูปร่างลักษณะคล้ายรูปไข่ จัดเป็นพืชดอกไม่มีรากและใบ ขึ้นตามแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดเป็นผักพื้นบ้านสมัยโบราณ

เครื่องปรุง

เนื้อหมู	ไข่น้ำ
พริก	หัวหอมแดง
กระเทียม	ตะไคร้
ปลาร้า	ใบแมงลัก
เกลือ	กะปิ

วิธีทำ

1. ล้างไข่ผ่าให้สะอาด พักไว้ให้สะเด็ดน้ำ
2. ตำพริก กระเทียม หอมแดง ตะไคร้ ใบมะกรูด กะปิเข้าด้วยกัน
3. หั่นหมูเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วตมน้ำให้เดือด
4. นำพริกที่โขลกใส่หม้อคนให้เข้ากัน ปรงรสโดยใส่เกลือ ปลาาร้า
5. ตักไข่ผ่าใส่ลงไปต้มพร้อมกับแกงที่ต้มไว้แล้ว ต้มต่อจนสุกดี ใส่ตะไคร้หั่น ใส่ใบ

แมงลัก เพิ่มความหอมเป็นเคล็ดลับ

ภาพที่ 33 แกงผำ หรือ แกงไข่น้ำ

3.4.3 ผัดไท

ผัดไท เมนูอาหารจานเดียวของชาวไทย-ยวน ที่มีเอกลักษณ์การใช้วัสดุย่อยสลาย กระทงหัวปลี กลีบบัว รสชาติของผัดไทชาวไทย-ยวนจะเน้นรสชาติจัดจ้านและสดชื่นมากกว่า รสเข้มข้น ออกเปรี้ยว หวาน กลมกล่อม ใส่เครื่องมาเต็มทั้งไข่ เต้าหู้ กากหมู ถั่วงอก ใบกุยช่าย ผัดมาได้ทั้งหอมอร่อย กินคู่กับหัวปลี กรูบกรอบด้วยหัวปลี

เครื่องปรุง

เส้นเล็ก	ถั่วงอก
กุยช่ายหั่น	น้ำตาลทราย
ซีอิ้วดำ	ซอสถั่วเหลือง
น้ำปลา	น้ำเปล่า
น้ำมันหมู หรือน้ำมันพืช	กระเทียม

วิธีทำ

1. กระทะตั้งไฟใส่น้ำมัน ใส่กระเทียมลงผัดพอหอม ใส่เครื่องปรุงรสทั้งหมด ผัดให้เครื่องปรุงละลาย เติมน้ำเปล่าพอเดือด
2. ใส่เส้นลงผัด จนเส้นนุ่มซึมรส เค็มนิด หวานน้อย ได้รสตามชอบปิดไฟ

3. สูดท้ายใส่ผักคลุกให้เข้ากัน ตักใส่จานพร้อมรับประทาน

ภาพที่ 34 ผัดไท

3.4.4 กาละแม

กาละแม คือขนมไทยโบราณที่มีลักษณะทำมาจากแป้งเหนียวสีดำ เป็นขนมหนึ่งในสามชนิดที่นิยมทำขึ้นในวันปีใหม่ของคนไทยในสมัยก่อน นิยมทำกันในช่วงงานเทศกาลสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งจะต้องทำให้เสร็จก่อนวันสงกรานต์ คือ ข้าวเหนียวแก้ว ข้าวเหนียวแดง และกาละแม เพราะการทำขนมเหล่านี้ต้องอาศัยแรงงานคนมาช่วยกันกวนขนม จึงถือเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนไทย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยมิตรไมตรีเป็นความดีงามในชีวิต ภายภาคหน้าสืบต่อไป และเมื่อทำขนมเสร็จแล้วก็จะมีการแบ่งปันขนมกลับไปกินที่บ้านของแต่ละคน

เครื่องปรุง

แป้งเท้ายายม่อม

แป้งข้าวเหนียว

กะทิ

น้ำตาลปีบ 3 ถ้วย

น้ำใบเตย

น้ำปูนใส

วิธีทำ

1. กะทิสำหรับทำซี้ไล่ นำมาเคี่ยวจนได้เป็นน้ำมันซี้ไล่ เพื่อเอาไว้ทาภาต
2. ผสมน้ำกะทิ น้ำตาลปีบ น้ำใบเตยเข้าด้วยกัน นำมากรองด้วยผ้าขาวบาง
3. ผสมแป้งเท้ายายม่อมกับแป้งข้าวเหนียวเข้าด้วยกัน ผสมกับส่วนผสมในข้อ 2 นวดให้เข้ากัน เติมน้ำปูนใส

4. เทส่วนผสมที่ได้ลงในกระทะทองเหลืองกวนจนล่อนออกจากกระทะเป็นก้อน

5. เทส่วนผสมที่ได้ลงในภาตที่ทาด้วยน้ำมันซี้ไล่ ทิ้งไว้ให้เย็น จากนั้นตัดเป็นชิ้นเล็ก

3.5 การแต่งกายของชาวไท-ยวน

3.5.1 การแต่งกายหญิง

การแต่งกายของผู้หญิง หญิงไท-ยวนในระยะแรก ของการตั้งถิ่นฐานคงยังแต่งกายดังเดิมตามเอกลักษณ์ ของชาวไท-ยวน จากเมืองเชียงแสน แต่ระยะหลังตั้งแต่พ.ศ.2470 เป็นต้นมา ผู้หญิงไท-ยวน ได้รับอิทธิพลของการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทมากขึ้น จึงได้เปลี่ยนการแต่งกายจากดั้งเดิมมาสู่ความทันสมัยมากขึ้น

3.5.2 การแต่งกายชาย

การแต่งกายของผู้ชาย ผู้ชายไท-ยวน สมัยดั้งเดิม เมื่อออกไปทำงาน นอกบ้านหรือเดินป่าจะนุ่งกางเกงซีกเป้าลักษณะคล้ายกางเกงจีน ยอมด้วยสีคราม สวมเสื้อแลบแดง หน้าอกประดับด้วยลูกกระดุมเงินคาดเอวด้วยกระเป๋าลักสำหรับใส่สำภาระต่างๆ

ชาวไท-ยวนมีเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายที่มีความพิเศษจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในภาพถ่าย และจิตรกรรมฝาผนังทำให้ทราบได้ว่าชาวไท-ยวน มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แตกต่างไปจากกลุ่มไทอื่นๆ โดยแสดงให้เห็นชัดในเครื่องแต่งกายของสตรี ที่เรียกว่า “ผ้าซิ่น” ซึ่ง เป็นเครื่องแต่งกายหลักของสตรี ในแถบภูมิภาคนี้ ผ้าซิ่นในชีวิตประจำวันของสตรีไท-ยวนส่วนใหญ่ เป็นซิ่นที่ประกอบจากผ้ารีลายนวาทอ ตัดด้วยผ้าสีแดงหรือดำ และต่อหัวซิ่นด้วยผ้าสีขาว สีแดง หรือดำ และอาจจะเป็นผ้าสีเดียวกันก็ได้ โดยการเย็บเข้าด้วยกัน เรียกซิ่นชนิดนี้ว่า “ซิ่นตา” หรือ “ซิ่นต่อตีนต่อเอว” ลักษณะผ้าซิ่นของสตรีชาวไท-ยวนส่วนใหญ่จะนิยมนุ่งซิ่นยาวกรอมเท้า ในขณะที่บาง กลุ่มอาจจะนุ่งลงมาเพียงแค่หน้าแข้ง ตามสภาวะภูมิประเทศของที่อยู่อาศัย ในอดีตสตรีชาวไท-ยวนไม่ นิยมสวมเสื้อเช่นเดียวกับผู้ชายแต่จะมีผ้าที่เป็นนอกประสงค์ โดยใช้คล้องคอ ใช้พันมัดหน้าอก (มัดนม) พาดบ่าหรือโพกศีรษะก็ได้ โดยที่สตรีชาวไท-ยวนทุกชนชั้นจะ นิยมไว้ผมยาวเกล้าผมมุ่นมวย ปักปิ่น ใส่ลานหูก นิยมสวมเครื่องประดับที่เป็นสร้อย กำไล แหวน เข็มขัด และเครื่องประดับต่างๆ

บทที่ 4

ผ้าจกไท-ยวน บ้านคูบัว

4.1 ความเป็นมาของผ้าจกคูบัว

คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้า ปัจจุบันยาย อายุ 91 ปี ชาวไท-ยวน ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจกแบบโบราณมาจากคุณแม่ ซ้อน คุณยายทองอยู่ เคยเปิดสอนการทอผ้าตีนจกให้แก่ชาวบ้าน ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาได้ยึดอาชีพการทอผ้าตีนจกเป็นอาชีพ ได้พยายามคิดประดิษฐ์ลายใหม่ๆและปรับปรุงด้านสีสันทันเพิ่มขึ้น อย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน

คุณยายซ้อน แม่ของคุณยายทองอยู่ แม่ได้เริ่มทอผ้าตีนจก เมื่ออายุ 16-17 ปี โดยคุณแม่ของยายซ้อนเป็นผู้สอนให้ จนกระทั่งยายซ้อนออกเรือนมีครอบครัวก็ทำบ้างหยุดบ้าง เพราะต้องมีอาชีพหลัก คือการ ทำนา ต่อมาหลายปีการทอผ้าก็สูญหายไปเป็นเวลานาน จนกระทั่ง พ.ศ.2518 คุณยายซ้อน ได้ใส่ผ้าขึ้นจกไปรับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯที่วัดสันติการาม(พุทฺธ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทอดพระเนตรผ้าที่คุณยายซ้อนใส่ ทรงเห็นว่าสวยงามดี จึงตรัสถามว่า “ตอนนี้ยังทำได้อีกหรือเปล่า” ถ้าทำได้ให้ทำต่อไปเรื่อยๆ และคุณยายได้ถวายผ้าจกโบราณเก่าแก่สำหรับใช้เป็นผ้าเช็ดหน้าผืนหนึ่งให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต่อมาปี พ.ศ. 2519 คุณยายซ้อนได้นำผ้าไปถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่พระราชวังสราญจิตรลดา ไทยเรือดั้น คุณยายได้ทอผ้าอยู่ที่บ้านเรื่อยๆ จนพ.ศ.2520 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จมาเยี่ยมคุณยายซ้อนที่บ้าน และได้รับคุณยายไปทอผ้าที่พระราชวังไกลกังวล คุณยายซ้อน ก็ได้สอนลูกสาวคือ น.ส.ทองอยู่ กำลังหาญ ซึ่งต่อมาคุณยายเป็นผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าซึ่งปัจจุบันบ้านคุณยายทองอยู่ก็ยังทอผ้าขึ้นจกอยู่ โดยมีน้องสาวเป็นผู้ทอหลังจากที่ว่างจากการทำนา แต่ตัวยายเองว่างๆก็ทอบ้าง เนื่องจากอายุมากแล้ว สายตาเริ่มมองไม่เห็น กลัวจะทำให้ลายผ้าผิดเพี้ยนไป ยายเลยอยู่บ้าน เป็นผู้ให้ความรู้และขายผ้าทอจกอยู่ที่บ้าน

ภาพที่ 35 คุณยายทองอยู่ กำลังหาญ
ผู้สืบทอดมรดกการทอผ้าจก

4.2 ความเป็นดั้งเดิมของผ้าไท-ยวน

ชาวไท-ยวนโดยแท้ที่บ้านจะต้องมีผ้า 4 ผืนนี้ติดอยู่ที่บ้าน ซึ่งเป็นผ้าที่ติดตัวชาวไท-ยวนมา ซึ่งประกอบไปด้วยผ้าซิ่น 4 ผืน ดังนี้

1. ผ้าซิ่นแล่ ผ้าที่ไม่ลวดลาย มีพื้นสีกรมท่ามีลายเชิงผ้าสีแดง

ภาพที่ 36 ผ้าซิ่นแล่

2. ผ้าซิ่นตาเลียน ผ้าที่มีพื้นสีแดง ทอลายเป็นเชิงสีดำ 2 เส้น เริ่มมีลวดลายมากขึ้น

ภาพที่ 37 ผ้าซิ่นตาเลียน

3. ผ้าซิ่นชีว เป็นผ้าลายสีเขียวเข้ม มีเชิงสีดำ และมีลายผ้าตึกที่เชิงผ้า

ภาพที่ 38 ผ้าซิ่นชีว

4. ผ้าซิ่นตา ผ้าที่ลวดลายมากขึ้นจะมี 3 สี ดำ แดง เขียว และมาลายีนจกทั้งผืน

ภาพที่ 39 ผ้าซิ่นตา

4.3 อุปกรณ์ในการทอผ้าจก

4.3.1. อีต อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับแยกเม็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย

ภาพที่ 40 การแยกเม็ดฝ้าย

4.3.2. แคร่เดินด้าย อุปกรณ์ที่ใช้ สำหรับเรียงด้ายเส้นยืน

ภาพที่ 41 แคร่เดินด้ายเส้นยืน

4.3.3. ไน ใช้สำหรับปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้ายและกรอด้ายใส่หลอด

ภาพที่ 42 การเดินเส้นด้าย

4.3.4. ขนเม่น ใช้สำหรับควัก(จัก) เส้นด้ายมามัดขัดเส้นด้ายให้เกิดลาย

ภาพที่ 43 การใช้ขนเม่นจกผ้าชิ้น

4.4 ขั้นตอนการทอผ้าจก

ขั้นตอนจะเริ่มตั้งแต่การเก็บดอกฝ้ายสีขาวสะอาดมารวมกัน แล้วนำเข้า “เครื่องอัด” เพื่อแยกเมล็ดฝ้ายและสิ่งสกปรกออกจากปุยฝ้าย เสร็จแล้วติดฝ้ายให้เป็นปุยนุ่มๆ เป็นเนื้อเดียวกันโดยใช้ไม้ไผ่ซึ่งด้วยเชือกคล้ายธนูเด็กเล่นในสมัยก่อน จากนั้นจึงนวดฝ้ายให้มันเป็นแท่งกลมๆ ก่อนเอาไปปั่นเป็นเส้นด้ายยาว ใช้ไม้เปียเพื่อเก็บด้ายให้เป็นระเบียบอย่างที่เราเรียกกันว่า “ใจ” แล้วนำฝ้ายไปย้อมสีตามต้องการ เป็นต้นว่าถ้าต้องการให้เส้นด้ายมีสีแดงก็จะนำไปย้อมครั้ง ถ้าต้องการสีม่วงก็ใช้

เปลือกมังคุด สีดำๆเขียวๆก็ใช้ลูกลมะเกลือ ฯลฯ สำหรับบางสีอาจต้องย้อมหลายๆครั้งเพื่อให้สีเข้มและติดทนนาน จนถึงขั้นตอนการร้อยเข้าหลอดและเรียงด้ายเป็นเส้นยืนด้วยอุปกรณ์ที่เรียกว่า “ก๊วก” ซึ่งดูไปดูเหมือนว่าด้ายจะลอมใส่ของสองอันยังงัยงั้นทีเดียว เสร็จแล้วจึงสอดด้ายเข้าฟืมและสับตะกอลิ้นขึ้นเส้นลงสลับกันไปเรื่อยๆเพื่อแยกเส้นด้ายยืนออกจากกันเวลาจะสอดด้ายพุ่ง ปกติจะมีแค่สองตะกอลิ้นแต่ถ้าเป็นลายผ้าที่ซับซ้อนขึ้นมาก็จะใช้ตะกอลิ้นหลายอัน โดยตะกอลิ้นจะผูกไว้กับ “ขาไม้” สำหรับเหยียบให้ตะกอลิ้นแยกเส้นยืนออกจากกัน เมื่อก่อนนี้เราเคยเข้าใจว่าตะกอลิ้นกับฟืมคืออย่างเดียวกันเพราะหน้าดูคล้ายๆกัน จนเมื่อได้ลงศึกษาอย่างจริงจังถึงเข้าใจความแตกต่าง ฟืมจะอยู่ด้านหน้าสุดติดกับผูทอ ทำจากไม้หรือสแตนเลสเป็นซี่ถี่มากๆ บางครั้งจึงเรียก “ฟันหวี” หนึ่งช่องฟันหวีจะเท่ากับด้ายยืนหนึ่งหรือสองเส้นแล้วแต่ผูทอจะกำหนด ฟืมมีหน้าที่สำหรับกระแทกเส้นด้ายพุ่งและด้ายเสริม (สำหรับจก) แต่ละเส้นให้สนิทแน่น ส่วนตะกอลิ้นจะอยู่ถัดไปด้านหลังฟืม ทำจากไม้ไผ่เหลายาวโยงด้วยเชือกป่านสีขาวเพื่อคล้องกับด้ายยืน

เมื่อสับด้ายยืนเข้าตะกอลิ้นและฟืมแล้วจะนำมาขึ้นก็หรือบางคนอาจเรียกว่าทอ ซึ่งหากทอลายเดิมที่เคยทอไว้ ก็จะนำฝ้ายเส้นยืนใหม่มาต่อกับเชิงชายที่ตัดมาจากการทอครั้งก่อนเรียกว่า เมื่อทอผ้าเสร็จแล้ว ผูทอจะตัดผ้าที่ทอแล้วออกจากกึ่งและทำการเก็บตะกอลิ้น โดยคงเหลือเศษผ้าฝ้ายหรือเชิงชายจากการทอให้ติดอยู่กับตะกอลิ้น และฟืมเพื่อเป็นต้นแบบของลายหากจะมีการทอลายผ้าลายเดิมนั้นในครั้งต่อไปเพื่อให้การสับลายทำได้ง่ายขึ้น หากไม่เก็บไว้การเริ่มต้นขึ้นลายใหม่จะมีความยากลำบากมาก ดังนั้นช่างทอจึงต้องเก็บลายไว้ทุกเครือ...จากนั้นก็เริ่มทอผ้าอย่างตั้งใจ ผ้าธรรมดาที่เราพบเห็นจะเรียกว่า “ผ้าพื้น” ซึ่งอาจไม่มีลวดลายอะไรมากนักนอกจากสีสันของด้ายยืนและด้ายพุ่ง ขณะที่การทอบางครั้งจะทำการจกไปด้วยทั้งผืน เรียกว่า “ผ้าจก” แต่ถ้ามีลายจกแค่ส่วนเชิงขึ้นซึ่งนำมาต่อกับผ้าพื้นอีกทีหนึ่งก็จะเรียก “ชิ้นตีนจก” แน่นอนว่าแบบแรกย่อมราคาสูงกว่าลายเท่าตัวนักด้วยต้องใช้เวลาในการทอและจกอย่างยาวนาน จึงไม่แปลกหากเราจะเห็นผ้าจกถูกตั้งราคาจนไม่กล้าสัมผัสถึงห้าหลัก จากการสังเกตของเราและเปรียบเทียบกับผ้าล้านนาอื่นๆแล้วจะพบว่า เอกลักษณ์ของผ้าตีนจกแห่งบ้านคูบัวนั้นมีหลายจุด ตั้งแต่การนิยมใช้สีดำและแดงเป็นหลัก สีของเส้นด้ายที่ใช้จกค่อนข้างสดและมีหลายสี ทั้งส้ม เขียว แดง เหลือง ชมพู ฟ้า ทั้งในลายหลักและลายประกอบ ไม่นิยมมีทางสะเปา และลายจกค่อนข้างละเอียด แต่หากเป็นผ้าจกของทีอื่น เช่น แม่แจ่มหรือจอมทอง หรือที่อำเภอทอง จังหวัดแพร่ จะมีสีสันไม่หลากหลายเท่า มีทางสะเปา ไม่เน้นสีดำ เล็บขึ้นก็นิยมใช้สีแดงเป็นหลักจนกลายเป็นภาพชินตาและเป็นนิยามของคำว่าผ้าตีนจกไปโดยปริยาย และนิยมต่อกับตัวขึ้นที่เป็นชิ้นดำโยน (ข้อสังเกตอย่างหลังนี้อาจจะไม่ถูกต้องเท่าไร) อย่างไรก็ตาม ผ้าจกบ้านคูบัวที่เรานำมาเปรียบเทียบครั้งนี้เป็นการจกแบบต่อเนื่อง เห็นลายชัดเจน ไม่ใช่ผ้าทอที่มีลายจกแทรกเป็นระยะๆดังที่อาจพบได้ทั่วไป

4.5 ลักษณะลายผ้าจากไท-ยวนบ้านคูบัว

การทอผ้าจากเป็นการทอและทำให้เกิดลวดลายผ้าไปพร้อมๆ กัน การจกคือการทอลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมียอกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีสันท่างๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ การทอผ้าจกตามเผ่าพันธุ์นั้น รูปแบบลักษณะมีความแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ ผ้าจากไท-ยวน จังหวัดราชบุรีเป็นผ้าจกที่พบในหมู่ช่างทอผ้าชาวไทยวน ในจังหวัดราชบุรี มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกัน ผ้าจกตระกูลคูบัว เป็นผ้าจกที่มีลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง เช่น ลายดอกเซีย ลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่ ผ้าจกตระกูลคูบัวจะพบมากในตำบลคูบัว ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะมีชุมชนไท-ยวน อาศัยอยู่ โดยในการจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ พุงดำ โดยไม่มีลายประกอบมากลาย พื้นผ้าเว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลวดลาย เพื่อให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันทของเส้นใยที่ใช้ทอ จะใช้เส้นใยที่มีสีสันทหลากหลาย เช่น จะใช้พุงดำจากแดง แขนเหลืองหรือเขียว เป็นต้น โดยตีนขึ้นจะมีความกว้างประมาณ 9-11 นิ้ว

ผ้าขึ้นตีนจก คือ ขึ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจกหรือควักเส้นด้าย พิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ ซึ่งขึ้นตีนจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วยผ้า 3 ส่วน คือ หัวขึ้น ตัวขึ้น และ ตีนขึ้น ขึ้นตีนจกที่พบในลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวไทยวนราชบุรี มี 3 ลักษณะคือ

3.1) ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีน ตัวขึ้นเป็นผ้าพื้นสีดำ หรือ สีคราม ขึ้นบางพื้นมีตัวขึ้นทอด้วยวิธียกมุกหัวขึ้นใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงเย็บต่อกันกับตัวขึ้น

3.2) ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว ซึ่งลักษณะนี้จะมีตัวขึ้นและตีนขึ้นทอด้วยวิธีจก แต่ทอเป็นผ้าคนละชิ้น แล้วนำมาเย็บต่อเป็นผืนเดียวกัน ตัวขึ้นส่วนมากจะทอด้วยลายกูด ลายนก ลายมะลิเลื้อยเป็นลายพันรอบตัวขึ้นตีนขึ้นทอลายหลักทั้ง 9 ลาย หัวขึ้นมีลักษณะเดียวกับขึ้นตีนจกจึงถือได้ว่า ขึ้นชนิดนี้เป็นผลงานทางศิลปหัตถกรรมชั้นสูงของไท-ยวนราชบุรี

3.3) ขึ้นตีนจก ด้วยยกมุกสลับมัดหมี่ ตีนขึ้นทอด้วยวิธีจกเหมือนตัวขึ้นตีนจกทั่วไป ตัวขึ้นทอด้วยวิธียกมุกสลับด้วยการทอแบบมัดหมี่ ถือได้ว่าเป็นเทคนิคของภาคอีสาน ตัวขึ้นใช้เส้นใยประเภทไหมเป็นวัสดุทอพบไม่มากในผ้าขึ้นตีนจกของไท-ยวนราชบุรี

การทอผ้าจกราชบุรี เป็นการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปในบางช่วงหรือตลอดผืนของผ้าทอ โดยเทคนิคการสะกิดเส้นยืนโดยการใช้นิ้วหรือสากเพื่อสอดเส้นด้ายพิเศษหรือสีสันท่าง ๆ ใส่ลงไปบนผืนผ้า ตามลวดลายที่ออกแบบไว้ ลวดลายในผ้าจกของชาวไทยวนราชบุรี มีจำนวน 8 ลายหลัก ได้แก่

1. ลายกาบ
2. ลายกาบซ้อนหัก
3. ลายกาบดอกแก้ว

4. ลายดอกเซีย
5. ลายโค้งแก้ง
6. ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย
7. ลายหน้าหมอน
8. ลายหักนกคู่

1. ลายกาบ

ที่มาของชื่อ เรียกสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ลักษณะของลาย คล้ายกับกาบของลำไม้ไผ่

แหล่งที่นิยมทอ ช่างฝีมือกลุ่มตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลรางบัว ปัจจุบัน มีการทอในทุกกลุ่มช่างฝีมือ เช่น ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดนาหนอง วัดคูบัว วัดรางบัว และช่างฝีมือทอบ้านตะโกกลุ่มบ้านห้วยนาและศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย เป็นลายที่มีผู้นิยมทอกันมาก และถือว่าเป็นลายมาตรฐานของผ้าจกราชบุรี

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นตีนผ้าขึ้นตีนจก หน้าหมอนจก

2. ลายกาบซ้อนหัก

ที่มาของชื่อ เป็นลายในตระกูลลายกาบ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลคูบัว ที่บ้านหนองผ้าขาว ปัจจุบันมีช่างทอที่บ้านตะโก ตำบลคูบัว เป็นลายที่ทอยากกว่าลายอื่นๆ

ประโยชน์ ใช้ทอจกเป็นตีนผ้าขึ้นตีนจก

3. ลายกาดอกแก้ว

ที่มาของชื่อ เป็นลายในตระกูลลายกาด

แนวทางสันนิษฐาน สำนักวิชาการกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
กำหนดชื่อขึ้นใหม่

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลดอนแร่ เช่น บ้านห้วย หนองโป่ง วัดนาหนอง ดอน
ชาด ดอนกอกและตำบลรางบัว รางอาวชัยใหญ่

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายในตีนผ้าขึ้นตีนจก หน้าหมอนจก

4. ลายดอกเซีย

ที่มาของชื่อ เป็นชื่อที่เรียกสืบกันมาตั้งแต่โบราณ ไม่มีความหมายในปัจจุบัน

แนวทางสันนิษฐาน ไม่สามารถสันนิษฐานได้แน่ชัด

แหล่งที่นิยมทอ ช่างฝีมือไท-ยวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เช่น กลุ่มบ้าน
หวนา ของคุณยายซ้อน กำลัหาญ และกลุ่มศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี ปัจจุบันกลุ่มช่างฝีมือ
กลุ่มอื่นเริ่มนำมาลายนี้ไปทอกันบ้างแล้ว

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายผ้าจกเพื่อประกอบเป็นขึ้นตีนจก ไม่พบในผ้าจกประเภทอื่น

5. ลายโค้งแก้ง

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือตำบลคูบัว บ้านตะโก ตำบลหนองปลาหมอ ตำบลหนองโพ-บางกะโดปัจจุบันมีทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมวัดคูบัว ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายตีนผ้าขึ้นตีนจก ผ้าขึ้นตา

6. ลายโค้งแก้งซ้อนเขียว

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือบ้านคูบัว เช่น กลุ่มบ้านใหม่ บ้านตะโก บ้านหนองขัน บ้านหัวนา ปัจจุบัน ทอเกือบทุกกลุ่มเช่น ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี วัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดคูบัว

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายจกของตีนผ้าขึ้นตีนจก จะมีบ้างในบางแห่งทอเป็นลายผ้าใช้สอย เช่น ผ้ามัดคอก

7. ลายหน้าหมอน

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐานรูปทรงคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมักปรากฏอยู่ในลายของหน้า

หมอนจก

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือคูบัว ปัจจุบันทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี และศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านราชบุรี วัดคูบัว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าลายหน้าหมอนไม่มีผู้นิยมมากนัก

ประโยชน์ ใช้ทอจกเป็นลายในตีนผ้าซิ่น และจะพบบ้างในหน้าหมอนจกของไทย-ยวนราชบุรี

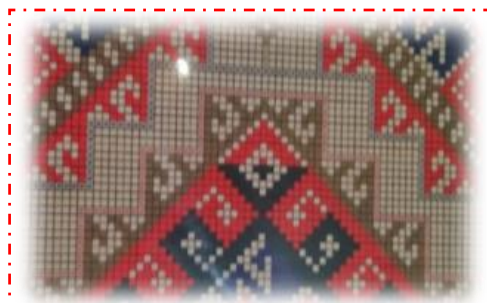
8. ลายหักนกคู่

ที่มาของชื่อ เรียกสืบทอดกันมาแต่โบราณ

แนวทางสันนิษฐาน ไม่พบ

แหล่งที่นิยมทอ กลุ่มช่างฝีมือทอตำบลคูบัว ตำบลห้วยไผ่ ปัจจุบันนิยมทอที่ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรีวัดแคทราย ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดคูบัว และศูนย์หัตถกรรมวัดรางบัว

ประโยชน์ ใช้ทอเป็นลายจกในตีนผ้าซิ่นตีนจก

บทที่ 5

สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของคนไท-ยวน

5.1 กาดวิถีชุมชนคูบัว

กาดวิถีชุมชนคูบัว ตั้งอยู่ภายในวัดโขลงสุวรรณคีรี หมู่ที่ 6 บ้านสระโบสถ์ ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรีจังหวัดราชบุรี เปิดกาดวิถีชุมชนคูบัว เป็นทางการ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2560 ลำดับการก่อตั้ง เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน และวัดโขลงสุวรรณคีรี ตามหลักของ บวร และการบูรณาการร่วมกันระหว่างเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน วัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนราชการอำเภอและจังหวัด ได้พัฒนาสู่การเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยว ได้เดินทางมาเที่ยวชม เดินกินชมนมสด และเลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์ชุมชน อาทิ ผักจากคูบัว อาหารพื้นบ้าน อาหารคาว ขนมหวานท้องถิ่น เครื่องดื่มผลไม้ กาแฟหลงฮักคูบัวของทางวัด และของฝากจากชุมชน ของดี OTOP และของชำร่วยต่าง ๆ พ่อค้า แม่ค้าทุกคนที่ขายของในกาดวิถีชุมชนคูบัว เป็นคนเชื้อสายไท-ยวน แทบทั้งหมด ร่วมกัน ส่งเสริมอัตลักษณ์ด้วยการแต่งกายไท-ยวน ของแม่ค้า พ่อค้า และลูกหลาน เมื่อถึงสุดสัปดาห์แต่ละคน ก็จะแต่งชุดแบบไท-ยวน พาลูกพาหลานมาขายของ และทำกิจกรรมกัน มีการจัดแสดงศิลปะพื้นบ้าน ของชาวไท-ยวน ให้ได้รับชมคู่กับการรับประทานอาหารชนโตก ตามสมัยโบราณ มีเหล่าเยาวชนต้นกล้ารักบ้านเกิดได้มาช่วยกันร้องเล่นเต้นรำและกิจกรรมเต้นบาสโลบของกลุ่มแม่บ้านไท-ยวน และ กลุ่มแม่ค้าช่วยกันร้องเล่นเต้นรำ ทำให้กาดวิถีชุมชนไท-ยวนกลายเป็นทั้งศูนย์รวมวัฒนธรรม และ ศูนย์กลางของความสามัคคีซึ่งภายในกาดวิถีชุมชน จะมีโตกเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยวสามารถ ซื้ออาหารไปนั่ง รับประทานได้ตามอัธยาศัย

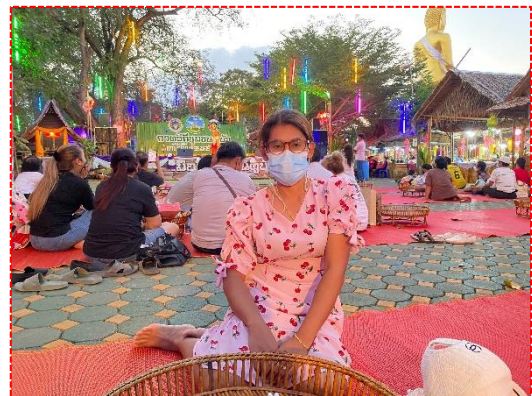
นอกจากนี้ยังได้ชมศิลปะพื้นบ้านไท-ยวน ชุ่มถ่ายภาพสวยๆ ที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชุมชนชาวไท-ยวน และเมืองโบราณบ้านคูบัว กาดวิถีชุมชนคูบัว เปิดทุกวันศุกร์ - วันเสาร์ - วันอาทิตย์ วันศุกร์ ระหว่างเวลา 12.00 – 20.00 น. และวันเสาร์- วันอาทิตย์ เปิดตั้งแต่ เวลา 09.00 - 20.00 น. การแสดงเริ่มเวลา 17.00 น. เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมา เที่ยวชม เดินกินโตก และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน อันจะนำมาซึ่งรายได้ และการพัฒนาด้านต่างๆที่ดีขึ้น เพื่อนำชุมชนไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามสโลแกน สัมผัสกาดวิถีชุมชน “เดินดิน กินโตก กินเที่ยววิถีไทย ใช้จ่ายวิถีพุทธ อิ่มทั้งกายได้ทั้งบุญ อุดหนุนประชาชน”

ปัจจุบัน กาดวิถีชุมชนคูบัว อยู่ในกิจกรรมตามแนวทางขับเคลื่อนตลาดประชารัฐ ตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรม อยู่ในปฏิทิน “ปีการท่องเที่ยวไทย เก้าอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 44 ร้านขายอาหารในกาดวิถีชุมชนคูบัว

ภาพที่ 45 บรรยากาศการนั่งกิน
อาหารขันโตก

ภาพที่ 46 การแสดงของชาวไท-ยวน
ในกาดวิถีคูบัว

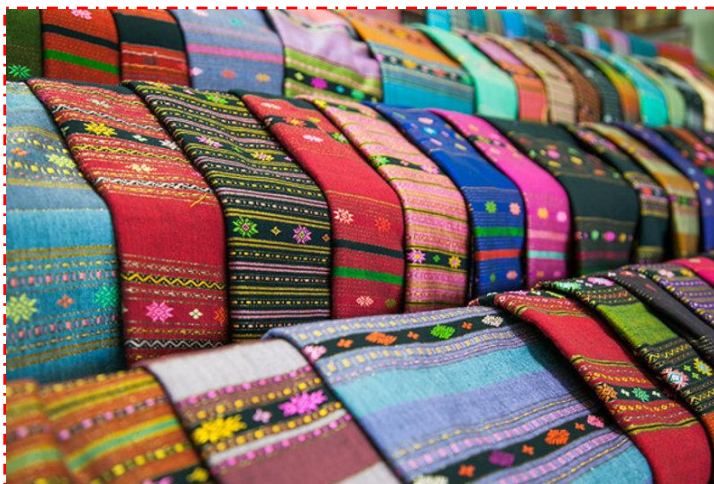
5.2 สหกรณ์การเกษตรไท-ยวน ราชบุรี จำกัด

สหกรณ์การเกษตรไท-ยวนราชบุรีจำกัด ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดคูบัว หมู่ที่ 3 ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เริ่มก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2545 โดยการริเริ่มของ ดร.อุดม สมพร เป็นผู้รวบรวมชาวบ้านตำบลคูบัว ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านตำบลคูบัวจะผลิตผ้าขึ้นตีนจกแบบ แยกกันผลิต แยกกันขาย ให้รวมกลุ่มผลิตผ้าขึ้นตีนจก และได้พัฒนาสู่การจดทะเบียนตามพรบ. สหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2542 เลขทะเบียน ก.037645 ดำเนินการจำหน่ายผ้าทอมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการ ทอผ้า โดยจะมีการรับของมาจากชาวบ้านในตำบลคูบัว ตำบลดอนแร่ และตำบลรางบัว ซึ่งหลักการ ต้องสมัครเป็นสมาชิกของสหกรณ์ก่อนจึงจะสามารถทอผ้ามาขาย ให้กับสหกรณ์ได้ ซึ่งสมาชิกยังจะ ได้รับส่วนลดจากการซื้อด้าย ไหม และฝ้าย เพื่อนำไปใช้ในการทอผ้าได้ถูกกว่าที่อื่น และในการรับ ผ้าทอจากชาวบ้านที่นำมาขายทางสหกรณ์ จะมีตรวจสอบคุณภาพของผ้าโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีความรู้ในเรื่องการทอผ้าเป็นอย่างดี เพื่อตีราคาผ้าของชาวบ้านที่นำมาขาย ซึ่งราคาของผ้าจะขึ้นอยู่กับ ความ ยากง่ายของลาย ความหนา และความต้องการของผู้ซื้อ มีประเภท และลายผ้า เช่น ผ้าจก เฉพาะตีน ผ้าลายเขีย ผ้าลายปลาเล็ก – ปลาใหญ่ ผ้าลายแม่มูก ผ้าลายยกมุก ผ้าลายแพรวพล ผ้าลาย สิบสองสี ฯลฯ ซึ่งผ้าที่ขึ้นชื่อ และสามารถทำชื่อเสียงให้กับจังหวัดราชบุรี คือ ผ้าจกทั้งผืน ที่ได้รับการ คัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาว ปี 2552 ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ผ้าขึ้นตีนจก จากโครงการ คัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี 2552 (OTOP Product Champion)

นอกจากนี้ทางสหกรณ์ยังได้พัฒนารูปแบบของผ้าจกให้เป็นผ้า สำเร็จรูป ชาย-หญิง กระเป๋า ผ้าพันคอ มีผ้าขาวม้าทอมือ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า และสินค้า OTOP ของตำบลคูบัว จำหน่ายในราคาที่ย่อมเยา สหกรณ์การเกษตรไท-ยวน ราชบุรี จำกัด ในด้านหนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ของตำบลคูบัวเป็นศูนย์รวมผ้าจกไท-ยวน หลากหลายลวดลายและสีเส้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลงาน ของช่างฝีมือ ทอผ้าจกใน ท้องถิ่นตำบลคูบัวทั้งสิ้น ที่ได้สืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าจกตั้งแต่ สมัยบรรพบุรุษ เอกลักษณ์ของผ้าจกตำบลคูบัว แบบดั้งเดิมจะมีสีเขียว สีดำและสีแดงอยู่ในผืน เดียวกัน และจกด้วยเส้นไหมให้เป็นลวดลายต่างๆ ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ลายดอกเขีย ลาย โกงแก้ง ลายหักนกคู่ เป็นต้น สหกรณ์การเกษตรไท-ยวน ราชบุรี จำกัด ได้รับการยกย่องให้เป็นศูนย์ รวมผ้าจกไท-ยวนที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย และผลิตภัณฑ์ผ้าจกไท-ยวน ตำบล คูบัว ได้รับการคัดสรรให้เป็นสุดยอด ผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 47 ที่ตั้งสหกรณ์การเกษตรไทย-ลาว ราชบุรี จำกัด

ภาพที่ 48 ผ้าทอตีนจกที่จำหน่าย
สหกรณ์การเกษตรไทย-ลาว ราชบุรี

บรรณานุกรม

- ทวี พักทอง.ชาวบ้านตำบลคูบัว.สัมภาษณ์,27 ธันวาคม 2562
- ทองอยู่ กำลังหาญ.ปราชญ์ชาวบ้าน.สัมภาษณ์,3 มกราคม 2563
- พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส.เจ้าอาวาสวัดโฆลงสุวรรณคีรี.สัมภาษณ์,27 ธันวาคม 2562
- วลัยลักษณ์ อริยสัจเจวคิน.(2552).การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา : ฝ้ายกคูบัว.
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สมภพ ไส้ใหม่.ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดคูบัว.สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2563
- สุคนธวา ธรรมารักษ์.วิทยากรจิตอาสาพัฒนาสถานบ้านคูบัว.สัมภาษณ์,20 ธันวาคม 2562
- องค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว.(2558). ข้อมูลพื้นฐานอบต.คูบัว.//สืบค้นวันที่ 16 ธันวาคม 2562,/
- จาก <http://www.kubua.go.th/site/>
- อุทัยวรรณ ใจกว้าง.ประธานสภาวัฒนธรรมไท-ยวน.สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2562
- อุดม สมพร.ผู้ก่อตั้งจิตอาสาพัฒนาสถานบ้านคูบัว.สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2562

ภาคผนวก ง

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

จัดทำโดย
นางสาวนิจฐิ์ กีฬา

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

คำนำ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยการศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนจากท้องถิ่นที่บ้านคูบัว ในตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียน เห็นคุณค่าสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและได้สัมผัสจริง

ผู้จัดทำได้รวบรวมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย (สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ที่น่าสนใจ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน และผู้ที่มีความสนใจ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ในการจัดทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้จัดทำยินดีน้อมรับจะไปปรับปรุงและแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง , ดร.ไพรัช มณีโชติ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำในท้องถิ่นและนักวิชาการทุกๆ ท่าน ที่ให้ข้อมูล ความร่วมมือ ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีมา ณ โอกาสนี้

ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	198
สารบัญ.....	199
หลักการ.....	200
วิสัยทัศน์.....	200
พันธกิจ.....	200
จุดประสงค์.....	201
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน.....	201
คุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	202
โครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตร.....	203
โครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น.....	204
มาตรฐานการเรียนรู้.....	205
การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด.....	207
คำอธิบายรายวิชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.....	211
คำอธิบายรายวิชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4.....	212
หน่วยการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.....	213
หน่วยการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4.....	214
แผนการจัดการเรียนรู้.....	215
สื่อ/แหล่งการเรียนรู้.....	304
การวัดผลประเมินผล.....	305

หลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี
โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการ ดังนี้

หลักการ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับการจัดการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้จากชุมชนสู่การอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ได้รับความรู้ เกิดทักษะจากการลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

วิสัยทัศน์

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ภูมิหลัง ประวัติความเป็นมา วิธีการดำรงชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และทรัพยากรของคนไท-ยวนบ้านคูบัว เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีเจตคติที่ดีในฐานะพลเมืองจังหวัดราชบุรี และเป็นกำลังสำคัญในการบำรุงรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีของคนไท-ยวนให้คงอยู่ต่อไป

พันธกิจ

1. พัฒนาวิชาการและกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์และสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากท้องถิ่น
2. จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และบริบทของโรงเรียนนำสู่การเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น จังหวัดราชบุรี

จุดประสงค์

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพชีวิต มีความรู้ ภูมิใจในชุมชน นำสู่การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตลอดจนการประกอบอาชีพในอนาคต สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนของผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ซึ่งเป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี การทอผ้าตีนจกที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของคนไท-ยวน ซึ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการทอผ้าตีนจก การประกอบอาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวน
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึก เห็นคุณค่า และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีให้คงสืบทอดต่อไป

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ข้อ ได้ยึดตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง เป็นความสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมท้องถิ่น การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคมท้องถิ่น
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์คิดอย่างสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆในสังคมแสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถใช้กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนืองทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริม

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมรู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสภาพแวดล้อมและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นในชุมชน

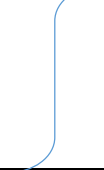
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมท้องถิ่นในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณลักษณะที่ดีสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นมีความสมบูรณ์เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพจริงตามบริบทของโรงเรียน คุณลักษณะที่เหมาะสมกับสาระท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี มีดังต่อไปนี้

1. ซื่อสัตย์สุจริต
2. มีวินัย
3. ใฝ่เรียนรู้
4. มุ่งมั่นในการทำงาน
5. รักความเป็นไทย

โครงสร้างเวลาเรียน โรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกูล)
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
● กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	80	80	80	120	120	120
ภาษาต่างประเทศ	120	120	120	80	80	80
สังคมศึกษา ฯ	80	80	80	80	80	80
- ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
สุขศึกษาและพลศึกษา	40	40	40	80	80	80
ศิลปะ	40	40	40	80	80	80
การทำงานอาชีพฯ	40	40	40	40	40	40
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840
● รายวิชาเพิ่มเติม ทักษะอาชีพ	40	40	40	40	40	40
รวมเวลาเรียน (เพิ่มเติม)	40	40	40	40	40	40
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนว		กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ (120)				
กิจกรรมนักเรียน						
- ลูกเสือ/เนตรนารี						
- ชุมนุม/ชมรม						
กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์						
รวมเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
รวมเวลาทั้งหมด	1,000 ชั่วโมง/ปี			1,000 ชั่วโมง/ปี		

โครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

ระดับชั้น	จำนวนหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2	4	20
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4	4	20

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนบ้านคูบัว ได้นำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ส 2.1 ป.2/2 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย

ส 2.1 ป.3/1 สรุประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น

ส 2.1 ป.4/4 อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ส 4.1 ป.1/3 บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง

ส 4.1 ป.2/2 ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง

ส 4.1 ป.3/2 แสดงลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ส 4.1 ป.4/3 แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ง 1.1 ป.1/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมืออย่างง่ายในการทำงานอย่างปลอดภัย

ง 1.1 ป.2/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับงานและประหยัด

ง 1.1 ป.3/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ตรงกับลักษณะงาน

ง 1.1 ป.4/2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ท 2.1 ป.1/2 เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่ายๆ

ท 2.1 ป.3/5 เขียนเรื่องตามจินตนาการ

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ท 4.1 ป.1/2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ

ท 4.1 ป.2/5 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ท 4.1 ป.3/6 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ท 4.1 ป.4/7 เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนที่บ้านคูบัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
ป.1-2	2/2 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย	1.ประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2. การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
ป.3-4	3/1 สรุปประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น 4/4 อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น	1. ประโยชน์และการปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมไท-ยวน บ้านคูบัว 2.ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
ป.1-2	1/3 บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง 2/2 ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง	1. ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวน บ้านคูบัว 2. ความเป็นมาของสถานที่สำคัญบ้านคูบัว เช่น 2.1 โบราณสถานหมายเลข 18 2.2 จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว 2.3 วัดโฆลงสุวรรณคีรี
ป.3-4	3/2 แสดงลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 4/3 แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น	1.ประเภทหลักฐานความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2.ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวน บ้านคูบัว 3.สถานที่ที่สำคัญของบ้านคูบัว 3.1 โบราณสถานหมายเลข 18 3.2 จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว 3.3 วัดโฆลงสุวรรณคีรี

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
ป.1-2	1/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมืออย่างง่ายในการทำงานอย่างปลอดภัย 2/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับงานและประหยัด	1. วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ในการทอผ้าตีนจกไท-ยวน บ้านคูบัว
ป.3-4	3/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ตรงกับลักษณะงาน 4/2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยัน อดทนรับผิดชอบ และซื่อสัตย์	1. วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ในการทอผ้าจก 2. ขั้นตอนการทอผ้าจกไท-ยวน บ้านคูบัว 3. ขั้นตอนการประกอบอาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวน บ้านคูบัว เช่น - แกงหยวกใส่หมูย่าง - แกงผำ (ไข่น้ำ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
ป.1-2	1/2 เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่ายๆ	1. ภาษาไท-ยวน 2. ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
ป.3-4	3/5 เขียนเรื่องตามจินตนาการ	1. ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2. ภาษาไท-ยวน

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
ป.1-2	1/2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ 2/5 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ	1. คำและความหมายของภาษาไท-ยวน 2. ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว
ป.3-4	3/6 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ 4/7 เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้	1. ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว

คำอธิบายรายวิชา

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น “วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านคูบัว”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

จำนวน 20 ชั่วโมง

บอกประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวน บ้านคูบัว ลำดับเหตุการณ์ความเป็นมาของสถานที่สำคัญบ้านคูบัว เช่น โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว วัดโฆลงสุวรรณคีรี

ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆในการทอผ้าคนไท-ยวน บ้านคูบัว และใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัวได้อย่างเหมาะสม

เขียนภาษาไท-ยวน คำและความหมายของภาษาไท-ยวน และประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

ปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว และการแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

เห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวไท-ยวนบ้านคูบัว

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ลำดับเหตุการณ์ความเป็นมาของสถานที่สำคัญบ้านคูบัว เช่น โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว และวัดโฆลงสุวรรณคีรี ใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆในการทอผ้าคนไท-ยวนบ้านคูบัว และใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัวได้อย่างเหมาะสม เขียนภาษาไท-ยวน คำและความหมายของภาษาไท-ยวน ปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว และการแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว เห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวไท-ยวนบ้านคูบัว

คำอธิบายรายวิชา

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น “วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านคูบัว”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

จำนวน 20 ชั่วโมง

อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัว
แสดงลำดับเหตุการณ์ ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
แยกแยะประเภทหลักฐานความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว สถานที่ที่สำคัญของบ้านคูบัว ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว และวัดโฆลงสุวรรณคีรี
ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆในการทอผ้าคนไท-ยวนบ้านคูบัว ภาษาไทย
มาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัวได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ
ปฏิบัติตาม ขั้นตอนการทอผ้าจากของคนไท-ยวน บ้านคูบัว ขั้นตอนการประกอบอาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวน บ้านคูบัว คือ แกงหยวกใส่หมูย่าง แกงผำ (ไข่น้ำ)
เขียน ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวน บ้านคูบัว และภาษาไท-ยวน
เปรียบเทียบ ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว
สรุปประโยชน์และการปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
เห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างทางวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว
แสดงลำดับเหตุการณ์ ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว แยกแยะประเภทหลักฐานความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว สถานที่ที่สำคัญของบ้านคูบัว ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัวและวัดโฆลงสุวรรณคีรี ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆในการทอผ้าคนไท-ยวนบ้านคูบัว ใช้และเปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัวได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ปฏิบัติตามขั้นตอนการทอผ้าจากของคนไท-ยวน บ้านคูบัว ขั้นตอนการประกอบอาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวน บ้านคูบัว คือ แกงหยวกใส่หมูย่าง แกงผำ (ไข่น้ำ) เขียนประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว และภาษาไท-ยวน เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว สรุปประโยชน์และการปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว เห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว

หน่วยการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย

จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้(สาระการเรียนรู้)	เวลา (ชั่วโมง)
1	ตำนานไท-ยวน 1. ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2. สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว - โบราณสถานหมายเลข 18 - จิปาถะภณัทสถานบ้านคูบัว - วัดโขลงสุวรรณคีรี	5
2	ชนชมประเพณี 1. ประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว - ประเพณีปอยขันโต - ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า - ประเพณีวิ่งมะโห้ 2. การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว	4
3	วิถีภาษาถิ่น 1. ความเป็นมาภาษาไท-ยวนบ้านคูบัว 2. คำและความหมายของภาษาไท-ยวนบ้านคูบัว	5
4	ผ้าขึ้นคูบัว 1. ความเป็นมาของการทอผ้าจากคูบัว 2. อุปกรณ์ในการทอผ้าจาก	6
	รวม	20

หน่วยการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย

จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้(สาระการเรียนรู้)	เวลา (ชั่วโมง)
1	เมืองโบราณ 1. ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว 2. หลักฐานความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว - โบราณสถานหมายเลข 18 - จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว - วัดโขลงสุวรรณคีรี	5
2.	สืบสานประเพณี 1. ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว - ประเพณีปอยขันโตก - ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า - ประเพณีวิ่งมะโห้ 2. การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว	4
3.	วิถีผ้าจก 1. ความเป็นมาของผ้าจกคูบัว 2. อุปกรณ์ในการทอผ้าจก 3. ขั้นตอนการทอผ้าจก 4. ลักษณะลายผ้าจก	6
4.	มรดกไท-ยวน 1. อาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวน 2. ภาษาไท-ยวน	5
รวม		20

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความเป็นมา นามของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 1 ตำนานไท-ยวน

เรื่อง ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

คนไท-ยวน คนเมืองจากโยนกเชียงแสนนคร ปัจจุบัน คือ จังหวัดเชียงรายที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องของการแต่งกายที่มีลักษณะลายผ้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 1/3 บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดที่ 2/2 ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้
2. นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของความเป็นมาของคนไท-ยวนได้

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวน บ้านคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1- 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพการแต่งกายของแต่ละชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ ชาวไท-ทรงดำ , ชาวไท-มอญ , ชาวไท-ยวน , ชาวไท-กระเหรี่ยง , ชาวไท – จีน , ชาวไท-ลาวเวียง

- นักเรียนเคยเห็นชุดการแต่งกายแบบนี้หรือไม่ ถ้าเคยเห็นเห็นจากที่ไหน
- การแต่งกายของแต่ละชาติพันธุ์เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูนำคลิปวิดีโอเรื่องราวประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวให้นักเรียนดู
4. นักเรียนร่วมกันสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
5. ครูนำคลิปวิดีโอเหตุการณ์ต่างๆของประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัวให้นักเรียนดูอีกครั้งพร้อมทั้งร่วมกันเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆของประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัวให้ถูกต้อง

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ภาพการแต่งกายของชาติพันธุ์ต่างๆ
2. ใบงานที่ 1 หลักฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
3. ใบงานที่ 2 เรียงลำดับเหตุการณ์ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
4. คลิปวิดีโอ ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 1

หลักฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำที่กำหนดให้เติมในช่องว่างให้ถูกต้องเกี่ยวกับหลักฐานประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

โบราณสถานหมายเลข18

วัดโขลงสุวรรณคีรี

จิปาตะภักดิ์สถานบ้านคูบัว

ดร.อุดม สมพร

ชุดไท-ยวนบ้านคูบัว

พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส

ใบงานที่ 2

ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนตัวเลข 1 , 2 , 3 เรียงลำดับเหตุการณ์ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว จากองค์ความรู้และหลักฐานต่างๆที่เกิดขึ้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สถานที่สำคัญ นารัฐของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 1 ตำนานไท-ยวน

เรื่อง สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

เมืองโบราณบ้านคูบัว ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว เป็นโบราณสถานที่ขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีหลายอย่างซึ่งชี้ให้เห็นว่า ดินแดนราชบุรีแห่งนี้ เคยเป็นเมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองในยุคทวารวดี สถาปัตยกรรมในเมืองโบราณคูบัวได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปะจากช่างสมัยราชวงศ์คุปตะ ประเทศอินเดีย และมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า พุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในประเทศไทยมากกว่า 1,000 ปี ส่วนโบราณวัตถุสำคัญต่าง ๆ ที่ค้นพบโดยเฉพาะเศียรพระพุทธรูปสมัยโบราณ เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี และบางส่วนเก็บรักษาไว้ที่วัดโฆลงสุวรรณคีรี เมืองโบราณบ้านคูบัวพบหลักฐานการจัดกระจายทั่วบริเวณหลายแหล่ง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 1/3 บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดที่ 2/2 ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความเป็นมาของสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัวได้
2. นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัวได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. ความเป็นมาของสถานที่สำคัญบ้านคูบัว ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว , วัดโฆลงสุวรรณคีรี

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1-3)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพสถานที่ต่างๆในตำบลคูบัว ได้แก่ ภาพโบราณสถานหมายเลข 18 ภาพจิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว ภาพวัดโขลงสุวรรณคีรี

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

2. ครูนำคลิปวิดีโอประวัติความเป็นมา เรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่ที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว และวัดโขลงสุวรรณคีรีให้นักเรียนดู
3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 – 5 คน ศึกษาภาพคลิปวิดีโอสถานที่ที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว และวัดโขลงสุวรรณคีรี
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ เกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ที่สำคัญต่างๆบ้านคูบัว แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
5. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเรามีวิธีการอย่างไรในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัวอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว
7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ภาพสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 ภาพจิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว ภาพวัดโขลงสุวรรณคีรี
2. ใบงานที่ 3 สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว
3. คลิปวิดีโอ แหล่งเรียนรู้ “จิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว” “โบราณสถานหมายเลข 18” และ “วัดโขลงสุวรรณคีรี”

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 3

สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่ภาพสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว พร้อมเขียนชื่อสถานที่ที่สำคัญดังกล่าว

- สถานที่ที่มีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของชาวพุทธในตำบลคูบัว

- โบราณสถานที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

- แหล่งรวบรวมอารยธรรมวิถีชีวิตและศิลปะการทอผ้าจากไไทยวน

ใบงานที่ 3.1

สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่โยงเส้นความสัมพันธ์ของสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ประเพณีวัฒนธรรมของคนไท-ยวน บ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 2 ชวนชมประเพณี

เรื่อง ประเพณี – วัฒนธรรมไท-ยวน เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน ประเพณีปอยขันโตก เป็นประเพณีที่เชิดชูวัฒนธรรมการทอผ้าจากและสืบทอดความเป็นล้านนา ประเพณีปลุกผีโคตรเหง้า เป็นประเพณีที่บวงสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ประเพณีวิ่งมะโห้ เป็นประเพณีมาตรฐานของการห้ามผู้หญิง - ผู้ชายที่แต่งงานแล้วมิให้เลิกกัน ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่เยาวชนรุ่นหลังควรสืบทอดต่อไป

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและ
ธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัดที่ 2/2 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนปฏิบัติตนตามประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัวได้
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี-วัฒนธรรมชาวไท-ยวนบ้านคูบัว
3. นักเรียนอธิบายและปฏิบัติตนตามการแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้

สาระการเรียนรู้

1. ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว
 - ประเพณีปอยขันโตก
 - ประเพณีปลุกผีโคตรเหง้า
 - ประเพณีวิ่งมะโห้
2. การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 - 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของประเพณีและวัฒนธรรม
ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีวัฒนธรรมที่รู้จักในท้องถิ่นของตนเอง

2. ครุนำภาพวัฒนธรรมไท-ยวนให้นักเรียนดู พร้อมร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครุนำคลิปวิดีโอ ประเพณีวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ได้แก่ ประเพณีปอยขันโตก, ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า , ประเพณีวิ่งมะโห้ ให้นักเรียนดู

4. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัว ได้แก่ ประเพณีปอยขันโตก ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า ประเพณีวิ่งมะโห้ โดยทำแผนผังความคิดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมนั้น

5. นักเรียนแต่ละคนนำเสนอแผนผังความคิด เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัว แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าเรามีวิธีการอย่างไรในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของคนไท-ยวน บ้านคูบัว

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวไท-ยวน บ้านคูบัว

8. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ชั่วโมงที่ 3 - 4)

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ครุนำเข้าสู่บทเรียนโดยร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพการแต่งกายชาย/หญิงของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครุนำเสื้อผ้า/กางเกง/ผ้าถุง ชุดชาวไท-ยวนของจริง มาให้นักเรียนดู พร้อมร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับชุดของชาวไท-ยวนแต่ละชิ้น

4. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแต่งกายชุดไท-ยวนบ้านคูบัวทั้งชายและหญิง

5. ครูให้นักเรียนระบายสีภาพการแต่งกายชุดไท-ยวนชาย/หญิง แล้วนำมาประดิษฐ์เป็นหุ่นมือชุดการแต่งกายไท-ยวนบ้านคูบัว

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายคนไท-ยวน บ้านคูบัว เพื่อเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวไท-ยวน บ้านคูบัว

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบงานที่ 5 ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว
 - ประเพณีปอยขันโตก
 - ประเพณีปลูกฝีโคตรเหง้า
 - ประเพณีวิ่งมะโห้
2. ชุดสื่อ-กางเกงชาย/หญิงของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
3. ใบงานที่ 6 ภาพระบายสีชุดการแต่งกายไท-ยวนชายและหญิง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 5

ประเพณีวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนนำข้อความที่กำหนดให้ เขียนแผนผังความคิดประเพณีวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

การห้ามผู้หญิง-ผู้ชายที่แต่งงานแล้วเลิกกัน

บวงสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษ

ขบวนแห่ผ้าจากคูบัว

การเซ่นไหว้สักการบูชาผี

ร่วมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชาวไทย- ยวน

วิธีปราชญ์เมียไม่ให้ทะเลาะกัน

ประเพณีปอย
ขันโตก

.....

.....

ประเพณีปลูก
ผีโครตเห้ง

.....

.....

ประเพณีวิ่งมะให้

.....

.....

ใบงานที่ 6

การแต่งกายชุดไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนระบายสีภาพชุดการแต่งกายชาย-หญิงของชาวไท-ยวนบ้านคูบัว แล้วตัดภาพนำมาประดิษฐ์หุ่นมือชุดการแต่งกายไท-ยวนบ้านคูบัว

ชุดการแต่งกายชาย

ชุดการแต่งกายหญิง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 อนุรักษ์ภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 3 วิถีภาษาถิ่น

เรื่อง ความเป็นมาภาษาไทย-ยวน

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ภาษาไทย-ยวน เป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือถิ่นหนึ่ง เรียกว่า ภาษา ไต หรือภาษา กนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่ายวนหรือโยน มาช้านานแล้ว คำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป ต่อมาสังคมล้านนามีพัฒนาการมากขึ้น พบว่า แท้จริงแล้วในดินแดนล้านนายังมีคนอีกหลายเผ่าพันธุ์ เช่น คนลัวะ คนอาข่า (อีเก้อ) คนกะเหรี่ยง ฯลฯ จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือคนที่มิใช่ชาวดอย มิใช่ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม ร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมือง เมื่อ เรียกว่า คนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย (ซึ่ง คำ มีความหมายเท่ากับ ภาษา)

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 1/2 เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่ายๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถเขียนสื่อสารคำและประโยคภาษาไทย-ยวนง่ายๆได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. ความเป็นมาของภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 – 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพเกี่ยวกับภาษาไทย-ยวนให้นักเรียนดู พร้อมร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพนั้น

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายเกี่ยวกับลักษณะตัวอักษร คำและประโยคของภาษาไทย-ยวน
4. ครูให้นักเรียนฝึกเขียนตัวอักษรของภาษาไทย-ยวน

5. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภาษาไทย-ยวน เอกลักษณ์ที่ควรแก่การสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภาษาไทย-ยวน บ้านคูบัว

7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบงานที่ 7 ตัวอักษรของภาษาไทย-ยวน

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

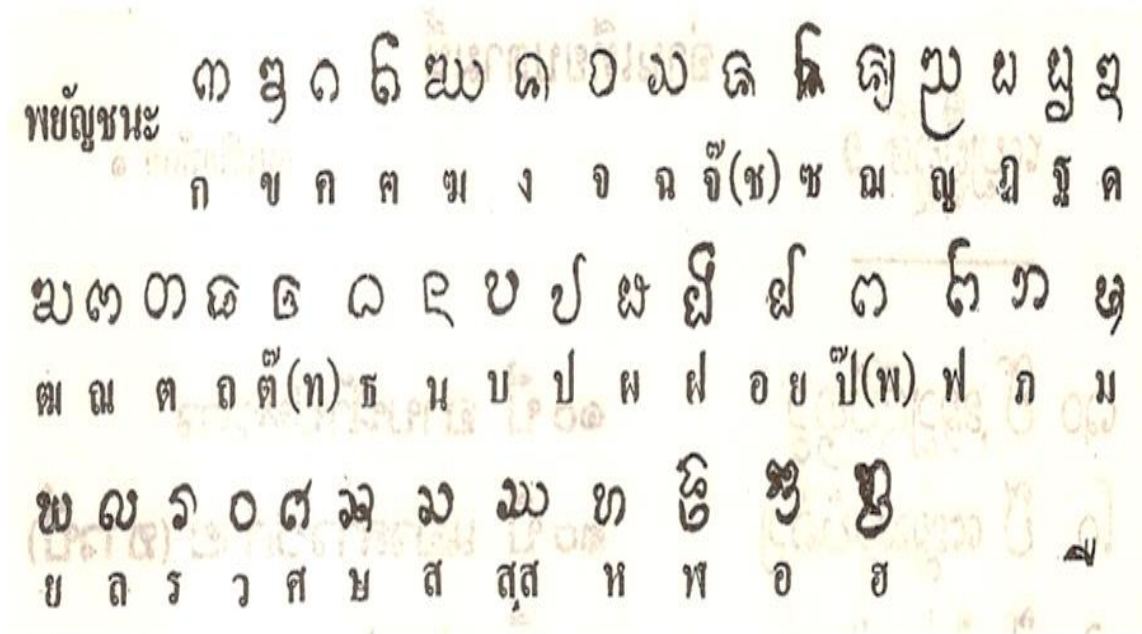
6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 7

ตัวอักษร คำ และประโยคของภาษาไทย-ยวน

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนตัวอักษร คำ และประโยคของภาษาไทย-ยวน ตามแบบที่กำหนดให้

ตัวอักษรแทนพยัญชนะภาษาไทย-ยวน

[illegible]

ตัวอักษรแทนสระภาษาไทย-ยวน

.....

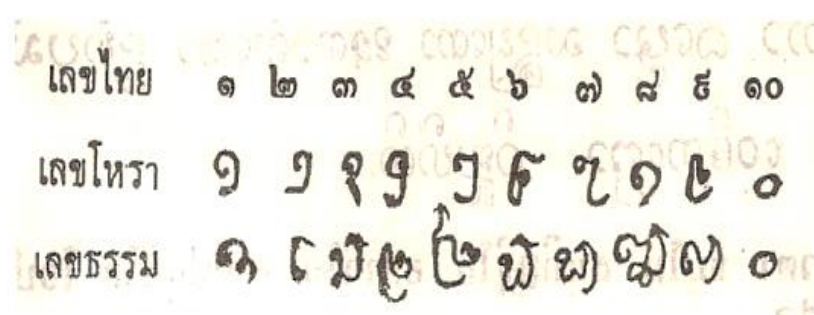
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอักษรแทนตัวเลขภาษาไทย-ยวน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 อนุรักษ์ภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 3 วิถีภาษาถิ่น

เรื่อง คำและความหมายภาษาไทย-ยวน

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ภาษาไทย-ยวน เป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือถิ่นหนึ่ง เรียกว่า ภาษา ไต หรือภาษา กนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่ายวนหรือโยน มาช้านานแล้ว คำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป ต่อมาสังคมล้านนามีพัฒนาการมากขึ้น พบว่า แท้จริงแล้วในดินแดนล้านนายังมีคนอีกหลายเผ่าพันธุ์ เช่น คนลัวะ คนอาข่า (อีเก้อ) คนกะเหรี่ยง ฯลฯ จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือคนที่มิใช่ชาวดอย มิใช่ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม ร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมือง เมื่อ เรียกว่า คนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย (ซึ่ง คำ มีความหมายเท่ากับ ภาษา)

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัดที่ 1/2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ

ตัวชี้วัดที่ 2/5 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถเขียนคำและบอกความหมายของคำภาษาไทย-ยวนได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนเลือกใช้ภาษาไทยและภาษาไท-ยวนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

สาระการเรียนรู้

1. คำและความหมายของภาษาไทย-ยวน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 – 3)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนฟังภาษาไทย-ยวนจากคลิปเสียง แล้วให้นักเรียนร่วมสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูนำบัตรคำภาษาไทย-ยวนให้นักเรียนฝึกอ่าน คำภาษาไทย-ยวนตามครู เช่น มะละกอ – มะก้วยแต๊ด , ฝรั่ง – มะมัน , ตะขบ - จักเค็บ , จิ้งจก – จักกั้ม , พระจันทร์ – เก็งเก้อ , ผ่าห่ม – ผ่าผวย , กรรไกร – กะไต , กี่ทอผ้า – หูก เป็นต้น

4. นักเรียนฝึกเขียนคำภาษาไทย-ยวน และบอกความหมายของคำภาษาไทย-ยวน

5. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภาษาไทย-ยวน เอกลักษณ์ที่ควรแก่การสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับคำและความหมายของคำภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภาษาไทย-ยวน บ้านคูบัว

7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบงานที่ 8 คำภาษาไทย-ยวน
2. ใบงานที่ 9 คำและความหมายภาษาไทย-ยวน
3. บัตรภาพคำภาษาไทย-ยวน เช่น รูปมะละกอ – มะก้วยแต๊ด , รูปฝรั่ง – มะมัน , รูปตะขบ - จักเค็บ , จิ้งจก – จักกั้ม , พระจันทร์ – เก็งเก้อ , ผ่าห่ม – ผ่าผวย , กรรไกร – กะไต

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 8
คำภาษาไทย-ยวน

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่โยงเส้นคำภาษาไทย-ยวนให้ถูกต้อง

ດົງເຊີດ

หนังสือ

ບຸດນີ

ดอกไม้

ສູດໃຜ

แก้วม

ດົງເຊີດ

ไถยวน

ເຄື່ອງຂີ່

กำเมือง

ใบงานที่ ๑

คำและความหมายภาษาไทย-ยวน

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่ โยงเส้นคำภาษาไทย-ยวนให้ถูกต้อง

จึกเค็บ

มะก้วยแต๊ด

กะไต

มะมัน

ผ้าผวย

จึกกิม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เอกลักษณ์ถิ่น ผ้าจีนคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 4 ผ้าจีนคูบัว

เรื่อง ความเป็นมาของผ้าทอคูบัว

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ผ้าตีนจกคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นผ้าพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยวน ซึ่งอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากเชียงใหม่ และมาตั้งรกรากที่นี่มานานกว่าร้อยปี โดยชาวบ้านที่นี่ ยังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวไทยวนเอาไว้ที่เห็นเด่นชัดคือเรื่องของเครื่องแต่งกาย

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 1/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมืออย่างง่ายในการทำงานอย่างปลอดภัย

ตัวชี้วัดที่ 2/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับงานและ

ประหยัด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมาของผ้าจกคูบัวได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติความเป็นมาทอผ้าจกคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 - 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำผ้าทอผ้าคูบัวมาให้ให้นักเรียนดู พร้อมถามว่า นักเรียนเคยเห็นหรือไม่ เห็นที่ไหน แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูเชิญวิทยากรชาวบ้านที่ทอผ้ามาให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ

ผ้าจกคูบัว

4. นักเรียนร่วมกันซักถามข้อสงสัย และร่วมกันแสดงความคิดเห็น
5. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ผ้าจกคูบัว เอกลักษณ์ที่ควรแก่การสืบสานให้คงอยู่

ต่อไป

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผ้าจกคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าจกคูบัว
7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ตัวอย่างผ้าทอคูบัว
2. วิทยากรชาวบ้าน (คลิปวิดีโอ)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เอกลักษณะถิ่น ผ้าจีนคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 4 ผ้าจีนคูบัว

เรื่อง วัสดุ อุปกรณ์ ในการทอผ้าจากคูบัว

เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การทอผ้าจากการทอและทำให้เกิดลวดลายผ้าไปพร้อมๆ กัน การจก คือ การทอลวดลายบนพื้นผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมียอกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีเส้นต่างๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 1/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมืออย่างง่ายในการทำงานอย่างปลอดภัย

ตัวชี้วัดที่ 2/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับงานและประหยัด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกชื่อวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัวได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัวได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 – 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้ามาให้ให้นักเรียนดู พร้อมถามว่านักเรียนเคยเห็นหรือไม่ เห็นที่ไหน แล้วอุปกรณ์แต่ละชนิดชื่ออะไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายเกี่ยวกับชื่อวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าแต่ละชนิด และวิธีใช้งานที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับชื่อวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคุบัว และวิธีการใช้งานที่ถูกต้อง

5. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

(ชั่วโมงที่ 3 - 4)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนดูคลิปการทอผ้าจากคุบัว พร้อมร่วมกันแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูทบทวนวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจาก และวิธีการใช้งานอีกครั้ง
4. ครูให้เด็กดูคลิปวิดีโอการทอผ้าจากคุบัว พร้อมร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคุบัวพร้อมคลิปสาธิตวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์แต่ละชนิดอย่างถูกต้อง
5. นักเรียนบอกชื่อ และอธิบายวัสดุ อุปกรณ์แต่ละชนิดอย่างเหมาะสม และปลอดภัย

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆในการทอผ้าจากคุบัว
7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบความรู้ที่ 1 ภาพวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคุบัว
2. วิทียากรชาวบ้าน
3. ใบงานที่ 10 จับคูโยงเส้นวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจาก

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบความรู้ที่ 1
วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว

อีต ใช้สำหรับแยกเม็ดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย

แคร่เดินด้าย อุปกรณ์สำหรับเรียงด้ายเส้นยืน

โน ใช้ปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นและกรอด้วยใส่หลอด

ขนเม่น ใช้สำหรับควัก(จก) เส้นด้ายให้เกิดลาย

ใบงานที่ 10

วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคุบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่โยงเส้นวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคุบัวให้ถูกต้อง

★ ขนเเมน

★ แคร่เดินด้าย

★ อีด

★ ไน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความเป็นมา นามของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 1 เมืองโบราณ

เรื่อง ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

คนไท-ยวน คนเมืองจากโยนกเชียงแสนนคร ปัจจุบัน คือ จังหวัดเชียงรายที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องของการแต่งกายที่มีลักษณะลายผ้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 3/2 แสดงลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดที่ 4/3 แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้
2. นักเรียนสามารถแยกแยะประเภทของหลักฐานประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวน บ้านคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1- 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำภาพการแต่งกายของแต่ละชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ ชาวไท-ทรงดำ , ชาวไท-มอญ , ชาวไท-ยวน , ชาวไท-กระเหรี่ยง , ชาวไท – จีน , ชาวไท-ลาวเวียง ให้นักเรียนศึกษา พร้อมร่วมกันสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- นักเรียน เคยเห็นชุดการแต่งกายแบบใดบ้าง

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

2. ครูนำคลิปวิดีโอ หลักฐานต่างๆจากแหล่งเรียนรู้ “จิปาณะภณัทสถานบ้านคูบัว” , “โบราณสถานหมายเลข 18” ให้นักเรียนดู พร้อมอธิบายเรื่องราวประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวให้นักเรียนฟัง

3. ครูนำภาพเหตุการณ์ต่างๆของประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัวให้นักเรียนดู พร้อมทั้งร่วมกันเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆของประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัวให้ถูกต้อง

4. นักเรียนร่วมกันแยกแยะประเภทของหลักฐานต่างๆเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปหลักฐานต่างๆเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และลำดับเหตุการณ์ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

6. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ภาพการแต่งกายของชาติพันธุ์ต่างๆ
2. ใบงานที่ 1 ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
3. ใบงานที่ 2 หลักฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว
4. คลิปวิดีโอ “จิปาณะภณัทสถานบ้านคูบัว” “โบราณสถานหมายเลข 18”

“วัดโขลงสุวรรณคีรี

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานรู้ที่ 1

ประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนเติมข้อความให้ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว จากองค์ความรู้และหลักฐานต่างๆที่เกิดขึ้น

1. ชาวไท-ยวนบ้านคูบัว อพยพมาจาก.....
2. เมืองโยนกเชียงแสนนคร ในปัจจุบันคือจังหวัด.....
3. เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันวัดโฆลงสุวรรณคีรี คือ.....
4. ผู้ก่อตั้ง “จิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว” คือ.....
5. โบราณสถานที่มีลักษณะใหญ่ที่สุด ได้แก่.....
6. โบราณสถานหมายเลข 18 สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในสมัย.....
7. “จิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว” แบ่งห้องแสดงความเป็นไท-ยวนทั้งหมด.....ห้อง
8. สถานที่สำคัญในตำบลคูบัว 1.....
- 2.....
- 3.....

ใบงานรู้ที่ 2

หลักฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำที่กำหนดให้เติมในช่องว่างให้ถูกต้องเกี่ยวกับหลักฐานประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

โบราณสถานหมายเลข18

วัดโขลงสุวรรณคีรี

จิตตะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว

ดร.อุดม สมพร

ชุดไท-ยวนบ้านคูบัว

พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวิโส

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สถานที่สำคัญ นารัฐของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 1 เมืองโบราณ

เรื่อง หลักฐานความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

เมืองโบราณบ้านคูบัว ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว เป็นโบราณสถานที่ขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีหลายอย่างซึ่งชี้ให้เห็นว่า ดินแดนราชบุรีแห่งนี้ เคยเป็นเมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองในยุคทวารวดี สถาปัตยกรรมในเมืองโบราณคูบัวได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปะจากช่างสมัยราชวงศ์คุปตะ ประเทศอินเดีย และมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า พุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในประเทศไทยมามากกว่า 1,000 ปี ส่วนโบราณวัตถุสำคัญต่าง ๆ ที่ค้นพบโดยเฉพาะเศียรพระพุทธรูปสมัยโบราณ เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี และบางส่วนเก็บรักษาไว้ที่วัดโฆลงสุวรรณคีรี เมืองโบราณบ้านคูบัวพบหลักฐานการจัดกระจายทั่วบริเวณหลายแหล่ง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 3/2 แสดงลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดที่ 4/3 แยะแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้
2. นักเรียนสามารถแยกแยะหลักฐานความเป็นมาของคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้

สาระการเรียนรู้

1. ความเป็นมาของสถานที่สำคัญบ้านคูบัว ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาถะ ภัณฑสถานบ้านคูบัว , วัดโฆลงสุวรรณคีรี

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 - 3)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพสถานที่ต่างๆในตำบลคูบัว ได้แก่

ภาพโบราณสถานหมายเลข 18 ภาพจิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว ภาพวัดโฆลงสุวรรณคีรี

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายสถานที่ที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 , จิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว และวัดโฆลงสุวรรณคีรี
4. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆละ 3 – 5 คน ศึกษาคลิปวิดีโอเกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ที่สำคัญต่างๆบ้านคูบัว ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 จากผู้นำท้องถิ่น คุณอุทัยวรรณ ใจกว้าง ประธานสภาวัฒนธรรม บ้านคูบัว “จิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว” จาก ดร.อุดม สมพร ชาวไท-ยวนซึ่งเป็นผู้ก่อตั้ง “จิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว” และวัดโฆลงสุวรรณคีรีจาก พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส เจ้าอาวาสวัดโฆลงสุวรรณคีรี องค์กรปัจจุบัน
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอเกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ที่สำคัญต่างๆบ้านคูบัว แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
6. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเรามีวิธีการอย่างไรในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัวอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

7. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว
8. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ภาพสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว ได้แก่ โบราณสถานหมายเลข 18 ภาพจิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว ภาพวัดโฆลงสุวรรณคีรี
2. ใบงานที่ 3 หลักฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว
3. ใบงานที่ 4 เรียงลำดับเหตุการณ์ความเป็นมาของสถานที่ที่สำคัญต่างๆบ้านคูบัว
4. คลิปวิดีโอ “จิปาณะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว” “โบราณสถานหมายเลข 18” และ “วัดโฆลงสุวรรณคีรี”

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

- 16 – 20 คะแนน = ดีมาก
- 11 – 15 คะแนน = ดี
- 6 – 10 คะแนน = พอใช้
- 1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 3

หลักฐานเกี่ยวกับสถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่หลักฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาคนไท-ยวนบ้านคูบัว

ภาษาไท-ยวน ภาษาของ
ชาวท้องถิ่นไทเหนือ

สถานที่ที่มีความสำคัญ
ในฐานะเป็นศูนย์กลาง
ของชาวไท-ยวนบ้านคูบัว

โบราณสถานที่มีขนาด
ใหญ่ที่สุด มีลักษณะรูป
สี่เหลี่ยมผืนผ้า

แหล่งรวบรวมอารยธรรม
วิถีชีวิตและศิลปะการทอ
ผ้าจากไทยวน

การแต่งกายชุดไท-ยวน
ที่มีลักษณะลายผ้าเป็น
เอกลักษณ์

ใบงานที่ 4

สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนตัวเลข 1-3 เรียงลำดับเหตุการณ์สถานที่ที่สำคัญบ้านคูบัวตามลำดับก่อนหลัง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ประเพณีวัฒนธรรมของคนไท-ยวน บ้านคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 2 สืบสานประเพณี

เรื่อง ประเพณี – วัฒนธรรมไท-ยวน เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน ประเพณีปอยขันโตก เป็นประเพณีที่เชิดชูวัฒนธรรมการทอผ้าจกและสืบทอดความเป็นล้านนา ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า เป็นประเพณีที่บวงสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ประเพณีวิ่งมะโห้ เป็นประเพณีมาตรฐานของการห้ามผู้หญิง - ผู้ชายที่แต่งงานแล้วมิให้เลิกกัน ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่เยาวชนรุ่นหลังควรสืบทอดต่อไป

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และ อารักขาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ตัวชี้วัดที่ 3/1 สรุปประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว และท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 4/4 อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถสรุปประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัวได้
3. นักเรียนปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

สาระการเรียนรู้

1. ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว
 - ประเพณีปอยขันโตก
 - ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า
 - ประเพณีวิ่งมะโห้
2. การแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1-2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของประเพณีและ

วัฒนธรรม ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีวัฒนธรรมที่รู้จักในท้องถิ่นของตนเอง

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 – 5 คน ศึกษาคลิปวิดีโอประเพณีวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัวที่ครูแจกให้ กลุ่มละ 1 ประเพณี ได้แก่
 - กลุ่ม 1 ประเพณีปอยขันโตก
 - กลุ่ม 2 ประเพณีปลุกผีโคตรเหง้า
 - กลุ่ม 3 ประเพณีวิ่งมะโห้
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัว ได้แก่ ประเพณีปอยขันโตก ประเพณีปลุกผีโคตรเหง้า ประเพณีวิ่งมะโห้ โดยทำแผนผังความคิด แสดงข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมนั้น
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ เกี่ยวกับ ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว ของกลุ่ม แล้วร่วมกันสรุปประโยชน์และอธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
6. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าเรามีวิธีการอย่างไรในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของคนไท-ยวน บ้านคูบัว

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวไท-ยวน บ้านคูบัว
8. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

(ชั่วโมงที่ 3 - 4)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพการแต่งกายชาย/หญิงของคน

ไท-ยวนบ้านคูบัว

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูนำเสื้อผ้า/กางเกง/ผ้าถุง ชุดชาวไท-ยวนของจริง มาให้นักเรียนดู พร้อมร่วมกัน
สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4. ครูให้นักเรียนระบายสีชุดการแต่งกายชาย/หญิงของคนไท-ยวนบ้านคูบัว พร้อมนำ
ชุดมาประดิษฐ์เป็นหุ่นมือชุดการแต่งกายประจำของชาวไท-ยวน

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายคนไท-ยวน บ้านคูบัว เพื่อ
ปลูกฝังวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไท-ยวนบ้านคูบัว และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญา
ท้องถิ่นชาวไท-ยวน บ้านคูบัว

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบความรู้ที่ 1 ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวน บ้านคูบัว
 - ประเพณีปอยขันโตก
 - ประเพณีปลูกผีโคตรเหง้า
 - ประเพณีวิ่งมะโห้
2. ใบงานที่ 5 ประเพณีวัฒนธรรมคนไท-ยวนบ้านคูบัว
3. ชุดเสื้อ-กางเกงชาย/หญิงของคนไท-ยวนบ้านคูบัว
4. ใบงานที่ 6 ภาพระบายสีชุดการแต่งกายไท-ยวนชายและหญิง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 5

ประเพณีวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนนำข้อความที่กำหนดให้ เขียนแผนผังความคิดประเพณีวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

การห้ามผู้หญิง-ผู้ชายที่แต่งงานแล้วเลิกกัน

บวงสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษ

ขบวนแห่ผ้าจากคูบัว

การเซ่นไหว้สักการบูชาผี

ร่วมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชาวไทย- ยวน

วิธีปราชญ์เมียไม่ให้ทะเลาะกัน

ประเพณีปอย
ขันโตก

.....

.....

ประเพณีปลูก
ผีโครตเห้ง

.....

.....

ประเพณีวิ่งมะให้

.....

.....

ใบงานที่ 6

การแต่งกายชุดไท-ยวนบ้านคูบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนระบายสีภาพชุดการแต่งกายชาย-หญิงของชาวไท-ยวนบ้านคูบัว แล้วตัดภาพนำมาประดิษฐ์หุ่นมือชุดการแต่งกายไท-ยวนบ้านคูบัว

ชุดการแต่งกายชาย

ชุดการแต่งกายหญิง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เอกลักษณ์ถิ่น ผ้าจิ้นคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 3 วิถีผ้าจาก

เรื่อง ความเป็นมา/วัสดุ อุปกรณ์ ในการทอผ้าจิ้นคูบัว

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ผ้าตีนจกคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นผ้าพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยวน ซึ่งอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากเชียงแสน และมาตั้งรกรากที่นี่มานานกว่าร้อยปี โดยชาวบ้านที่นี่ ยังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวไทย-ยวนเอาไว้ที่เห็นเด่นชัดคือเรื่องของเครื่องแต่งกาย

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3/2 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือตรงกับลักษณะงาน

ตัวชี้วัดที่ 4/2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมาของผ้าจิ้นคูบัวได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทอผ้าจิ้นคูบัวได้อย่างเหมาะสม

ตรงกับลักษณะงาน

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติความเป็นมาทอผ้าจิ้นคูบัว
2. วัสดุ อุปกรณ์ ในการทอผ้าจิ้นคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำผ้าทอผ้าจิ้นคูบัวมาให้ให้นักเรียนดู พร้อมถามว่า นักเรียนเคย

เห็นหรือไม่ เห็นจากที่ไหน แล้วร่วมกันแสดงความคิด

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูให้นักเรียนดูคลิปวิดีโอทอผ้าคูบัว พร้อมอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผ้าจากคูบัว

4. นักเรียนร่วมกันซักถามข้อสงสัย และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

5. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ผ้าจากคูบัว เอกลักษณ์ที่ควรแก่การสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผ้าจากคูบัว และ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าจากคูบัว

8. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ชั่วโมงที่ 2)

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้ามาให้ให้นักเรียนดู พร้อมถามว่า นักเรียนเคยเห็นหรือไม่ เห็นที่ไหน แล้วอุปกรณ์แต่ละชนิดชื่ออะไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าแต่ละชนิด และวิธีใช้งานที่ถูกต้องตรงตามลักษณะการใช้งาน

4. ครูให้นักเรียนดูคลิปการทอผ้าจากของคนไท-ยวนบ้านคูบัว เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัวและวิธีการใช้งานที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับชื่อวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว และวิธีการใช้งานที่ถูกต้องเหมาะสมกับงาน

6. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. คลิปวิดีโอ ประวัติความเป็นมาของผ้าจากคูบัว

2. ตัวอย่างผ้าทอคูบัว

3. ใบความรู้ที่ 2 ภาพวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว

4. ใบงานที่ 7 จับคู่โยงเส้นวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจาก

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

- 16 – 20 คะแนน = ดีมาก
- 11 – 15 คะแนน = ดี
- 6 – 10 คะแนน = พอใช้
- 1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบความรู้ที่ 2

วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว

อีต ใช้สำหรับแยกมัดฝ้ายออกจากปุยฝ้าย

แคว่เดินด้าย อุปกรณ์สำหรับเรียงด้ายเส้นยืน

โน ใช้ปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นและกรอด้วยไล่ตลอด

ขนเม่น ใช้สำหรับควัก(จก) เส้นด้ายให้เกิดลาย

ใบงานที่ 7

วัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคุบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่โยงเส้นวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคุบัวให้ถูกต้อง

★ ขนเเมน

★ แคร่เดินด้าย

★ อีด

★ ไน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เอกลักษณ์ถิ่น ผ้าจีนคูบัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 3 วิธีผ้าจาก

เรื่อง ขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัว

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การทอผ้าจากเป็นการทอและทำให้เกิดลวดลายผ้าไปพร้อมๆ กัน การจก คือ การทอลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือขม่นหรือนิ้วมียกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีเส้นต่างๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 4/2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัวและทำงานบรรลุเป้าหมายด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ได้

สาระการเรียนรู้

1. ขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 – 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพการทอผ้าจากคูบัวมาให้ให้นักเรียนดู พร้อมทบทวน

เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้าจากคูบัว

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัว

4. ครูให้นักเรียนดูคลิปการทอผ้าจากของคนไท-ยวนบ้านคูบัว เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัวที่ถูกต้อง

5. ครูให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัวที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัว และปลูกฝังการทำงานด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. คลิปวิดีโอ การทอผ้าจากคูบัว
2. ใบงานที่ 8 ขั้นตอนการทอผ้าจากคูบัว

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เอกลักษณ์อื่น ผ้าจีนคู่บัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 3 วิธีผ้าจก

เรื่อง ลักษณะลายผ้าจกคู่บัว

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การทอผ้าจกราชบุรี เป็นการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปในบางช่วงหรือตลอดผืนของผ้าทอ โดยเทคนิคการสะกิดเส้นยืนโดยใช้ชนเเมนสะกิดเพื่อสอดเส้นด้ายพิเศษหรือสีอื่นต่าง ๆ ใส่ลงไป ในผืนผ้า ตามลวดลายที่ออกแบบไว้ ลวดลายในผ้าจกของชาวไทยวนราชบุรี มีจำนวน 8 ลายหลัก ได้แก่ 1) ลายกาบ 2) ลายกาบซ้อนหัก 3) ลายกาบดอกแก้ว 4) ลายดอกเซีย 5) ลายโค้งแก้ง 6) ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย 7) ลายหน้าหมอน 8) ลายหักนกคู่

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 4/2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะลายผ้าจกคู่บัวได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถออกแบบลายผ้าจกได้อย่างสร้างสรรค์

สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะลายผ้าจกคู่บัว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 - 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพลายผ้าจกลักษณะต่างๆให้นักเรียนดู พร้อมถามว่า

ลายผ้ามีลักษณะอย่างไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายประวัติความเป็นมาของลักษณะลายผ้าจากคูบัว

4. ครูให้นักเรียนดูคลิปการทอผ้าจากของคนไท-ยวนบ้านคูบัวในลวดลายต่างๆ ได้แก่

ลายแคทราย ลายกาบ ลายดอกเซีย ลายหน้าหมอน เป็นต้น

5. ครูให้นักเรียนออกแบบลักษณะของลายผ้าจากคูบัวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับลักษณะลายผ้าจากคูบัว และการอนุรักษ์

วัฒนธรรมการทอผ้าจาก

7. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบงานที่ 9 ลักษณะลายผ้าจากคูบัว

2. ใบงานที่ 10 การออกแบบลายผ้าจากตามจินตนาการ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. สังเกตการร่วมกิจกรรม

3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ ๙

ลักษณะลายผ้าจากคุบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนชื่อลายผ้าจากคุบัวให้ถูกต้อง

ลายกาบ

ลายกาบซ้อนหัก

ลายกาบดอกแก้ว

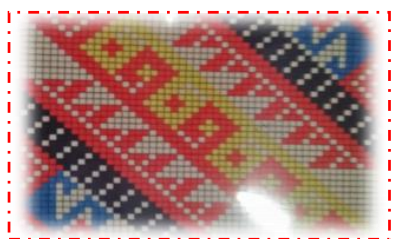
ลายดอกเซีย

ลายโค้งแก้ง

ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย

ลายหน้าหมอน

ลายหักนกคู่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

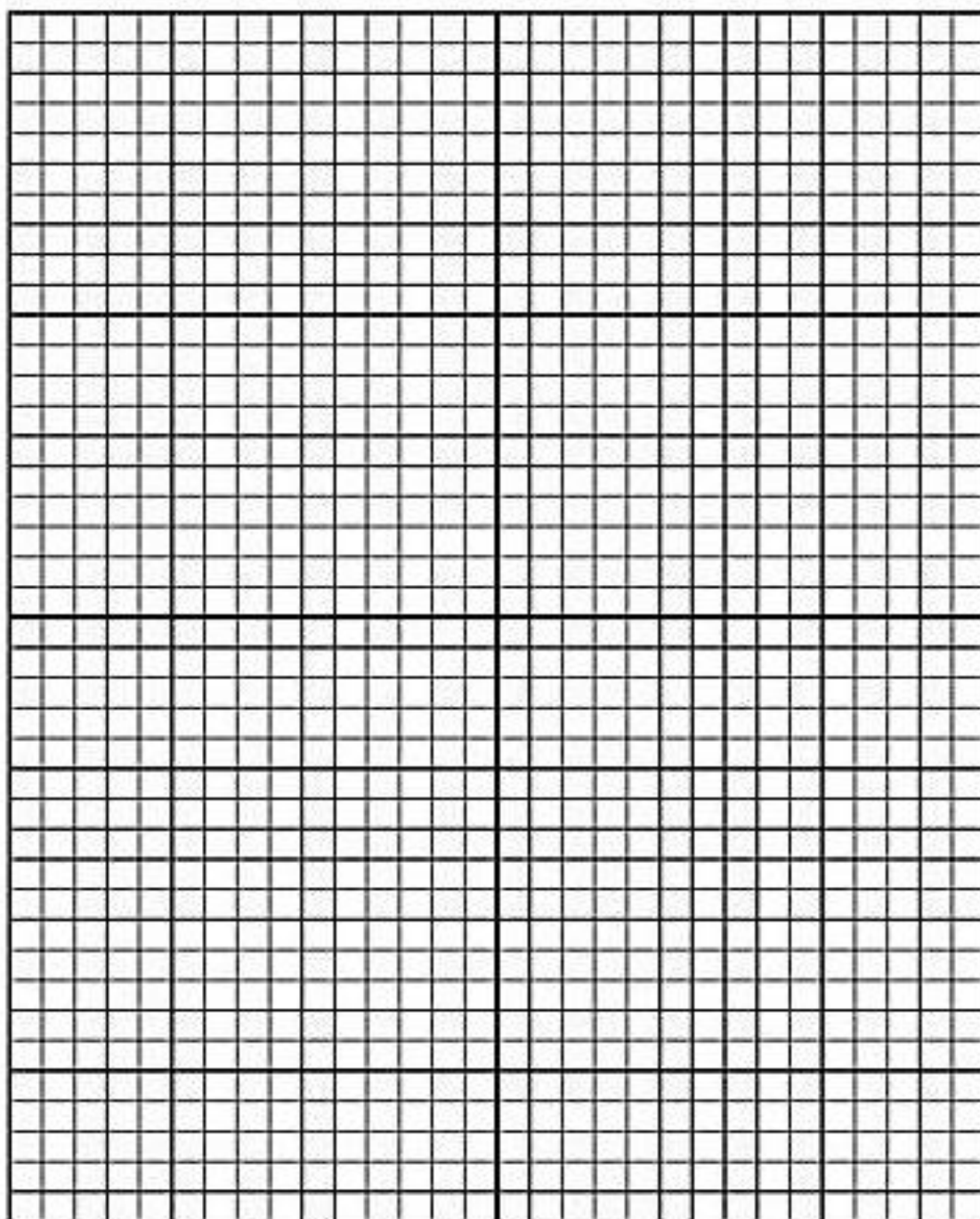

.....

.....

ใบงานที่ 10
ลักษณะลายผ้าจากคุบัว

คำสั่ง ให้นักเรียนออกแบบลักษณะลายผ้าจากคุบัวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ พร้อมระบายสี
ของลายให้สวยงาม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 อาหารพื้นบ้าน ตำนานภาษาไท-ยวน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 4 มรดกไท-ยวน

เรื่อง อาหารพื้นถิ่นไท-ยวนบ้านคูบัว

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว รัชชาติความอร่อยของอาหารชาวไท-ยวนแท้ ๆ ที่เน้นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายจากในชุมชน นำมาปรุงรสให้จัดจ้าน แยกผู้มาเยือนทุกคนที่ลิ้มลองต่างก็การันตีในความอร่อย เช่น เมนูแกงหยวกกล้วย ซึ่งเป็นเมนูที่นำแก่นของต้นกล้วยมาเป็นส่วนประกอบในการแกงกะทิ หรือจะเป็นเมนูแกงส้มผักปลัง เป็นแกงส้มที่มีรสชาติจัดจ้านในแบบของคนไท-ยวนแท้ ๆ อีกหนึ่งเมนูที่ถือว่าหาทานกันไม่ได้ง่าย ๆ คือ แกงผำ ซึ่งผำเป็นพืชน้ำชนิดหนึ่ง ที่จะขึ้นในน้ำที่สะอาดเท่านั้น หากอยากลองชิมต้องลองมาที่บ้านคูบัว

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 4/2 ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนด้วยความขยัน อดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการทำอาหารพื้นบ้านไท-ยวนได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. อาหารพื้นบ้านไท-ยวน ได้แก่ แกงหยวกกล้วย แกงผำ(ไข่น้ำ)

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 – 2)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพอาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวนให้นักเรียนดู พร้อมร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพนั้นๆ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวนบ้านคูบัว ได้แก่ แกงหยวกหมูย่าง แกงผำ(ไข่น้ำ)
4. ครูให้นักเรียนดูคลิปวิดีโอวิธีการประกอบอาหาร เครื่องปรุง และขั้นตอนต่างๆในการทำแกงหยวกหมูย่าง และแกงผำ(ไข่น้ำ)
5. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการอาหารพื้นบ้านของคนไท-ยวนบ้านคูบัว เอกลักษณ์ที่ควรแก่การสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว
8. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. คลิปวิดีโอ ขั้นตอนการทำแกงหยวกใส่หมูย่าง และแกงผำ(ไข่น้ำ)
2. ภาพอาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว ได้แก่ ภาพแกงหยวกใส่หมูย่าง ภาพแกงผำ(ไข่น้ำ)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 อนุรักษ์ภาษาไทย-ภาษาถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

หน่วยที่ 4 มรดกไท-ยวน

เรื่อง ภาษาไท-ยวน

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ภาษาไทย-ยวน เป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือถิ่นหนึ่ง เรียกว่า ภาษาไต หรือ ภาษา กนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่ายวนหรือโยน มาช้านานแล้ว คำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป ต่อมาสังคมล้าสมัยพัฒนาการมากขึ้น พบว่า แท้จริงแล้วในดินแดนล้านนาก็มีอีกหลายเผ่าพันธุ์ เช่น คนลัวะ คนอาข่า (อีเก้อ) คนกะเหรี่ยง ฯลฯ จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือคนที่มิใช่ชาวคอย มีใช้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม ร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมือง เมื่อเรียกว่า คนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 3/5 เขียนเรื่องตามจินตนาการ

ตัวชี้วัดที่ 4/7 เขียนเรื่องตามจินตนาการ

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัดที่ 3/6 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวชี้วัดที่ 4/7 เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถเขียนเรื่องจากภาพเกี่ยวกับความเป็นมาของภาษาไทย-ยวนได้
2. นักเรียนเลือกใช้คำภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาไทย-ยวนได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบคำภาษาไทยกับภาษาไทย-ยวนได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. ความเป็นมาของภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว
2. คำและความหมายของภาษาไทย-ยวน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพตัวอักษรภาษาไทย-ยวนให้นักเรียนดู พร้อมร่วมกัน

สนทนาเกี่ยวกับภาพนั้นๆ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว
4. ครูให้นักเรียนอธิบายลักษณะของตัวอักษร พยัญชนะ สระ คำและความหมายของภาษาไทย-ยวน
5. ครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว ให้คงอยู่สืบไป

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาภาษาไทย-ยวนบ้านคูบัว และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภาษาไทย-ยวน บ้านคูบัว
8. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

(ชั่วโมงที่ 2 - 3)

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนฟังภาษาไทย-ยวนจากคลิปเสียง แล้วให้นักเรียน

ร่วมกันสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

3. ครูนำบัตรคำภาษาไทย-ยวนให้นักเรียนฝึกอ่าน เช่น มะละกอ – มะก้วยแต๊ด , ฝรั่ง – มะมัน , ตะขบ - จักเค็บ , จั้งจก – จักกัม , พระจันทร์ – เก็งเกอ , ผ้าหม – ผ้าผวย , กรรไกร – กะไต้ , กี่ทอผ้า – หูก เป็นต้น
4. นักเรียนฝึกอ่านคำภาษาไทย-ยวน
5. นักเรียนเปรียบเทียบคำภาษาไทย กับภาษาไทย-ยวน อธิบายถึงความแตกต่างของภาษาไทย กับภาษาไทย-ยวน
6. ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภาษาไทย-ยวนได้อย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปผลและประเมินผล

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับภาษาไท-ยวนบ้านคูบัว การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภาษาไท-ยวนบ้านคูบัว เอกลักษณ์ที่ควรแก่การสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

8. ครูประเมินนักเรียนจากใบงาน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบงานที่ 11 ตัวอักษร คำ ภาษาไท-ยวน
2. ใบงานที่ 12 เขียนเรื่องจากภาพประวัติความเป็นมาของภาษาไท-ยวน
3. ใบงานที่ 13 คำภาษาไท-ยวน
4. ใบงานที่ 14 คำและความหมายภาษาไท-ยวน
5. บัตรภาพคำภาษาไท-ยวน เช่น รูปมะละกอ – มะก้วยแต๊ด , รูปฝรั่ง – มะมัน , รูปตะขบ - จักเค็บ , จังจก – จักกิม , พระจันทร์ – เก็งเก้อ , ผ้าหม – ผ้าผวย , กรรไกร – กะไต

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม/สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบงาน/ผลงาน

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. เกณฑ์การประเมินใบงาน/ชิ้นงาน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมรายบุคคล

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ตัวอักษรแทนสระภาษาไทย-ยวน

.....

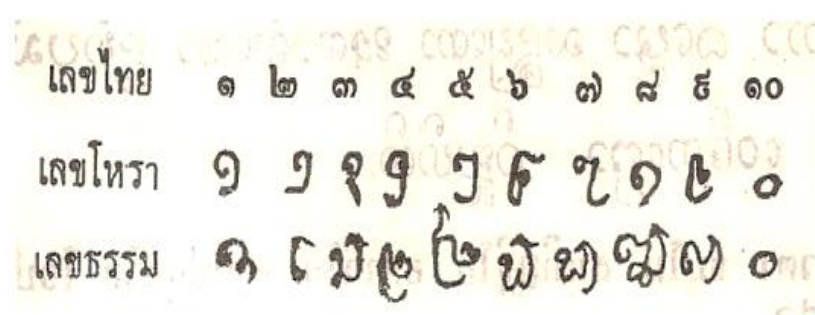
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอักษรแทนตัวเลขภาษาไทย-ยวน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]

ใบงานที่ 13
คำภาษาไทย-ยวน

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่โยงเส้นคำภาษาไทย-ยวนให้ถูกต้อง

ດົງເຊີດ

หนังสือ

ບຸດວີ

ดอกไม้

ສູດໃຜ

แก้วม

ດົງເຊີດ

ไถยวน

ເຄື່ອງຂີ່

กำเมือง

ใบงานที่ 14

คำและความหมายภาษาไทย-ยวน

คำสั่ง ให้นักเรียนจับคู่ โยงเส้นคำภาษาไทย-ยวนให้ถูกต้อง

จึกเค็บ

มะก้วยแต๊ด

กะไต

มะมัน

ผ้าผวย

จึกกิม

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. สถานที่ ได้แก่
 - 1.1 วัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 - 1.2 โบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่ภายในวัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 - 1.3 จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว ตั้งอยู่ภายในวัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 - 1.4 บ้านคุณยายทองอยู่ กำลังหาญ บ้านเลขที่ 12 หมู่ 12 หมู่บ้านห้วยนา ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 - 1.5 กาดวิถีคูบัว ตั้งอยู่ภายในวัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (เปิดวันเสาร์ – อาทิตย์ เวลา 9.00 น – 19.30 น.)
2. บุคคล ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้แก่
 - 2.1 นายณฤทธิ์ สอนเพียร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลคูบัว
 - 2.2 ดร.อุดม สมพร ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องประวัติความเป็นมา และวิถีชีวิตคนไท-ยวนบ้านคูบัว
 - 2.3 นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว และอาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว
 - 2.4 นางทองอยู่ กำลังหาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการทอผ้าจากคูบัว
 - 2.5 นายสมภพ ไส้ไหม ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดคูบัว ผู้นำชุมชนในเรื่องภาษาไท-ยวนบ้านคูบัว
 - 2.6 พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส เจ้าอาวาสวัดโขลงสุวรรณคีรี ผู้นำชุมชนในเรื่องสถานที่สำคัญบ้านคูบัว
3. ภาพถ่าย รูปภาพ เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
4. คลิปวิดีโอต่างๆเกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว ได้แก่ แหล่งโบราณสถานหมายเลข 18 , ภายในอาคารจิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว , อาหารพื้นบ้านไท-ยวนบ้านคูบัว
5. เอกสาร ตารา เกี่ยวกับมะพร้าว อาชีพ และผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวที่ทำคา
6. ใบความรู้ และใบงานต่าง ๆ

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ตลอดจนการติดตามผล ในการจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนทำการประเมินผลก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วจึงทำการสอนเนื้อหาสาระหลักสูตร ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนแต่ละคน โดยการสังเกต การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทดสอบ และตรวจผลงานนักเรียน โดยเน้นพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และหลังจากที่เรียนจนจบเนื้อหาสาระหลักสูตรแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม เพื่อตรวจสอบ และติดตามพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียน โดยมีวิธีการ และเครื่องมือวัดและประเมินผล ดังนี้

1. สังเกตการตอบคำถาม การร่วมกันสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในระหว่างที่ทำการจัดการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียน
 2. สังเกตความสนใจขณะปฏิบัติงาน
 3. สังเกตทักษะกระบวนการในการปฏิบัติงาน
 4. การตรวจใบงาน/ชิ้นงานชุดการแต่งกายคนไท-ยวนบ้านคูบัว และการออกแบบลายผ้าทอคูบัว
 5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
- ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล
 ของนักเรียนชั้น.....

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ใฝ่เรียนรู้(4)	ความรับผิดชอบมุ่งมั่น(4)	ความมีวินัย(4)	ความซื่อสัตย์(4)	รักและภูมิใจในท้องถิ่น(4)	รวม (20)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
/...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่การเรียน	ตั้งใจเรียน แต่เอาใจใส่การ เรียนน้อย	ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน น้อย	ไม่ตั้งใจเรียน ขาดการเอาใจใส่ การเรียน
ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบ ตั้งใจและพยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย ทุกครั้ง	มีความตั้งใจและ พยายามในการ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเกือบ ทุกครั้ง	มีความตั้งใจแต่ไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	ไม่มีความตั้งใจ และไม่พยายาม ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
ความมีวินัย	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน 1- 2 ครั้ง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียนเสมอ	ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของ ห้องเรียน
ความซื่อสัตย์	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงทุกครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกือบทุก ครั้ง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงบางครั้ง	ให้ข้อมูลที่ไม่ ถูกต้องเป็นจริง
มีความรักและ ภูมิใจในท้องถิ่น	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี มาก	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับดี	มีจิตสำนึก รัก และภูมิใจใน ท้องถิ่นระดับ พอใช้	ไม่มีจิตสำนึก ไม่ รักและไม่ภูมิใจ ในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

16 – 20 คะแนน = ดีมาก

11 – 15 คะแนน = ดี

6 – 10 คะแนน = พอใช้

1 – 5 คะแนน = ควรปรับปรุง

แบบประเมินการตอบคำถามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ตั้งใจและ สนใจฟัง คำถาม (10)	ตอบคำถามตรง ประเด็น (10)	ตอบคำถาม อย่างสม่ำเสมอ (10)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบประเมินใบงาน/ชิ้นงาน
ของนักเรียนชั้น.....

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ความถูกต้อง(4)	ความละเอียด(4)	ความสะอาด(4)	รักและภูมิใจในท้องถิ่น(4)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ประเด็น ที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก(4)	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้อง ตามข้อตกลง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 1 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 2 อย่าง	ทำงานไม่ถูกต้อง ตามข้อตกลง 3 อย่าง
ความเรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย น่าสนใจ	ผลงานค่อนข้าง เรียบร้อยน่าสนใจ มีบางจุดไม่ค่อย เรียบร้อย	ผลงานเรียบร้อย แต่น่าสนใจ	ผลงานไม่ เรียบร้อย ไม่ น่าสนใจ
ความสมบูรณ์	ทำครบสมบูรณ์ ทุกอย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 1 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 2 อย่าง	ทำงานไม่ครบ สมบูรณ์ 3 อย่าง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้	ผลงานมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ ความรู้

ระดับคุณภาพ

13-16 คะแนน = ดีมาก

9 -12 คะแนน = ดี

5 - 8 คะแนน = พอใช้

1 - 4 คะแนน = ควรปรับปรุง

ภาคผนวก จ

- คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แบบสรุปการประเมินพฤติกรรมนักเรียน
(คุณลักษณะอันพึงประสงค์)

คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

เลข ที่	ชื่อ-นามสกุล	ชั้น	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนน หลังเรียน	ความ ก้าวหน้า	ร้อยละ ความก้าวหน้า
1	เด็กหญิงณัฐนิชา มนต์รักษาใจ	ป.1	8	14	6	30.00
2	เด็กชายบวรชัย ทองประดิษฐ์	ป.1	9	13	4	20.00
3	เด็กหญิงทรงศยา กิฬารเสน	ป.1	9	15	6	30.00
4	เด็กชายณัฐวัตร ทองเถื่อน	ป.1	7	14	7	35.00
5	เด็กชายวทันยู	ป.1	8	12	4	20.00
6	เด็กชายธนะพัฒน์ ภาวะไพบุลย์	ป.1	8	13	5	25.00
7	เด็กหญิงพลอยรณช	ป.1	9	15	6	30.00
8	เด็กหญิงน้ำหวาน	ป.1	7	14	7	35.00
9	เด็กหญิงแดงโม	ป.1	8	15	7	35.00
10	เด็กหญิงโม	ป.1	9	13	4	20.00
11	เด็กชายโอ	ป.1	7	15	8	40.00
12	เด็กหญิงสุกัญญา สาลัง	ป.1	9	16	7	35.00
13	เด็กชายภูริภัทร บุญหล้า	ป.1	7	14	7	35.00
14	เด็กชายอนุชิต กิฬารเสน	ป.2	9	12	3	15.00
15	เด็กชายวงศกร อีรทองดี	ป.2	8	15	7	35.00
16	เด็กหญิงณัฐวดี สะอาดพงษ์	ป.2	10	16	6	30.00
17	เด็กชายพุดิพงษ์ อดุลยานุโกศล	ป.2	9	14	5	25.00
18	เด็กชายณัฐนันท์ แสงสัตตรัตน์	ป.2	9	15	6	30.00
19	เด็กชายบุญยกร อุ่นเจริญ	ป.2	9	15	6	30.00
รวม			159	270	138	555
ค่าเฉลี่ย			8.37	14.21	5.84	29.21
ร้อยละ			41.84	71.05	29.21	

คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

เลข ที่	ชื่อ-นามสกุล	ชั้น	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนน หลังเรียน	ความ ก้าวหน้า	ร้อยละ ความก้าวหน้า
1	เด็กหญิงพิมพ์ลภัส จำปี	ป.3	12	19	7	23.33
2	เด็กหญิงอาทิตย์ยา บุญรอด	ป.3	15	23	8	26.66
3	เด็กชายสิงหา ขำคล้าย	ป.3	12	25	13	43.33
4	เด็กชายณัฐพล กุลเรือง	ป.3	14	20	6	20.00
5	เด็กชายอรรถสิทธิ์ บรรเท็งจิตร	ป.3	10	21	11	36.66
6	เด็กชายเมธัส บุญประเสริฐโพธิ์	ป.3	13	27	14	46.66
7	เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ เจริญฤทธิ์	ป.3	12	23	11	36.66
8	เด็กชายชลากร นันทประชา	ป.3	12	20	8	26.66
9	เด็กชายยอร์ช	ป.3	12	23	11	36.66
10	เด็กชายชัยณรงค์	ป.3	14	19	5	16.66
11	เด็กหญิงดุนา	ป.3	12	24	12	40.00
12	เด็กหญิงพัชรวิทย์	ป.3	14	25	11	36.66
13	เด็กชายราชันย์	ป.3	15	26	11	36.66
14	เด็กชายวีรภัทร บุญรอด	ป.4	12	23	11	36.66
15	เด็กหญิงสิรินาถ บุญประเสริฐโพธิ์	ป.4	12	26	14	46.66
16	เด็กหญิงลลิตา พิมพ์า	ป.4	13	19	6	20.00
17	เด็กหญิงจุฑามณี ลีส้มซ่า	ป.4	14	20	6	20.00
18	เด็กหญิงสุภาพร นะรามย์	ป.4	14	24	10	33.33
19	เด็กชายปานธงชัย อินคล้าย	ป.4	12	25	13	43.33
รวม			244	432	188	626.58
ค่าเฉลี่ย			12.84	22.74	9.89	32.98
ร้อยละ			42.81	75.79	32.98	

ภาคผนวก ข
ภาพกิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง วัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว
ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล) จังหวัดราชบุรี

ร่วมประชุมปรึกษาหารือ รับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง วัฒนธรรมไทย-ยวนที่บ้านคูบัว ของโรงเรียนวัดสนามไชย(สนามไชยประชานุกุล)

ลงพื้นที่ สํารวจเรื่องราวทางวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว แหล่งโบราณสถานหมายเลข 18

ลงพื้นที่ เก็บข้อมูลทางวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว อาหารพื้นบ้านและการแต่งกายไท-ยวน

ลงพื้นที่ เก็บข้อมูลทางวัฒนธรรมไท-ยวนบ้านคูบัว การทอผ้าจากคูบัว
จากคุณยายทองอยู่ กำลังหาญ

ภาพบรรยากาศ วิถีชีวิตคนไทย-ยวนบ้านคูบัว ในกาตวิถีชุมชนบ้านคูบัว

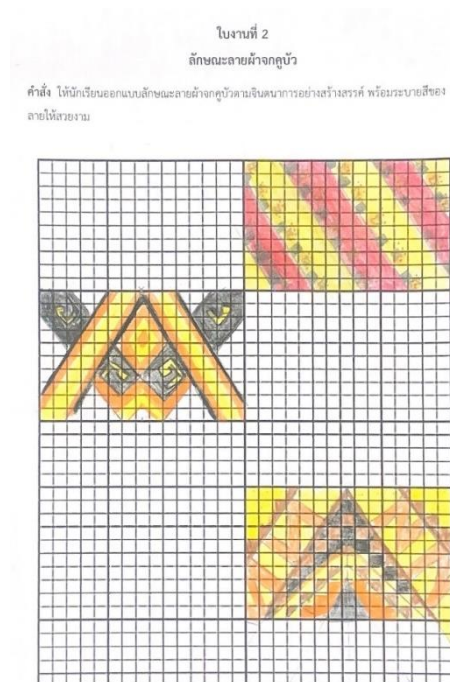
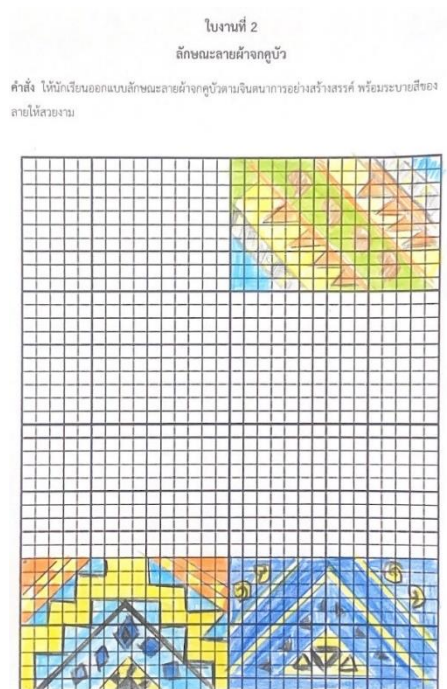
ภาพบรรยากาศ วิถีชีวิตคนไทย-ยวนบ้านคูบัว ในกาตวิถีชุมชนบ้านคูบัว

ภาพผลงานนักเรียน หุ่นมือชุดการแต่งกายคนไทย-ยวน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

ภาพผลงานนักเรียน การออกแบบลายผ้าจากคุบัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

